LISTOPAD
1925
3.

LÍPA

MĚSÍČNÍK DOROSTU
ČSL. ČERVENÉHO KŘÍŽE

LÍPA, MĚSÍČNÍK DOROSTU ČESKOSLOVENSKÉHO ČERVENÉHO KŘÍŽE. — VYCHÁZÍ KAŽDÉHO 1. V MĚSÍCI KROMĚ ČERVENCE A SRPNA S PŘÍLOHOU »RADOST«. — ŘÍDÍ: F. KRCH, P. MOLNÁROVÁ, J. SATRANSKÝ. — ZODPOV. RED. PAVLA MOLNÁROVÁ. — REDAKCE: PRAHA-VI., NEKLANOVA 34. — PŘEDPLÁCÍ SE NA »LÍPU« Kč 17·— ROČNĚ, Kč 8·50 POLOLETNĚ, NA »RADOST« Kč 7·— ROČNĚ, Kč 3·50 POLOLETNĚ. — MAJITEL A VYDAVATEL ČSL. ČERVENÝ KŘÍŽ, PRAHA-VI., NEKLANOVA 34. — TISKNE »MELANTRICH«, V PRAZE

POZNÁMKY.

POHÁDKA O ČTYŘECH BRATRECH. Námět k této dětské práci dán byl učitelem v nejstručnější formě: Starý král (čas) má 4 syny (4 roční doby). Za svého nástupce chce ustanoviti toho, kdo z nich bude nejlépe vládnout na zkoušku. Protože to všichni znamenitě dokážou, střídají se podnes, každý čtvrt roku, stále po sobě.

Ještě lépe daří se divadelní předvedení v přírodě: Prolog — rozhovor starého krále se syny, a epilog — moudrý jeho rozsudek — jsou doprovázeny mluveným slovem. Hlavní děj — závody kralevice jara, léta, podzimu a zimy — předveden ve 4 melomimických obrazech, tu a tam doprovázených písní. Poněvadž celý popis této zajímavé scény je příliš obsáhlý, uveřejníme jej postupně po částech jako samostatně proveditelné obrazy.

ňata stať Buddha a Yathodaya, vyšel v překladu Zdeňka Franty u Laichtera v »Otázkách a názo-

HALL FIELDING: DUŠE NÁRODA, z níž vyrech«. Kniha jedinečná, žel, že už mnoho let rozebraná. Vypůjčte si v některé veřejné knihovně!

MAX ŠVABINSKÝ: SPLYNUTÍ DUŠÍ rep odukováno v tomto čísle s lask. svolením autora i nakladatele F. Topiče.

ZE SVĚTA.

ROALD AMUNDSEN, slavný polární badatel, přednášel v Praze koncem září o svém pokuse dostihnouti Severní točny vzduchem. Již od počátku 19. století vábily záhadné polární kraje mnoho odvážlivců. Nejdále proniknul Peary (Píry), který má za to, že 6. IV. 1909 stanul na Severní točně. Někteří badatelé však pochybují, že by byl správně zjistil zemskou polohu, protože obloha byla tehdy po mnoho dní pod hustými mraky. Amundsen byl první, jenž se pomocí letadla přiblížil k Severní točně 22. května t. r. Dosáhl skoro 88° sev. šířky, scházely tedy jen dva stupně k točně (jeden stupeň = 111·1 km), ale jeho dvě letadla dostala se do tak husté mlhy, že byl nucen upustiti od další cesty. Dle Amundsenova názoru leží matematický bod Severní točny v moři, které u 88° měří na 3750 m hloubky. Amundsen nevzdal se plánu na novou výpravu k severní točně, které chce dosáhnouti stejně jako dosáhl Jižní točny (14. prosince 1911).

POMNÍK ARNOŠTU DENISOVI byl slavnostně odhalen v jeho rodném městě Nîmes (Nym) ve Francii 3. října. Pomník je dílo našeho umělce sochaře Španiela a stojí právě naproti rodnému domku Arnošta Denise. Víte, že tento veliký francouzský dějepisec a nesmrtelný přítel našeho národa pokračoval a dovršil dílo Palackého svými slavnými spisy, z nichž zvláště vynikají díla »Konec samostatnosti české« a »Čechy po Bílé Hoře«. Arnošt Denis byl z nejobětavějších spolubudovatelů naší národní samostatnosti.

KALENDÁŘ PRO SBÍRÁNÍ LÉČIVÝCH BYLIN. LISTOPAD.

Puškvorec (Acorus calamus) oddenky se vytrhávají z bahna vypuštěných rybníků dlouhými háky nebo vidlicemi a očistí se od kořenů a listí. Suší se za mírného tepla.

Sbírejte jen ty byliny, které rostou ve vašem kraji, v takovém množství, že není obava před jejich vyhubením, a sbírejte je vždy s rozumem, abyste je nevyhubili. Hleďte bylinu vždy na jejím stanovisku udržeti, ponechávejte na každém stanovisku vždy dostatečné množství bylin, které slouží k jejich dalšímu rozmnožování. Šetřte při sběru přírody!

Dobře usušené drogy, jeden druh vždy dohromady, posílejte v poštovních zásilkách dobře zabalených, aby dopravou nezvlhly, na adresu: Ústřední skladiště Čsl. Červeného kříže, Praha-Smíchov, Nádražní ul. č. 34, Štěpánský mlýn.

Zásilku současně ohlašte dopisem na adresu: Čsl. Č. kř., Praha-Vyšehrad, Neklanova ul. čís. 34 (lékárnické oddělení).

OFFSITE
AP
215
.C9
L57
[roč.6:čís.3-
roč.8:čís.6
(1925:list-1928:červ.) Inc-

M. ŠVABINSKÝ: *OBLAKA.*

POHÁDKA O ŠTYROCH BRATOCH.

Bol raz jedon kráľ a ten mal štyroch synov. Všetkých mal rovnako rád a preto, keď už bol veľmi starý, nevedel, koho by mal ustanoviť za svojho nástupcu. Jednoho dňa dal si kráľ svojich synov k sebe povolať a povedal im:

»Vidíte, moji milí synovia, že som už veľmi starý a preto som si vás dal zavolať, aby som jednoho z vás za svojho nástupcu ustanovil. Každý budete na nejaký čas vládnuť na zkúšku. Kráľom bude ten, kto z vás bude v mojej ríši najlepšie panovať.«

Prišiel na radu najmladší.

Akonáhle ten prišiel, slnko sa radostne rozžiarilo, tráva sa rozzelenala, horské potôčky sa rozbublaly, stromy pučaly, kvetinky vystrkovaly svoje kalíšťoky, lúka voňala svojim kvietim a ešte mnoho iných radostí ľudom priniesol.

Prišiel na radu starší.

Tu začalo rásť obilie, stromy sa obliekly v nádherný svoj šat, kvetiny voňaly, deti sa kúpali v zlatých rybníkoch a lúka bola plná barevného kvieťa a ovocie dozrávalo.

I ten skutok sa zaľubil kráľovi. Poslal syna tretieho.

Sotva prišiel, ovocie dozralo, všetky stromy začal meniť, barvil ich listie do hneda, žlta a do červena, vtáci odlietali a stromy prekrásne šumely. Vietor hral sa listím a vznášal ho vo veľkých chumáčoch. Deti púšťali drakov a ľodičky.

Prišiel na radu najstarší. Posypal celú zem bielou poduškou a shora lietaly dolu sňahové vločky. Na rybníky a rieky položil tlstý koberec. Deti sa sankovali a bruslili.

I povolal si kráľ opäť svojich synov a povedal im:

»Milí synovia, preukázali ste svojmu staručkému otcovi veľkú službu. Vaše panovanie sa mi ľúbilo. Preto som si umienil, že vás nechám takto panovať všetkých spolu.«

A od tých čias panujú všetcia synovia až po-dnes, každý štvrť roku.

K. Hrabánek, 11 let, Praha.

HEJL.

Povím vám zas něco o zvířátku, ale to bylo zas někde docela jinde.

Byl to hejl. Tam, co jsme v letě bydleli, přijela také jiná rodina, a slečna v té rodině si přivezla v kleci hejlíčka. Měla ho tuze ráda, nechtěla ho nechat ve městě, kde bydleli, vzala ho s sebou.

Ale! Sedí hejl celý den v kleci, nezpívá, peříčka jsou načepýřená, očka přikalená, po hlavičce na temeni peříčka řídnou a lezou: zřejmé znamení, že churaví. Nosí mu slečna pochoutky, hladí, lichotí, mluví naň laskavým hlasem — nemocný hejlíček sedí zkormouceně, černá očka se přivírají, neodpovídá na lichotky, jak odpovídával. Vídno — nedobře mu.

A tu jedenkrát vypravila se slečna se svými kamsi na delší výlet. Vesele odjeli — hejlíčka nechali samotného v kleci na dřevěné pavlači, poprosili domácí pěkně se oň starat.

Osaměl hejlíček, teskno mu v samotě, v uvěznění. Vidí kolem přeletovat ptáka za ptákem, sýkorky modřinky, stehlíčky pěkně obarvené, vrabečky s takovou chutí do života. Jen on jediný tu sedí na bidýlku, nemoc v něm přirůstá, smutno! A žel mu nad vlastním životem: jak uběhl mu rychle a smutně, a jak už musí umřít brzy, dřív než by byl musil venku na svobodě v zeleném háji. Jak tam bývalo veselo, veselo! Jak se tam mohl proletovávat! A zde sedí, ustavičně sedí na bidýlku mezi dráty, a už se nikdy v zeleném háji neprolétne!

A tak jedné noci, když tam na pavlači v kleci byl o samotě, umřel. A zrovna v tu noc, od soumraku do svítání, zpíval z louky chřástal. Zpíval o tom, jak je krásno žít na svobodě, zpíval o své samičce, o svých mláďatech chřástalích, jak za krátko z vajíček rozběhnou se vesele po zelené louce s ním, s tatínkem a s maminkou.

Poslouchá umírající hejlíček, myslí o šťastném chřástalovi, o jeho veselém životě tam v zelené svobodě, a myslí o svém nešťastném, přirovnává.

A proč byl jeho život tak smutný, nešťastný? Aby člověk měl zábavu. Chtěla si slečna pohrát, a nedbala, že si hraje se životem! Myslila, že mu udělá dobro a jak mu ublížila, když ze svobody radostného háje zavřela ho do klece mezi čtyři stěny pokoje! Ani křídly nemoci pohnout — jaké trápení ustavičné pro ptáka! Vždyť létat, křídly mávat, toť život ptákův. Ustavičně je mít svěšeny, nikdy už nemoci se prolétnout dlouhým letem v zeleném třpytání po háji, nikdy už nemoci dosyta se nalétat, napít se rozkoše svobodného letu! Vzali mu ta křídélka, jako by mu je byli za živa od tělíčka nožem uřízli, a od té rány, neviditelné nevšímačným očím lidským, musil mu začít hynout život, hynout, hynout, zahynout! Ach! Proč jen jej obrala o život ta dobrá slečna? Jak měla se za laskavou, něžnou! a jak byla krutá, zlá, nemilosrdná! Šlo jí o hračku, a jemu — o život! A nyní — už zmařeno!

Tak přemítal v oné poslední noci ubohý hejlíček.

A chřástal, jako pro větší ještě muka, celou noc vesele křičel z louky, jak je šťasten a jak je svoboda krásná!

Těžko se mu umíralo!

Gamma. (V „Domě dětství," I.)

BUDDHA A YATHODAYA.

Nedělní čtení.

Životní příběhy prince Gaudamy, který před pětadvaceti stoletími uzřel světlo a stal se Buddhou, byly již vylíčeny mnohokráte.

Kolem života Buddhova nakupilo se mnoho bájí jako prachu na staré soše, jako stínů na vzdálených horách, stínů, zatemňujících tu a tam podrobnosti a zakrývajících krásu. Je tu plno vypravování o velkých znameních, která jeho příchod předcházela: slunce a hvězdy o tom věděly a mudrci to prorokovali. Divy byly při jeho narození a divy sledovaly jej v životě i v smrti. A zázračnost ještě byla zvyšována způsobem, jakým nám kroniky vyprávějí o jeho duševních zápasech: zlo zosobňováno tu zlým duchem a žádost jeho třemi krásnými dcerami. Všem myšlenkám učitelovým, všem jeho bojům dána byla hmotná podoba, aby si je čtenář snáze před oči předvedl, a prostý lid aby si je jako skutečné zápasy dovedl jasněji představiti.

Proto zdá se na prvý pohled, že žádná z věr není tak plna zázraků, tak nasáklá nadpřirozeností jako buddhismus, kdežto ve skutečnosti pravý opak jest pravdou.

Veliká postava učitelova by získala, kdyby všecky ty cetky zázračnosti byly s něho strhány, tak že by tu stál před světem tak, jak žil — získal by nejenom v našich očích, nýbrž i v očích těch, kteří v něho věří, neboť Buddha nebyl prorokem. Vyšel hledat moudrost tak, jako mnoho jiných, aby zákony boží jasným zrakem uzřel a čistým srdcem pochopil, a došel konečně pravdy po mnohých omylech, po mnohém utrpení.

Byl princem v malém království v severovýchodní Indii, synem krále Thudoodany a jeho ženy Maie. Vypravuje se o něm, že byl silný a krásný, proslulý jako zápasník, a král, jak otcové bývají, byl plný snů, že tento jeho syn si podmaní celou Indii a bude slávou jeho dynastie, zakladatelem mocného rodu panovnického.

Zdálo se, že všecko odpovídá přání královu. Princ vyrostl v silného a statného jinocha, obratného v díle, moudrého v radě, tak že všechen národ byl na něho hrd. Všecko odpovídalo přání královu, až na prince samotného. Neboť místo aby prahnul bojovati, dobývati cizích zemí, býti velikým vojevůdcem, nesly se jeho touhy docela jinam. Už jako hoch byl přemýšlivý a oddával se náboženskému hloubání. A čím více rostl, tím více dychtil poznati svaté věci, tím více snažil se vniknouti v tajemství života.

Byl dokonale vyučen v tehdejší víře, víře tak staré, že ani nevíme, odkud přišla. Byl vychován ve víře, že život je nesmrtelný, že žádný život nemůže naprosto zajíti. Učili ho, že všechen život je jeden; že není zvláštního života zvířecího a zvláštního života lidského, nýbrž že všechen život jest jedinou velkolepou jednotou, jedinou velkou podstatou, mající původ svůj v Neznámém. Člověk není něčím mimo svět, nýbrž jeho částí. Tak jako tělo lidské není než tělem zvířecím, zjemnělým a zušlechtěným, tak jest duše lidská pouze vyšším stupněm duše zvířecí.

Život jest veliký žebřík. Při zemi jsou nižší formy zvířecí a o něco výše jest člověk; ale všecko stoupá věčně vzhůru a někdy pohříchu padá zpět dolů. Život jest pro každého člověka velikým bojem, přerývaným mnohými smrtmi; každá smrt končí jedno období, ale dává počátek novému, aby nám poskytla novou naději dopracovati se nebe.

Učili ho, že tento žebřík je velmi vysoký, že jeho vrchol je velmi vzdálený, nad námi, mimo náš dohled, a tam že jest dokonalost a štěstí, a že musíme usilovati o to, abychom jich dosáhli. Největší muž a největší král stojí daleko hlouběji pod dokonalostí, nežli zvíře stojí pod ním. Jsme velmi blízcí zvířatům, ale velmi dalecí nebe. Tak ho učili, aby si připomínal i jako veliký panovník, že je pouze slabou a bludnou duší a že, nebude-li žíti dobře a konati počestné skutky a nebude-li řádným člověkem, že se může místo nahoru spíše dostati dolů. Toto učení zapadlo hluboko do jeho duše a on neustále přemýšlel o tom, jak by se mohl státi lepším člověkem, jak by měl žíti tento svůj život, aby získal a ne ztratil, a kde by měl štěstí nalézti.

Všechna okázalost a nádhera paláce, všechen jeho přepych a blahobyt málo se ho dotýkaly. Už za svého prvního mládí nalézal v nich jen málo záliby a naslouchal více těm, kteří mluvili o svatosti, nežli těm, kteří mluvili o válce. Dovídáme se, že toužil státi se poustevníkem, odvrhnouti od sebe svou hodnost a důstojnost, obléci žluté žebrácké šaty, choditi světem, prositi a hledati mír.

Tento duševní stav princův rmoutil rodiče velice. Že by jejich syn, tak nadějný, statečný a silný, tak moudrý a každým tak milovaný, mohl se státi žebrákem, oděným v nečisté roucho a prosící o svůj denní chléb dům od domu, zdálo se jim strašným.

K tomu nesmělo nikdy dojíti, aby se princ takto zneuctil. Všechno třeba vynaložiti, aby takovéto myšlenky byly vykořeněny; bude to asi jenom zádumčivost mládí, která přejde. Bylo co nejdůrazněji nařízeno odvraceti jeho mysl od myšlenek vážných, zkoušeti, bylo-li by možno neustálým koloběhem radovánek přichýliti jej k věcem světštějším.

A když mu bylo osmnáct let, dali mu za ženu jeho sestřenici Yathodayu, doufajíce, že v manželství a otectví zapomene na svou touhu býti poustevníkem a pocítí, že láska je lepší nežli moudrost.

A kdyby Yathodaya byla bývala jiná, nežli byla — kdo může říci? — snad by se to bylo konec konců králově povedlo; ale nemělo tak býti. Neboť také pro Yathodayu byl život věcí velmi vážnou, která nesmí se promarniti ve smíchu a lehkovážnosti, nýbrž které třeba využíti jako velikého daru vší péče hodného. Princi v jeho soužení přišla na pomoc spřízněná duše a ačkoli všichni učitelé náboženství, všichni, kteří mohli působiti na prince proti přání jeho otce, byli z paláce vypovězeni, Yathodaya mu více než nahradila všechno, co byl ztratil. Skorem deset let žili tak pospolu.

A po celou tu dobu zrál v princovi vážný úmysl, pomalu dospíval přesvědčení, že život tají v sobě něco lepšího než doposud nalezl, utvrzoval se ve svém rozhodnutí, že musí opustiti všechno, co má, a jíti do světa hledat mír. Vzdor všem snahám jeho královského otce, vzdor strážím a jeho mladým druhům, vzdor sličným tanečnicím tajemství života ho navštívilo a strach jej pojal. Krásně a v podivných podobenstvích vypravuje se nám, jakým způsobem zvěděl o nemoci a smrti, jež jako hrozný přízrak se vplížily doprostřed jeho zahrady. Dověděl se a pochopil, že také on zestárne, onemocní a zemře. A co bude po smrti? To bylo to strašné a nikdo nemohl ho uklidniti. Každým dnem byl mu život v paláci protivnějším a čím dále tím více hnusily se mu rozkoše, které ho obklopovaly. Hlouběji a hlouběji prozíral smavým povrchem do hloubek, které dole se tajily. Tiše zrály všechny tyto myšlenky v jeho duši, až konečně nastala změna.

MAX ŠVABINSKÝ: *SPLYNUTÍ DUŠÍ.*

Dovídáme se, že konec přišel náhle, rozhodnutí nastalo v okamžení.

Když se princ vrátil ze své poslední projížďky po zahradě s rozhodnutím, jež v jeho srdci pevně své kořeny zapustilo, přišli mu zvěstovat, že mu žena porodila syna. Žena a dítě — číše jeho přání byla nyní plna. Ale jeho úmysl byl nezvratný. Řekl si: »Hle, to jest jiné, nové a bohužel mocnější pouto, které musím zlomiti«; ale nebyl na vahách.

Té noci opustil palác. Tiše opustil v nočním mlčení všechnu nádheru kolem sebe a odešel tajně pouze s jedním věrným sluhou, Maung Sanem, který mu měl osedlati koně a vyprovoditi ho. Před odchodem šel jenom ještě obezřele, aby uviděl Yathodayu, mladou ženu a matku. Spala s rukou na obličeji svého prvorozence, a princ bál se jíti dále. »Abych jej viděl«, pravil, »musil bych mu dáti ruku matčinu s obličeje a tu by se mohla vzbuditi; a kdyby se vzbudila, jak mohl bych odejíti? Půjdu tedy nespatřiv svého syna. Později, až všechny tyto vášně z mého srdce vyvanou, až si budu jist sám sebou, pak snad budu moci jej uviděti. Ale nyní půjdu.«

A tak odešel zcela tiše a velmi zarmoucen, a skočil na svého koně — velikého bělouše, o kterém věděl, že nezařehtá a nevzbudí spících stráží — a princ i jeho věrný čacký Maung Sang vyjeli do noci. Bylo mu teprve osmadvacet let, když uprchl z toho, co bylo dotud jeho světem, aby hledal, »jak osvoboditi lidi od bídy života a poznati pravdu, která by je přivedla k Velkému Míru.« To jest ono velké odřeknutí.

Často jsem o tom mluvil s buddhistickými mnichy i s jinými, často jsem je slyšel mluviti o tomto velkém odřeknutí, o tomto opuštění syna i ženy. »Hleďte,« řekl mi kdysi jeden mnich, »přec ještě nebyl Buddhou, neuzřel světla, nýbrž toužil toliko po něm. Byl právě ještě princem, člověkem jako jiní a měl svou ženu příliš rád. Je velmi krušno odolati ženě, miluje-li vás a pláče, a milujete-li ji vy. Proto se bál.« A když jsem mu řekl, že i Yathodaya byla zbožná a že by mu byla bývala v jeho myšlení nápomocna a jistě ho nebyla zdržovala, potřásl mnich hlavou. »Takové ženy nejsou,« odpověděl.

A žena jedna řekla mi kdysi: »Jistě byla velmi politování hodna, poněvadž její muž odešel od ní a jejího dítěte. Myslíte, že když rozprávěla se svým mužem o náboženství, pomýšlela kdy na to, že ji k vůli němu opustí a navždy odejde? Kdyby to byla myslila, nikdy by nebyla tak jednala. Žena by nikdy nepomáhala v ničem, co by jejího muže od ní odloučiti mohlo, ani kdyby to bylo náboženství. A zvláště když po desíti letech dostala dítě! Jistě byla velmi politování hodna.« Tato žena mi ozřejmila, že nejvyšším náboženstvím ženiným jest věrná láska k muži a k dětem; jaký význam by mělo pro ni, kdyby celý svět získala, ale ztratila to, co chce míti? —

Celý ten příběh o Yathodayi a jejím poměru k muži jest pln hlubokého vzrušení, pln vášnivého odporu proti její ztrátě, a byť tím její muž a celý svět sebe více získali. Byla by ho chtěla míti pro sebe, kdyby byla mohla, proti celému světu, a domnívala se, že jedná správně. A tak, ačkoli podle všeho jest do veliké míry děkovati Yathodayi, jejímu porozumění, její pomocné ruce ve všech nesnázích, že Gaudama dospěl konečného rozhodnutí opustiti svět a hledati pravdu, přece jednala nevědouc, jaký bude konec.

»Nevěděla o tom,« řekla žena. »Pomáhala svému muži, ale nevěděla k čemu. A když ležela churava, když právě dala život svému dítěti, tu ji její muž opustil. Jistě byla velmi politování hodna.«

A tak Yathodaya, žena prince Gaudamy, který se stal Buddhou, jest vysoce ctěna a vážena ode všech buddhistů. Od mužů, poněvadž pomáhala svému muži v jeho úmyslech hledati pravdu, poněvadž mu byla velikou oporou a pomocí, když všichni byli proti němu, poněvadž by snad nebylo ani Buddhy, kdyby nebylo Yathodaye. A od žen — nepotřebuji říkati, proč je ctěna ode všech žen. Jistě tento příběh přede všemi jinými mluví k ženskému srdci: její láska, její opuštěnost, její odvaha, její odevzdanost, když se po letech spolu sešli, její nesouhlas s tím, aby byla obětí na oltáři náboženství svého muže. Opravdu, v tom všem je pravá podstata lidskosti. Kdykoli bude psán příběh o Buddhovi, bude psán také příběh života Yathodaye, jeho ženy.

*

Princ vyjel do noci a tu cestou, ač byl v prvém zápalu svého rozhodnutí, přišlo na něj pokušení. Jak noc chýlila se k ránu, vzpomněl na všechno, co opustil; vzpomněl na otce i na matku; jeho srdce bylo plno jeho ženy a dítěte.

»Vrať se!« mluvil k němu vnitřní hlas. »Co tu hledáš? Vrať se, buď dobrým synem, dobrým manželem, dobrým otcem. Rozpomeň se na to na všechno, co jsi opustil, aby se s honil za prázdnými přízraky. Ty, veliký muž — mohl bys býti velikým králem, jak si tvůj otec přeje — mocným podmanitelem národů. Noc je tak tmavá, a svět před tebou tak pustý.« A srdce princovo bylo plno hořkosti, když myslil na ty, které miloval, a na to vše, co ztrácel. A přece neváhal ani okamžik.

Ani se neobrátil, aby naposled pozřel na veliké město, které za ním leželo ve stříbrném snu. Hleděl přímo před sebe, deptaje v prach všechny pozemské ohledy, povrhaje mocí, která byla jen klamem a mamem; šel do tmy.

Přišel k řece, která byla hranicí království otce jeho, a tam stanul. Tu obrátil se princ k Maung Sanovi a řekl mu, aby se vrátil. Za řekou ležel pro prince život svatého muže, kterému netřeba ani sluhy, ani koně, a Maung Sang musil se vrátit. Marně prosil, marně se dožadoval, aby jako žák směl následovati svého pána, marně ujišťoval věčnou věrností. Musil se vrátiti; a tak Maung Sang vracel se s koněm a princ osaměl.

Přešel pak přes řeku z království otce svého do cizí země, oblékl roucho poustevnické a žil jako oni. Prosil o chleba, jak oni prosili, chodě dům od domu, sbíral zbytky jídel do misky a pak odešel někam do ústraní a jedl.

Když po prvé nasbíral tohoto divného pokrmu a pokusil se jísti, vše v něm se vzepřelo, tak odporné to bylo. On, který byl dříve princem a zvyklý jen dobrým věcem, nemohl se s počátku odhodlati, aby jedl takovou stravu, a boj byl krutý. Ale na konec také v tom zvítězil. »Což pak jsem nevěděl,« řekl si v trpkém rozhořčení nad svou slabostí, »že musím jísti takovouto stravu, stanu-li se poustevníkem? Nyní přišel čas šlápnouti na hlavu každé přirozené žádosti.« Vzal svou misku, pojedl s chutí, a nemusil už nikdy podobného boje bojovati. Tak stal se po způsobu té doby hledajícím pravdy.

Šel ke všem nejmoudřejším poustevníkům v celé zemi, k těm, kteří byli proslulí svou svatostí a moudrostí, a vše, čemu ho naučili, všechno světlo, které dali tomu, jenž hledal světlo, bylo takovéto: »Je,« pravili, »v člověku duše a tělo, a jsou si nepřáteli; proto, kdo chce povznésti duši, musí umrtvovati a trestati tělo. Všecko, co jde tělu k duhu, je zlem pro duši.« A mladý princ studoval jejich učení, pokoušel se následovati jejich učení

a shledal, že všecko to je neužitečné. Jak můžete zapomenouti na tělo a obrátiti duši k lepším myšlenkám, když stále tělo mučíte a tím si je připomínáte? I uviděl princ brzo, že to není cesta, které si žádal. Jeho duše vzepřela se proti nim a jejich hrubostem a proto je opustil. Jako prohlédl prázdnotu svých rádců v paláci; tak prohlédl prázdnotu učitelů v jeskyni a klášteře. Byli-li mocní a bohatí nevědomými, nebylo možno nalézti moudrosti ani mezi chudými a slabými, a on byl od ní právě tak daleko jako když palác opustil. A přece nezoufal. Pravda někde byla, to věděl jistě; musí ji nalézti, ale třeba jí hledati trpělivě a upřímně, a jistě ji najde. Jistě že byla větší moudrost, nežli pouhé pohrdání bohatstvím a pohodlím, a větší štěstí, nežli možno nalézti v samotrýzni. A tak nemoha nalézti nikoho, kdo by ho poučil, odešel do lesa, aby tam pravdy hledal.

Ve velikém lese, kam nikdo nepřijde, kde jelen se pase a tygr se plíží, bude hledati, čeho mu lidé nemohou dáti. Jistě ji budou znáti veliké stromy, které viděly tisíceré lijáky a přežily třicateré pokolení lidí. Budou ji znáti bystřiny řítící se s dalekých, sněžných vrcholů; jistě les a hory, soumrak a noc něco mu povědí o tajemství světa. Příroda nemůže lháti a tam, daleko od příbytků lidských naučí se moudrosti, které mu lidé dáti nemohou. S tělem očištěným zdrženlivostí, se srdcem sladěným samotou bude naslouchati, co větry za šera horám vyprávějí, a porozumí kmitu hvězdnému. A tak opustil lidstvo a šel o pomoc k přírodě, jako tak mnoho jiných, tenkrát i potom. Po šest let žil takto v bezpečných úkrytech horských.

O těch šesti letech máme jen velmi málo zpráv; dovídáme se pouze, že byl často velmi opuštěný, často velmi smutný při vzpomínce na všechny, které opustil. »Nemysli si,« řekl o mnoho let později svému oblíbenému žáku — »nemysli si, že jsem neprocítil všeho právě tak jako každý jiný z vás. Nebyl jsem samoten, když jsem hledal moudrosti v pustině? A přece co bych byl získal nářkem a bědováním, ať pro sebe, ať pro jiné? Bylo by mě to utěšilo v mé opuštěnosti? Bylo by to pomohlo těm, které jsem opustil?«

Dovídáme se, že jeho sláva jako poustevníka, jako muže, který obcoval s přírodou a podrobil si svoje nižší city, byla tak veliká, že všichni lidé o ní věděli. Jeho sláva byla jako »zvon visící na klenbě nebeské«, který všichni národové slyší; a mnozí žáci přicházeli k němu. Ale přese všechnu svou slávu, kterou slynul mezi lidmi, on sám věděl, že pravdy ještě nedospěl. Ani veliké duši přírody nepodařilo se říci mu, po čem toužil. Pravda byla od něho tak vzdálena, jako kdy jindy, myslil si, a ničemu nemohl naučiti ty, kteří k němu přišli pro moudrost. A tak po šesti letech zoufaje, že nemůže nalézti, čeho hledal, počal se postiti a postil se tolik, že konečně omdlel únavou a hladem.

A když přišel k sobě, poznal, že zase se potkal s nezdarem. Jeho zkaleným očím světlo nezasvitlo, ani mu nepřišlo zjevení, když ležel beze smyslů. Všechno bylo jako dříve a pravda — kde byla pravda?

Jak vidíte, byl učitelem bez vnuknutí s hůry. Neměl nikoho, kdo by mu ukázal cestu, kterou má jíti; nezdar ho stíhal za nezdarem. Učil se, jako se jiní učí, utrpením a chybami. To byl jeho třetí nezdar. Bohatí i chudí ho zklamali; ani hlasy hor mu nepověděly, co toužil věděti; ani zářivý prst svítání neukázal mu cesty ke štěstí. Život byl právě tak prázdný, právě tak bezvýznamný, jako dříve. Všechno, co činil, bylo marné a znovu musil zkoušeti, nové cesty hledati, měl-li nalézti, čeho hledal. —

ARNOŠT HOFBAUER: *STUDIE TYGRA.*

Vstal s místa, kde ležel, vzal svou misku do rukou, šel do nejbližší dědiny, tam se najedl a napil do syta a vrátila se mu ztracená síla i krása.

A pak přišla rána poslední: jeho žáci s posměchem od něho odešli. »Aj,« pravili k sobě vespolek, »marně žil po šest let v sebezapírání a utrpení. Hle, nyní jde a jí, a kdo tak činí, moudrosti jistě nedosáhne. Náš učitel nepílí moudrosti, nýbrž světských věcí; třeba ohlédnouti se jinde po vedení, kterého hledáme.«

Jeho žáci ho opustili, a on osaměl. Odešel do velikého háje nedaleko — jednoho z krásných hájů mangových, palmových a fíkových, kterými srdce v této zemi žhavého, sálavého slunce tak okřeje — a tu usnul zničený, potupený a opuštěný; a tu přišla k němu pravda.

Pověst vypráví, kterak viděla jej mladá žena, jež přišla obětovati svůj nepatrný dar duchu velikého fíku, a jej za toho ducha pokládala — tak krásná byla jeho tvář, když povstal.

A žena myslela, že on jest duch, který sestoupil, aby přijal její oběť, a podávala mu ji — byl to hrnek sraženého mléka — v bázni a chvění, a on ji přijal. Žena opět odešla plna naděje a radosti a princ zůstal v háji. Pobyl prý tu devětačtyřicet dní pod velikým fíkem u řeky. A fík stal se pro vždy svatým, poněvadž on pod ním seděl a pod ním našel pravdu. Vypravování o tom všem jsou plna podivuhodných podobenství a obrazů — jak bojoval poslední svůj boj proti hříchu a jak zvítězil.

Nyní přišla k němu konečně pravda z jeho vlastního srdce. Hledal ji u lidí a u přírody, ale nenašel. A ona zatím byla v jeho vlastním srdci.

Pravda jest pro každého v jeho duši. A tak posléze přišla, a ten, který uviděl světlo, šel ji učit celý svět. Žil dlouhý život, život plný podivuhodného učení a ještě podivuhodnějšího příkladu. Celý svět jej miloval.

Uzřel opět Yathodayu, tu, která byla jeho ženou; uzřel svého syna. Nyní, když vášeň v něm vyhasla, mohl to učiniti. A Yathodaya byla plna zoufalství, neboť získal-li celý svět učitele, ona ztratila muže. A tak tomu vždycky bude. V tom je rozdíl mezi muži a ženami. Ubohá stala se jeptiškou a její syn — jeho syn — stal se jedním z jeho žáků.

Zemřel u vysokém věku, plný let a lásky. Vypravování o jeho smrti je překrásné. Nikde jinde není nic tak podivuhodného, jako ve vypravování, jak na konci dlouhého, dobrého života došel Velkého Míru, pro který byl připravil svou duši.

»Anando,« řekl plačícímu žáku, »nestarej se příliš o to, co ze mne zbude, až dojdu Míru, nýbrž raději dbej, abys konal skutky, vedoucí k dokonalosti; povzbuzuj v sobě náklonnosti, které ti umožní, abys sám také dosáhl věčného klidu.«

A dále: »Až opustím tento život a vy mne už neuvidíte, nemysli, že již nejsem u vás. Máte zákony, které jsem nalezl, máte stále mé učení, a v něm budu vždy mezi vámi. A proto nemysli, že vás pro vždy nechám samotny.«

A před smrtí: »Vzpomeň si,« řekl, »že život a smrt jedno jsou. Nikdy toho nezapomínej. Proto právě shromáždil jsem vás; neboť život a smrt jedno jsou.«

A tak »veliký a slavný učitel«, ten, který mluvil vždy jenom dobrá a moudrá slova, ten, který byl světlem Asie, došel Míru.

Vyňato z H. Fieldingovy knihy „Duše národa". *Přeložil Zdeněk Franta.*

OTESÁNEK.

Honzíček, tříletý sirotek, byl první čas, když k nám přišel, tak hladový, že sbíral a jedl i drobečky se stolu a se země, a snědl dokonce i kočce, co měla na misce. Pořád se motal v kuchyni, nač přišel, všecko snědl, pořád jedl a pořád byl hladov. Už jsme měli až strach, aby se z toho nerozstonal. Začali ho proto vyhánět z kuchyně. Zas ho tam někdo chytil a hubuje:

»Zas už jsi tady, — pořád něco jí, — co to máš zase v ústech?«

Honzíček plačtivě: »Jazyk.«

SOBOTA.

Sobota byla u nás dnem obřadu — skutečným svatvečerem před nedělí.

Ještě než se zešeřilo, zatopila maminka v kamnech a postavila na plotnu ohromný hrnec vody. Byl to černý litinový hrnec, který sloužil dvěma účelům: byl-li postaven na plotnu v sobotu — ohřívala se v něm voda na koupání, stalo-li se tak v úterý — namáčelo se prádlo, což znamenalo, že druhého dne budou k obědu makové buchty, které jsem měl k smrti rád.

V sobotu večer byla tedy vždy slavnost tělesné očisty . . .

Maminka přichystala vanu a nalila do ní vody, aby zatáhla. Večeře byla podávána toho dne dřív — a po ní jsme šli do vany. Pěkně po stáří: »nejmenší napřed«, jak říkávala maminka.

Ve vaně ovšem se tropila neplecha . . . Šplouchání, cákání vodou na zeď — až maminku přešla trpělivost a lípla takovou menší »mateřskou« na nahá záda. Ale bůh můj svědek, ještě dnes bych ji rád snesl, protože maminka bít neuměla. Bylo to jenom, jako když bleška zobne. Člověk se otřásl a už o tom nevěděl.

Vykoupaného vzala na ručník a odnesla na stůl, na který se jinak pod trestem sednouti nesmělo, a tam nás utřela.

A potom přišlo to hlavní . . .

Na druhém konci stolu ležely složené čisté košilky. Maminka říkala »čerstvé«. Do nich nás potom navlékala. Byla to tuze chutná chvilka, neboť naše košilky byly po vyprání bíleny a kropeny na trávníku, a proto voněly travou, zemí, vodou, sluncem a vzduchem. Dnes tomu říkám, že nás maminka oblékala každou sobotu do všech čtyř živlů . . .

Oblečeného tak mne odnesla do postýlky k sestře, neboť na zem jsme již toho dne nesměli šlápnout, abychom si neumazali nohou, protože do neděle má vykročit člověk celý čistý. V postýlce jsme se vychloubali jeden druhému, jak »voní košilkou«, a chvíli spolu dováděli, že až nás maminka musila několikrát okřiknout od stolu, kam si po práci sedla k tatínkovi a připravovala ještě, čeho bylo třeba na neděli.

Dlouho jsme ji v sobotu nikdy nezlobili, protože jsme po koupání brzo usnuli — a spali jako buci . . .

Dodnes však vzpomínám na maminčiny »čerstvé« košilky . . . Aspoň jednou do roka: na jaře, kdy po dlouhé zimě zase oblékám prádlo, které bylo na bělidle. Zavoní mi do tváře zemí, travou, vodou, sluncem a vzduchem — zavoní mi maminčinou »čerstvou« košilkou.

Usmívám se v té chvíli, neboť mám pocit, že jsem zase malý naháček, sedící na stole, že naproti mně stojí maminka — a já natahuji ruce do výšky proti ní, aby mi mohla navléci sobotní košilku . . .

Zaplatím pokaždé steskem úsměvnou vzpomínku . . .

To proto, že už dávno mne maminka do košilky neobléká — patnáct let spí na domažlickém hřbitově . . .

Z „Knihy z přírody". *Jan Vrba.*

KRIŽIAKOVA PAVUČINA.

Iste ste mnohí videli, ako pradie pavúk križiak svoju pavučinu. Je to podívanie veľmi poučné.

Nikdy nestavia bez premyslenia, najskôr si vyhľadá vhodné miesto; všimnite si, že je to tam, kde sa vystrieda najviac hmyzu lietajúceho vo vzduchu. Býva to na »cestách« medzi krovím a stromami, v medzerách medzi kvetinami, medzi brvnami, v otvoroch zabitých oblokov, často nad vodou, alebo neďaleko miesta, kde sa rozkladá živočíšne telo — tam kde je lákaný hmyz. Tak dobre pozná tieto miesta ako zkúsený Indián, ktorý vie, kde má klásť pascu na korisť.

Stavať vie už malý pavúčik. Nerozmýšla, keď má stavať pavučinu a stavia tak iste ako jeho rodičia, ktorí ho tomu nikdy neučili. Kto ho to naučil?

Sieť križiakova je dielom veľkej obratnosti a trpezlivosti. Pavúk vylezie obyčajne niekam vysoko a pritlačiac na pevný predmet svoj zadoček so snovacími bradoviciami, prilepí tým koniec rozvíjajúceho sa vlákna. Predlžujúc vlákno spúšťa sa k zemi alebo na neaký predmet naproti. Svojou vlastnou váhou vyťahuje vlákno zo snovacích bradovíc. Dolu prilepí koniec a po upevnenom vlákne šplhá hore k bodu, z ktorého vyšiel. Ale pritom, ako lezie hore, pradie druhé vlákno povedľa prvého, a aby sa s nim neslepilo, vedie ho cez hrebienok zadnej nohy. Teraz ide kúsok po vetve (po vrchnej základne) a upevní toto druhé vlákno, ktoré je tedy pravidelne dlhšie ako prvé, v určitej vzdialenosti od základného bodu. Tým je vystavený trojuholníkový základ siete. Do tohoto trojuholníka spraví pavúk rámec vlastnej lapacej siete a to tak, že strany trojuholníka spojí priečnymi vláknami. Ak je treba, napne sieť ešte vláknami z vonku trojuholníka, tým vznikne mnohouholníkový rám, »lešenie«. Často býva lešenie sosilené ešte vláknami vedenými súbežne podľa prvých a s nimi slepenými. Ak ide stavba ponad vodu, vypúšťa križiak vlákno a nechá ho lietať vo vetre, až sa, ako potrebne dlhé, zachytí niekde naproti na druhom brehu potôčka. Tym je postavený most, po ktorom môže majiteľ prejsť alebo ho môže zvoliť priamo za základňu.

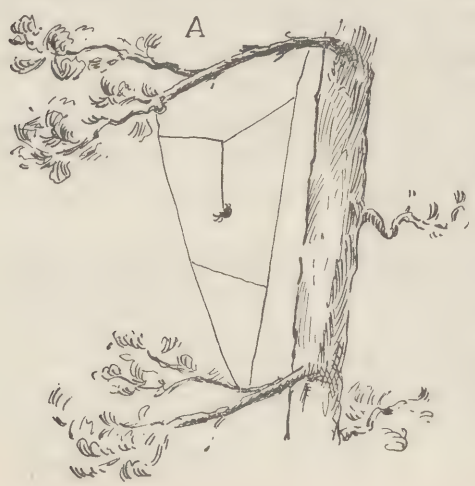

Keď je rám hotový, odoberie sa staviteľ do prostriedku najvyššej vodorovnej niti a spúšťa sa svisle dolu, aby tak napäl prvé vlákno vlastnej lapacej siete. (Obr. A). Po tomto vlákne vráti sa do jeho prostriedku, t. j. miesta, ktoré bude stredom celej stavby. Tu vypradie svojimi zadnými nôžkami zo snovacích bradovíc hustú spleť vlákien a urobí z nich plsťnatý terč, ktorý bude neskoršie jeho číhadlom.

A teraz začne stavať paprsky svojho koliečka. Začne obyčajne tak, že šplhá zase po strednom vlákne hore a pri tom pradie nové vlákno; to sa natiahne do ostrého uhlu so stredným paprskom a pripevní ho. Po novom vlákne

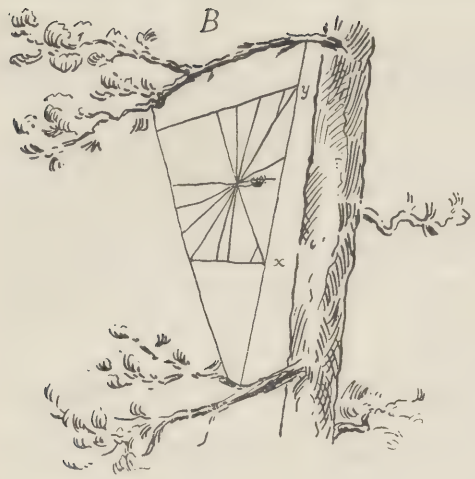

vráti sa do stredu a pradie nové vlákno dolu, ktoré upevní naproti na dolnom okraji rámu. A tak pokračuje striedave napína vždy jedno vlákno hore a druhé dolu. (Obr. *B*). Tak zostáva pavučina stále napätá. Keď je niektorý paprslek nie dosť napätý alebo sa ďalšou stavbou neako uvolnil, napne ho pavúk zvláštnymi pomocnými vlákenkami, ako na obr. *B* u *x* a *y*. Všetky paprsleky sú dvojité, ztužené novými vláknami.

Toto všetko je len kostra lapacej siete, lebo vlastnou sieťou sú spirálne vlákna.

Pri stavbe spirálnych vlákien vidíme, ako rozmanite užíva pavúk nôh. Prvý pár je merítko, ktorým sa určuje vzdialenosť spirál od seba, druhý a tretí slúži k lezeniu po tom vzdušnom lešení, štvrtý pradie a spojuje vlákna. Križiak prechádza od paprsku k paprsku a upevňuje spirálne vlákno na každom priesečníku obchádzajúc do prava vždy ďalej od stredu. Na obrázku *D* vidíte, že priečnu niť v prostriedku sťahuje jednou nohou dolu, kým ju druhou tiskne a prilepuje k paprsku. To preto, že spirálne vlákna nesmí byť napäté, ale voľné a to rovnomerne, aby prievan pohol sieť, ale aby ju nepotrhal. Ovíja milý pavúk sieť dookola zachovávajúc vždy rovné vzdialenosti medzi otáčkami. Pozdejšie je priestor medzi paprslekmi tak veľký, že musí skákať od jedného k druhému a keď je vzdialenosť ešte väčšia, obchádza cez miesta užšie a z druhého boku napne vlákno. Vlákna spirálne sú pascou na hmyz, ktorý sa prilepí na lepkavé kvapôčky, nimi sú vlákna v pravom slova smysle posiate. Všetky sú rovnakej velikosti a rovnako ďaleko od seba. Na jednej sieti ich bolo napočítané 120.000. Taká sieť je i samému pavúkovi nebezpečná, vyhýba sa opatrne kvapôčkam a zdržuje sa radšej vo svojom úkryte alebo vo stredu siete, kde sú spirálové siete bez kvapôčok. A keď si pomyslíme, že križiak vedľa tejto dôkladnej pasce číha tu ešte so svojimi jedovatými čeľusťami, nuž si môžeme predstaviť hrúzu tej celej nástrahy pre úbohý hmyz. Kvapôčky zostanú veľmi dlho lepkavé, ale pozdejšie soschnú a scvrknú sa. Ale pavúk sa medzitým radšej odsťahuje na iné miesto, alebo svoju pavučinu opravuje tým, že vlákna so zaschnutými kvapôčkami prehryzie a napne nové.

Keď je sieť hotová, odhryzie (aspon známy križiak obecný) prostriedok, čím sa pavučina stane veľmi pružnou.

Pozorovali ste, čo sa robí, keď sa motýľ alebo mucha zapletie do siete?

Ako sa to dozvie pavúk niekde v kúte skrčený, ktorý zrazu vybehne, aby chytil svoju korisť?

Dlhé papršleky vlákien sú suché nelepkavé, sú ako telegrafové drôty, ktoré posielajú zprávy až do lovcovho úkrytu. Záchvevmi pavučiny signalizuje sa mu, čo sa stalo na druhom konci. A potom úbohá obeť prepadne jeho spáram. Pavúk hore dolu pohybuje zadnými nohami a tak opradie dookola svoju obeť, kým je nie zabalená plsťou a nemôže sa hnúť. Malé mušky netreba tak sviazať; prilepia sa na lepkavé vlákna spirálne a rýchlo zhynú.

A teraz sa zamyslime a dajme si niekoľko otázok.

Zasluhuje pavúk nášho odsúdenia, odporu, prenasledovania a všetky tie predsudky, ktorými je vyhlásený za krvolačného netvora?

Do bytu, pravda, nepatrí, ale omlúvme ho — nevedel o tom — a iste nám bude vďačný, keď ho pustíme oknom do zahrady, však on si nájde živnosť.

A či môže žiť ináč? Žije ako lovec v horách, ako rybár na brehu morskom. Ale o tých už ináč hovoríme.

Pavúk sa živí poctive. Len si povážme, koľko dní a snáď týždňov musí o hlade čakať na živnosť. Koľko starostí a práce venuje úprave a opravám svojej siete. Veď i on má právo na život — tým, že ho príroda stvorila. Nespravedlivé je zabíjať ho proto, že sa tak poctive živí dľa zákonov, ktoré mu príroda dala a že sa tak krušne životom pretĺka! Že je vrahom? Akí sme neuprimní! Vyhlásili sme za dobré a užitočné len tie zvieratá, ktoré prechádzajú naším žalúdkom. To už nemenujeme vraždením. A pritom nemôžeme sa ani omlúvať ako pavúk, ktorý nemôže za to, že mu príroda nedala iným sa živiť okrem hmyzu.

Pavúk len správne plní svoj úkol prírodou mu nariadený a je celkom spravedlivé, dovolené, slušné — a povedzme s jeho stanoviska i mravné — jestli loví hmyz, aby hladom nezhynul.

Jeho pílnosť, vytrvalosť, práca a umenie zasluhujú len našej úcty. *Woowotanna.*

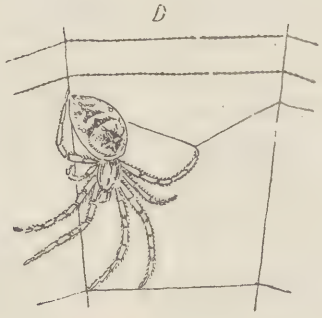

BESEDA O JEDLE.

Dnes nebudeme variť — ačkoľvek by som chcela vedieť, či ste mohli skúsiť niektoré predpisy na hubové jedlá z posledného čísla »Lípy«. Ale poviem vám, o čom sme hovorili nedávno s niekoľkými malými kamarátmi.

Bolo to tak: Hanka nám vyprávala, ako mamička musela odísť do mesta a jak ona sama varila večeru. Mala z toho veľký strach, ale dopadlo to dobre. »Nič si nepripálila, Hanička?« — Ale vraj, kde že by spálila, naopak: mieša zápražku, mieša a nič jej nežlkne. Aj polievka sa jej prestáva variť. Podíva sa do platne — a oheň na vyhasnutí. Od starosti zabudla prikladať.

Tak sme sa dali do hovoru o tom, že načo je treba myslieť, aby jedlo bolo dobré a chutnalo. »Ja sa dobre povypytujem mamičky na všetko a potom to všetko tak varím, ako mi ona povie,« hovorí Pálka. »Opatrne solím a radšej trikrát ochutnám, aby som nepresolil,« hlási Janko, ktorý často musí v kuchyni zastávať mamičku práčku. Tu sme si povedali, že ochutnávať sa nemá vareškou, alebo lyžicou, ktorou jedlo miešame, že máme si na to vziať lyžicu inú, na ktorú vareškou alebo lyžicou z hrnka trochu nalejeme. Prečo? Janko háda: že je to nie pekné, vziať lyžicu do úst a vstrčiť ju zase späť do jedla, pripravovaného pre všetkých. A Pálka sa hneď k tomu hlási, že je to nie zdravé, že by sa mohla takto preniesť aj nemoc.

»Keď som uvarila,« hovorí Hanka, »zamietla som kuchyňu, dala som na stôl konopný obrus, taniere, lyžice, bochník chleba a nôž. Polievku som potom naliala do hlinenej, zelenej misy. Mamička sa smiala, že som prichystala hostinu, ale páčilo sa to všetkým. Ja som to urobila tak, ako som to videla vo škole,« dodáva Hanka, lebo v ich škole učia sa teraz dievčatá raz za 14 dní variť. Všetkým sa nám páčilo, že Hanka varila len polievku a predsa to bola sviatočná večera. To preto, že tak pekne upravila stôl.

Tým sme si začali vypravovať, ako sa má upravovať stôl a ako jesť. Dohodli sme sa, že doba jedla je často jedinou dobou, kedy je celá rodina pohromade. Milka a Viera hlásily, že sa s oteckom vidia len večer, pri večeri. Včas ráno odchádza a k obedu nemôže prísť domov, má to príďaleko.

Povedala som im, že v Anglii je všeobecný zvyk preobliekať sa k večeri do čistých šiat. Večera je tam hlavným jedlom, ako u nás obed, lebo mnoho oteckov pracuje ďaleko od domova, práve tak ako otec Milkin. Robotníci, keď prídu domov, umyjú sa, preoblieknu a len potom zasadnú s rodinou ku stolu. I keď je jedlo jednoduché, čistota je vzorná; preto sú tak radi Angličania doma a hovorievajú: Môj domček — môj zámoček.

To sa deťom páčilo a sľúbily si, že to urobia večer tak, ako Hanka. Čože patrí na stôl? Obrus, keď je to možné. (Milka prehlásila, že mamička má dva barevné obrusy, že ich teraz bude prestierať a sama ich na potoku operie, aby ušetrila mamičku od práce.) Pre každého člena rodiny osobitný tanier, k nemu lyžicu, vidličku, nôž, sklenicu. Je pekné, keď má každý svoj obrúsok. Janko sa priznal, že vie jesť len lyžicou.

Povedali sme si: že lyžicou sa je polievka, prívarok vidličkou. Nôž je na krájanie a nie k tomu, aby sme s ním jedli; do úst nikdy nepatrí. Keď krájame, držíme vidličku v ľavej ruke, nôž v pravej a ľavou rukou nesieme jedlo k ústam. Keď nemusíme krájať, alebo

keď sa jedlo dá ľahko prekrojiť vidličkou — trebárs zemiaky, zelenina, halúšky — položíme nôž a držíme vidličku v pravej ruke. Nad tanier sa nenakláňame, jedlo nesieme k ústam a nie ústa k tanieru. Že si pred jedlom umývame ruky, to sme už všetci vedeli — ako členovia Dorostu. Ako i to, že pri jedle pijeme vodu a nie pivo alebo víno. Keď som im ale vysvetľovala, že jedlo musíme dobre pohrýzť a nie pomáhať mu vodou dole, prerušil ma horlive Janko, že práve čítali v »Lípe«, v článku o zuboch, ako špatne pohryzená potrava vydá len polovicu. Pripomenuli sme si tiež, že pri jedle sedíme u stolku rovne, nekývame nohami a nekolíšeme sa, a hovoríme len vtedy, keď nemáme plné ústa. Hanka so smiechom pošeptala svojej súsedke, že sedí pri stole na lavici s mladšou sestrou, a keby sa vraj kolísala, že by obe spadly na zem.

Páčila sa nám všetkým táto naša beseda a slúbili sme si, že všetci skúsime pekne prestierať stôl a pekne jesť. Možná, že vám niektorý z mojich besedníkov raz napíše, ako sa mu to podarilo. *Iva Šmakalová.*

AKO SI ČISTÍME ZUBY.

Zuby si čistíme sami. Ak máme potravu dobre zužitkovať, musíme dobre hrýzť a žuvať. Už hryzením sa zuby čistia. A žuvanie zaroveň podporuje tvorbu slín, ktoré sú k zažívaniu potrebné a súčasne oplakujú zuby. Menovite čierny chlieb a zelenina vyžadujú hodne slín a tým prirodzene podporujú i čistenie.

To ale nestačí. Musíme si zuby čistiť vedome a úmyselne. Po každom väčšom jedle máme odstrániť zbytky potravy v medzerách medzi zubami. To ak môžeme prevádzame kefkou. Ak to nemôžeme, použijeme aspon páratko (drevené alebo z brka), a vypláknеme ústa. Na čistenie neužívajme nikdy ostrých kovových predmetov, ako vidličku, vlasničku, ihlu a pod., lebo sa nimi ľahko poškodí sklovina. Najmenej dva razy dňa, ráno a hlavne večer, čistíme zuby kefkou. Ale nestačí pretrieť zuby zvonku pozdlž úst. Treba ich čistiť i od vňútra vo smeru osy úst. Je treba, aby vlasy kefky vnikly do medzier medzi jednotlivými zubami, preto ich čistíme shora dolu vo smeru osy zubov. Aby sme mohli vniknúť do medzier medzi zubami po stranách, vykonávame kefkou kruhovité pohyby. Na obrázkoch vidíte niektoré polohy kefky pri čistení. Kefkou treme aj podnebie a diasna. Ak diasna krvácajú, vymeníme na niekoľko dní kefku za mäkšiu.

Postačuje, keď použijeme na kefku pastu alebo prášok asi dvarazy za týždeň. Častejšie užívanie neprospieva. Stačí kefka s vodou. Môžeme použiť i domáce prípravky na čistenie, ktoré sme spomenuli v minulom čísle »Lípy«.

I o kefku musíme dbať. Musí vždy dokonale vyschnúť. Preto ju nezatvárame, ale necháme ju voľne schnúť na vzdušnom mieste, najlepšie na slnci. Chrup si dávame aspon dvarazy ročne prezrieť zubnému lekárovi. Keď nákazu hneď liečime, usporíme si i bolesť i peňažný výdavok. Keď zub bolí, choďme hneď k lekárovi. Kto svaľuje všetko na prievan a zaháňa bolesť utišujúcimi prostriedkami, ten prepasie čas, keď sa malá trhlinka dá snadno a rýchle napraviť.

I tu sa riaďme pravidlom, že lepšie je predísť nemoci, ako pozde sa podrobovať bolestnému a zdlhavému liečeniu. *Frant. Šmakal.*

Ke článku »Ako si čistíme zuby«. Vysvětlení obrázků viz na str. 68.

VÝPRAVA NA MOUNT EVEREST.

Minule pověděli jsme si zde o čestném hrdinovi Scottovi a jeho soudruzích.

A náhodou objevil se v Praze film, líčící cosi velmi podobného: odvážný a strastiplný výstup na nejvyšší horu světa Mount Everest (čti *Maunt Ivrist*), vysoký 8840 m.

Zase byli to Angličané, kteří loni — již po třetí — se pokusili o to, aby zatknuli vlajku své vlasti na nejvyšším pevném bodu zeměkoule. Výpravu vedl kapitán Noel a dva nejstatečnější a nejodvážnější členové její, Irwine a Mallory, zahynuli pouhých 200 m pod vrcholem. Jaká podoba s nešťastným Scottem, kterému také tak málo již scházelo k dosažení cíle (skladiště s potravinami)! I třetí výprava na Mount Everest vrátila se tedy s nepořízenou . . .

Leč jaké krásy dovedli zachytit do filmu, aby téměř totéž, co sami uzřeli, mohl spatřiti celý vzdělaný svět!

Film, toť dar lidstvu ceny nesmírné, žel tolik zneužitý! Na takovýchto filmech onu velikou cenu a důležitost jeho teprve poznáváme; jindy jím hoví nesvědomití podnikatelé jen pudům a zálibám obecenstva, snižujíce mravní a duchovní úroveň návštěvníků biografů, místo co by je povznášeli!

Takovýto nevšední film smiřuje nás však s biografy a ukazuje současně, jaké možnosti jsou dány již člověku a jak bude jednou krásně na světě, až se lidé přestanou pachtiti jen za divokou senzací, ztřeštěným vtipem a společenskými nechutnostmi.

Chtěl bych upozorniti každého z vás, kdo tento film spatří, aby si dobře povšimnul snímků, které jsou více než uskutečněnými pohádkami! Na promítací ploše přesunují se obrázky skutečných ledových zámků, krásnějších, než jaké by si nejbujnější obrazivost mohla představit!

A zase — jako při filmu Scottově — musíme se obdivovati lidské odvaze, vytrvalosti a hrdinství i lidské vynalézavosti, vidíme-li při »práci« auto, jehož kolečka přilínají takřka ke všem nerovnostem půdy na hrůzně neschůdných, strmých cestách a stržích.

Podívanou jiného druhu zas je město, ležící výše než vrchol Mont-Blancu, i jeho podivní obyvatelé, kteří se nikdy nemyjí. Tak jsou nesmírně zaostalí oproti nám a přece jsou, opět v jiném — vysoko nad námi; dovedouť se ke zvířatům na svobodě chovati tak, že tato se důvěrně a beze strachu blíží k člověku!

Poslední snímky odvážných horolezců byly pořízeny dalekohledným aparátem — zase jedním z úžasných vynálezů lidských.

S tohoto filmu odchází se s nitrem naplněným krásou, vznešenou velebností a nedotčenou čistotou velehor, druhdy ovšem i přísných a hroznych. Ale i se zvláštním uspokojením nad tím, co člověk všechno již dovede, vůlí a umem veden, dá-li se směrem pokroku, vynalézavosti a ušlechtilé snahy.

Je krásným pomyšlení, že žijeme v době takovýchto možností! Vždyť, kdo by byl před půl stoletím uvěřil, že bude možno seděti pohodlně, a při tom se dívati na výpravu na vrcholný bod světa, ana se, věrně zachycena filmem, pohybuje naprosto tak, jak se, před rokem sotva, skutečně pohybovala! Stojí za to, občas se zamyslit a uvědomiti si nedávnost vzniku těcho našich »samozřejmostí«.

Jar. Nauman.

Z ČINNOSTI DOROSTU ČERVENÉHO KŘÍŽE.

K NEJMENŠÍMU PROGRAMU DOROSTU ČSL. Č. K.

Naše výzva setkala se s živým ohlasem dětí i učitelstva. Otiskujeme některé z došlých zpráv. Učitel Cyril Mach z Hutiska na Valašsku nám píše:

»Čistota půl zdraví? Ne!

Čistota celé zdraví, ať tělesná, ať duševní.

A naším heslem jest: »Vše pro zdraví!«

Však naše děcka se dovedou bíti s nečistotou a ani chvilku jí nedopřávají klidu.

Jak?

Hned na počátku roku při volbách ve třídě, — máme jen jednu místnost pro dvě třídy, — rozdělí se práce. Každý den jiná skupina zametá třídu, chodbu, před školou.

Ogaři (chlapci) přivezou z pily řezin, které děcka vždy před zametáním navlhčí.

Po vyučování bez řečí každý prohlédne své místo, v jakém stavu je opouští a u lavice čeká, až dohlížitelka prohlásí: »Čisto!« Jinak se musí každý, kdo nemá pořádek, vrátit, a sebrati papírky.

Přísně jest zakázáno smetat rukou prach na podlaze.

Když již všichni opustí třídu, posypou děcka podlahu mokrými řezinami. A již začínají metly pracovat. Máte viděti, jak září okna a jak pečlivě ze všech koutů jest prach vymeten! Zatím, co jsou jedni ze skupiny na chodbě, druzí utírají tabuli, rovnají lavice, upravují stůl, prohlížejí, není-li prach na stropech.

Potom jdou na chodbu a do uličky před školou.

Smetí vynášejí na smetiště. Každý den se škola zrcadlí čistotou, celý rok a bez reptání, v sobotu všecky starší školačky konají očistnou práci.

Přijdou ze školy, totéž konají doma, protože nikdo neví, ve kterém čísle se objeví jejich učitel, nevědí ani, ve kterou dobu, někdy i pozdě večer, přijde na návštěvu — na besedu.

A tak si příští hospodyně, příští manželky, zvykají na úklid, aby domov upravily a zkrásněly.

O výzdobu se dělí ogaři s děcky. V každém okně jsou květináče, pod okny velké truhlíky. V oknech nahoře upravili ogaři prkénka, na kterých jsou květináče s pnoucími květinami. V truhlíkách jsou rozkošné pnoucí květiny, které jásají pestrostí, a vábí bzučící včelky, někdy přiletí čmelák i do třídy a obletuje hlavy rozradostněných dětí.

Hned po prázdninách se rozdělí starost o květiny děckám.

Na oknech jest cedulička se jmény gazděn (hospodyň). I na chodbách máme květiny, před školou u vchodu popínavé, v zahrádce růže, perenky, smrčky.

Jednou týdně rozprašovačem osvěží se všecky květiny.

Jak se bráníme proti prachu?

U nás mají všecky děti kocúry (papuče), které jsou srovnány u zdi. Na chodbě se každý zuje a obuje kocúry, ve kterých jest, dokud nejde ze školy. Nohy jsou v suchu, nenanosí se prachu do třídy. Je-li bot mokrý, vyschne zatím.

Tak pracujeme, aby naše škola byla čistá, útulná, zdravá. Ze školy všecko to krásné doneseme do svých domovů.« *Cyril Mach.*

*

Dorost v KLČOVANECH na Slovensku píše:

Dňa 9. septembra ohlásil nám pán učitel', že odpoludnia si vyčistíme okolie našej školy.

Sišli sme sa všetcia pri škole. Doniesli sme si so sebou potrebné náradie k našej práci. Niektorí doniesli motyky, iní zase lopaty, ryle, metly, železné hrable a táčky. Začali sme pracovať.

Najprv sme si vyčistili priestor pred školou. Potom sme začali čistiť zahrádky. Zelinu sme vytrhali, smetí pohrabali a čisto zamietli.

Po tejto práci začali sme čistiť dvor. Najprv sme vykopali zeliny, potom dvor čisto sme zamietli.

Teraz sa tešíme, že máme všetko tak čisté. Kto ide okolo našej školy, rád si pozre pekné kvetinky, ktoré máme v zahrádke pred školou zasadené.

*

Dorost Čs. Č. k. ve VŠELISÍCH poslal nám obrázek, jejž přinášíme v reprodukci, a píše k němu: »Posíláme Vám ukázku nástěnné poličky zřízené nad výlevkou vodovodu v naší třídě. Ve skříňkách poličky uschovány jsou skleničky k pití a potřeby k mytí rukou znečištěných ve třídě. Polička zhotovena je z lakovaného borového dřeva žlutě mořeného. Kol čtvercových výplní dvířek jsou černé lišty. — Výlevka a zadní její stěna je hladká (bez jakýchkoliv ozdob plastických), aby se dala dobře mýti, a bíle smaltovaná (bez pomalování), aby svítila čistotou. Zeď kolem výlevky má emailový nátěr, aby netrpěla při postříkání a aby se dala mýti.

V létě míváme na poličce květiny v květináčích

Polička nad výlevkou ve II. třídě obecné školy ve Všelisích (v úpravě letní).

neb ve vásičkách. V zimě ji zdobíme obrázky, keramikou, drobnými zdobnými předměty, hračkami neb našimi výrobky.

O čistotu a úpravu tohoto koutku pečujeme sami. Keramiku a hračky ochotně nám půjčuje »Lidová malírna« ve Vel. Všelisích. Obrázek nad poličkou je reprodukce z Alšova cyklu »Vlast« (obr. IX. »Krkonoše«), již koupiti možno u firmy Mikoláš Lehmann, umělecké nakladatelství, Praha I., Ul. Karol. Světlé, za Kč 16·—, pro členy Dorostu Č. k. za Kč 8·—, velikost 44×29. Rámeček jeho je z vlnité zlacené lišty. —

Do příštích čísel pošleme Vám ukázky jiného zařízení a úpravy v naší škole.«

*

AKO SI ČISTÍME ZUBY. K obrázkům na str. 65.: Obr. 1.: Kruhovými pohyby čistíme zevní plochy zubů a dásní v horní i dolní čelisti vpravo a vnikáme vlasy kartáčku do mezer mezi zuby. — Obr. 2.: Totéž vlevo. — Obr. 3.: Rychlými pohyby ze zadu do předu a opačně čistíme vnitřní plochy zubů a dásní. — Obr. 4.: Totéž nahoře. Při tom třeme i tvrdé patro.

KUCHYNĚ DOROSTU.

Malé členky Dorostu, ty, které ještě loni četly jen z Radosti, žádají nás o radu.

Povídaly si mezi sebou, co kdo rád jídá. Shodly se, jen v jednom nebyly za jedno. Mluvilo se o polévce. Ty červené a tlusté si pochvalovaly husté, chutné polévky houbové, bramborové, hrachové, zeleninové, ba i z ovesných vloček. Mnoho jich vypočítaly, jen čistá hovězí polévka mezi nimi nebyla. Tu zase ráda hubená Helenka. Jen tu a žádnou jinou! A přece dětem paní učitelka nedávno pověděla, že čistá hovězí polévka tváří do červena nezbarví, ani váhy nepřidá, ani kostí neposílí. Děti dobře vědí, že k tomu jim mnoho pomáhají zrovna polévky, které ony rády. Obracejí se proto k nám, abychom Helence poradili, jak se ony polévky připravují.

Ať zkusí Helenka tuhle:

Z RAJSKÝCH JABLÍČEK. Několik menších rajských jablíček, hodně uzrálých, opereme, dáme vařit do půl litru vody, přidáme půl menší cibule jemně zkrájené a vaříme, až jsou jablíčka rozvařena. Pak to protlačíme na cedníku do jiného hrnku, v půl koflíku mléka rozkvedláme 2 lžíce mouky, zalijeme tím polévku a necháme chvíli dobře povařiti. Pak přidáme kousek chutného másla a přisolíme.

Obracíme se nyní k vám, čtenářům této hlídky:

Vzpomeňte si i vy na podobné polévky, které rádi (zeleninové, houbové, bramborové, mlékem nebo vajíčkem přilepšené) a napište nám, jak se připravují. Pomůžete tak Helence i jiným, aby jim tvářičky lépe červenaly. *M. P.*

*

Jako doklad z četných zpráv o kuchařských pokusech našeho Dorostu, které nás docházejí, uveřejňujeme dnes aspoň tyto dvě, z Pokryváče:

Ako som varil.

Bol som raz sám doma a hladný. Pomyslel som si: »Čo sa budeš trápiť, idem si dačo navariť!« Naškrobal som švábky a dobre vymyl. Potom ohňa nakládol a dal švábku do hrnca variť. Keď sa švábka varila, dal som do varu soli. Uvarenú švábku som pomiesil a na misku vysypal. Polial maslom a mliekom zapil. Najedol som sa až po hrdlo. Jano Jozafov.

Ako som kabáč piekol.

Raz som piekol s Janom Šimovým kabáč. Boli sme hladni. Vzal som na misku múky a zamiesil som tuho. Z misky som vyložil na lopár a roztlap-

kal. Potom sme dali na plotňu piecť. Ke kabáču sme odrezali slaniny. Keď sme upekli, zbadali sme, že je nesolený. My i taký smelo zjedli.

Pokryváč. Jano Čižmár.

MEZIŠKOLNÍ DOPISOVÁNÍ.

V poslední době přibyl do velké rodiny Dorostu Č. k. nový člen: španělský Dorost. Psali nám z jejich ústředí, že se již těší na dopisování s našimi členy. Nezklamte jich!

Vzpomněli si na vás také vaši přátelé z Belgie, Francie a Japonska. V jejich dopisech je mnoho zajímavého a poučného; plno krásných obrázků a pohlednic. Připravte pro ně pěkné album, nebo pošlete aspoň pěkný dopis s pohlednicemi a ukázkami svých školních prací, nemáte-li hned času na sestavení alba, a připište, že pošlete brzo celé album.

Také přišla zásilka od Dorostu Č. k. při gymnasiu v Plevnu. Kdo si bude dopisovati s bulharskými kamarády?

Americký Červený kříž, jehož členové Dorostu již nesčíslněkrát vám podali důkazy svého přátelství svými pěknými, zajímavými zásilkami a dárky, nám poslal mnoho alb, jež dosud nemohla být přidělena. Napište nám, můžeme-li vám poslati album nepřeložené, máte-li někoho, kdo by vám je přeložil; v opačném případě překlad rádi obstaráme. — Z alb amerických dětí se dovíte mnoho o životě a dějinách Spojených států, seznáte tamní školní budovy, obydlí a zahrady, uvidíte obrázky ptáků, již tam žijí, naučíte se znát americká jídla a potraviny, uslyšíte o různých jejich hrách a sportech, poučíte se o tamních cenách aut atd. Otažte se amerických dětí na to, co vás zajímá, a ony vám rády odpoví. Mnohé školy dosud neodpověděly na zásilku z minulého roku, jež je došla z Ameriky. Učiňte tak co nejdříve.

A nyní chutě do práce! Do vánoc čekáme od vás odpovědi na zásilky, jež jsme vám zaslali nebo jež od nás dostanete v nejbližší době. — Pište nám, s kterými zeměmi, mimo uvedené, byste si přáli dopisovati. *V. Š.*

DOROST INDE.

MAĎARSKO. Aby sa mohly chudobné deti lacno vyučiť niektorému remeslu, zriadily sa v niekoľkých maďarských mestách zvláštne triedy telesných prác pomocou Britského podporného fondu. V šiestich z týchto tried utvorili žiaci s velikým nadšením skupiny Dorostu Č. k. a usniesli sa, že jednú pra-

Americký Dorost Č. k. učí se zavařovat ananas.

Výbor maďarského Dorostu Čsl. Č. k. v Lipovníku-Hárskútu na Slovensku. Předsedkyně sedí po levé straně p. učitele, který svým vřelým slovem a vlivem způsobil, že se v této maďarské obci utvořil místní spolek Čsl. Č. k. Dorost neúnavně pomáhá místním chudým rodinám.

covnú hodinu do týždňa venujú účelom Dorostu. Členovia jednej z týchto skupín vzali si na starosť mrzáčka, ktorého matka musí chodiť po zárobkách, takže sa cez deň nemôže starať o dieťa. Členovia Dorostu opatrujú mrzáčkovi šatstvo, knihy a potravu. Iná skupina sa stará o nemocného starca, ktorého denne navštevujú, donášajú mu jedlo, čistia izbičku a zpríjemňujú mu dni ako len môžu.

GRÉCKO. Dorost Červeného kríža v tejto zemi, ačkoľvek bol len vlaní založený, získal si už i tie najmenšie deti v materských školách. Dorostové skupiny týchto maličkých boly utvorené na prianie a pomocou ich rodičov.

Viete, že v Grécku žije mnoho uprchlíkov, ktorých ta zaviala svetová válka. Grécky Červený kríž stará sa o týchto úbožiakov, ako len môže, a Dorost mu pri tom výdatne pomáha. Jedna athenska skupina na príklad otvorila nedávno materskou školu pre deti uprchlíkov.

Teraz sa spojili všetci členovia Dorostu k usilovnému boju proti zhubnej nákazlivej nemoci malárii, ktorá si dosiaľ vyžiadala v ich zemi mnoho obetí. Na školách boly vyvesené plakáty s návodmi ako zamedziť túto nemoc, ktorú bodnutím prenáša zvláštny druh komárov t. zv. moskyt. Tento komár sa rozmnožuje v bažinách. Preto vysúša Dorost bahnaté miesta a zachytáva tenkou vrstvou oleja na stojatých vodách moskytov, šíriteľov nákazy.

Chudobným žiakom postihnutým maláriou zakúpili členovia Dorostu zo svojich úspor chinín, liek proti tejto nemoci. Ich boj proti malárii je úspešný; keď sa ich spýtali, aké články by najradšej videli vo svojom dorostovom časopise, odpovedali: »Poučte nás ešte lepšie o prostriedkach proti nákaze maláriou.« Už teraz hlásajú zprávy z rôznych končín Grécka, že počet onemocnenia maláriou je stále menší.

I školská mládež v BULHARSKU sa nadšene chopila boja proti tejto nemoci. Tam ho miestami prevádzajú tak, že dôkladne čistia riečištia, odstranujú s brehov odpadky a črepy, zahodené konzervové krabice a staré hrnce, aby sa v nich nemohla nahromadiť dažďová voda, v ktorej sa moskyti rýchle rozmnožujú. Tam, kde je voda plytká pri brehoch, kde kry a trávy zpomaľujú tok rieky a utvárajú pláne (plesá) zvlášte pri záhyboch rieky, moskyti sa rýchle rozmnožujú; preto bulharský Dorost trhá, plie a odstraňuje všetky tieto prekážky.

DOROST U NÁS.

Dorost Čsl. Č. k. v RYBÁRPOLI pracoval pilne pre Jasle aj pri zahradníctve. Vypestovaná zelenina bola čiastočne medzi Dorostom rozdelená a pozo-

stalá časť sa darovala Jasľám. Z kvietkov sa utŕžilo 20 korún v prospech pokladničky pre chudobné siroty a deti. Výsledky celoročnej práce ukázal Dorost ku koncu školského roku na veľmi zaujímavej výstavke v škole, navštívil ju aj bývalý tajomník L. N. Tolstého, Bulgakov, ktorý sa vyslovil o výstavke veľmi pochvalne a odniesol si na pamiatku originálnu detskú hračku, výrobek to rybárpoľských detí.

Dorost v každom ročníku mal zvolených dozorcov, z ktorých jeden každodenne dozeral na čistotu a úhľadnosť triedy, druhý obzeral žiactvo, či je čisto umyté, a tretí dozeral na chovanie sa žiactva.

Dorost cvičil sa v poskytnutí prvej pomoci pri omdletí, zamrznutí, uštipnutí hadom atď. Členka z II. ročníka pomohla k životu priviesť svojou radou polozamrzlého nájdeného pocestného pri Bielom Potoku. Viackráť bola poskytnutá pomoc pri krvácaní.

Každý ročník zariadil si dobrovolne pokladničku, kde si ukladajú peniaze v prospech biednych a opustených detí. Z tejto pokladničky dal III. ročník na konci školského roku miestnej odbočke Kč 112 a k Vianociam ten istý ročník Kč 50.

Dorost na štát. meštianske škole v POVÁŽSKÉ BYSTRICI nám pred prázdninami písal:

»Celá naša škola sa hlási k Dorostu Čsl. Červ. kríža. Usilujeme sa, aby sme neboli členmi len dľa mena, ale aj skutkom sa osvedčili.

Pred vianočnými sviatkami sme uplietli z vlny šály a čiapky pre chudobné deti, celkom 36 kusov, žiačky z vyšších tried ušily detské košieľky, šatočky, kabátky, papučky, celkom 72 kusov.

Chorému spolužiakovi dali sme rôzne hračky, ktoré žiaci pri ručných prácach urobili. Keď bol v Bratislave v nemocnici, poslali jsme mu tam dve knižky povestí, aby mu čas ľahšie prešiel.

V najväčšej núdzi pomohli sme chudobnej rodine jednej spolužiačky, ktorej mama bola na smrt chorá a otec bez roboty. Posbierali sme v škole čo kto doniesol: múku, fazuľu, krúpy, peniaze.

Narodzeniny p. prezidenta sme tým oslavili, že sme sa pre budúcnost písomným sľubom odriekli alkoholu. Zaslali sme p. prezidentovi k narodeninám do daru veľké malľované srdce a mali sme veľkú radosť, keď sme ho videli v »Mesačníku Dorostu Červ. kríža« vyfotografované, medzi druhými darmi.

Teraz pripravujeme veľkú slávnosť Dorostu Č. k. Robíme pri ručných prácach rôzne hračky, malľujeme pohľadnice a lepíme zástavky, ktoré veci chceme v prospech Červ. kríža predávať.

Hasičská skupina Dorostu Čsl. Č. k. ve Skutči.

Dúfame, že sa nám slávnosť dobre podarí a že budeme mať z nej veľký osoh pre Červ. kríž.«

Dorost Č. k. na štátnej meštianskej a ľudovej škole v KRUPINE píše: »Je nás celkom 28 členov. K 7. marcu zahrali sme divadlo »Pre tatíčka Prezidenta« s peknými národnými tancí a živým obrazom, ktorého fotografiu prikladáme. Čistý zisk divadla bol Kč 500. Boly zaň zakúpené potreby k väzbe kníh a do ručných prác. Za zbývajúci obnos podnikne Dorost Červ. kríža výlet do kremnickej mincovne. Dorost III. tr. viaže knihy pre žiakovskú i učiteľskú knižnicu. Dorost I. tr. dopisuje si so žiakmi mešt. školy v Holešove na Morave, tým vzájomne sa poznávajú a myšlienkove sbližujú. — Všetci členi s nedočkavosťou čakajú mesačníky Dorostu Čsl. Červ. kríža a s radosťou ich čitajú.

Radi pracujeme v školskej záhradke. Každý sa stará o svoj záhon. I v oblokách sa usilujeme mať čo najkrasšie kvety. Na čistotu v triede presne dozerajú naši výborníci.«

Bolo to radosti a očakávania, keď sa dopočuly deti z BREZOVEJ POD BRADLOM, že sa bude hrať lútkové divadlo. V nedeľu prvý raz sa hralo. Za odpoludnia boly dve a večer tretie predstavenie. Hrálo sa: Gašparkove čertoviny, potom vystupoval Gašparko s koníčkom a na koniec dával Gašparko hádky. Celkový finančný úspech bol Kč 317·50. Pôvodné potreby k divadlu boly zakúpené od Ústavu pre zmrzačených v Král. Poli u Brna. Príjmy z pozdejších hier lútk. divadla budú venované čiastočne na dobročinné cieľe a na zakúpenie škol. pomôcok.

Členky Dorostu Čsl. Č. k. pri Štátne meštianske škole v LEVOČI zatančily pri Masarykovej akadémii skupinu národných tancov v krojoch čsl. svojrázu, ktorý si samy ušily a zaslaly nám pekný obrázok svojej skupiny.

Dorostenci na štátnej ľudovej škole v LAZOCH preukázali svoju oddanosť k Čsl. Červenému krížu vzácným činom. Urobili v obci sbierku vo prospech Čsl. Červeného kríža, ktorá vyniesla Kč 479·90.

Dorost Čsl. Č. k. ve SKUTČI zúčastnil se jako hasičská skupina s velkým úspěchem veřejných cvičení u příležitosti 50. jubilea trvání sboru dobrovolných hasičů ve Skutči koncem června. Kráčel v čele slavnostního průvodu hasičského pod vlajkami Dorostu Čsl. Č. k. Dvojí spřežení koní (z papírové massy) táhlo malou stříkačku, kterou místní sbor hasičský propůjčil Dorostu. Na ní hlásal malý trubač: »Hasiči jedou, stříkačku vezou!« Průvod stanul na náměstí. Po ukončení slavnostních řečí zavzněla hasičská trouba: »Hoří!« Požární cvičení začla. Dorost si sám připravil stroj do chodu a měl první vodu. Skvěle se zhostil svého úkolu hájiti ohroženou dřevěnou kůlnu. Svou výkonností a pohotovostí předčil všechny ostatní. Nato prováděl prostná na sportovním cvičišti a sklidil i tam hojné a zasloužené pochvaly. Obětavý učitel vůdce skutečského Dorostu organisuje nyní hasičský Dorost také pro službu samaritní při sborech dospělých samaritánů na celém okrese. Zdar vůdci a jeho omladině!

Z dopisu žactva české jednotřídní školy obecné na MOSKOVŠČINĚ v POLSKU dorostu Č. k. 4. tř. obecné školy v KOUNICÍCH u Č. Brodu. »Dopis s obrázky jsme od Vás dostali o prázdninách; nyní, kdy jsme se opět sešli ve škole, vyslovujeme za zásilku vroucí dík. Učíme se již několik měsíců a rádi, neboť se učíme svou mateřštinou, ale trpíme velkým nedostatkem knih, ač se rádi tři - čtyři dělíme o jednu čítanku. Ostatním předmětům, jako je zeměpis, dějepis, biblický dějepis a mluvnice, učíme se z vypravování p. učitele, poněvadž takových knih vůbec nemáme a svědomí nám nedovoluje, abychom rodiče o ně prosili, vždyť celá škola je vydržována našimi rodiči a stojí nemálo, a mnozí z nás následkem války dosud žijí v bídě.

Učíme se také milovati přírodu, pěstujeme květiny a sázíme stromky. Máme mladého a hodného p. učitele ze sousední české osady Libánovky. Zavedl u nás ve škole cvičení prostná a pochodová«.

Dorost smíš. obecné šk. v HUSOVICÍCH, III. obv., má v ochraně školu v Návsí-Jasení na Těšínsku. Loni v listopadu zaslal jí balík knih, školních potřeb a hraček ve váze 6.30 kg, na vánoce balík, obsahující 57 oděv. částí a mnoho hraček s pěknými dopisy. Štědří dárci jsou samy děti rodičů vesměs nemajetných, z dělnických rodin.

Dorost v ODRLICÍCH poslal do Ameriky album se 24 obrázky, jež sám kreslil nebo tiskl dřevěnými typy. V albu byl též obrázek vlastní vesničky. Odrlický Dorost píše si také se školou estonskou. Do Drahomyšle u Žatce menšinové škole poslal $1\frac{1}{2}$ kg mlsků na vánoční nadílku.

Pěkné úspěchy své činnosti zaznamenává Dorost Čsl. Č. k. v KRČI. Za zeleninu ze svých záhonků získal Kč 45. Ostatní zelenina odhadnuta je na Kč 240. Za peníze, které měl v pokladně, koupil si hektografický přístroj na rozmnožování přednášek. Rozmnožené přednášky prodává, čímž získává stálý příjem do své pokladny.

Z ČINNOSTI DOROSTU.

Dív. měšť. škola na Merhautově ul. v BRNĚ zaslala nám tuto zprávu: »Naše škola je ochranitelkou menšinové školy v Hrčavě u Jablunkova. Tato byla nám přidělena jako chráněnka krátce před vánocemi. Přes to jsme se velmi starali o to, aby náš Dorost využil vánoční nálady vhodné k obdarování. Vzhledem k chudobné čtvrti, v níž je naše škola, sešlo se velmi mnoho dárků. Celkem jsme odeslaly do Hrčavy: 86 kusů čistého, neporušeného prádla, 35 kusů šatstva rovněž nelátaného, 1 nový sokolský kroj pro hocha, 25 knih zábavných a obrázkových a velmi mnoho kreslicích a psacích potřeb, 18 kg ovoce, 5 misek cukrovinek, několik loutek a různ. hraček.

Dopis, jímž děti z Hrčavy poděkovaly, naplnil naše srdce radostí, jaká bývá v životě zřídka. Hrčavské děti líčí v něm nedočkavou náladu, jaká se zmocnila všech obyvatelů malých i velkých, když zvěděli, že je dole v Jablunkově, přes 3 hod. vzdáleném, bedna se zásilkou z Brna. V Hrčavě všecko zaváto sněhem, níže kolem Jablunkova plno bláta, plno bláta, nedalo se jeti ani povozem ani saněmi. Ale co znamená nepohoda zvědavým dětem ? Chlapce prý už čekání dohřálo, vzali vozík i sáně. Do Bukovce jel vozík na saních a z Bukovce do Jablunkova vozík sám. Děti píší: »Brzy ráno jsme obíhali kolem školy a nakukovali. Mnozí z nás ani nesnídali. To víte, že v naší vesnici ovoce a pamlsky je něco, co znamená velikou radost, a pak děti mají velikou radost, je-li to i maličkost, ale je až z Brna. Vy si nedovedete představiti, jaký rozruch udělal Váš veliký dar v naší vesničce. Myslím, že není jediné chaloupky, kde by nebyli nějakou věc dostali. Nezapomněli jsme ani na ty, kteří už do školy nechodí, ale jsou potřebni. To bylo výkřiků, když jsme vybalili loutky. Z nás dětí žádné ještě vůbec ani loutky neviděl« . . . atd.

Nastala druhá příležitost ku vzpomínce na chráněnku v Hrčavě. Byl to týden narozenin pana presidenta. Dorost naší školy chtěl oslaviti narozeniny tatíčka presidenta prací věnovanou svým chráněncům. První třídy opatřily si peníze, za něž koupily pro hrčavské děti krásně ilustrovanou »Babičku« a »Broučky«. Druhé třídy vypravily album města Brna a okolí, III. se IV. krásný památník, do něhož každá žákyně napsala jednu presidentovu myšlenku, jak ji z vlastní četby poznala. Vyzvaly jsme dospívající děti v Hrčavé, aby si každé některou z myšlenek prostudovalo a připsalo jinou, kterou vlastní prací vyhledalo. Přibalily jsme ještě různé šatstvo (látky, přípravu i práci daly členky samy). Nižší třídy opatřily několik loutek, našily zvířátek a jiných hraček.

Současně podporujeme jiné školy, které jsme poznaly z dopisování. Do Rahova na Podkarp. Rusi poslaly jsme 92 kusů oděvu a prádla a 16 m flanelu. Při příležitosti sokolského zájezdu na Podkarpatskou Rus sebraly jsme 51 oděvních částí, knihy, míče, hračky a pod. Do Bohdan-Luhů na Podkarp. Rusi poslaly jsme 40 kusů oděvu, 8 párů bot, hračky a škol. potřeby. L'udové škole v Leviciach na Slovensku poslaly jsme 64 oděvních částí a dětem v Petřkovicích na Hlučínsku Kč 50·—.

Dorost Č. k. v NOV. BOHUMÍNĚ je velice přičinlivý. Členové robí hračky pro mateř. školy, k nimž si opatřují materiál ze svého fondu. Pro pohořelé v Polici-Vrchu uspořádali sbírku, jež vynesla Kč 871·— a pytel obnošeného i nového šatstva a obuvi. Sehráli též divadlo a výtěžek věnován škol. účelům. Některé členky navštívily v bídě postavenou rodinu, kde oba manželé jsou mrzáci, a obdarovaly je potravinami. Případ tento není jediný. Jakmile se dovědí, že někde rodina trpí, donášejí dívky balíčky s různými potravinami své třídní učitelce a co chvíli možno je viděti s mošnou v ruce spěchati po vyučování v místa největší chudoby, aby zmírnily žal a stiraly slzy nešťastným.

Během tří let získal si Dorost vlastním přičiněním i různými dary stálou zásobu prádla a obuvi, z níž je vždy hotov pomoci v čas potřeby nejen svým členům, ale i dětem z okolních obcí. Zásoby stále doplňuje nákupem materiálu ze svého fondu. Veškeré prádlo zhotovují členky samy. Jindy pomáhá Dorost peněžitě tím, že zaplatí obuvníkovi za správu obuvi a pod. Také si srdečně dopisují se školou v Kadově.

Dorost Č. k. na stát. čes. měšť. ruské škole v BĚLKÁCH podnikl zájezd do Mukačeva za účelem poznání vlasti. Zájezdu zúčastnilo se 96 dětí. Na nádraží v Mukačevě byly přivítány Dorostem mukačevských škol a zástupci místního spolku Č. k. a dorostového odboru divise. Po občerstvení prohlédla si výprava památnosti a zajímavosti města. Druhý den navštívily děti blízký hrad a posléze v místním biografu byl jim předveden žertovný film.

Dorost Čsl. Č. k. v NOVOSELICI, aby učinil radost svým chráněncům v Kroměříži, vypracoval pro ně plnou krabičku pěkných vrchovinských výšivek.

NABÍDKY A POPTÁVKY.

ODPOVĚĎ NA POPTÁVKU: Dorost Č. k. v Černčicích u Nov. Města n. Met. sehrál na oslavu 75. narozenin pana presidenta hru »O Tomáškovi«. Výtěžek byl Kč 400.—, z čehož věnují Kč 25.— na léky do škol. lékárny Dorostu v Pokryváči. (»Lípa«, čís. 1.) Zbývá sehnat ještě Kč 165.—.

POPTÁVKA: Dorost při obecné škole v Hutisku »Za kopcem« na Valašsku žádá o tyto odložené knihy: Trojdílné čítanky I., II., III.; trojdílné početnice, Matolín, díl I., II., III.; cvičebnice jaz. českého, Müller, díl I., II., III.; dějepis, pomůcky zeměpisné, přírodopisné a přírodozpytné. Ani tužek, gum a per nemají. Starší, poškozené knihy si žáci sami opraví.

Dorost v Malé Bystřici na Santově na Moravě vyrábí pěkné valašské hračky: je ochoten bohatším školám za mírný poplatek je odprodávati.

Dorost v Jalupí u Uh. Hradiště a Dorost ve Strážnici na Moravě vyrábí hračky a za mírnou cenu prodává.

O školu ochranitelku žádá:

Nově zřízená čes. škola v Lokti v Čechách.

Čs. stát. obecná škola v Červené Vodě u Špilberku, Morava.

Čs. stát. obecná škola v Milikově na Těšínsku.

Obecná škola v Haštálkovicích na Hlučínsku.

Čs. st. obec. škola v Drholci u Mikulova.

Čs. st. obec. škola ve Svinově u Mohelnice.

Čs. stát. obec. škola v Řece p. K. Lhota ve Slezsku.

SLOVNÍČEK
SLOVENSKO-ČESKÝ:

brvno	= břevno, dřevo
dvarazy	= dvakrát
kabáč	= koláč, placka
kefka	= kartáček
kry	= keře
kvapôčka	= kapička
lopár	= lopata
neskoršie	= později
nezatvárame	= neuzavíráme
osobitný	= zvláštní
osoh	= užitek, prospěch
pohryzť	= rozkousat
pozdlž	= podél
práčka	= pradlena
priďaleko	= příliš daleko
priesečník	= průsečník
prívarok	= příkrm
švábka	= brambory
vraj	= prý
zabitý	= zatlučený
zárobok	= výdělek
zástavka	= praporek
žuvať	= žvýkat

SLOVNÍČEK
ČESKO-SLOVENSKÝ:

bidýlko	= pántik
brambor	= zemiak, švábka, krumple
cetka	= cifra
číše	= pohár
čtenář	= čítateľ
deptat	= šliapať
dřív	= prv
chřástal	= chriašteľ
jeptiška	= mníška
kamna	= pec
koflík	= šálka, pokál
květináč	= kvietnik
lišta	= doštička
lichotka	= ľúbezný názov
načepýřený	= naježený
podlaha	= dlážka
pokoušet se	= probovať
prahnout	= dychtiť
přízrak	= strašidlo
rajská jablka	= paradajky, rajštieky
ručník	= uterák
řeziny	= piliny
sešeřit se	= zmrknúť, zvečeriť sa
shledal	= presvedčil sa
smrk	= svrčina
soumrak	= mrak, podvečer
šplouchat	= šplachtať
vášeň	= náruživosť
vesnička	= dedinka
vplížit se	= vkradnúť sa
záda	= chrbát
zatopit	= zakúriť
zeď	= múr
ztřeštěný	= pochabý
žhavý	= žeravý, horúci

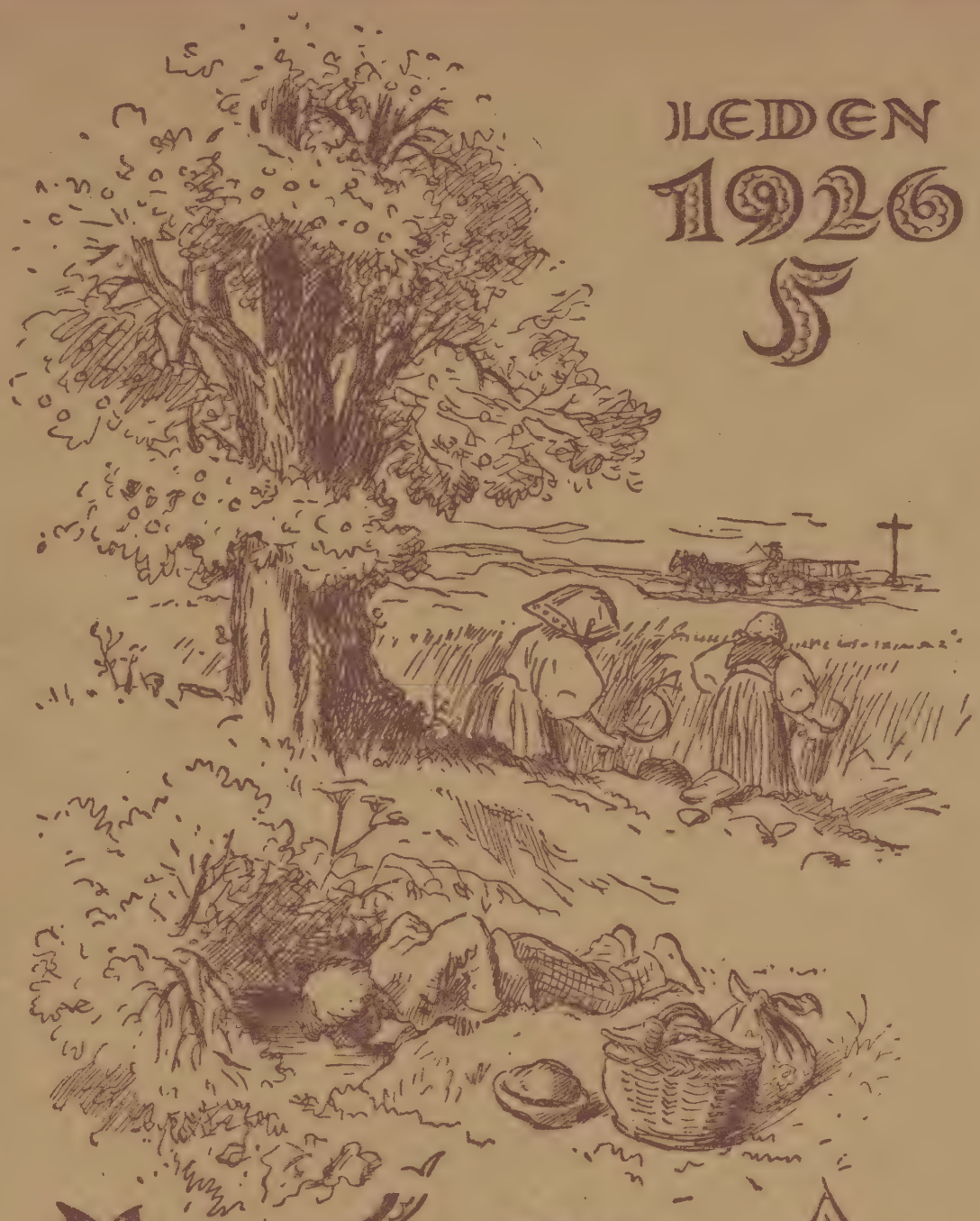

LEDEN
1926
5

LÍPA

MĚSÍČNÍK DOROSTU
ČSL-ČERVENÉHO KŘÍŽE

Kč 1·70.

LÍPA, MĚSÍČNÍK DOROSTU ČESKOSLOV. ČERVENÉHO KŘÍŽE, ROČ. VI. — VYCHÁZÍ KAŽDÉHO 1. V MĚSÍCI KROMĚ ČERVENCE A SRPNA S PŘÍLOHOU »RADOST«. — ŘÍDÍ: FERDINAND KRCH, PAVLA MOLNÁROVÁ. — ZODPOV. RED. PAVLA MOLNÁROVÁ. — REDAKCE: PRAHA-VI., NEKLANOVA 34. — PŘEDPLÁCÍ SE NA »LÍPU« Kč 17·— ROČNĚ, Kč 8·50 POLOLETNĚ, NA »RADOST« Kč 7·— ROČNĚ, Kč 3·50 POLOLETNĚ. — MAJITEL A VYDAVATEL ČSL. ČERVENÝ KŘÍŽ, PRAHA-VI., NEKLANOVA 34. — TISKNE »MELANTRICH« V PRAZE.

NABÍDKY.

Členky D. Č. k. měšť. šk. v *Neveklově* u Benešova sehrály v blízké vesnici Bělici divadelní představení »Pan Franc ze zámku«. Čistý výtěžek byl Kč 40·—. Polovinu věnovaly místním chudým dětem na vánoční nadílku, polovinu nabízejí Dorostu, který ji nutně potřebuje a písemně se u nich přihlásí.

Dorost III. dívčí ob. šk. v *Králově Poli* u Brna nabízí darem: 25 trojdílných čítanek, 37 německých učebnic, 16 početnic.

Dorost Č. kříže v *Jalubi* u Uh. Hradiště nabízí darem: a) české knihy: jednu II. početnici, dvě III. početnice; b) slovenské knihy: 1 čítanku pro l'udové školy I. a II. díl, 1 počtovnici pro l'udové školy, I., II. a III. díl, 1 počtovnici II. škol slovenských, 1 počtovnici III. škol slovenských.

Škola, která tyto knihy potřebuje, nechť se o ně přihlásí v dorostovém odboru Čsl. Č. kříže v Brně, Náměstí 28. října 23.

Dorost Č. k. při ob. šk. v *Odrlicích*, p. Cholina u Litovle, nabízí 12 upotřebených Jursových čítanek díl I. pro II. a III. školní rok.

POPTÁVKY.

Dorost Č. k. při ob. šk. ve *Vacovicích*, p. Čestice v Čechách, žádá za darování učebnic třeba starších do žákovské knihovny a o nějaká semena do zahrádky, kterou chtějí založit na jaře při své nové škole. Mimo to žádají o ochranitelku. Věříme, že ji najdou a že si za první úkol vezme splnění těchto dvou žádostí. Děti jsou vesměs chudé, v hornatém kraji, kde letos úplně potlouklo.

Dorost Č. k. sirotčince Čsl. Č. k. v *Nerešnici* na Podk. Rusi žádá snažně české děti o darování nějakých českých knih. Byli o prázdninách jako hosté v žamberském kraji a naučili se dosti dobře česky — doplnili by tedy rádi svou rusínskou knihovnu českými knížkami. Zásilku adresujte k rukám pana správce P. Vikentěva.

Dorost Č. k. ob. šk. v *Újezdě* u Unčova na Moravě rád by si pořídil loutkové divadlo, nemá však k tomu finančních prostředků. Kdo mu přispěje radou nebo pomocí?

OCHRANITELKY HLEDAJÍ:

Dorost Č. k. při české stát. obecné škole v *Dolenicích*, p. Jiřice na Moravě. (Zejména přál by si horlivě se svojí ochranitelkou dopisovati.)

Dorost Č. k. při měšť. šk. v *Hluku* na Moravě (přeje si též zvláště dopisovati).

Dorost Č. k. při čes. stát. ob. šk. v *Újezdě* u Unčova na Moravě.

Dorost Č. kříže při čes. stát. ob. šk. v *Podmoli* u Znojma.

Dorost Č. k. při čes. stát. ob. šk. v *Bílé Vodě*, severní Morava.

Dorost Červ. kříže při ob. škole v *Horní Čeladné* u Místku.

Která dorostová škola by věnovala sbírky národních písní nebo dětské knížky k založení knihovny pro českou mládež v *Zelówě, pow. Lask, Polsko?* Adresujte k rukám pana učitele Jana Tomeše.

DŮLEŽITÁ POZNÁMKA.

Upozorňujeme vás, abyste posílali, pokud možno, své členské příspěvky (nemůžete-li zaplatiti najednou na celý rok) jen v nejnutnějších případech měsíčně. Raději si měsíční příspěvky střádejte za půl roku a pošlete je pak najednou. Usnadníte nám tím mnoho administrativní práce.

KNIŽNÍ ODMĚNY NAŠIM SBĚRATELŮM ABONENTŮ.

Nejvyššího čísla dosáhl doposud p. Jan Cibulka, učitel v Mezimostí, jenž získal již 70 abonentů na

Máte-li ve škole přebytečné první číslo „Lípy", vraťte je Čsl. Červenému kříži ve své zemi. Potřebujeme je nutně, zásoba je již téměř vyčerpána!

JAR. ŠPILLAR: *PŘÁSTKY.*

NA PŘÁSTKÁCH.

Dětská besídka. Složily děti v »Domě dětství«.

Četli jsme s dětmi »Dlouhou noc«, roztomilou idylku od Boženy Němcové. Líčí se v ní starodávný zvyk, kterým vesele a slavně zakončovaly se vesnické přástky. Do něho vpletena šťastná láska dvou mladých srdcí. Teplé prostředí, plné mládí a radosti uprostřed zimy, básnické umění B. Němcové, opěvující lásku v jejím nejlíbeznějším rozkvětu, vše to mocně působí na děti, takže se jim nálada povídky tak hned z hlavy nevytratí. Stále se jim vrací ve vzpomínkách. A tak připadla děvčata na myšlenku, že si

taky vystrojí přástky, ale jako scénu, po svém, jen Madlenku si vypůjčí z povídky. Velmi vděčně všemi přijato. Co tu po několik večerů milých úrad a příprav! Jak využít všeho, co umějí — písní, pohádek, všecko tak, aby se k sobě hodilo a jako řetízek jedno z druhého plynulo — jak připravit pohoštění (čaj a koláče), jak upravit scénu, jak se obléci atd. Stručný výsledek je tento:

Scéna: selská světnice. Osoby: pantáta, panimáma, jejich dcerka Madlenka, nejpilnější přadlena ve vsi. Dnes je řada na jejich chalupě, dnes přijdou děvčata k nim na přástku. Madlenka všecko uklízí, chystá, notuje si melodii »svou vlastní«.

Na stole ubrus, chléb, nůž a slánka. Na peci ošatka s koláči.

Madlenka právě se vrací ze zápraží:

» Trošku jsem ten sníh odhrabala, aby k nám mohli.«

Pantáta sedí na lavici u kamen s vyhaslou dýmkou, škádlí Madlenku, ochutnává její koláče, říká: »Nejsou dobré, Madlenko!«

Pantáta vyjde podívat se ven, vrací se s červeným nosem (namaloval si jej venku), hubuje, jaká je tam zima třeskutá, psí čas, — pobízí, aby přiložili, lipový čaj uvařili.

Venku se ozve hlahol, Madlenka vyběhne ven do síně vítat kamarádky i několik hochů, kteří přicházejí s nimi. Je slyšet, jak oklepávají venku sníh, sundávají kožíšky v síni, smějí se, notují si. Vstupují s písní:

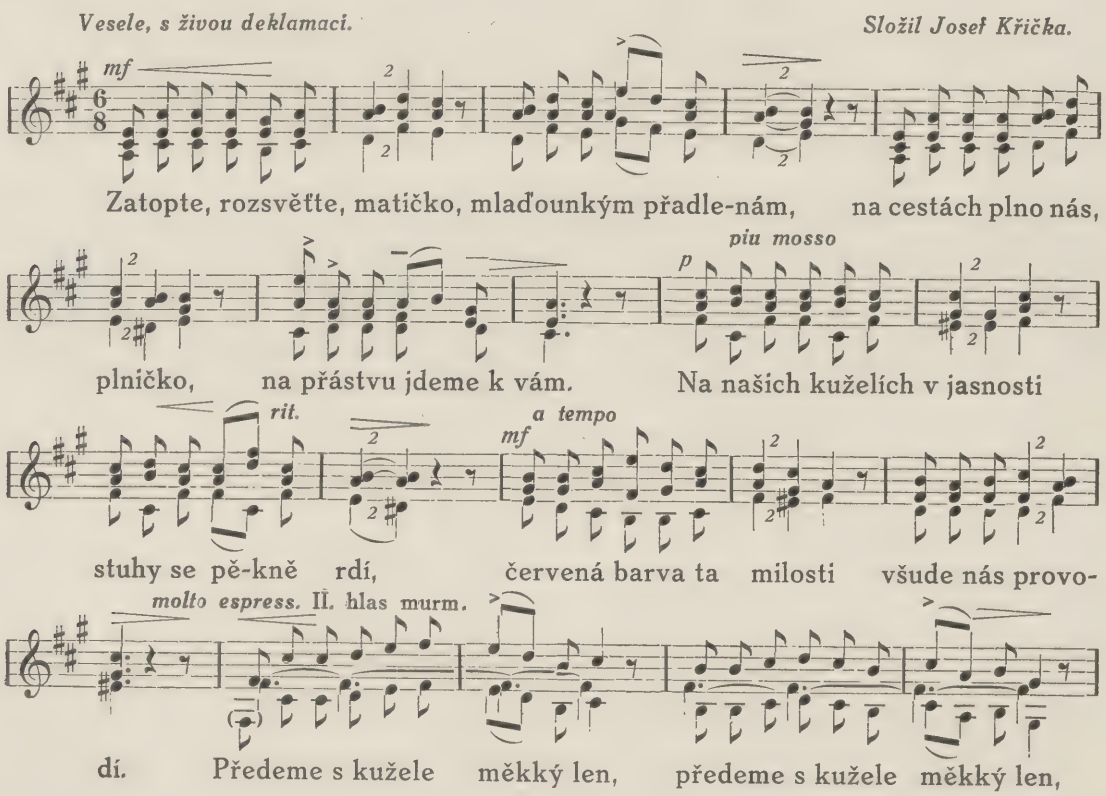

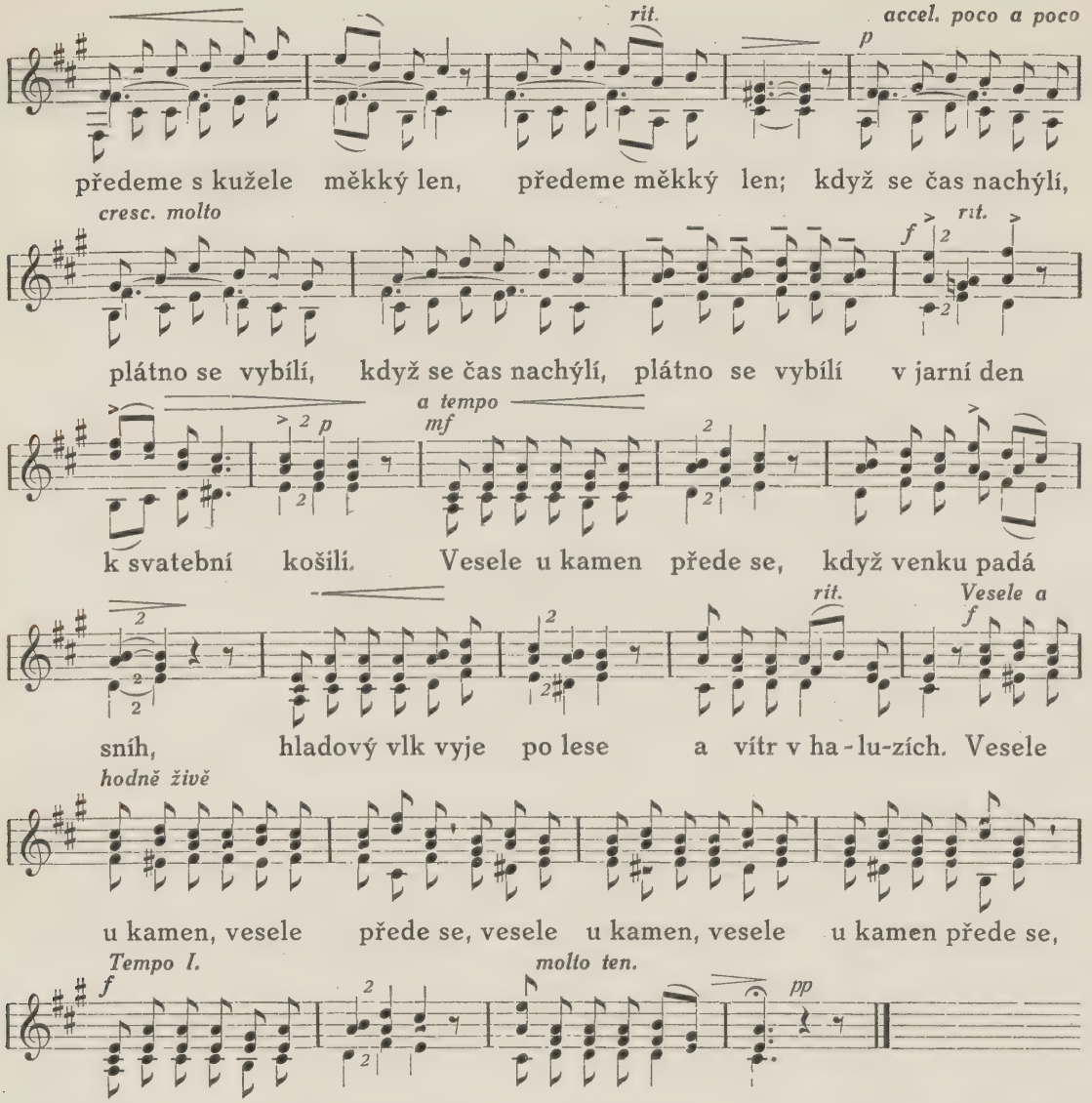

(Handrij Zejleř.)

Veliké vítání. Všichni litují, že babička Bártová nepřišla, to jistě má zas loupání a nemůže se hnout, jinak by tu již dávno byla, ta je vždycky všude první na místě. Škoda, bez ní to není tak veselé, takové pohádky, jako ona, nikdo neumí.

»Moje nebožka máma to taky tak měla v koleně,« praví pantáta, »ta s tím chudák taky zkusila —«

Rozsedají se kolem po lavicích, děvčata začínají příst, vypravují, jaká je hrozná metelice, jak těžko se sem dnes dostaly, jak tam od lesa vlci se ozývají — není dobře tomu,

JAR. ŠPILLAR: *DO PŘÁSTEK.*

kdo je dnes venku v polích, může zmrznout v závějích, vlci ho mohou přepadnout — Pak zas vesele vypravují, co je kde u nich doma nového, žertovné příhody, jak kdo ztrávil vánoční svátky, o ptácích, jak teď chudáčkové mrznou, jak se tlačí ke stavení a prosí, a zas milé všelijaké nápady a rozumy malých dětí, atd., atd.

»A nám se ztratil náš Matýsek, chudinka malá —«

»Jejda, bože, — ale našli jste ho zase!«

»Nenašli, — nechali jsme dveře pootevřeny, nikdo si toho nevšiml a on chudinka malá vybatolil se ven, a už se nám nevrátil — snad už někde zmrznul — nebo si už někdo na něm pochutnal. Byl to takový hezoučký králíček, jedno ouško nahoru, druhé takhle dolů. A moudrý — všecky znal, všemu rozuměl, jako člověk —«

Ozve se zaťukání. Kdo to může být, v takové metelici? — Babička Bártová! Veliká radost, vítání, posadí babičku s kolovrátkem doprostřed, zahrnují ji láskou. Babička přišla proto tak pozdě, že se sem nemohla dostat pro závěje. Dnes prý je tam tak, že snad ani nebylo hůř, když Velký Sečen mávl batykem nad vatrou a Holena s macechou v hoře zmrzly.

»Jak to bylo? Vypravujte, babičko!« žebroní všichni.

Babička dělá okolky, že až se ohřeje a až si popovídá. Potom teprve začne vyprávět »O dvanácti měsíčkách«. Přerušují pohádku otázkami, poznámkami, napomínáním, aby nezapomínaly příst. Všem se pohádka tuze líbí, chtějí ještě nějakou!

»Teď je na vás řada!«

»My nic neumíme!«

»Však umíte, když ne pohádky, tedy písničky!«

A tak začnou děvčata zpívat, co umějí. (Sbory B. Pokorného: »Boleraz«, »Pasol Jano tri voly«, »Smutné časy nastávajú«, »Sadaj, slnko, sadaj, ej, za vysokú horu« atd., »Dievča, dievča lastovička«, dvojhlasý sbor ze Slovenských spevů, a pod.)

Zas přejde řeč na předení a z toho se vyklube pohádka »O třech přadlenách«, v níž se velmi vtipně a názorně karikuje líná přadlena.

Konečně loučení, veselé hovory, smlouvají se na zítřejší přástku, odcházejí.

Prázdné jeviště. Z dálky slyšet stále slaběji píseň odcházejících přadlen:

Měsíčná zimní noc milounce
snáší se dědinou,
tichem zní písnička milounce,
děvčata z přástky jdou.

Milo je děvčeti přísti len;
když se čas nachýlí,
plátno se vybílí v jarní den
k svatební košili.

Na jejich kuželích v jasnosti
stuhy se pěkně rdí,
červená barva ta milosti
všude je provodí.

Vesele u kamen přede se,
když venku padá sníh,
hladový vlk vyje po lese
a vítr v haluzích...

Celá scéna musí být živá, milá a srdečná, plná šumu, ruchu, žertů, veselých hádek a škádlení, a zas vážných i smutných vzpomínek ze života. Zvlášť pěkně kontrastují radostné, jasné obrázky z teplého prostředí rodinného života, a zas vyprávění o vlcích a vánicích tam venku za okny, o rozmanitých nehodách v zimě, co kdo pamatuje, slyšel, četl a které šťastně dopadly. *Zapsal K. F.*

PAN BROUČEK V XV. STOLETÍ.

Nedělní čtení.

Ve čtvrtek dne 12. července vyšel si pan Brouček na Hradčany. Jeho oblíbenou hospodou byl hostinec »na vikárce.« Sedělo tam už několik hostů a dělali, co se obyčejně při pivě dělává: plýtvali rozumy a politisovali. Naposledy dali se do učeného rozhovoru o tajných podzemních chodbách, o kterých četli v různých krvavých románech. Nakonec však se všichni ponenáhlu odebrali domů a zbyl tam jen pan Brouček. Byl ze všech vždycky při pivě nejvytrvalejší. Když pak poslední ze všech odcházel domů, spadl na dvoře hostince do jakési šachty a tou do podzemní chodby. Tápal chodbou dlouhou dobu, až přišel k rezovatým železným dvířkám. Byla to dvířka čarodějná a když jimi prošel, octl se ve století patnáctém. Byl na Starém městě pražském v době válek husitských, kdy Praha byla obležena Zikmundovými křižáky. To pan Brouček zprvu ovšem nevěděl, teprve když ho noční chodci pro jeho dnešní jim podivný oblek považovali buď za špehouna nebo za blázna, pochopil, kde se ocitl. Bloudil po staré tehdejší Praze všecek zoufalý, až setkal se s měšťanem staropražským Jankem Domšíkem »od zvonu.«

Nalhal mu, že vrátil se právě z cizích zemí, proto jeho řeč i oblek jsou tak podivny, proto neví nic o tom, co se děje v Čechách. Měšťan vzal jej do svého domu, aby se vyspal.

»Ale po vyspání musíš se převléci,« dodal. »Ve svém potvorném šatě bys nemohl vyjíti mezi lidi. A sukni nějakou pro tebe také vyhledám.«

»Sukni?« zhrozil se pan Brouček. »Ne, příteli, se sukní mi dej svatý pokoj. Vždyť bych se musil hanbou propadnout, kdyby se někdo z mých známých dověděl, že jsem já — Brouček — pražský domácí pán — chodil v sukni.«

Ale Domšík mu vysvětlil, že krátkou mužskou sukni nosí každý pořádný muž, pak přinesl mu staročeské šaty. »Nu tak spi dobře a ráno se do toho oblékni,« řekl Domšík. »Vytáhnu ti ještě okno, je tu dusno.«

Pan Brouček bedlivě opatruje své zdraví a proto zvolal s nevolí: »Pro pána, příteli, co děláš! Vždyť si mohu v tom průvanu ulovit notnou rýmu.«

»V průvanu? Co je to?«

»Nevíš, co je průvan! Vždyť přece cítíš, jak to táhne.«

»Co táhne?«

»Prosím tě, netrop si ze mne šašky! Co táhne? Vzduch táhne. A fouká dnes tak čiperně, že by nebylo divu, kdybych si něco chytil.«

»Nastojte, povětří se bojíš?« žasl a smál se Domšík. »Co živ nikdy jsem neslyšel, aby se kdo bál čistého povětří. Ale nechceš-li, staniž se po tvém.« A vrtě hlavou spustil zase okenici. »Dobře spi, Matěji,« poroučel se hostitel a pan Brouček záhy usnul.

Ráno přinesla mu vodu k mytí stařena, která tu posluhovala, a zastihla pana Broučka, jak si právě zapálil zbytek doutníku, který našel v kapse svého kabátu. Koukala na něj celá vyděšená, pak náhle udělala před sebe do vzduchu kříž a s výkřikem dala se na útěk. Přišel Domšík, smál se ještě tomu, jak mu stařena vypravovala, že ten cizí host chrlí z úst oheň, ale když vešel, stanul též zaražen a čichal po dýmu.

»Co konáš?« ptal se. »Proč vykuřuješ komoru takovým ohavným zápachem?« »Inu, za pár krejcarů od eráru kadidlo nedostaneš.« »Z čeho pochází ten smrdutý kouř?« »Tuhle z doutníku.« »A proč pálíš takové šeredné koření?«

Pan Brouček poznal, že staří Čechové ani o tabáku nevědí a že by jim těžko vysvětlil, proč kouří, vždyť to sám dobře nevěděl. Raději tedy mlčel.

»Divím se, že můžeš strkati do úst ohavnost takovou! Dým tento v pravdě peklem zapáchá, že mi v něm nevolno.«

Při tom otevřel všechna okna i dveře a nedbal, že pan Brouček se bojí průvanu. To je známkou všech nevzdělaných lidí: čistého vzduchu se bojí a hnusný zápach tabáku je jim pochoutkou.

Dále líčí Svatopluk Čech, jak Domšík uvedl hosta k snídani a jak to ve staročeské domácnosti vypadalo.

Když Brouček byl po staročesku oblečen, nabízel mu Domšík nějakou zbraň.

»I se zbraní mi dej svatý pokoj. Kdybych stál o vojenskou parádu, mohl jsem se dát k městským ostrostřelcům.«

»Však my nenosíme zbraní pro marnost, ale z potřeby. Zdali jsem ti nepravil, že Zikmund s vojskem svým leží před městem?«

M. ŠVABINSKÝ: *PODOBIZNA SVAT. ČECHA.*

»Ach, zapomněl jsem na to zpropadené obležení. Je to náramně smutná věc, ale zbraň by mi při tom ďasa pomohla. Takovým bláhovcem nebudu, abych se postavil proti vojsku a pokojného člověka nechají snad také s pokojem; ne-li, bránit se nebudu, poněvadž bych nic nepořídil a darmo vojáky ještě více podrážděl.«

»Co pravíš? Zajisté žertuješ. Nevěřím, by který muž tak hanebně smýšlel a sám hanbu svou vyznával. Nebyl bys hoden ani té sukně ženské, proti které ses tak bránil. Možno-li, že bys muž jsa a zdravé paže maje bez obrany jako skot schýlil šíji? Nikoli. Zmužile půjdeš s námi v boj proti Zikmundovi.«

»Ale dovol, co je mně po Zikmundovi? Máte-li vy s ním něco, vyřiďte si to sami a nechte na pokoji člověka, kterého se to netýká.«

Domšík prudce ustoupil a měře hosta plamenným pohledem zvolal hněvivě: »Ha, tedys přece lhal, vydávaje se za pravého Čecha. Který pravý Čech mohl by říci, že se ho netýká ta pře se zuřivým tyranem, který přichází, aby rozšlapal naše práva? Již poznávám, že přijal jsem zrádce pod svoji střechu.«

Ustrašený pan Brouček zakoktal: »Ale co tě napadá. Vždyť jsem také Čech a vystřílel jsem »na vikárce« hezkých pár krejcarů národním střelcem. A byl jsem také dvakrát na národní slavnosti, kde jsem vypil zcela v tichosti piva za pět chlubných národovců. Je-li pravda, že je ten Zikmund takový darebný člověk, jak povídáš, přeju mu ze srdce, aby dostal pořádný výprask.«

»Ovšem, tvoje nevědomost je ti omluvou,« přiznal Staročech. »Nuže, nyní znáš naši při a budeš s námi státi ve svatém boji.«

»Ale — milý příteli, co pak vám budu platen? Jsem starý chlap, ani za mladých let mě při odvodu nechtěli, že jsem ploskonohý, že mám tlustý krk. A vůbec se divím, že nutíte také civilisty do zbraně; k čemu máte řádné vojsko?«

»My sami jsme vojsko. Všichni věrní Pražané, řemeslníci, podruzi, bohatí i chudí, mladí i staří, kdo zbraň unésti může, všichni jsme vzhůru na obranu svého města, kalicha, cti a svobod země české.« Tato řeč Domšíkova zadala panu domácímu novou ránu.

»Do horšího už jsem se nemohl dostat,« hořekoval v duchu. »Myslil jsem, že vedou řádnou vojnu, a oni zatím dělají jen revoluci. Broučku, Broučku, ani ve snu tě nikdy nenapadlo, že se dostaneš mezi povstalce! Arci dlouho ta rebelie nepotrvá. Co si mám počít! Řeknu-li ne, ten zhorka nakvašený Janek mne přece probodne.«

Pravil tedy s líčenou zmužilostí: »Když všichni jdete, nezůstanu přece sám za pecí.«

Potom zašli k snídani. Pan Brouček se smířil se staročeskými šaty i se sukní a sudlicí, teď jen jedno jej nejvíc zajímalo: znají-li staří Čechové pivo a zda-li se tu dostane. Když se o tom zmínil, poslal Domšík hospodyni pro pivo. Brouček mnul si ruce a opakoval radostně: »Mají ho! Mají ho!«

Pán domu nalil do dvou pohárů a pravil: »Připijme si na zdraví, milý Matěji.«

Pan Brouček nenapil se jen tak ledabylo. Nejprve otřel okraj poháru, pohladil nádobu a vznesl ji proti světlu, pak postavil ji zase, učinil dnem po stole kruhovitý pohyb, pak pil s okem přimhouřeným, pil, pil bez přerušení, zdvíhaje nádobu i hlavu do výše, až obrátil se pohár dnem vzhůru. Konečně postavil prázdnou nádobu rázně na stůl, přejel si rukou žaludek, zamlaskal rtoma a ulevil si táhlým: »Áááá!«

Po snídani si chtěl jít trochu zdřímnout nahoru, ale Domšík se na něj obořil: »Začínáš-li zase žerty nevhodné? Věz, že nyní co chvíli očekáváme boj rozhodný.«

S povzdechem vzal pan Brouček sudlici a Janek rozloučiv se s domácími vedl jej k hradbám. Od sudlice bolela už pana Broučka obě ramena a točil s ní tak nemotorně, že na trhu smetl babě všecka jablka s ošatky.

»Ha, darmopichu šeredný, kterak se oháníš svým oštípem? Nemáš-li oči, trpaslíku břichatý, či neumíš nésti sudlici, protivo protivná! Dočkám se toho, že na šibenici uvisneš, larvo lotrovská! Béé! Béé!« vychrlila baba na zaraženého pana Broučka.

Po chvíli chůze byl tak zpocen, že zatáhl Domšíka do staročeské krčmy. Dlouho však nebylo mu přáno tu posedčti. Začalo se zvonit na poplach, všichni vyhrnuli se z krčmy, valný proud ozbrojeného lidu městského hrnul se k bráně a strhl pana Broučka s sebou, neboť útok Zikmundových křižáků na Prahu začal. Zpátky do města proti proudu nemohl. Tryskem přijížděl jim naproti dav jezdců od hlavy k patě železem oděných, napřahujících dlouhá kopí, na nichž se třepetaly korouhvičky s křížem. Krev stydla panu Broučkovi v žilách i dal se na útěk stranou směrem k vinici. Cestou klopýtl o sudlici, upadl i zůstal ležet stavě se mrtvým. Teprv po chvíli, když kolem bylo ticho, odvážil se otevříti oko a shledal, že boj je daleko odtud. To dodalo mu hrdinné odvahy, že pošoupl se nepozorovaně o kousek blíže k vinici. Za chvíli zas pootevřel oči a zas o kousek popolezl. Tam nalezli ho táborští bojovníci Žižkovi a vzali s sebou do srubu na hoře Vítkově. Pan Brouček jim nalhal, že bojoval s Pražany proti křižákům, že v boji meče pozbyl a kůň jej kopytem omráčil.

»Ale proč mluvíš tak chatrně česky?« ptali se ho.

Pan Brouček opakoval svou báchorku o dlouholetém pobytu v cizích zemích, odkud se teprve nedávno vrátil, aby pomáhal krajanům v těžkém boji. I nechali ho v táboře, ale zde bylo ještě hůře než v obležené Praze. K večeři dostal chléb a když si stěžoval na žízeň, podal mu jeden z Táborů kulatou dřevěnou nádobku. Pan Brouček si drobátko přihnul, ale hned ji odtrhl od úst s výkřikem: »Vždyť je to voda!« Ale piva nebylo. Na konec musil ještě pomáhat z kamení stavět srub, on, třípatrový domácí pán. Což divu, že si umínil odtud utéci. Příležitost se mu naskytla druhého dne, když Zikmund učinil útok na Vítkovu horu. Byl v poslední řadě i dal se úprkem na útěk po stráni dolů směrem od bojiště. Zaslechl za sebou výkřik: »Zrádný zbabělče,« ale nikdo neměl času běžeti za ním. Zastavil se až před pražskou branou. Tam stál zástup měšťanů sešikovaných k boji. Volali na něj: »Kdo jsi?« »Posílá mne Žižka,« směle odpověděl pan Brouček. »Jak je na hoře?« »Zle, moc zle. Žižka vzkazuje, abyste mu přišli na pomoc,« lhal Brouček srdnatě dále. »Právě se chystáme do boje.« »Musím ještě k někomu v městě,« dodal pan Brouček ostýchavě. »Propusťte Žižkova posla,« zvolali a pustili ho do města.

Spěchal k Domšíkovu domu, bylo tam pusto, neboť Domšík byl zajisté mezi bojovníky a ženské někde na zdi městské očekávaly výsledek boje. Pan domácí pospíšil do komořice, kde včera spal, našel tam své pravé šaty, svlékl staročeský oděv a oblékl se do svých. Jen pláštěm husitským se zahalil. Pak po liduprázdných ulicích spěchal k domu, v němž byla ta čarodějná chodba, kterou zabloudil do patnáctého století.

V tom z jedné postranní ulice vyjel proti němu zástup bojovníků s křižáckými ko-

rouhvičkami. Pan Brouček byl jist, že Zikmund dobyl Prahy. Když viděl, že prchnouti nemůže, vrhl se na kolena a v smrtelných úzkostech volal německy:

»Milost. Jsem Němec, jsem katolík!«

»Zabte Němce papežence!« vzkřikli jezdcové česky. Pan domácí uskočil před jejich kopími a volal teď česky: »I pro pána, vždyť nejsem Němec, jsem Čech a Husita.«

Jezdci v udivení zastavili koně. »Proč jsi tedy volal německy?«

»Myslil jsem — myslil jsem« — koktal pan Brouček, »že jste křižáci, podle těch korouhviček.«

»Haha, ty jsme ukořistili v boji. Ale tys Němec, vždyť ani pořádně česky neumíš.« Při tom strhli s něho plášť a objevil se před nimi v dnešním obleku.

»Chceš ještě nyní lháti, žes našinec? Spíše jsi vyzvědač Zikmundův!«

»Přísahám, že nejsem vyzvědač. Jsem Čech a Pražan.«

»Ej, jsi-li Pražan, náležíš k soudu našemu. Svažte jej a veďte na radnici! Kat a skřipec vyzvědí na něm pravdu.«

Pan Brouček slyše o katu zesinal jako mrtvola.

»Nejsem Pražan, jsem Tábor, sám Žižka vám to potvrdí.«

»Ha, ha, Tábor — takový zbabělec. Však Žižka právě vjíždí do města.«

Pan Brouček byl tedy svázán a vlečen k Žižkovi. Jedno oko táborského vůdce pronikavě spočinulo na zajatci, žíla na čele jeho naběhla a mohutný hlas jeho zahřměl:

»Ha, nepoznal jsem ho hned v tom pitvorném přestrojení. Že je to ten zrádce ošemetný, kterého jsme včera mezi sebe přijali a který dnes v nejtěžší chvíli s hory Vítkovy zbaběle uprchl?«

»Zabte lotra!« zaburácel vůkol rozlícený lid.

»Přísahám, přísahám, že nejsem špehoun. Kdyby tu byl jen Domšík. Jsem Čech a Pražan. Milost, milost,« úpěl pan Brouček, padl na kolena jektaje zuby. Pak náhle v zoufalém odhodlání zakoktal: »Slyšte, přátelé! Vždyť ani nepatřím do vašeho věku, vždyť jsem se narodil v devatenáctém století, jsem váš prapravnuk a jenom zázrakem nepochopitelným dostal jsem se mezi vás — do daleké minulosti.«

Překvapené davy pohlížely naň chvíli v němém ustrnutí. Konečně promluvil Žižka:

»Ha, babský strach pomátl tvůj rozum. Šílená jest myšlenka, že by člověk z příštích věků mohl zabloudit mezi předky své a kdyby se i mohl státi takový div, toho bohdá nebude, abychom měli *takové* potomky!«

»Upálíme ho,« vzkřikl zuřivý dav. »Marně skuhráš o bídný život svůj, jehož bohem byl zajisté břich a svatyní plný sud. Upalme ho v sudě!«

I vrazili ho do smolného sudu a zapálili.

*

»Co pak to tady kuňká?« ozval se nad panem Broučkem hlas hostinského, který díval se do otevřeného prázdného sudu na dvoře hostince. »I pro pána, pane domácí, jak pak se ráčili dostat do sudu! Líbějí přece vylézt, vždyť je tam plno neřesti.«

Pan Brouček po včerejší večerní pitce spadl do starého sudu s vyraženým hořejším dnem a tam přespal celou noc, v níž si učinil tento výlet do časů Žižkových.

Podle románu Svatopluka Čecha vypravuje M. Z.

V. PREISSIG: *SNÍH.*

Z VYPRAVOVÁNÍ DĚREČKA VČALAŘE.

Hdyž sem bul eště na jednotě na horyjší pjile, tám sem ty divoký zvířátka míl vokolo sebe pořád na vočích, ptáky i zvěř. Protože viděli, že jim nehublížím, zkrůtli a přívykli mi, že přede mnou hani nehutíkali. Hale vrána i dyž nyjvíc zkrůtla, ta dycky dobře koukala, a třebas hodnou chvíli, může-li mi věřit. Viděl sem z blízka, jak se dívá vostře, ba proti jinyjm ptákom zrovna hukrutně. A hukrotná je vrána k menčím ptákom, jako by bula pravyj dravec, a přece není! Je jí to vidět na drápech i na zobáku. Co jenom vrány pokazí z jera skřivánčích hnízd! Zapadne do louky, kolíbá se chvíli v trávě, kolíbá, a huž ji vidíte, jak našla skřivánčí hnízdo a vybírá holátka a hltá jedno po druhým. Marně na ni starý z povětří dorážejí a naříkají.

Jeren rok zatrhla tuhá zima hned po Martině. Sněh se sypal co den jako z pytle, mušely se prohazovat cesty a na lukach i v polích ho bulo všudýž po kolena, místy po pas. Zvěři bulo zle ha nyjhůř ptákom. Na stráni proti pjile bulo vídat hyjno korotví. Sedávaly na sněhu rozčepyjřený jako čepice. Dokavád se dohrabaly zemi a na zemi trávy nebo vosení, bulo s nima eště dobře. Hale dyž sněh nescházel a eště ho přibyjvalo, korotve se mi začely tratit. Hynouly hladem. Huž zbyjvaly jen tři. Ha tu jednou vidím, vrána mi přišla hladová haž k chalupě, bula kost a kůže a hladem zrovna vrávorala. Nenašla toceví nikdež nic. Hale mi jí bulo líto, šel sem jí pro něco do sencí, že jí hodím ňákyj zbytek vod jidla. Než sem se vrátil, vrána huž letí pryč a co byste řekli? Letí tám na ty korotvě. Vybrala si jednu, kerá sedíla půdál vod druhyjch dvou. Nastál zápas, a jakyj zápas! Hrůza mi letíla po kůži, dyž sem se tak na to díval. Na bílým sněhu bulo to šecko dobře vidět. Hladová vrána vopovážila se na hladovou korotev, jako by veděla napřed, že se nemůže dost bránit. Vopravdu nemohla. Tak tak, že stála a roztáhla křídla jako na vobranu a zase huž klesla do sněhu. Hale tu se vokázalo, že teky vrána huž je tak zesláblá hladem, že nemůže slabostí korotvi dost vyhužít ha že jí nemůže zmoct. Zvondaly se vobě brzy nechály se. Vrána se rozčepyjřila a vostála sedít chvíli. Hale hlad ji zase hnal, a že tu nic jinýho nemíla, dala se zase do korotví. Tak se to vopakovalo asi pětkrat nebo šestkrat po sobě. Nemoh sem se na to dívat dál. Poudám ženě, haby na to místo vodnesla drobet zadků, co sem míl pro holuby. Snad z nyjhoršího to pomohlo korotvím i vráně, haby nemušela byjt tak hukrutná, dyž sama huž zpola hyne. Boj huž se nevopakoval.

Jan Frant. Hruška.

POCHOVANÍ V BANI.

Stalo sa nešťastie. Voda zaliala baňu. Podarilo sa vytiahnuť ľudí i kone, ale štyria baníci predsa zostali v bani. Voda im zaliala cestu museli utiecť do chodby na konci bane. V tej slepej chodbe, ktorá už nikde neviedla, nahromadilo sa tlakom vody toľko vzduchu, že štyria baníci sa tam zachránili, ako v potápačom zvone, lebo voda už ďalej nemohla. Hore na nádvorí rozliehal sa plač a nárek žien a detí baníkov a potom výkriky radostného shliadania. Len Holecka marne hľadala svojho muža.

»Pre boha, kde je môj Vojtech? ... Vráťte mi Vojtecha!« Holecka pribehla a na kolenách sopiatymi rukami prosila inžiniera, aby jej zachránil muža.

Za chvíľu sa objavilo, že okrem Holeca ešte vdovec Novák a dvaja mládenci zostali pod zemou. Bol to Horáčkin Rudyn a Vincek Kažor. Stará Horáčka, šesťdesiatročná starena, ktorej už muža a jedného syna bolo zabilo v jame, objímala nohy závodného a pre boha prosila všetkých baníkov, aby jej vrátili jediné dieťa, Rudyna. Vincek bol sirota z Tatier, ktorý prišiel ako drotárik s niekoľkými pascami na chrbte do dediny a zostal medzi dobrými ľudmi pri výnosnejšej práci. Všetci ho ľutovali, lebo ľudia mali Slováčika radi pre jeho usilovnosť a ochotné srdce.

Holec, Novák a oba mládenci boli v jednej práci a práve preto všetci tam zostali.

Závodný priniesol plány baní, rátal a meral a zase rátal, potom vzal desať baníkov s dozorcom a odišiel s nimi k rieke, kde na brehu vo skale bol otvor zamurovaný a železnými dvermi zavretý, kade vybiehala von štóla, lebo vrstva uhlia bola tam blízko povrchu. Vošli do starej štóly a prišli k starým prácam. Tam dal závodný vŕtať a kopať. Rátal dobre vediac, že zatopení baníci pracovali asi tade a ak sa zachránili, iste sú v týchto miestach, lebo tam šly vrstvy šikmo hore.

Desať neúnavných, najmocnejších baníkov sa dalo do práce a pracovali, ako by im šlo o vlastný život. — — —

Štyria baníci ležali utisnutí na najvyššom mieste slepej chodby, mládenci najďalej, lebo ich malé telá najľahšie vošly do úzkeho priestoru a za nimi oba baníci, ktorým siahala voda už po kolená.

Holec myslel na ženu, na tri deti a cítil dvojnásobne ako je od nich ďaleko. Zdalo sa mu, že počuje ich volanie v tichom chvení zeme, ale nemohol im povedať, že žije.

»Sme tu pochovaní ako v hrobe — — — nie darmo je piatok,« vyriekol náhle Holec svoju myšlienku nahlas, ako by chcel zkúsiť, či ešte vie hovoriť v tom strašnom tichu, ktoré si nikto zo živých ľudí nemôže predstaviť, kto nebol v bani za podobných okolností.

Voda stúpala chodbou vyššie, zhasila horiacu lampu a v druhých navlhčila knôty tak, že ich nebolo možno zažať. Ostatne načo svietiť? ... Na tú biedu a číhajúcu smrť? Príval vody siahal už najnižšie ležiacemu Holcovi po hrdlo. Starší Novák bol na polo bezmocej, na polo spal. Chlapci sa krčili vyššie a hrúzou sotva dýchali.

Holec sa rozžehnával so životom a pripravoval sa k tichej smrti, aby nedesil ostatných.

Jeho smysly už boly úplne otupené.

Zrazu pocítil svojím životným pudom, že voda prestala stúpať. Ale teraz hrozila smrť hladom a zadusením, lebo tá trocha nečistého vzduchu nemohla stačiť štyrom ľuďom na dlho. Tiež hlad sa ozýval čím diaľ tým väčší. Krutý, sžieravý pocit búril vo vňútornostiach, vrhal sa na ne, divo ich rozožieral a stále sa zosilňoval. Zdalo sa, že tento sžieravý pocit prehryzie sa tisícimi chodbami, ako červami z tela von a rozloží mäso na milióny drobín, ako hrdza železo — — —

A medzitým čas sa míňal. Hore už bola noc.

V Holecovej chalupe bolo smutno ako nikdy dosiaľ. Matka chodila ako bez duše a vyčítala si každú chybičku, ktorou sa previnila proti mužovi. Deti plakaly a stará Horáčka ani nešla domov. Zostala u Holecky a obe sa šly niekoľkoráz v noci spýtať do závodu, ako je, a vždy prišly zúfalé späť.

Ráno sa už ani nepodobaly samým sebe.

Holecka za jednu noc ostarala o desať rokov.

— —

Baníci, vodou uzavrení v bani, čakali istú smrť hladom. Kým sa vyčerpá toľko vody, aby mohli prejsť, dávno ich hlad usmrtí.

Vzduch už bol taký nečistý, že dýchanie bolo stále namáhavejšie a štyri stisnuté telá robotníkov ležaly ako mŕtve.

Ztratili pojem času, nevedeli, či je deň či noc, lebo jediné hodinky, ktoré boly, ztratil Novák hneď na začiatku, keď sa pokúšal preniknúť cez vodu k ťažnej jame, a ostatne nebolo ani svetla, aby mohol človek niečo vidieť.

Tak šla pomaly na nich z hlbín zeme smrť.

— —

Naraz Rudyn oživol, pritisol sa na Vincka celou silou.

Počuješ? . . . Počuješ? . . .

Vincek napäl sluch.

I jemu sa zdalo, že počuje nad hlavou nejaký klepot, ale zbavený viery, riekol:

»Blázniš? . . .«

»No, Vincek, skutočne, počúvaj, to sú ľudia, prišli až sem . . . Pusť ma napred, Vincek budem počúvať pri stene! . . .«

A už sa driapal.

Chvíľku počúval a potom volal, ako by sa bol zbláznil, z celej sily:

»Kopú . . . Skutočne, kopú k nám! . . . Strýčko Holec, strýčko Novák, pán inžinier je nad nami! . . . Počúvajte, ako kopú . . .!«

Vskutku bolo počuť kdesi ďaleko v temne slabučké klepanie, podobné skôr tlkotu tepien na chorých sluchách, ako nárazu čakanov z vonku.

Tak sa minulo zas hodne času.

— —

Temné dunivé údery stávaly sa zreteľnejšími a hlasnejšími, hoci boly ešte ďaleko.

Nádej zatopených znovu oživla.

Štyria ľudia v tesnom objatí tmavej zeme napiatim sotva dýchali a ich myšlienky sa prehrýzaly z dola na hor ku pracujúcim. Keby bolo možné, boli by si tí štyria ľudia po-

máhali zubami, nechtami k živým dušiam nad hlavou, ale to nebolo možné, lebo vyrytou zemou boli by sa zadusili.

A hore pracovali ľudia neúmorne, aby vyslobodili pochovaných. Do sobotnieho poludnia došli k zatopeným na niekoľko metrov.

Od piatku rána pracovalo bez oddychu desať baníkov, aby zachránilo štyroch blížnych. Celá dedina im nosila jedlo a po štyroch hodinách sa vymieňali.

Práca im šla od ruky, kopec hliny za kopcom sa objavoval hore.

Konečne v sobotu večer prerazili otvor k zatopeným, podali im rýchle mlieka, a potom sa už otvor čím ďalej väčšmi rozširoval.

Než slnce zapadlo za modré vrchy, boli štyria za živa pochovaní baníci na svetle božom. Celá dedina sa tešila.

Vdovca Nováka a sirotu Kažora všade po dedine hostili.

Stará Horáčka bola by na rukách odniesla svojho synka domov, tak sa radovala.

Najradostnejšie vítala Holeca jeho rodina.

V sobotu večer si odvážala Holecka celá blažená svojho Vojtecha domov, nasýtila ho, umyla, uložila ho do postele a potom ticho chodila okolo spiaceho ako okolo sviatosti.

Susedia prichádzali a priali šťastia zachráneným. Deň sa minul v radosti. Večer sedel Holec so ženou v záhradke na lavičke, dívali sa na lesy a spomínali. Nikdy sa im nezdal život takým krásnym ako teraz, keď smrť prešla okolo ich domu. Už už držala Holeca v ruke, ale musela ho pustiť, lebo celá dedina sa dala s ňou do boja. Baníci vytiahli svojich druhov z hrobu. A veliká radosť nastala v robotníckej osade, ako by bol každý človek v nej z mŕtvych vstal.

Karol Handzel.

O MLIEKU.

Hovorí sa, že zdravie a sila národov dá sa posúdiť podľa toho, koľko a kde vo svete vypijú mlieka.

Spomínáte si ešte na doby vojenské — boly ste vtedy ešte maličkí, keď oči mamičke často zosmutnely, keď sa jej nepodarilo sohnať pre vás to najpotrebnejšie, dobrého mlieka.

»V mlieku je sila, zdravie a život,« počujete často doma, vo škole i od lekára. Keď niet mlieka, miznú žiarivé očká i červené tváričky a pribýva detí bľadých a slabých. Ste deti, ktoré sa učíte premýšľať a pýtate sa často »prečo«. Vidím v duchu, ako vám pri čítaní týchto riadkov schádza na mysel plno otázok. Jak je to možné, pýtate sa, že sklenička mlieka vie urobiť také zázraky?

Nože, zastavme sa na chviľku u sklenky čistého, surového mlieka a pozorujme Jestliže necháme mlieko cez noc stáť, ustojí sa na ňom hustá smetana, z ktorej sa robí tuk, chutné maslo. Však sami viete, aká býva smetana mastná. Mlieko bez smetany menujeme sberaným mliekom. Sklenička sladkého sberaného mlieka v teple hneď zkysne. Zmení sa chuť i celý vzhľad mlieka. Tuhšia časť sa oddelí od tekutej syrovátky a klesne na dno. Tak pripravujeme tvaroh.

Toľko rôznych potravín uložila príroda len do jedinej sklenky mlieka. Pýtate sa prečo?

Podívajte sa tam na mamičku, krmiacu svoje ružové dieťatko. Tiskne svoje malé pästičky a spokojne si mrčí, po dobrom obede očká k spánku priviera. Jedinou jeho výživou je mu v prvých mesiacoch života mamičkino mlieko. A ako mu to svedčí! Videli ste dakedy krajší obrázok?

V mlieku je tedy skryté všetko, čo potrebuje malé dieťa k svojej výžive, aby rastlo a vyvíjalo sa na radosť svojej mamičky.

Podívajme sa zasa na našu sklenčku mlieka: Najsamprv poznali sme v nej maslo. A keby sme varili syrovátku tak dľho, až by sa všetká voda vyvarila, dostali by sme biely prášok: mliečny cukor. Obojeho, tuku i cukru je dieťatku v potrave veľmi treba.

Hrejú mu tielko, dávajú mu silu k pohybu, ku hre a k práci. Myslíte si, že ešte nevie pracovať? Všimnite si, ako usilovne hlavičkou otáča, ručkami i nôžkami sem tam pohybuje. To je jeho práca. Keď narastie, naučíme ho pracovať užitečnejšie.

V syre sú bielkoviny spolu s nerastmi vápnikom a fosforom. Zle by sa dieťatku viedlo, keby týchto nebolo. Keď prišlo na svet, bolo ľahúčké a také maličké! Ale rastie ako z vody pomocou bielkovín v mlieku. A vápnik s fosforom starajú sa o to, aby sosiľovaly nielen svaly, ale i jeho kosti a aby malo pekné a zdravé zuby. Niečo však sme v našej sklenke mlieka nevideli, najlepších to vašich priateľov: vitamínov. Ale sú tam, lenže ich svobodným okom nespatríme. Bez nich by dieťatko trpelo, ťažko onemocnelo a snáď aj zomrelo.

Sklenička mlieka vyrovná sa jedlu z mäsa, vajíčka, cukru, tuku a vody.

A ako je mlieko nenahraditeľné pre malé dieťatko, tak je nezbytné i pre vás, väčšie deti, ktoré sa tiež pohybujete, hráte a pracujete, rastiete a silnite. Dospelý nemusí piť toľko mlieka, pretože už nerastie, ale i jemu osoží sklenička denne. Starému dedovi, keď mu zuby začnú vypadávať, tiež lepšie chutí mliečna strava, ako mäsitá. Pite preto hodne mlieka s radosťou, nezmarte ani kvapôčku.

Mlieko nie je len nápojom, ktorý by uhasil smäd; jesto ešte mnoho spôsobov, ktôrými môžeme z mlieka pripraviť rozdielne pokrmy: polievky, zeleniny, vajíčka, zemiaky, múčniky, kaše, bielú žitnú kávu, kakao, ba i zmrzlinu. Všade môžeme schovať trochu mlieka a obliecť ho v iný kabát, aby vám lepšie chutilo.

Prajeme vám preto všetkým, aby ste sa v Novom roku 1926 naučily piť viac mlieka ako dosiaľ.

Mlieko je pre vás najlepšou potravou, je chutné, dosť lacné, snadno stravitelné a výživné; jediná naša potravina, ktorá nám poskytuje takmer všetkého k úplnej výžive.

Maša Podzimková.

Z ČINNOSTI DOROSTU ČERVENÉHO KŘÍŽE.

K NEJMENŠÍMU PROGRAMU DOROSTU ČSL. Č. K.

Paní učitelka Hrejsová ze STRÁŽNICE napsala nám, jak plní u ní na škole nejmenší program Dorostu žačky I. tř. obecné školy.

Když přišel na školu plakát Č. k. od Kvěchové: »Přistupujte za členy Čsl. Č. k.«, vyprávěla paní učitelka dětem, že přišla za dětmi Emilka z Červ. kříže s »Bundášem« (psíkem), ztělesňujíc jim tak obrázek na plakátě. Nejdříve vykládala dětem za Emilku, že se mají státi členkami Dorostu. Pak každý den chodívaly děti s paní učitelkou na chvilku na besedu k Emilce, a ta jim uložila, že se mají dobře mýti, každý týden vykoupati, hlavičky vymýti a nehty ostříhati, a děti všecko rády pro Emilku učinily.

Dále píše pí. učitelka: »Přišel deštivý den. Emilka vyložila, jak si čistiti botečky: Dole pod schody na škrabáku (před vchodem do budovy), na šlapáku pod schody do prvního poschodí a po třetí u dveří třídy, kde ustanovila dva kovářičky, jimž musela každá vcházející zdvihnout nožku za nožkou. Zapomněla-li Emilka kovářičky na některý týden ustanovit, připomněla jí děvčátka sama, že je na řadě ta z levého boku a ta z pravého boku. Emilka jim poděkovala, kovářičky jmenovala a nikdo se neodvážil našich strážců čistoty neuposlechnout. Div, že pí. učitelce nekázali zdvihnout nožku, tak byli kováříci přísní.

Avšak nejen Emilka, i psík Bundáš s obrázku naučil děti různým říkačkám, jak se umývat, jak čistit zuby atd. Děti napodobovaly čištění zubů říkajíce: »Umývám, umývám zoubečky, ty naše bílunké slépečky, aby nás zoubečky nebolely.«

V naší třídě nesmělo být nikde ani smítky. Posbírali každou odrobinku, rovněž tak na chodbě. Zvykají si uvidět každé znečištění. Vše hravě, ale důsledně denně, až se stane návykem.

Stolek, okna, lavice, výhřevná tělesa, podstavce, kam dosáhnou, všude stírají prach hospodyňky před vyučováním. Když v přihrádce u některé najdou papírky, nebo zbytky jídla, oznamují to Emilce na obrázku.

Na oknech a ve skříních pěstovány květiny. Pozorovány a měřeny lístky. Na mišpuli narodily se nám v červnu tři listy. S počátku malinké, krásně složené, zvarhánkované, jak říkaly děti, vyrostly na půldruhé i dvě jejich pídě. Květiny byly naše milé sestřičky. Bratříček chřest (Asparagus) vydržel s námi celý rok ve třídě. Některé odkvetly a ochořely. Nesly jsme je k pí. Buchalové do nemocnice, protože jim ve škole přec jenom školní vzduch nesvědčil, ač jsme stále větraly. Bylo nás ve třídě loni jenom 24. Děti seděly v předu a zadní okno bylo stále otevřeno i v zimě.

Bylo-li velice zima a »fučelo do třídy«, zavřelo se okno. Po chvíli děti volaly samy »otevřít, otevřít, je tu škaredý vzduch«.

Květinový košíček (papírový) zavěšený nahoře na prvním okně přestal se pohybovat, když jsme zadní okno zavřely.

Hned děti volaly: »Košíček se nevrtí, pusťte sem čerstvý vzduch, abychom byly zdrávy.«

Na školním dvoře sbírány společně papírky, aby byl dvoreček jako pokojíček.

Doufám, že tyto návyky dětí z první třídy zůstanou trvalým majetkem dětí. Na těchto návycích buduje se v dalších třídách až po měšťanku.

V měšťanské škole učitelka domácích nauk vede děti v tomto směru dále. Příjemně překvapí příchozího na chodbě v druhém patře děvčata s pí. učitelkou s červenými šátečky na hlavách, pěkně uvázanými, se smetákem a utěrkami, jak dělají na

Fotografie ledových květů na okně.

chodbě pořádek, rovněž ve třídách. Ve třídách plná okna květin, pečlivě ošetřovaných. Přijdete do pracovny, tam je veliký úklid: umývají se stolky, od okna jiné dcerky začínají drhnout dlážku, na stupni zas jiné. Spojenými silami vyčistí si pracovnu jako klícku.

Ráno jdete do školy, děvčata se slečnou učitelkou domácích nauk opatrují kvítí na záhoncích kolem budovy, na kolečkách kolem lipek. (Kolečka nasypali hoši.) Květinové záhonky vysadila zase s dětmi sl. uč. jiného odboru, která má na starosti školní zahradu, v níž s dětmi pracuje, pěstuje zeleninu i květiny, sbírají semena, jež posílají darem svým školám, jež jsou chráněnkami.

Je potřebí vyzdobiti tělocvičnu k dětské slavnosti. Děti z měšťanky se slečnami uč. domácích nauk postarají se o výzdobu. Pokaždé jinak a vždycky vkusně. Jednou jsou to girlandy z věnců a kvítí a praporky, jindy slovácké šátky (turáně) a kytice, ale vždycky mile a pěkně.

Je-li potřebí jeviště, och, to je zase práce pro chlapce: řežou, sbíjejí, lepí, malují. Ba i andělská křídla dovedou urobit pro rytmické reje.

Děti takto vedené jistě že si odnášejí ze školy do života kromě vědomostí, jichž ve škole nabyly, také lásku, již za 8 roků od svých učitelů přijaly a která bude trvalým zdrojem, z něhož prýštiti bude sociální cítění ochotné kdykoliv pomoci potřebným, jak už si ve škole zvykly, starati se každá třída o své chudé a vypomáhati v každé práci, kterou mohou děti zastati. Od nejmenších v první třídě počínaje, až do největších v III. měšť., ani gymnasistky, naše dřívější žákyně nevyjímaje. Věříme, že z našich dětí vyrostou noví lidé, odchovaní zásadami všelidskými, kteří nastoupí jednou na naše místa a svou prací a úsilím přispějí k výchově lepšího, zdravějšího a šťastnějšího pokolení.

Bož. Hrejsová, jednatelka.

*

Hleďte, jak pěknou zprávu nám napsal Dorost št. l'ud. školy ve *Vyšném Sliači:*

»Náš Dorost Vám tiež sdeluje, že plní čiastočne najmenší program Dorostu t. r. Stará sa o čistotu triedy. Naša dedina je úžasne blátivá. Preto nás pán učitel' vyzvali, aby sme, jako dorostenci, pôsobili na svojich rodičov keď to iným zpôsobom nejde, aby si títo aspoň každý vyvozil pred svojim domom cestu štrkom a pieskom. To sa aj stalo a my sme usilovne doma pomáhali. Bohužial' nesriadili si všichni občania a preto teraz v daždivých časoch blato sa na kolesách vozu nanosilo i tým, čo si cestu sriadili.

Preto my v škole vysypali sme si cestu ku škole štrkom a pieskom, navozeným a nakopaným nedaleko školy. Pracovali sme lopatami, motykami, žel. hrabl'ami, vozili piesok na fúričkoch, cestu vysýpali a rovnali. Pred budovou sme si urobili škrabadlo a tak sa teraz o hodne menej blata nanosí do učebne. My však premýšlali ďalej o čistote, lebo nás i ten trošek blata hneval. Preto si teraz pri ručných prácach v škole šijeme papuče z domáceho súkna a budeme sa na chodbe vyzúvať. Do učebne pôjdeme v papučkách a budeme mať tam čisto. To bude radosť! Neskoršie Vám i pošleme obrázok, ako sme pri robote. Tiež máme obrázok, ako sme pri viazaniu kníh.«

Konají však ještě více, než jim ukládá nejmenší program. Píší dále:

»Teraz na jaseň zasadili sme 1500 kusov liečivých bylín, ktoré nám darovaly st. ústavy výzkumné v Bratislave. Chceme ich ešte viacej rozmnožiť a pestovať i v našich zahrádkach. Pripravujeme sa na pestovanie búrca morušového. Snáď sa nám to podarí. Je síce u nás dosť chladné počasia. Len keby sme už mali vel'ké moruše biele.«

*

Podobně píší naše členky na dívčí měšť. škole v NOVÉM STRAŠECÍ: »Počátkem školního roku 1925-26 daly jsme se do práce. Ozdobily jsme třídy, na chodbu opatřily květiny. Netrpíme papírů pod lavicemi ani v lavicích. Všecky odpadky dáváme do koše na chodbě.«

*

Napište nám, jak plníte u vás nejmenší program Dorostu Červeného kříže?

PRÁCE Z TKALOUNŮ.

K četným dotazům o tom, co a jak možno hotoviti z tkalounů, přinášíme vám níže *výčet různých technik* a *příklady různých výrobků,* jež možno jimi hotoviti. Doufáme, že již několik těchto poznámek stačí k tomu, aby naše členky samy (i bez vzorů) pokusily se o práce tohoto druhu, a očekáváme, že zašlou nám brzy zdařilé ukázky svých prací, jichž reprodukce otiskneme pak v následujících číslech »Lípy«.

Poznamenáváme tedy zatím:

a) *Volných tkanic* užíti možno jako vázanek k prádlu a šatům, za povijany batolatům, na oprati a postroje chlapcům při hrách na koníky.

Jak si Dorost v Novém Městě n. Met. zkrášlil chodby své školní budovy.

b) *Z protkávaných a ozdobným stehem spojovaných tkanic* robiti možno: vaky na ručníky, ochranné rukávce, obaly na knihy, pásy, letní čapky (námořnické), dívčí sportovní kloboučky, dětské a kuchyňské čepečky, náprsenky pro batolátka, kabelky, podušky, pokrývky, podložky, závěsy za postýlky, sedadla zahradních stoliček a lehátek.

c) *Háčkováním* dřevěným neb kostěným háčkem zhotoviti možno bačkorky nebo trepky.

d) *Síťováním tkalounů* zhotoviti lze houpací síť, síťku k dětské postýlce nebo kabelu (trhovku).

e) Tkalounů užíti možno konečně i k *aplikaci*, k *obšívání* flanelových oblečků a *začišťování švů*.

f) *Chlapci* olepovati mohou jimi obrázky za sklem, hrany lepenkových krabiček a provlékati je jako vázanky do lepenkových desek na sešity.

Nemusíme snad ani připomínati, že nutno vybrati ke každé práci *nejvhodnější druh tkalounů* jak dle síly, šíře, tak i dle barvy. Rozumí se pak samo sebou, že je možno tkalouny *různě kombinovati* (zvláště dle barev) a že je možno *i barviti a zdobiti* různými stehy a jednoduchým vyšíváním. — To vše ponecháváme vašemu důvtipu! Na ukázkách, jež otiskneme, osvětlíme vám pak dokonalost, přednosti neb vady zaslaných nám ukázek jak po stránce technické, tak i vzhledem k užitému materiálu a jeho barvě. —

Chutě k dílu! Zdar vaší práci! *L. H.*

KUCHYNĚ DOROSTU.

Co jste tomu řekli, když jste v článku »O mléce« četli, že mléko je veliký parádník a obléká se do

různých kabátků? Jen si vzpomeňte, co jich má! Víte ještě, jak jsme v této hlídce ve 3. čísle Lípy poradili Helence polévku z rajských jablíček! Tam si mléčko oblékne takový pěkný červeňoučký fráček, jako pan Franc ze zámku. Jindy si vezme modry plášť — v maku do buchet —, jindy pěkný žlutě atlasový v bramborové omáčce se žloutkem, kterou tak dobře připravují na moravském Slovácku. A někdy si, taškář, hraje na schovávanou: zaleze do bramborové kaše, jen mlsný jazýček pozná, že se tam schovalo se svým bratrem, žlutoučkým máslem.

Ale nemyslete si, že se musí vždycky schovávat! Máme je rádi i v jeho bílé, pěkné košiličce. Brambory na loupačku a k tomu hrnek kyselého mléka — to je jídlo pro královskou tabuli!

Přemýšlejte trochu, prosím vás, v jakém ustrojení jste se už s mlékem u vás doma setkali; jak se spolčilo s moukou, bramborami, zeleninou, sladkými jídly. Napište nám o tom a nezapomeňte přiložit míru a střih — předpis na úpravu!

My si tady ty vaše dopisy pečlivě schováváme a dost možná, že si z toho uděláme malou výstavku, kde budou uvedeny všecky vaše recepty s označením, která dorostová třída z kterého kraje nám je poslala. Pak by se ale nejlepší předpisy měly provést jako ukázka, že? Ale o tom si povíme později, až se nám hodně předpisů sejde. Tedy zatím nám hodně pište a posílejte recepty na ta jídla, která jsou ve vašem kraji nejobvyklejší. *J. Š.*

*

Jak připravují bramborová jídla na Slovensku, napsal nám Dorost z *Pokryváče* v Oravě, z *Dlhej* n./Oravou, ze *Zlatých Moraviec*. Z Moravy dostali jsme příspěvky z rodinné školy v *Kroměříži*, z I. c měšť. školy v *Hodoníně*, z *Lužné* u Vsetína, z *Hluku* u Uh. Hradiště, ze *Strážnice*, z *Frenštátu* pod Rožnovem, *Mistřína* a *Kyjova*. Z Čech psaly nám dorostové třídy z *Hornich Hermanic* u Lanškrouna, z *Vysokova* u Náchoda a z III. obecné dívčí na *Žižkově*. Výběr uveřejníme v některém z nejbližších čísel Lípy. Těšíme se na další příspěvky.

MEZIŠKOLNÍ DOPISOVÁNÍ.

Dorost o. š. v BEZMĚROVĚ na Hané píše svým kamarádům ve SVALJAVĚ na Podk. Rusi: »Milí přátelé, nehněvejte se na nás, že Vám tak dlouho nepíšeme. Dostali jsme již druhý Váš dopis. Je to od Vás hezké, že se staráte o nemocného hocha a že míváte besedy. My máme mnoho práce a je nás na to málo. Vaše třída je dvakrát početnější než naše. Měli jste asi velkou radost ze slavnosti sázení lip a divadla v přírodě. Ve druhém dopise nám popisujete Vaše milé městečko a posíláte nám obrázek továrny na líh. Od p. sekretáře Dorostu Čsl. Č. k. z Mukačeva jsme dostali několik krásných fotografií, kde jsme viděli Vaše krásné Verchoviny. Posíláte nám krásné písně, které se nám líbí, zvláště Vaše hymny. Prosíme, pošlete nám i noty, my se některým písním naučíme. Pozdravujeme srdečně Vás i Vaše pány učitele. Přikládáme tři linoleotisky, které naši hoši vyryli, a básničku:

Pod našimi okny
seděl vrabeček,
hleděl do světnice,
prosil drobeček.
Nasypu ti, ptáčku,
hrstku zrneček,
zacvrlikáš jasně
jako zvoneček.«

Složila Motalová Božena,
žákyně obecné školy v Bezměrově.

*

STRÁŽNICKÝ Dorost zaslal album, z nejkrásnějších, jež dosud prošla naším ústředím, pro členy klubu »Self-Starters« (Svou vlastní silou) střední školy v severoamerickém městě Atlanta. Album je společná práce žáků měšť. školy a žákyň 5. třídy dívčí obecné školy. Na prvé stránce je nakresleno pěkně vyzdobené srdéčko, jež svědčí o tom, s jakou láskou Dorost sestavoval odpověď svým americkým přátelům. Kromě ukázek vlastní tvorby kreslířské posílá strážnický Dorost též obrázky ze života pana presidenta. Do alba vepsal mnoho krásných hesel, myšlenek velkých lidí různých národů, a všechny stránky bohatě vyzdobil tušovými kresbami a řezbami do linolea. Všechny obrázky dýší láskou, hýří květy, sluncem a radostí ze života. Kolik ptáčků jen letí s pozdravy ze Strážnice do daleké Ameriky! Jistě, že své poselství tam na druhém břehu dobře vyřídí! *V. Š.*

DOROST INDE.

JUHOSLÁVIA. Naši juhoslovanskí bratia a sestry v Dorostu Červ. kríža, ktorých je dnes 132.000, konajú prácu, na ktorú môžu byť právom hrdí. Snáď najzaujímavejšou časťou ich laňskej činnosti bol huževnatý boj proti tuberkulóze, ktorý vyvrcholil v troch jarných dňoch, od 29. do 31. mája, keď Liga proti tuberkulóze usporiadala prednášky na všetkých školách a zaslala letáčky celému učitel'stvu. Členovia Dorostu usporiadali schôdze a sprievody mestom nesúc plakáty, ktorých nápisy názorne hlá-

saly boj proti zhubnému nepriateľovi. Heslom tých troch dní, ktorého sa Dorost svedomite pridržal, bolo: žiť na čerstvom vzduchu, vyčistiť školy, vyčistiť príbytky chudobných rodín. Ministerstvo zdravotnictva podoprelo náležite Dorost v jeho obetavom úsilí.

A ešte na inom poli je juhoslovanský Dorost nadšeným a vytrvalým priekopníkom. Zakláda prázdninové osady — dosiaľ ich sriadil už päť — a dielne pre výchovné práce telesné. Rukodielné kurzy zahájené predvlani v Alexinaci pre učiteľov Dorostu boly v lani opakované v piatich iných mestách juhoslovanského kráľovstva. V Skoplji je veľká dielňa Dorostu, ktorú navštevuje 420 žiakov.

Dopisovanie medzi školami je v Juhoslavii rozšírené asi tak, ako u nás. Dorost si dopisuje s Austráliou, s Belgickom, s Československom, s Francúzskom, s republikou Chile, s Japonskom, so Spojenými Štátmi severoamerickými, so Švajciarskom a s Veľkou Britániou.

SIAM. Kto si z vás ešte spomenie na novembrové číslo nášho mesačníka z r. 1923, v ktorom sme vám oznamovali, že toho roku i *Muang-Thai* z Západnej Indii, slávne »kráľovstvo slobodných«, ako Siamci nazývajú svoju zem, vstúpilo do radu štátov, ktoré si založily organizáciu Dorostu Červ.

Siamský Dorost v slavnostním průvodu hlásá snahy Červeného kříže.

Fotografický snímek z přírody.

kríža? Ačkol'vek Siam je viac ako štyrikrát tak vel'ký ako Československo, má len niečo nad 9 milionov obyvatel'ov oproti našim 14 milionom. Dorost Čer. kríža založený bol tam síce o 2 roky pozdejšie ako u nás, ale od tých čias vel'mi vzrostá a má teraz vyše 11.000 členov. Snáď vás tiež bude zaujímať, že rok v Siame nezačína v januári, ale v apríl'i. Až dakedy na niektorej výstave alebo u nás v ústredí na stálej výstave uvidíte časopisy Dorostu z celého sveta, všimnite si siamského mesačníka. Siamština sa v tlači vel'mi úhl'adne vyníma; písmená ukladajú sa jedno vedl'a druhého ako oblúčky a tvoria podlúbia, nad ktorými sa vznášajú prerozmanité značky ako vtáčatká. Obsah časopisu je väčšinou zdravotne-výchovný. Niektoré články sú písané vel'mi vtipne. Tak jedon na pr. má hádankový názov »Kto som?« a začíná takto:

»Poznáte ma? Ak nie, poviem vám, že nie som vaším nepriatel'om. Som váš priatel'. Hovoria o mne, že rastiem z drobných bobuliek, hlboko pod kožou — bezo mňa byste sa v zime nachladili, alebo v teple dostáli bolenie hlavy. Príroda mi dala život, aby som vás všetkých chránil. Niekto je rád, keď som krátky, druhý si zase pochval'uje, keď som dlhy. Dávajú mi rôzne mená. Nie som mrzutý, nesťažujem si, nech so mňou nakláda kto chce a ako chce. Ale chcem vás prosiť o to, aby ste ma udržovali v čistote a v poriadku, lebo je akási blcha, ktorá sa rada zahniezdí vo mne, zvlášť keď som dlhy...« A tak to ide ďalej a vy ste iste už uhádli, že je to *vlas*.

Na inom mieste prináša siamský mesačník krásne myšlienky, z ktorých si všetci zapamätajme aspoň tieto:

»Je treba, aby sme boli takí statoční a silní, aby sme vedeli kontrolovať svoje myšlienky, slová a činy. Je treba, aby sme boli stále plní nádeje, lebo nádeja je moc ku zlepšeniu.

Dobré myšlienky zabránia, aby vznikly v nás špatné myšlienky. Ak sa zamestnávam dobrými vecmi, nebudem mať času na zlé.« *P. M.*

DOROST U NÁS.

Sebedůvěra je prvním tajemstvím úspěchu.
Emerson.

Dorost Č. k. měšťan. školy na KLADNĚ poslal menšinové škole v Röhrsdorfu u Cvikova k vánocům zásilku šatstva (42 kusy nové) a j. v. s tímto dopisem: »Milé děti! Přijměte od nás všech srdečný pozdrav. Dostaly jsme od Červeného kříže z Prahy látky, abychom vám z nich připravily oděv. Milerády jsme vám vše ušily, neboť jsme věděly, že to děláme pro své přátele, kteří někdy trpí nedostatkem. Slečna učitelka nám nastříhala látku a my jsme z ní ušily tyto věci, jež vám posíláme, abyste jich užily. Též starší a obnošené věci k nim přidáváme. Hoši také přispěli některými věcmi, jež si doma vyprosili, abychom vám je mohli poslati. Doufáme, že rádi přijmete náš malý dárek, potěšíte se jím a vzpomenete si nás. Srdečně vás pozdravujeme a vzpomínáme na vás.«

Dorost Čsl. Č. k v PETROVĚ u Strážnice na Moravě sebral mezi sebou pro Dětský domov ve Strážnici 300 kg zemáků, 8 kg fazolí, 5 kg mouky a $^1/_2$ kg sádla. Loni sebral k témuž účelu 4 pytle zemáků, 88 kg fazolí, 11 kg mouky, 1 kg máku, 3·5 kilogramu sádla, 18 vajec a 30 dkg peří. Pro nemocnou chudou dívku v obci přinesl 20 vajíček.

Jakmile se členky Dorostu I. o. šk. d. na SMÍCHOVĚ dověděly, že chudé žactvo české soukromé školy obecné v Libanówce v Polsku potřebuje učebnice, opatřily ihned 78 školních knih a poslaly je

do Libanówky. Dvakrát dává, kdo rychle dává. Naše smíchovské členky vyznamenaly se tak nejen svou obětavostí, ale též svou pohotovostí.

Členka Dorostu Čsl. Č. k. na dívčí měšť. škole v LOMNICI N. P. píše: »Ticho, ani muk!« Tato slova často ozývala se naší třídou, když jsme připravovaly malé mikulášské překvapení těm nejmenším v opatrovně. Na tuto šťastnou myšlenku připadly jsme jednou při hodině občanské nauky. Ihned daly jsme se do díla. Dívky zapůjčily nám košíčky a my jsme je plnily. Celý týden skládaly jsme své skrovné dárečky, malovaná jablka, oříšky, cukrovinky. Připravili jsme také tři zahrádečky cukrovinkami zdobené, které se zvláště paní ředitelce líbily. Konečně nastal toužený den. Dvanáct dívek rozebralo si ozdobené košíčky a zahrádky. Když vešly v opatrovně do dveří, zazářila jim vstříc radostná očka dětí a radostné »Jé« rozlehlo se třídou. Pěstounka byla velice překvapena touto návštěvou. Vybídla dívky, aby samy rozdaly jablka a oříšky. Děti nastavovaly své drobné dlaně po každém jablíčku. Dárky byly rozdány, pěstounka dívkám poděkovala. Dlouho provázely naše dívky němé díky dětských očí. Měly-li malé děti radost, naše byla mnohokráte větší. Ale dobrý Mikuláš nezapomněl ani na nás.«

Dorost Čsl. Červeného kríža št. mešt. školy v POVÁŽSKEJ BYSTRICI píše:

»Na jaseň 1924 vyžiadali sme si od divízie vlnu (dostali sme jej 3 kg a ihlice k tomu) a z nej pletly a háčkovaly žiačky čiapky a šály. O Vianociach sme nimi podelili deti z Milochova, Popradna a Pov. Bystrice. Zbytok hotových predmetov odovzdali jsme miestnej zdravotnej sestre a tá ich poslala do Maríkovej. Väčšie žiačky šily pre miestnu zdravotnú stanicu pred Vianocami detské košiel'ky, kabátiky, šatočky, čepčeky a papučky.

Mali sme chorého spolužiaka a tomu sme kúpili a do nemocnice poslali 2 knižky. Tiež sme sa s ním rozdelili o niektoré hračky, ktoré sme si sami pri výchovných ruč. prácach urobili.

Chudobnú rodinu spolužiačky, ktorej matka bola chorá, sme podporovali potravinami donesenými i zakúpenými za sobrané peniaze.

Pánu prezidentovi k narodeninám sme poslali vel'ké drevené srdce, ktoré sme namalovali tak, že bolo ako perníkové.

Začiatkom júna sme usporiadali záhradnú slávnosť a do obeda pred ňou na námestí bazár. Všetky predané veci sme sami robili. Bazár i slávnosť sa

Fotografický snímek z přírody.

dobre podarily a dosť peňazí sme zarobili. Poslali sme Kč 100 pohorelcom v blízkej dedine Slopnom a za ostatné peniaze chceme na budúce Vianoce usporiadať nadielku potrebným žiakom našej školy.

Na jar sme si založili zahrádku. Sami sme si doniesli semená i priesadu a teraz sme z nej sobratú kapustu, fazul'u a zemiaky rozdelili rodinám niekol'ko našich spolužiakov.

Ani tohoto roku nebudeme lenošiť a budeme sa usilovať pomáhať zo svojich síl tým, ktorí našej pomoci potrebujú.

Dorost Č. k. při gymnasiu v ROUDNICI zaslal nám zprávu o své bohaté činnosti v min. šk. roce: O vánocích podělili žáci I. třídy 19 dětí čtyř chudých rodin šatstvem, potravinami a jinými dárky, vystrojili jim i vánoční stromek. Dorostem ostatních škol uspořádány v prosinci vánoční akademie a v červnu jarní slavnost. V březnu provedena loutková hra, jejíž výtěžek Kč 100·— odevzdán k uctění narozenin p. presidenta Masarykově lize proti tuberkulose. Žák VIII. třídy promluvil na slavnosti

o zásluhách p. presidenta pro zdraví lidu, zejména o jeho snaze pro rozšíření hnutí abstinentního. — V dubnu zasadilo žactvo II. a V. tř. 20 sazenic morušových v botanické zahradě.

Kromě toho uspořádány 3 přednášky (2 se svět. obrazy), 2 loutková představení, 3 třídy si dopisovaly se slovenskými školami, vyměňovaly si i fotografie, obrázky, dárky.

Zvláštní zmínky zasluhuje *organisované šetření žactva.* Obecní spořitelna v Roudnici věnovala každému žáku vklad. knížku se základ. vkladem Kč 1·—. Za 4 měsíce střadatelské činnosti měli žáci uloženo celkem Kč 27.726·57.

Dorost m. šk. dívčí v KRALUPECH NAD VLT. pořádal loni v prosinci vánoční bazar spolu s výstavkou slovenských výšivek a keramiky a výrobků českého krajkářství z okolí Vamberka. Dívky malovaly různé drobnosti, oblékaly loutky a napekly marcipánků, jež ozdobily dle návrhu M. Suchardové. Krajek prodáno za Kč 1500, keramiky z Modré a výšivek z »Detvy« v Bratislavě za Kč 4840. Celkový výtěžek z prodeje činí Kč 8420.

Z čistého výnosu uspořádána vánoční nadílka pro sirotky, z nichž každý dostal prádlo, obuv, zábavnou knížku. Dorostenky IV. roč. se postaraly o pohoštění, napekly vánoček a cukroví a uvařily čokoládu. Dorost III. roč. téže školy ušil a daroval »Ochraně matek a dětí« 12 košilek pro nejchudší batolátka.

Dívky I. roč. měšť. školy, členky D. Č. k v BÍLINĚ píší: »V sobotu 20. XII. 1924 pořádal náš ročník vánoční nadílku. Ozdobily jsme stromek, který jsme pak donesly nemocné spolužačce, které právě před svátky zemřela maminka. Také jsme ji podarovaly různými dárky. Z vlny a látky od vás jsme ušily košile a spodky, šály a čepice. Rozdělily jsme tyto věci 16 potřebným spolužačkám.«

Dorost Č. k. v ŘEHLOVICÍCH u Ústí nad Lab. pečuje nejen o zdraví a čistotu svých členů, ale svou veřejnou činností zradostňuje život celé tamější české menšiny. 28. říjen oslavil Dorost besídkou, z jejíhož čistého výtěžku umožněno chudým žákům účastniti se výletů do českých krajů. 14. prosince pořádané představení shromáždilo celou českou menšinu, obohatilo pokladnu o Kč 325, z nichž podělena i Česká péče o mládež v Praze a místní školní výbor. 20. prosince uspořádal Dorost bohatou vánoční nadílku.

Dorost Čsl. Č. k. v TORUNI uspořádal malou školní slavnost, na kterou pozval i dospělé. Vedoucí Dorostu promluvil o významu Čsl. Červeného kříže a člen Dorostu o práci své dorostové jednotky. Potom připravil výbor Dorostu seznam nejchudších dětí a rozdal jim postoly, které místní Dorost sám zhotovil.

II. dívčí měšť. škola na Mendlově nám. v BRNĚ ušila košile chudým druhům v II. chl. m. škole.

Dorost Čsl. Č. k. ve SVALJAVĚ vystoupil veřejně na slavnosti místního spolku Čsl. Č. k. Národní tance dětí v krojích se velice líbily.

Dorost na státní české škole v ANTALOVCÍCH na Podkarpatské Rusi pořádal v červnu divadelní představení »Jiříkovy housle« s velikým úspěchem.

Výstavu žákovských prací uspořádal Dorost Čsl. Č. k. na státním gymnasiu v MUKAČEVĚ a na státní české škole v ANTALOVCÍCH.

Členky Dorostu v I. B, I. C, II. A a II. B měšť. šk. v RAKOVNÍCE zaslaly sbírku velmi pěkných pohádkových knih menšinové škole v Tuchořicích u Žatce. Za to zaslali tuchořičtí hoši rakovnickým dívkám krásné poděkování na vypalované desce.

Z MORAVSKÉ OSTRAVY píše nám Dorost Č. kř. obecné školy dívčí III. okresu: »Již od první třídy dávaly jsme vrabcům drobečky. Nosily jsme jim je na lavičku na rejdišti. Letos nám udělal pan školník vrabčí vilu a pověsil nám ji na tělocvičnu hned u vchodu do zahrádky. A bylo to dobře. Bylo tolik sněhu, že bychom se k nim těžko dostaly a také by jim sníh potravu zavál. Způsobili nám milí vrabečkové mnoho zábavy, viděly jsme je oknem a chodily jsme se o přestávce na tu melu dívat. Měli dobře v hlavičce hodiny, nepřiletěli dřív, až po odzvonění 10ti hodin. To jich už plno sedělo na telefonních drátech na střeše tělocvičny. Jakmile se otevřely dveře, začali cvrlikat, snad si povídali, jak si pochutnají na mazaném chlebě. Jistě si rozumějí. Ze začátku jich bylo málo, ale později se jimi jen hemžilo. V krutých mrazech jsme jim i v neděli dávaly. A myslíte, že naši zimní strávníci na nás zapomněli? Ba ne! Zobali nám v zahrádce housenky; o přestávce poskakují mezi námi a sbírají drobečky a když máme na rejdišti ruční práce, cvrlikají nám.«

Dorost Čsl. Č. k. v ČERNČICÍCH u Nov. Města n. Met. zaslal nám nedávno jeden výtisk pěkné hry »*O Tomáškovi*« od Jana Berana (nakl. Fr. Švejda, Praha VIII.), kterou sehrál z rukopisu na oslavu 75. narozenin pana presidenta. Čistý výnos Kč 400 věnoval na pořízení školní lékárničky Dorostu v Pokryváči.

»Radost«. Dále 40-50 exemplářů předplácejí: Obecná škola v Tovačově, měšť. dívčí v Litomyšli, ob. dívčí na Smíchově-na Zatlance, I. měšť. dívčí v Nuslích, Svatosl. ul., ob. a měšť. dívčí v Pečkách, ob. dívčí v Pardubicích-Nové město.

»Lípu« předplácejí: na 40 exemplářů p. J. Novák, uč. v Nové Vsi u Velimě a sl. L. Brožová, uč. v Polici n. Metují; na 30 exemplářů: ob. a měšť. škola v Hodkovicích u Liberce; na 20 exemplářů: I. měšť. škola dívčí v Nuslích, Svatoslavova ul.

Všichni, pokud tak ještě neučinili, nechť ihned oznámí, které knihy mají jim být zaslány jako prémie ve smyslu oznámení v 3. čís. »Lípy«.

Další sběratelé budou zde postupně oznamováni.

SLOVNÍČEK
SLOVENSKO-ČESKÝ:

baňa	=	důl
baník	=	horník
cez	=	přes
hrdza	=	rez
merať	=	měřiti
mrčí	=	mručí
najsamprv	=	nejprve
okrem	=	kromě
osoží	=	svědčí, prospívá
pasca	=	past
prejsť	=	projíti
rátať	=	počítat
robotník	=	dělník
schádza	=	přichází
sluchy	=	spánky
smäd	=	žízeň
svobodným okom	=	pouhým okem
takmer	=	takřka
vnútornosti	=	vnitřnosti
vojenské	=	válečné
zamúrovaný	=	zazděný

SLOVNÍČEK
ČESKO-SLOVENSKÝ:

doutník	=	cigara
drobátko	=	trochu
kouř	=	dym, čmud
krajkářství	=	čipkárstvo
lehátko	=	leňoch
podruh	=	sluha
potvorný	=	čudný
rej	=	pohyb
rýma	=	nádcha
slánka	=	slánočka
snídaně	=	raňajky, fruštik
spodky	=	gate
tkaloun	=	tkanica
úrada	=	porada
vánočka	=	vianočný pletenec
zdroj	=	pramen

VELKÁ SOUTĚŽ O CENY!

Našemu Dorostu!

Jako odměnu za utěšeně se množící literární i výtvarné příspěvky vaše, docházející do redakce »Lípy«, »Radosti« i »Včelky«, a na povzbuzení všech těch, kteří si dosud netroufají účastniti se radostné práce s námi, rozhodlo se Ústředí Dorostu Čsl. Červeného kříže vypsati 2 soutěže o ceny za původní dětské práce literární, hudební, výtvarné a pohybové.

Ježto pak práce vaše ve službách ideí Červeného kříže založena jest na obětavosti a vzájemné lásce, a velikých cílů dobýváte společnou drobnou prací, při níž platí: »Jeden za všecky a všichni za jednoho!« — připadne 10 hlavních cen (t. j. prvních 6 literárních a první 4 výtvarné) nikoli tomu z vás, jenž jich dobyl, nýbrž celé jeho třídě jako členské jednotce. Proto můžete zaslat i práce, jichž účastnilo se několik z vás nebo všichni společným úsilím. Vítěz pak, kromě radostného vědomí, že své třídě vydobyl hlavní ceny, dostane jako čestné vyznamenání ještě knižní dárek s věnováním našeho ústředí na památku. Ostatních 190 cen zůstane majetkem vítězících jednotlivců. U hlavních cen můžete si sami voliti, čeho si přejete, dle tohoto seznamu:

I. 100 cen za práce literární a hudební.

A) Za původní dětská říkadla, básničky, pohádky, povídky, divadelní výstupy a scény pro divadlo (maňáskové, loutkové, dětské i pro divadlo v přírodě), zápisky z vlastního pozorování (z deníčku, z cest, z prázdnin a p.), ze života školního, rodinného atd. — žertovné i vážné, ale jen *původní*.

B) Za původní dětské popěvky a melodie k veršům vlastním nebo z lidové poesie.

1. hlavní cena: Skautský stan pro 3 hochy; nebo školní lékárnička Čsl. Č. k. s léky; nebo hektograf (Schapyrograf).

2. hlavní cena: Nádobí pro školní kuchyni; nebo zahradnické nářadí; nebo knihy pro společnou četbu (umělecká díla, alba a pod.) v ceně Kč 250.

3. hlavní cena: Radioaparát na krystal s 1 párem sluchátek; nebo síť a míč pro Volley-ball; nebo soubor nástrojů pro knihvazačství.

4. hlavní cena: Maňáskové divadélko; nebo hra Matador s dřev. součástkami (Merklin s kov. součástkami) větších rozměrů; skautské nádobí pro 3 hochy.

5. hlavní cena: Soubor nástrojů pro řezbu do linolea; nebo pro batikování.

6. hlavní cena: Soubor Alšova loutkového divadla v arších pro sestavení v školní dílně.

7.-100. c. další: Knihy, reprodukce, zarámované obrázky a serie uměleckých dopisnic, jež pro nedostatek místa jednotlivě nelze uváděti.

II. 100 cen za práce výtvarné a pohybové.

A) Za původní dětské kresby a malby všeho druhu; za ukázky výrobků chlapeckých i dívčích, buď skutečných nebo ofotografovaných (z dílen, zahrad, kuchyní, ze školních světnic, z okolí školy, z domova i jeho okolí).

B) Za původní tělesná cvičení, hry a hříčky, tanečky, které jste si sami složili, s textem vlastním nebo lidovým, k melodii vlastní nebo národní; vše musí být prakticky vyzkoušeno a dobře osvědčeno.

1. hlavní cena: Keramika z Modré nebo ze Všelis (nástěnné talíře a vásy).

2. hlavní cena: Soubor ozdobných předmětů z ústavu Bakulova nebo Jedličkova; nebo z Volné školy práce na Kladně; nebo ze Strážnice.

3. hlavní cena: Kolekce hraček z Jedliny nebo ze Všelis; nebo 2 zarámované obrazy Mánesovy »Ze života na panském sídle« (velké vydání); nebo 5 zarámovaných obrazů Alšova cyklu »Život starých Slovanů«.

4. hlavní cena: Švabinského portret Alše nebo Smetany, vkusně rámovaný; nebo 2 bar. obrazy z Alešovy »Vlasti« (velké vydání).

5.-100. c. další: Jako u cen literárních.

Lhůta pro zasílání prací končí dne 31. března 1926.

Abychom nikoho nevynechali, pojaty budou do soutěže i příspěvky vaše, jež nás již dříve došly v tomto školním roce pro »Radost«, »Včelku« nebo »Lípu«, ať už byly letos uveřejněny nebo ne.

Pro úsporu poštovného zašlete všecky práce z vaší třídy najednou!

Poproste vaši sl. učitelku nebo pana učitele, aby vám poradili při výběru prací, jimiž se chcete o ceny ucházet; jistě vám rádi poradí, neboť i jim způsobíte radost svou účastí. Příspěvky posílejte výhradně na adresu: Ústředí Dorostu Čsl. Červeného kříže, Praha VI., Neklanova 34, s poznámkou: »*Pro soutěž!*« — **Účastněte se všichni!**

Mnoho zdaru k soutěži vám přeje

Ústředí Dorostu Čsl. Č. k.

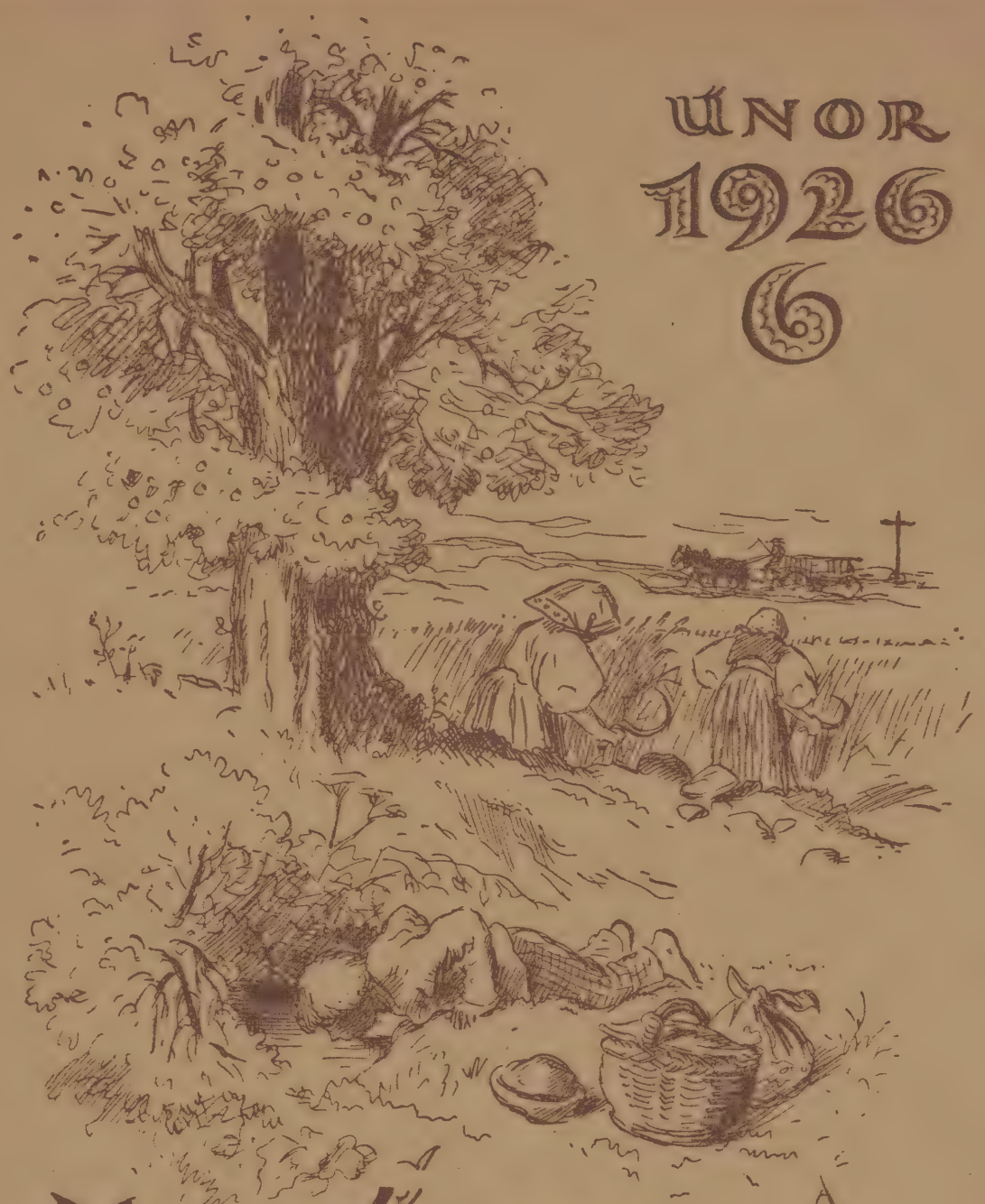

ÚNOR
1926
6

LÍPA

MĚSÍČNÍK DOROSTU
ČSL. ČERVENÉHO KŘÍŽE

1·70 Kč.

LÍPA, MĚSÍČNÍK DOROSTU ČESKOSLOV. ČERVENÉHO KŘÍŽE, ROČ. VI. — VYCHÁZÍ KAŽDÉHO 1. V MĚSÍCI KROMĚ ČERVENCE A SRPNA S PŘÍLOHOU »RADOST«. — ŘÍDÍ: FERDINAND KRCH, PAVLA MOLNÁROVÁ. — ZODPOV. RED. PAVLA MOLNÁROVÁ. — REDAKCE: PRAHA-VI., NEKLANOVA 34. — PŘEDPLÁCÍ SE NA »LÍPU« Kč 17·— ROČNĚ, Kč 8·50 POLOLETNĚ, NA »RADOST« Kč 7·— ROČNĚ, Kč 3·50 POLOLETNĚ. — MAJITEL A VYDAVATEL ČSL. ČERVENÝ KŘÍŽ, PRAHA-VI., NEKLANOVA 34. — TISKNE »MELANTRICH« V PRAZE.

MILÉ DĚTI,

Vy, které čtete naši Lípu a Radost, zvláště pak Vy, které znáte i všechny dřívější ročníky Měsíčníku Dorostu Červeného kříže, loučím se s Vámi. Odcházím z redakce našich časopisů, poněvadž mne volá Obrodné hnutí čsl. mladých žen, abych vedla jeho odbočku v Bratislavě.

Loučení bývá smutné, ale tohle naše loučení není tak smutné, vždyť to ani žádné pravé loučení není, neboť v Obrodném hnutí čsl. mladých žen je mnoho bývalých členek Dorostu Čsl. Červ. kříže anebo sester i maminek členů a členek Dorostu, takže s Vámi zůstávám v úzkém přátelském spojení, i když redakci dále nepovedu.

Pohleďme na chvíli zpět, jakou práci jsme to spolu za těch pět uplynulých let vykonali. Víte, co se mi na ní nejvíc líbilo? Že to byla taková krásná *spolupráce*. Vy jste mi posílali tolik pěkných článečků a zpráv o své činnosti, a u nás v ústředí pomáhalo při redakci tolik vzácných Vašich přátel-vychovatelů; nejdříve to byla zástupkyně amerického Dorostu slečna Emily Harrisonová, která sestavila prvá čtyři čísla Měsíčníku, pak to byl pan profesor Jan Škola, pan profesor Vinc. Svoboda, pan ředitel Jan Satranský, pan Dr. Driml, pí. Dr. Berkovcová, pan ředitel Aug. Bartoš, pan F. Krch, paní Havlíčková-Schnirchová, pan Dr. Beardmore a mnoho jiných spolupracovníků, našich krajanů i přátel z jiných zemí, kteří všichni obětavě pomáhali otevírat pro Vás okna do světa a vésti Vás cestou lásky k pravé lidskosti. Mým úkolem bylo jen zachycovati všechny ty nitky přátelství zblízka i zdáli a splétati je v rámce našich sešitů. Tento úkol převezme nyní paní redaktorka *Antonie Kovaříková-Tyrpeklová*. Jí posílejte všechny další své příspěvky, a nechť jich je čím dále tím více a stále pěknějších.

Kolik zemí jsme spolu za těch pět let procestovali kromě své vlasti, abychom se spřátelili s dětmi všech těch zemí?

Aljašku, Ameriku (Spoj. státy), Anglii, Belgii, Bulharsko, Francii, Holandsko, Italii, Japonsko, Jižní Ameriku, Jugoslavii, Kanadu, Lotyšsko, Nový Zéland, Polsko, Rumunsko, Rusko a Švédsko. Navštívili jsme i Afriku (jižní), Albánii, Arabii, Australii, Costa Riku, Čínu, Dánsko, Dominickou republiku, Estonsko, Ostrov Fidži, Filipiny, Gdansko, Indii, Kubu, Litvu, Maďarsko, Mexiko, Německo, Norsko, Palestinu, Panenské Ostrovy, Porto Rico, Rakousko, Řecko, Siam, Španělsko, Švýcarsko, Turecko a Ukrajinu. Prošli jsme tedy v myšlenkách všemi zeměmi.

Když jsem byla malička, měla jsem jednou takový podivný sen. Zdálo se mi, že se moje bytost dostala do — tečky! A z té tečky se najednou začala vyvíjeti závitnice (spirála), která se roztáčela v stále větší a větší kola a strhovala mne s sebou, pryč od maminky, pryč z domova, pryč z vlasti, dál a dál.... a přece jsem zůstala pevně spojena i s maminkou, i s domovem i s vlastí.... Nejdříve jsem se bála na této kruhovité cestě, pak jsem přivykla a konečně jsem se s důvěrou odevzdala vedení neviditelné ruky, která mne odnášela do neznámých končin.... Často jsem vzpomínala na tento sen a po letech jsem pochopila jeho smysl:

Malé dítě, toť taková tečka. Má rádo uzoučký kruh okolo sebe: maminku, tatínka, bratříčka, sestřičku, hračky. Jak vzrůstá, rozšiřuje se ponenáhlu kruh jeho lásky, objímá celou rodinu, celý domov, celou vlast a konečně celý svět. A až všechno lidstvo obejme láskou celý svět, pak bude království Boží na zemi dobudováno. A to je cíl Dorostu Červeného kříže i Obrodného hnutí. Na této cestě nepřestaneme kráčeti pospolu.

Vaše

Pavla Molnárová.

NABÍDKY A POPTÁVKY.

POMOC ŠKOLÁM NA PODKARPAT. RUSI.

Víme, že podkarpatoruským školám pomáháte stále. Před dvěma roky postaraly se školy v českých zemích a na Slovensku o více než *160 škol na Podkarpatské Rusi* jak bohatými vánočními na-

KRESBA FIDUSOVA.

VZKAZY.

Nauka broukova.

Ležel jsem při staně na břehu mořském ve skryté malé zátoce a pozoroval drobné hemžení života v hrubém písku nahrnutém příbojem vln. Zátoka hluboko vříznutá do bílých vápencových skal, které strmě vzestupovaly s obou boků a ve slunečním žáru slnily oči.

Tu najednou v tetelivém bělu cosi kovově se mi zamodralo do přimhouřených zraků: brouk pachtí se po hladkých oblascích, klouže a padá, zas běží a padá, a teď začal se škrabat po srázné skále. V poledním tichu, bez nejmenšího šumu (moře spí) slyšíš zřetelně, jak nožky broukovy šustí; drápe se vší silou, křečovitě se udržuje, klouže po kameně zpátky, popolezl, a najednou naznak po hlavě skulí se až dolů. Znova! Leze, leze, mění směr, zas se vrací, zrovna zoufale se snaží obejít vystouplý výčnělek skály, tři vteřiny úporného držení seč síla, náhle zase nožička uklouzne a brouk opět zvučně

dopadne k úpatí skály. Po třetí vzhůru! A slunce žhne, skála je rozpálena — měříš očima pranepatrnou píď cesty uražené modrolesklým zvířátkem, měříš proti ní obrovskou výši skály až vzhůru do krutě modré oblohy: Jaká pošetilost malého ubožáka! Vždyť celé věčnosti bude potřebovat až tam nahoru! Patříš na žalostné pachtění, a poznáváš, jak je nesmyslné! Vždyť celá ta bílá skála až nahoru do modrého nebe je nadobro holá, pustá! I kdyby nakrásně brouk ji přelezl, bude všecka jeho zoufalá práce úplně marna, pouhé trápení! Rád bys dal ubohému, mučícímu se tvoru poznání svých lidských očí, nauku svého lidského rozumu: jak hrozně vysoko je až tam nahoru! a jak celá pouť vzhůru je nesmyslným sebetrápením! Ale kterak dát svou lidskou rozumnost a svůj dohled až nahoru pošetilému živočichu mimolidskému? Propast mezi námi, věčná propast, jíž do skonání světa nikdy snad nepřemostíme! Nikdy snad nenajdeme mluvy, dohovořit se s živočichy pod námi, dát jim dobrodiní své nauky lidské!

Hle! opět... opět spadne! ve zlomečku vteřiny musí se nanovo, už po desáté, skácet naznak se skály! Už už! Teď! Padá!

Tu nenadále modrolesklé krovky broukovy se od sebe odtrhly, objevila se průsvitná křidýlka, brouk vznesl se prudkým letem vysoko vzhůru, přeletěl mořskou zátočinku a přes bílé strminy druhého boku ztratil se v modru podnebeském. —

Ó člověče, jak se pachtíš a trápíš tolika nesmyslnostmi, ani jich nepotřebuje: *rozpomeň se na svá křídla a vznes se vzhůru!*

Jak vypadá osud.

Na tom břehu mořském, kde jsem ležel, v písku ještě vlhkém od přílivu, bylo vidět tu tam utopený hmyz. Zde drobný brouček, jinde se splihlými křidélky, jak by se byla zahalila do rubášku, mrtvá včela, a onde moucha, navždy už doleskly se její gagátově černé, mnohostěnné oči. Ty všecky malé tvory překvapilo moře, náhle po probuzení vrhlo na břeh první příbojovou vlnu a zahubilo jí kolik drobných životů. To se děje ustavičně. My lidé známe zákony mořského přílivu a odlivu. Víme, že po určitých hodinách moře přestává bít na *tyto* břehy a valí své nesmírné proudy opačným směrem. A pak zase od *jiných* břehů se vrací, a začne burácet a bušit opět na *tyto* břehy, kde dlíme my. Poznali jsme pravidelnost tohoto ohromného pohybu. Víme, že je v tom rytmus, zákon, nutnost, které moře ani se svými strašlivými silami ubránit se nemůže.

Když jsem tak pohlížel na utopence broučky, včely, mouchy, najednou si všimnu, že na písku, mezi kamením jsou ještě jiní hmyzové: *živí*. Pobíhají a prohlížejí starostlivě kde které místečko, zda snad moře pro ně taky nevyvrhlo na břeh nějakou drobnou kořist. Pohledím na hodinky: za chvilku nastane opět příliv! V několika minutách hodí probuzené, vracející se moře svou první prudkou příbojovou vlnu na břeh! Co se stane?

Náhlá divoká vlna zachvátí na určito tyto pobíhající starostlivé broučky, strhne je s písku dál od břehu do prostranství moře. A nyní započne ona strašná hra jeho s drobnými životy: bude je moře houpat sem tam, ku břehu — ode břehu, potud, až je utopí. Hledím na malé, starostiplné živočichy: co tu péče, starání, pobíhání, radostiček z nalezené kořisti, drobných hmyzích myšlenek o hodech a zásobách! — a zatím: hra smrti už je připravena!

Pobíhají tu veselí, živí — vedle svých mrtvých bratří a sester, které ve stejné strašné hře smrti utopilo totéž moře včera, možná přede dvanácti hodinami! Pobíhají vedle nich nevšímavě, přebíhají je stejně jako ty oblásky a zrna písková. Nemají ani tuchy, že za dvanáct hodin budou tu na vlhkém břehu ležet zrovna tak — mrtvi, se splihlými tykadly, skrčenými nožkami.

Osud!? Ano, tu se ukáže člověku, jak vypadá osud! Osudem se to musí zdát nevědomému, nic netušícímu brouku, zatím co nad ním pohled očí lidských vidí zákon, pravidelnost, nutnost. Kdyby brouk pobíhající bezstarostně po nebezpečném břehu měl poznání lidské, kdyby znal opakující se pravidelná období přílivu a odlivu, kdyby si mohl uvědomit, ve kterou chvíli nastává nebezpečí: *ubránil by se* osudu. Přemohl by osud jeho vlastní strašnou zbraní: jeho *zákonem*, poznáním jeho pravidelnosti. A tím poznáním by ukázal, že *není osudu*. Že je pouze přísná zákonnost sil a zjevů, jejichž chápáním a uctivou poslušností se zachovává život. Jejich neznalostí, nedbáním se přivolává zmar života, smrt.

Ale když jsem myslil o tomto osudu-neosudu brouků, přišla mi myšlenka na — lidi. I ty, člověče, podoben jsi tomu nevědomému hmyzu! I ty mluvíváš o osudu. Věříš v osud, žehráš na osud, klneš osudu, hořce běduješ na nespravedlivost osudu! Zatím co zachvacuje tě vlna života (— nemoc, bída, neřest, a všecky pohromy bytí —) a zatím co ty s pohledem bolestné výčitky obžalováváš osud, možná, že oči vyšších bytostí *nad tebou* už vidí místo osudu — také zákon, rytmus, krásnou a slavnou, neproměnnou nutnost života! Možná, že tyto bytosti vyšší už mají také vyšší *poznání*, zatím co u tebe ještě nepoznání, nevěda, broučí temno!

Budeš hořekovat o osudu? Ne! Ani pro tebe nevládne osud! Oči otvírej! Zákon poznávej! Pak tvoje pověra i tvé obžaloby rozplynou se v nic a ty porozumíš, že není osudu. Porozumíš, že v poslušnosti svatých zákonů bytí je cesta k naplnění života, a v neposlušnosti cesta k jeho zmarnění. *Gamma.*

O MEDVIEĎKACH.

Deti tichúčko sedia okolo stola a napjate poslúchajú. I otecko s mamičkou sedia pri stole, sedí tam i pán Janata. Pán Janata je legionár pluku Jána Husa a pred nedávnom sa vrátil so Sibíra. Pán Janata rozpráva, čo všetko zažil a deti počúvajú so zatajeným dychom. »A sibírskych medveďov ste doviezli pánu prezidentovi!« pripomína mamička, keď pán Janata na chvíľu zamlkol. »Ach — áno! Sú to veselé prítulné zvieratká!« usmieva sa pán Janata a zahľadí sa do prázdna. Vidí asi pred očami dlhý rad vagonov na sibírskej trati, v ktorých žili legionári tak dlho.

»A medvedi!« spomína si »U každého vlaku ich bolo niekoľko. A boli dobrí a rozumní. Boli úplne zkrotení, mnohí chodili s nami ku kuchyniam pre obed, stáli pekne v rade ako vojaci a čakali, kým príde rad na nich. Hrávali sa — ako mačence. Pri našom vagóne bol Mišo, ktorý si vždy priniesol povraz a chcel, aby sme sa s ním preťahovali.«

»Kto to bol Mišo?« spytuje sa Olinka zvedave. Pán Janata hovoril o medveďoch a teraz spomína voľakeho Mišu.

»Nuž — ten náš medveď bol Mišo — Miškom sme ho menovali,« pokračuje pán Janata. »On si priniesol povraz a dorážal dotiaľ na nás, kým niektorý nevzal do ruky koniec a kým neťahal. A chlapci mu často robili túto radosť. Mišo si vzal do zubov druhý koniec a ťahal tiež. A vtipný bol ako človek. Zo začiatku ťahal málo, len tak, aby sa nepovedalo. A naši chlapci ťahali znamenite. Niektorý silák si myslel, že musí medveďa pretiahnuť; oprel sa na opätky a ťahal celou silou. No — v tom už ležal na zemi. Šibal Mišo, keď videl, že náš chlapec napäl všetky sily, pustil povraz. A ako sa na tom huncút smial, že sa jeho protivník váľa po zemi.«

»A vedel sa ten medveď smiať?« spytuje sa Olinka, ktorej sa otvára nový svet.

»Nám sa aspoň tak zdalo, že sa smeje. Díval sa tak spokojne, tak šelmovský, očká sa mu zasvietily, že — no — že sa nám zdalo skutočne, ten Mišo sa smeje ľahkovernému vojakovi, ktorý si myslí, že medveďa pretiahne a premôže, keď pôl sveta premohol.«

»A kde ste toho Míša vzali?« spytuje sa znovu Olinka.

»Nuž z lesa sme ho priniesli. Doniesli sme vtedy dvoch medvieďkov. Druhého si vzali do iného vozňa.«

»A to ste ho v lese našli?«

»Našli,« prisvedčuje pán Janata. »Šli sme so slúžobnej obchôdzky zo vzdialenej dediny a zrazu na brehu akéhosi potoka v hlbokom lese vidíme medvedicu s dvoma mláďatkami. Bavily sa ako mačence.«

»To bola tedy ich mamička?« spytuje sa náhle Anuľka. Sedela celý čas mlčky, len oči mala upreté na ústa pána Janatu.

»Bola,« prisviedča pán Janata. »Medviedence liezly po brehu, liezly po kmeňoch stromov a mamička dávala na ne pozor; keď niektorý z nich neobratne skočil, alebo sa zle zachytil kôry a spadol na zem, alebo keď mamičku veľmi hneval, tu ho labkou pleskla po chrbte. Ale medviedence si z toho nič nerobily. Trochu zabručaly a o chvíľu už sa hraly ďalej.«

»A vy ste jej medvieďkov vzali?« spytuje sa Olinka napnuto.

»Zastrelili sme ju a medvieďkov sme vzali.«

»Vy ste ju — — « To sa ozvala Anuľka nastrašene.

»Ano,« odpovedá pokojne pán Janata. »Zastrelili sme ju. Lebo v tej sibírskej dedine, z ktorej sme práve prišli, sťažovali si ľudia, že im medvedica ničí stáda. Čo s ňou?«

Anuľka už ani nemuká! Očká jej prestaly žiariť. Sklopila ich. V jej dušičke žiaril dosiaľ milý obrázok zo sibírskeho pralesu. Na brehu akéhosi potoka hrajú sa dva medvieďky so svojou maminkou. Sú veselé, tak bezstarostne sa hrajú. A v tom počuť výstrel — a snáď druhý a tretí. Mamička padá, mamička je mŕtva. Už ju nezobudia malé medviedence. Idú k nej, budia ju — svoju mamičku, nútia ju, aby vstala, aby sa s nimi hrala ďalej, veď ju majú tak radi! Ale nevstáva. Leží tu nehybne a jej milé oči sú zavreté.

A Anuľka vidí dve smutné malé medviedence, ktoré túžobne čakajú, či sa mamička zobudí. A čakajú marne. Anuľka kladie hlavičku na rúčky na stôl; to preto, aby zakryla uslzené očká.

Ubohé medviedence!

Anton Jenne.

F. ŠIŠKIN: *JITRO V PRALESE.*

NEVĚSTO, NEVĚSTO.

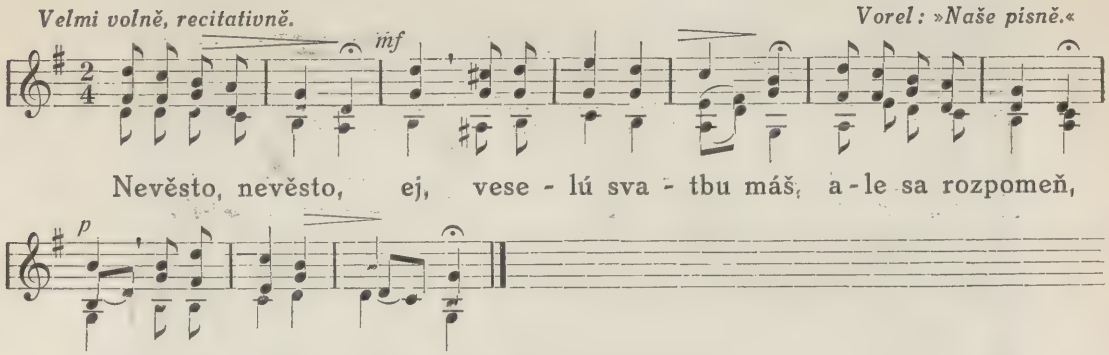

(*Moravská lidová.*)

Nevěsto, nevěsto,
ej, veselú svatbu máš,
ale sa rozpomeň,
ej, koho na ní nemáš!
Nemáš na ní, nemáš
ej mamičky, tatíčka,
už ti na nich roste
ej zelená travička.

Zelená travička
ej kolem obzobaná,
už sú má mamička
ej na prach rozsypaná.
Zelená travička
ej modrým kvítkem květe,
už mi, můj tatíčku,
ej, nikdy nestanete.

Pozn.: 3. a 4. sloku zpívá nejlepší zpěvačka solově, sbor tiše mručí.

ALBÁNSKÉ PÍSNĚ SVATEBNÍ.

Sbor žen:

Ó, nevěsto požehnaná,
hodina ti přišla k svatbě;
z nevěsty se staneš paní
podle boku muže svého.
Tož vy, sousedky a známé,
pěkně vlas jí učesejte,
zapleťte jej do vrkočů,
nepřetrhněte v něm nitky,
ať v té chvíli nezná bolu.

2. sbor:

Na trůně dlíš, paní domu,
vlas ti spleten na temeni,
lesklá kéza*) tebe zdobí,
šlechetný duch muže tvého.
Oj, ty okraso všech dívek,
vstaň již, dlouho's prodlévala.

2. sbor:

Nikdo dlouho neprodléval
zpozdila se jenom matka,
aby zakoupila zogu*),
aby zogu zakoupila
nežli odlétne jí z domu.

Proč pak na ni pospícháte,
ještě hodina jest ranní,
sotva vzbudilo se slunce.

Sbor žen:

Sestro, nevěsto a paní,
z venčí zavírá se brána,
venku víří život cizí.
Jako holubice s nebe
s čistou láskou k svému druhu
prostřed bouře ty jsi šťastna.
Zdob se jasem, sestro naše,
jako slunce vstávající,
ják sůl bílá v čisté slánce,
jak chléb bílý na ubruse.

Sbor mužů provázející ženicha:

Vlaštovice s bílým hrdlem,
rychle otevř, ukaž se mi,
přišel milý ke tvým vratům.

Sbor žen uvnitř:

Ztícha, nerušte jí v práci,
namočeno ještě prádlo,
máme také chleba v peci,
až vše vyndáme, pak přijdem'.

Sbor mužů:

Daleko tam za horami
širá pláň se rozestírá,
pásly se tam koroptvice;
změnil jsem se na sokola,
vybral jsem si nejkrásnější,
odnesl ji nad oblaka.

Sbor žen uvnitř:

Nevěsto, ty sestro naše,
v úctě chovej pána svého,
zanech zvyků, v nichž jsi žila,
těch se přidrž, které najdeš.

Sbor mužů:

Nuž, ty pane ženichu,
nepostupuj potichu;
nejedná se k boji jíti,
třeba ti jen sobě vzíti
něžnou hlavu s hebkým vlasem,
štíhlé tílko s útlým pasem.

Sbor žen:

Oj, sokole, sivý ptáku,
nech být slabou koroptvici,
celá bědná, uchvácená,
slzami svá ňadra kropí.

Sbor mužů na místě ženicha:

Nenechám jí, nepopustím,
pro sebe jí sobě žádám.

1. sbor žen:

Nuže, vezmi, sestro naše,
od svých družek rozloučení,
od svých družek, od sousedek,
přijmi požehnání matky,
matky své i otce svého.

2. sbor žen na místě nevěsty:

Co jsem, matko, učinila?
Odháníš mne s klínu svého,
s klínu svého, od ohniště.

1. sbor žen ve jménu rodičů:

Vezmi, dcero, požehnání,
jdi jak slunce, které vzchází.

Naše jména na tvých dětech
nechť se se ctí opakují,
až nás nebude zde více.

Sbor mužův i žen:

Ustup, horo, budiž cesta,
na pouť letí koroptvice
a s ní sokol stříbroperný, —
sloučeni jsou po vše časy.

Přeložil Josef Vinař

*) *Kéza = svatební čepec; zoga = sukně vdaných žen albánských.*

MALIAR MRÁZ.

(Zimná rozprávka.)

Je tomu dávno. V jednom mestečku bola tichá ulica a v nej na kraji proti sebe dva domky. Ten na pravo bol krásny, so zahradkou a peknou zelenou vežičkou. Cesta k nemu bola vydláždená, ale vráta jeho bývaly vždy zatvorené. Keď niekto chcel vnísť, musel zaklopať veľkým železným klepadlom a v obloku vedľa dvier objavila sa fuzatá hlava vrátneho. Rád by som vám povedal aj kto v tom domku býval, ale — verte mi — naozaj neviem. Mali tam v oblokoch pekné biele záclony, takže ani ja, ani starý lampáš na ulici sme ta nikdy nazrieť nemohli. Ale pekný domček to bol — tichý domček.

Ten na ľavej strane ulice nemal ani zelenej vežičky, ani dláždeného chodníčka, ba ani v oblokoch záclon. Preto mal lampáš týchto ľudí radšej a díval sa im ta celé večery. Videl tam zakaždým večer troch šťastných ľudí, ktorých žartom sa niekdy tak smial, že ho až železné klepadlo s domu, ktorý bol naproti, muselo napomínať, aby nemyslel, že je tu sám, a v slušnej spoločnosti aby sa tiež slušne choval.

Raz ale miesto troch videl len dvoch: otec chybel. Keby bol čítal noviny, nebol by sa tomu tak divil. Bolo to tak: Prišla vojna a kráľ tej zemi vydal prísny rozkaz, aby každý, kto vie so zbraňou zachádzať, dostavil sa na bojište.

Žena s dievčatkom zostala sama doma a často plakala. Že otec bol na vojne a nemohol zarábať, trpely núdzu. Predávaly náradie kus za kusom, aby mohli vyžiť. Videl to starý lampáš, videl a ľutoval, ba i zaplakal nad nimi, ako predtým sa s nimi smial, na veľké pohoršenie ušľachtilého klepadla. Mal tento starý lampáš mäkke srdce.

Aj ľudia, ktorí okolo chodili a do oblokov sa im zvedave a nešetrne dívali, to videli. Niektorí ích s lampášom ľutovali, druhý sa ešte posmievali: Hľa, hľa, už i periny predaly — žobrota!

Nastala zima a s ňou prišiel Mráz, belovlasý starček a hľadal si nocľah. Ale všade pred ním dvere zavierali a kde sa už votrel, odtiaľ ho teplom vyháňali. A mráz teplo nemá rád, to viete.

Šiel okolo tých dvoch krajných domkov a pozoroval ľudí, ktorí k tým chudákom ustavične nakukávali. Hnevalo ho to a začal ich tak na uši štípať, že každý radšej domov bežal. Naraz mu napadlo: Čo, keby som tým chudákom tiež také kvetavé záclony namaľoval, ako majú naproti. Nemusí sa každý dívať na ich biedu. A aj vymaľoval, a a aké pekné, samý kvet. To sa ľudia divili i hnevali sa, že sa ta nemôžu dívať.

Najviac si však tým Mráz rozhneval uličný lampáš: nemal teraz koho ľutovať. Hundral na starčeka, kedykoľvek šiel okolo a ušľachtilé klepadlo držalo tentoraz s ním, lebo hundrať a nadávať smie sa v dobrej spoločnosti. Mráz ale na to nedbal a záclony tam celú zimu nechal. A keď ho jarné slnko zahnalo ďaleko na sever, nebolo už záclon treba. Vojna bola skončená, otec sa vrátil a s ním i šťastie a veselosť. Dobrosrdečný lampáš zas celý večer vydržal sa dívať na tú šťastnú trojicu.

Teraz Mráz, kedykoľvek k nám zavíta, maľuje kvetavé záclony na obloky chudobných, na potešenie malých i veľkých, aby nezabudol to, čo sa vtedy naučil.

»*Zornička.*« *Zachar.*

V. PROUVÉ: *RODINA.*

NEVIDITELNÍ.

Příhoda, o niž jde, odehrává se v nejvšednější jizbě u zcela obyčejného hocha. Ani jizba, ani on nebyli velcí. Ve světnici stála železná dětská postýlka, z níž nebylo lze vypadnout, kterou bylo možno dle potřeby i zvětšiti. Dále byl tam borový stůl a dvě židle. Vedle toho stál v jizbě ještě prádelník, v němž bylo uloženo hochovo prádlo; na něm spočívala police s knihami. Na zdi visela podobizna otce a matky; matka držela jej, ještě maličkého, na klíně. Říkávala často, že tehdy, když byl děckem, býval mnohem způsobnější než teď, což bylo velmi pravděpodobno, neboť chlapečkovi je rozhodně

daleko lehčí být milým a hodným, než chlapci. Dále tu byl ještě rozbitý luk a polnice, zcela dobrá sice, na niž však chlapec nesměl troubiti, neboť tropila příliš hluku. Stará lampa a klec s kanárkem doplňovaly zařízení.

Pták stál u okna, před nímž vysoko tyčilo nádvorní stavení ošklivé, šedé zdi.

Chlapec často přemítal: Je nespravedlivo chovati ptáčka v zajetí, ale kdybych ho pustil na svobodu, jistě by jej ostatní ptáci ihned uštípali. Chtěl-li bych mu prokázat skutečné dobrodiní, musil bych odvézti ho až na Kanárské ostrovy.

K tomu se mu ovšem nedostávalo peněz, dostávalť týdně jen deset haléřů, z čehož byl povinen kupovat si ještě tužky a pera. Ovšem, dostával ještě po dvacetihaléři za každou »jedničku«, leč to se mu zřídka poštěstilo. Jak vidíte, byl to velmi obyčejný hoch. I stalo se, že ležel na své železné posteli nemocen. Mnoho dní vynechal již vyučování a nebylo naděje, že by zas mohl začít chodit do školy. Bylo to vidno z toho, že jeho šaty nebyly ve světnici, poznalo se to i na jeho pohublém obličeji. Míval vždy skoro právě takové tváře jako nejzdravější z jeho soudruhů, ale teď jakoby byly téměř zmizely. Ruce, položené na přikrývce, byly tak tenké, bledé a čisté jako nikdy dříve.

Nebylo také divu, že hošík byl tak sláb, nedostávalť nic jiného jísti než mléko, stojící vedle lože, a krom toho odporný zelenavý lék, který stěží polykal. Tohoto léku dostával vždy po dvou hodinách polévkovou lžíci; mléka směl vypíti, kolik mu bylo libo. Neměl na to však téměř chuti, s čímž lékař i matka byli velmi nespokojeni.

Právě vešla matka do jizby. Přinášela květináč s velkou, ohnivě červenou pelargonií. Postavila ji na stůl tak, aby ji chlapec dobře viděl.

»Není-liž pěkná?« řekla, »koupila jsem ji na trhu. Je tvoje a poví ti, že už brzy přijde jaro. Pak rozpučí všechna poupata a všichni chlapci se uzdraví. Není rozkošná?«

»Zajisté,« odpověděl chlapec.

»Byla nejhezčí ze všech,« řekla matka, »a největší. Přál by sis ještě něčeho?«

»Nesměl bych sem dostati i ptáka?« zeptal se.

»Proč by ne, můžeš,« odvětila.

A postavila klec vedle pelargonie; když kanárek spatřil krásnou červenou květinu, rozezpíval se, neboť i jemu se zdálo, že je jaro. Tu se chlapec mdle usmál. Matka ho políbila a odešla do kuchyně, musilať dbáti, aby byl oběd hotov, až otec se vrátí z kanceláře. A otec přišed, vešel ke svému synku. Pak obědvali ve vedlejší světnici. Hoch slyšel cinkot talířů a nožů. Napadlo mu zeptati se, co mají k obědu, vzdal se toho však, neboť byl příliš mdlý a poněvadž ho to též vůbec nezajímalo.

Odpoledne přišel lékař. Usedl na pelest a vyptával se chlapce. Rodiče stáli při tom posmutněle. Chlapec odpovídal, jak uměl, s mnohou otázkou nevěděl si však rady.

»Daří se nám vlastně celkem dobře,« mínil lékař. Nebyl o tom rozhodně přesvědčen, něco však přece musil říci. Matka vzdychla a oči jí zvlhly. »Ale kanárka musíme ze světnice odstraniti,« řekl pak. »A pelargonie nesmí zde také zůstati.«

»Pak bude náš chlapec plakat,« řekla matka.

»Ne, ptáček nesmí pryč,« zvolal hoch rozhodně. »A také květinu zde nechte, vždyť jsem ji právě teprve dostal.«

»Nu, pro mne a za mne,« řekl lékař, »nechť tu tedy s pánem bohem zůstanou.«

S tou odešel. Avšak chlapec dobře zaslechl, jak mezi dveřmi řekl rodičům, aby ptáka i květinu odstranili, až usne. A proto se rozhodl, vůbec neusnouti.

Nastal večer. V jídelně nebylo nikoho, ale dveře do obytné světnice, kde rodiče seděli, byly otevřeny. Druhé dveře z jídelny ústily do ložnice a byly celou noc přivřeny od té doby, co se hoch rozstonal, aby bylo slyšet, kdyby zavolal. Měl také zvonek, kterým by mohl zazvonit. S počátku ho to úžasně bavilo, teď to jím vůbec už nehnulo.

Zakrátko vešli zas rodiče do jídelny večeřet. Když povečeřeli, stáhla matka záclony, natřásla chlapcovu peřinu a upravila vše ke spaní. Rozžehla starou lampu a zatáhla knot; pak řekla »dobrou noc«, i otec vešel řka, »dobrou noc«, a teď měl chlapec spáti.

Ležel tiše, s rukama na přikrývce, a zíral upřeně na pelargonii. Měl dojem, že se zdá v šeru neobyčejně velká a zvláštní. Listy měla zcela jiné než ve dne, a bylo jich ohromně mnoho. Pak se podíval na klec, v níž kanárek seděl na bidélku. Jindy býval v noci pokryt šátkem, chlapec však prosil, aby ho nezakryli. A této jeho prosbě bylo vyhověno, jako vůbec všem přáním během nemoci. Dlouho tak ležel.

Slyšel, jak se otec s matkou odstrojovali. Přecházeli po špičkách jídelnou. Otec stanul na prahu, zato matka přišla až k loži a sklonila se nad ním. Ležel se zavřenýma očima.

»Spí,« pošeptala otci. Pak odplíživši se, brala s sebou klec i pelargonii; tu vybuchl:

»Slíbilas mi přec, že zde zůstanou.«

»Ano, miláčku, slyšel jsi však, že si lékař přál, aby byly odstraněny.«

Nepovolil však: »Slíbilas mi, že zde zůstanou.«

»Nech je tu,« ozval se otec, »nemůže mu to škodit!« Potom na něho kývli, řekli, aby se pokusil usnout a odešli. Slyšel je ještě v ložnici. Světelný pruh rozložil se po podlaze jídelny až k jeho dveřím. Brzy však shasli. Pruh světla zmizel, nastalo úplné ticho.

Pojednou zaslechl chlapec hlas: »Jen abych přežil noc. . . jen abych přežil noc!«

Zvedl hlavu s podušky a naslouchal, ničeho však již neslyšel. Namáhavě se vzchopil a opřev se o loket, rozhlížel se kolem. Světnice byla prázdná. Klec s kanárkem stála tamto, vedle ní pelargonie, tam visela jejich rodinná fotografie . . . a polnice.

Nikdo tu nebyl. A přece byl skálopevně přesvědčen, že slyšel někoho hovořit. Zvrátil se, nemoha se udržet, a ležel chvíli se zavřenýma očima. A tu promluvil hlas nanovo:

»Kéž bych přežil noc. . . kéž bych přežil noc!«

Hoch počal jako divý zvonit.

Za chvilku stanula matka v nočním obleku a bosa u něho. »Co pak je ti, miláčku?«

»Maminko. . . bojím se. . . někdo zde hovoří ve světnici. . .«

»Nikdo tu není,« řekla a pohladila ho po čele, od strachu spoceném. »Je to horečka. Anebo se ti něco snad zdálo. Tu není nikoho mimo tebe, mne a tvého ptáčka. Mám ho vynést?« »Ne, ne!«

Chvilku poseděla a domlouvala mu, takže se uklidnil. Pak vytočila poněkud knot, aby lépe viděl, kdyby se snad znovu ustrašil. Pak odešla. Chlapec se však vůbec neupokojil. Jen se odmlčel, neboť pochopil, že je bezúčelno s matkou o věci hovořit. Nerozuměla mu. Stává se tak druhdy, a pak cítívají se tací hošíci ukrutně osamělými a nešťastnými. Ještě dobře, že kanárek zůstal v pokoji. Kéž by se probudil! Škoda, že nemá prut, jímž by ho vyrušil. Byl by rád obětoval luk i polnici za to, kdyby pták začal

zpívat, nebo aspoň tikat a po bidélkách poskakovat. Ale pták spal a seděl nehnutě. A pelargonie s tlumem svého listí vyhlížela velmi příšerně.

A tu zas hlas: »Dobře, že odešla; jinak bych se mohl ještě o ni starati. A ke všemu, nemoudrá, povytáhla knot. Kdyby byla raději otevřela okno. Kéž bych jen tuto noc přežil. . . kéž bych jen tuto noc přežil!«

»Kdo to tu hovoří?« žvolal chlapec. Hlas třásl se mu strachem. Chtěl zazvonit, aby matka přišla, leč nemohl pozvednout ruky, tak se bál. Pokusil se vzchopiti, nemohl však, rozhlížel se tedy pokud bylo lze, aniž by hlavy zvedl.

»Kdo to tu hovoří?« opakoval svou otázku. »Kdo tu je v pokoji? Mluv, sice zazvoním a přijde otec s holí.«

»Nebylo by nic pěkného, kdyby přišel,« řekl hlas. »Ne snad k vůli holi, té se nebojím. Ale nás je tu už tak dost; kdyby přes to přišel, musíš poprosit, aby trochu otevřel okno.«

»Kdo jsi?« zeptal se hoch. »Bojím se tě, protože tě nevidím.«

»Mne nemůže nikdo viděti,« odvětil hlas. »Ještě nikdo mne nespatřil. Jsem neviditelný. Jsem *vzduch*.«

»Cože jsi?« řekl jiný hlas, hrubší než první. »Jsi vzduch? Umíš drmolit pěkný nesmysl. Jsi-li ty vzduchem, jsem jím já, myslím, též.«

Chlapec sepjal ruce a byl strachy bez sebe.

»Nedbej toho, co říká, hochu,« řekl opět první hlas. »Jmenuji se *kyslík* a jsem nejdůležitější součást vzduchu a jediný, jehož můžeš potřebovati.«

»Třeštidlo, větroplachu, chlubile!« hlaholí druhý hlas. »Poslyš, milý hochu . . . jmenuji se *dusík*, a tvořím čtyři pětiny vzduchu. Slyš . . . čtyři pětiny! Kyslík představuje jen ubohou pětinu. Teď není ho tu pak ani pětina a zítra ráno nebude ho tu patrně vůbec.«

»Toho se právě bojím,« zvolal kyslík. »Jakým výlupkem dusík je, poznáš již po jméně, hochu. Kdyby byl sám ve světnici, prostě bys zemřel.«

»Jak můžeš jen chlapci takového něco chtít nabulíkovat!« zlobil se dusík. »Nemůže mne přec vůbec postrádat. Přijímá mne ve všem, co jí a pije. Každé sousto, které polkne, je plno dusíku.«

»Je bezúčelno mnoha slovy plýtvat,« opáčil kyslík. »Ze vzduchu tě rozhodně nedostává. A nedostane-li se mu kyslíku, pak ho zadusíš. Je zbytečno malému chlapci mnoho najednou vykládat; lépe učiní, poslechne-li, co mu povím já. Má-li rozum, zazvoní, aby přišla matka, a požádá ji, aby otevřela okno. Noc je dlouhá a je jich tu více ve světnici, kterým je kyslíku třeba.«

»Kdopak tu je?« zeptal se hoch.

»Pelargonie,« odvětil kyslík, »kanárek a lampa.«

»Nerozumím ze všeho toho ani zbla,« řekl chlapec. »Co mám vlastně dělat? Jsem nemocen a bojím se.«

»Není v tobě dost dusíku,« poučoval ho dusík. »Proto jsi takový strašpytel.«

»Jsem-li zdráv, nebojím se,« zvolal hoch. »Můžeš se optat Františka. Je o tři roky starší, a dal jsem mu posledně v přestávce jednu pořádnou. Ale vás nevidím a proto se vás bojím.«

»Ve viditelné podobě znají mě jen učenci,« řekl kyslík. »Ale počkej! Máš kapesní nůž?«

M. SCHWIND: *JITRO.*

»Zajisté,« zvolal hoch, »překrásný, se čtyřmi želízky. Strýc Jan daroval mi jej k vánocům. Mám jej v kapse u kalhot — jenže nevím, kde teď mé kalhoty jsou.«

»Není jedno z želízek zrezivělé?« optal se kyslík.

»Jsi pomaten?« řekl hoch. »Myslíš, že si tak špatně hledím svého nože? Frantík, nepořádný kluk, má vždycky zrezivělý nůž. Je sice prvním ve třídě, ale přes to je do větru a ke všemu žaluje.«

»Neznám ho,« vece kyslík, »ale vidíš, rezí na Frantíkově noži... jsem já!«

»Pak ovšem nejsi vzduch, jak jsi prve tvrdil,« vpadl chlapec, »neboť rez pochází od vody.«

»Správně,« svědčil kyslík. »Jsem však i ve vodě přítomen. A dostane-li se voda na železo, sloučím se s ním, čímž se stanu rezí.«

»Měl bys raději upřímně říci, jak se věci mají,« vložil se dusík do rozhovoru, »*spáliš* prostě železo. To učiníš. A spáliš i chlapce. Spáliš-li nůž, staneš se rezí. A spáliš-li hocha, staneš se kysličníkem uhličitým. Hej... pst... kysličníku uhličitý... jsi přítomen?«

»Ovšem,« zaskuhral třetí hlas, velmi tence a slabě. »Opravdu, dávno mi už tak pěkně nebylo, jako v dnešní noci. Zdá se mi, že stále tloustnu.«

»Rozhodně,« potvrdil kyslík. »A je-li hošík rozumný, zazvoní hned a dá otevřít okno, sice na konec lampa shasne, a pelargonie i chlapec i kanárek zemrou.«

Tu vztáhl hoch ruku po zvonečku a zvonil jako posedlý.

Matka vešla. Ulekla se spatřivši rozpálené tváře a lesknoucí se oči chlapcovy.

»Mami, maminko,« řekl, úlekem nejsa dalších slov mocen.

»Je ti zase zle, miláčku?« zeptala se hladíc mu tváře. »Je opět někdo v pokoji, kdo hovoří?« Hoch tiskl jí ruku: »Je jich tu několik, mamičko! Dáš mi pozor na nůž, pokud budu nemocen, aby nerezivěl, viď, mamičko?« »To učiním, skutečně; netrap se tím.«

»A pak, dává tě kyslík tuze prosit, abys otevřela trochu okno. Obává se, že by jinak noci nepřežil.«

Matka potřásla hlavou, ukonejšila ho a zabalila do přikrývky. Viděla, že má silnou horečku a že blouzní. Pak stanul i otec mezi dveřmi. Hlasy ho probudily.

»Mluví úplně s cesty,« řekla matka. »Nechápu ani slova z toho, co povídá.«

»Tatínku,« zvolal chlapec, »pospěš a otevři okno, sice kyslík nepřežije noci. Je zde příliš dusíku a pak je tu kysličník uhličitý, jehož si neumím kloudně představit. Ale tolik je jisto, že lampa shasne a my všichni se zadusíme, neotevřeš-li okno.«

»Blouzní o čemsi, co slyšel ve škole,« řekl otec.

Matka podala mu prášek »Antifebrinu« a otec, přistoupiv k oknu, vytáhl záclonu.

»Nesmím okno otevřít, poněvadž je ještě velmi chladno. Vidíš, jak sem svítí měsíc?«

Chlapec poprosil ještě jednou, aby okno otevřeli. Usedli k němu na pelest, hladili mu líce a domlouvali mu. Tož zmlkl jako prve. Toužil pouze, aby zas odešli, aby mohl s kyslíkem rozprávět. Proto zavřel oči, stavě se, že spí.

Když byli chvíli naslouchali jeho pravidelnému dechu, uvěřili, že spí a tiše vyklouzli.

»Kyslíku, jsi tu?« optal se za krátko chlapec.

»Samozřejmě,« odvětil kyslík, »jinak bylo by o tebe zle postaráno. Ale dobře mi není.«

»Je zde též dusík?« »Ovšem, že ano,« na to kyslík.

»A kysličník uhličitý?« vyptával se hoch.

»Nestojím ani za hovor, jak jsem nepatrný,« ozval se tence a tiše tento.

»Jsi horší než dusík, musím to doznati přes to, žes mé vlastní dítě,« řekl kyslík. »Jen kdyby se už rozednilo! Když vysvitne slunce, vssaje pelargonie tolik kysličníku uhličitého, kolik ho dosáhne.«

Hoch ležel mlčky naslouchaje. Tváře mu ohněm hořely, s čela kanul mu pot a oči horečně se mu leskly. Žíznil. Proto sáhl po sklence s mlékem a trochu se napil. Ale už se neděsil. Vtom kanárek, probudiv se, třikráte sem a tam poskočil — což je totéž, jako když si dítě promne oči — a zahovořil: »Tak se mi zdá, že dnes v noci je vzduch v pokoji tuze špatný.« Pelargonie souhlasí. Je téhož mínění.

Lampa náhle blikla a řekla: »Utvořila jsem si úsudek, zatím co jsem si trochu zdřímla. Je jen podivno, že chlapec nic nepozoruje. *Lidé* bývají přec zpravidla první, kteří spustí nářek, když vzduch není, jak se sluší a patří.«

»Děti, to nejsou ještě praví lidé,« zapípl kanárek, »aspoň po této stránce nikoliv, snesouť neuvěřitelně špatný vzduch.«

»Nejsou-li ovšem nemocni,« poznamenala pelargonie. »A chlapec jest nemocen. To vím bezpečně. Jeho matka povídala to na trhu paní, od níž mne koupila.«

»Já, že bych nevěděl, že je nemocen, já, jeho miláček?« štěbetal kanárek. »Lékař nařizoval, aby mne vynesli, on však nesvolil, a proto jsem zůstal zde. A každý večer mám být též přikryt příšerným černým šátkem, leč on uprosil, aby se tak nedálo, aby mne viděl. Kdybych já nevěděl, jak s ním je, kdo jiný by to měl vědět?«

»Já,« zvolala lampa a prskla na novo plamenným jazýčkem. »Pelargonie je tu teprve od včerejška a zná jen klepy, vyslechnuté na tržišti. Kanárek je zde také teprve od posledních chlapcových narozenin, ale já tu jsem od nepamětna.«

»Což pak jsi tak stará?« optala se pelargonie.

»Ovšem, že jsem. V noci, kdy se narodil, stála jsem v ložnici. Osvěcovala jsem porodní babičku. Osvěcovala jsem ho, an ležel, malý, červený červík, vydávaje první křik. Tehdy byla jsem ovšem nádhernější než teď. Bylo více bronzu na mém podstavci a mé stínidlo také nebylo ve dví. Když jsem počala scházet, dali mne do tohoto pokoje.«

»Hrome!« vykřikl kanárek.

»Nereptám však,« syčela dále lampa, »je to velmi dobré místo pro starší lampu. Není tu více práce, než zastanu. V létě mne nikdy nerozžíhají a v zimě jen tehdy, když chlapec dělá své školní úkoly, a pak když jde spat. Úkolům se však příliš dlouho nevěnuje, na lože jde jako vítr, a pak mne matka shasne. Ale v přítomné době stojím noc co noc rozsvícena a musím až do bílého rána svítit, byť i jen polovičním plamenem.«

»To je právě neštěstí,« řekl kyslík.

»Jakže? Kdo to praví? Kdo se odvažuje důstojnou, starou, svých povinností dbalou lampu prohlašovati za neštěstí?«

»Já to nebyla,« řekla pelargonie.

»Já na mou věru také ne,« připojil se kanárek.

»Byl to kyslík,« řekl chlapec.

»Zajisté,« potvrdil kyslík.

»A kdopak jsi?« optala se lampa, »nevidím tě.«

»To ovšem nemůžeš. A přece mne nemůžeš postrádat. Jsem kyslík. Jsem vzduch.«

»Jsi vzduch?« pronesla lampa uvážlivě. »Pak jsi pro mne ovšem stejně důležitý jako petrolej, knot a sirka.«

»Lže, lže,« kvičel dusík. »Je pouhou mizernou pětinkou vzduchu. *Já* jsem vzduch. Dusík se jmenuji; a mohli byste se stydět, že mne neznáte.«

»Komu teď věřit?« ptala se lampa. »Poslední mluvčí má ohyzdné jméno a nemyslím, že bych ho mohla upotřebit.«

»To také nemůžeš,« vykládal kyslík. »A zatím co žvaníš, ubíhá čas a zle to skončí. Zde uvnitř tvoří se každou minutou více kysličníku uhličitého, který je ještě mnohem horší než dusík.«

»Velmi správně,« přitakal kysličník uhličitý. »Kyslík jen zapomíná, že mne sám vyrábí, což ostatně již z mého jména vysvítá. Vyrábí mne právě tak jako lampa a pelargonie a kanárek i nemocný hošík.«

»Opravdu tak činím,« přiznával se kyslík. »Způsobuji, že lampa *hoří* i ostatní *dýchají*. Není-li mne, je s nimi konec a bezcenný kysličník uhličitý patří stejně jim, jako mně.«

»Proč mne nazýváš bezcenným?« zeptal se kysličník uhličitý. »Je mi na světě právě tak jako tobě dán úkol. Zeptej se pelargonie! Ssaje mne celý den ze vzduchu. Naprosto nemůže beze mne být. Žije mnou takořka.«

»Je tomu opravdu tak,« připouštěla pelargonie. A kysličník uhličitý pokračoval: »Ano, jakmile se rozední, ssaješ kysličník uhličitý a činíš tak až do setmění. A totéž činí všechno zelené rostlinstvo na celé zemi, od největšího stromu až po nejmenší stébelko travní. Ty všechny pijí kysličník uhličitý, jako by byly bez rozumu a vydychují do vzduchu kyslík. Proto je tak nádherně svěže v lese.«

»Slyšíte dobře? Já způsobuji, že je tak svěže,« vpadl vesele kyslík.

»Ano, ale mne ssají,« zdůraznil kysličník uhličitý.

»Ze mne jsou však stvořeni ... ze mne jsou stvořeni,« vykřikoval dusík.

»Píp,« tíkl kanárek. »Nemohu z toho zmoudřet, jsem tak smuten.«

»Ani mně není dobře,« ujišťovala pelargonie. »A nevím věru, co bychom si měli počít.«

»Přesahuje to můj rozum,« naříkala lampa. »Ale pozoruji, že vzduch je stále horší. Blikám. Dochází mi dech.«

»Ještě ne,« vpadl kyslík, »ale dojde na to. Vše co dusík a kysličník uhličitý vykládají, ať je, jak je, nemá s věcí nic společného. Jizba je tuze malá, já jsem jen pětinou vzduchu, jak jste již slyšeli. Lampa nemůže beze mne hořet a vy nemůžete beze mne dýchat. Čím více bytostí mne potřebuje, tím rychleji jsem spotřebován. Proto chtěl lékař, aby kanárek byl odstraněn. Proto pelargonie neměla tu dnešní noci státi. Proto bylo hloupé, že matka nemocného hocha knot lampy povytáhla. A proto nezbude nic jiného, než zazvonit, aby přišla a okno otevřela. Tam venku je mnoho kyslíku. Zde uvnitř je ho nepatrně, a bude-li ta troška spotřebována, zadusíme se. Domluvil jsem.«

Chlapec ležel bez pohnutí a vyjeveně poslouchal. Už nevěřil, že je to pohádka. Těžce vydechl. Vhrkly mu slzy do očí, když spatřil, jak kanárek svěsil hlavu, jak listy pelargonie vadly a lampa blikala a blikala.

»Nechci se zadusit,« naříkal kanár. »Kéž bych se dostal k oknu! Tam byl mnohem lepší vzduch. Jen kdybych mohl uniknout z klece a proletět skleněnou tabulí ... Pak by mne ovšem ohyzdní vrabci uštípali, leč i to by bylo lepší než se zde zadusit.«

»Nechci se zadusit,« hořekovala pelargonie. »Jsem mladá a mám tak nádherně červené květy. Tak jsem se dnes ráno na tržišti radovala, třebaže tam dávno nebylo tak příjemno, jako ve skleníku zahradníkově, kde jsem vyrostla. Ale nechci se zadusit!«

»Zadusit?« ozvala se stará lampa. »To znamená asi totéž, jako býti zhašena. Pak jsem se věru často za života zadusila. Zpravidla jednou denně. To věru není tak nebezpečné. Prostě tě znovu rozsvítí.«

»Může chlapec, který zhasl, býti rozžehnut?« optal se hoch.

»Nikoliv,« poučil ho kyslík. »Zemře-li chlapec, je s ním konec. A právě tak to dopadá s pelargonií i s kanárkem. Lampu možno znovu rozsvítit, jenže už nebude míti komu svítit.«

Hoch vztáhl ruku, aby dosáhl zvonku. Vrazil do něho však tak, že se skutálel na zem pod postel. Způsobil sice hluk, nikdo to však neslyšel. Chvíli naslouchal, nepřijde-li matka; nepřišla. Chtěl zavolat, leč hlas mu uvázl v hrdle, jak se bál. A vzduch v jizbě stával se stále dusnějším. »Co se s námi teď stane?«

»Teď se zadusíme,« odvětil mu kyslík. »Blaf, blaf,« sykla lampa. »Píp,« tíknul kanárek.

A pelargonie tak sladce zavoněla, jak ještě žádná, co jich bylo na světě, nevoněla, neboť byla přesvědčena, že je konec všemu. Hoch však ležel a dumal, že by se tuze nerad zadusil. Nemohlo přec již dlouho trvat a les se zazelená. Na konec května byl ustanoven výlet, jehož se chtěl zúčastnit. Botanickou torbu plnou pomazánek! A s lahví ovocné šťávy! A s korunou v kapse ... A pak by hráli na lupiče a na vojáky. Chtěl býti lupičem ... vůdcem lupičů ...!

Stanul bosýma, vyhublýma nohama na podlaze. Podržel se jednou rukou pevně stolu a druhou postele ... pak židle ... pak stěny ... a pak stanul naproti, u okna. Nemohl kliku uvolnit. Pokoušel se o to opět a opět a bylo mu, že se svalí, tak byl v kolenou usláblý. Vyrazil tedy pěstí sklo. Slyšel cinkot střepů, jak spadly na dvůr. A viděl krev na ruce. Ale jak se dostal zpět do postele pod příkrývku, to nevěděl a nikdy nezvěděl.

»Ach!« řekla pelargonie. »Ach!« zvolal kanárek. »Ach!« povzdechla stará lampa.

»Byl to přece jen statečný hoch!« řekl kyslík. »Je v něm dusík!« zajásal dusík.

*

Rozednilo se.

Slunce vyšlo, a světlo proudilo do jizbice tak, že lampa vypadala prauboze. Kanárek trilkoval vesele, pelargonie rozvila dvě nová poupata a zelený lístek, a chlapec spal klidně a pevně, s tenkýma rukama na hrudi. Kyslík, dusík a kysličník uhličitý se ztišily; z čehož lze souditi, že nebylo, nač by si naříkaly.

Když však matka vešla a poznala, že je sklo rozbito a ručka chlapcova že krvácí, nesmírně se uděsila. Přivolala otce a oba stanuli u lože a pozorujíce starostlivě hoška, naslouchali jeho dechu. Spal klidně, dýchaje lehce a volně. Spal ještě, když přišel lékař.

»Do osmi dnů je zdráv,« prohlásil prohlédnuv ho.

A tak se i stalo. Ale chlapec živé duši nepověděl, co zažil oné noci. Zato ve škole dostal při zkoušce z přírodopisu jedničku. *Karel Ewald.*

AKO SA ŽIVÍME.

Iste znáte poviedku o Robinsonovi. Pamätáte sa, že načo myslel najprv, keď precitnul z mrákot na pustom ostrove? Plaval zpäť k potápajúcej sa lodi pre zásoby potravín: chleba, sucharov, ryže a syra. Naučil sa loviť kozy, ktoré mu dávaly čerstvé mlieko, sbieral hrozno, orechy a lesné plody. Ako sa zaradoval, keď mu narastol ovos natoľko, aby si z neho mohol napiecť chleba! Vedel, že by musel umrieť, jestliže si nezaopatrí potravu. Dobre si uvedomil, že bez jedla nemôže pracovať ani sa pohybovať. Zdravá, červená barva s tváre že mu zmizne, telo vyschne, soslabne a neporastie; zuby a kosti sa pokazia a konečne že musí zahynúť. Podobný osud postihol by i každého z nás, keby sme nemali potravy.

Ale keď jej je nadbytok, nemusí sa nám vždy dobre dariť. Myslíte, že postačí, keď budeme cez celý život jesť len zemiaky s kapustou alebo chlieb a kávu? To by nepostačovalo. Nebolo by chuti ani síly k práci ani k učeniu ani k radostnému zdravému životu. Už sami viete, že jedine mlieko môže nám dať všetko to, čo potrebujeme ku zdraviu a veselej mysli. Ostatné potraviny pomôžu nám hodne, iné málo a niektoré lahôdky skôr zaškodia. Krajík chleba vydá viac ako šťavnatá chutná ďyňa. Šálka čistého čaju neposilní, ani silná čierná káva, ktorá skôr zaškodí.

Lekári vyskúmali, že všetci ti dobrodinci, ktorých je tak mnoho v mlieku (omastok, cukor, bielkoviny, nerostná soľ, vitaminy) poschovávaly sa tiež do iných potravin, lenže v žiadnej inej ich je nie toľko pohromade, aby nám mlieko nahradily. Preto máme mať každý deň zo všetkého trochu. Nesmieme si však vyberať len to, čo máme radi, ale tiež né, čo nám slúži na zdravie. Nože, čo si vybereme?

Bielkoviny najdeme i vo vajíčku, v mäse ich je dosť, tiež v hrachu a v šušovici. Miesto drahého masla môže nám mamička omastiť sadlom alebo slaninou a schovať čerstvé maslo na chlieb. Cukor v mlieku nahradia nám zemiaky, buchty, chlieb a kaša, tiež dobrý náš med. Nezabúdajte nikdy na ovocie a zeleninu! Sú vzácnejšie pre vaše zdravie ako všetky poklady sveta. *Vápnik, železo a fosfor* sa tam usídlili. Chránia vaše zuby, kosti a pridajú červenú barvu na líčka. V ovocí a zeleninách dobre sa vodí aj neviditeľným čarodejom — *vitaminom.* Bez tých by vám bolo smutno na svete, ani žiť by ste nechceli. Čierný chlieb je lepším vašim priateľom ako bielý. Chcete vedieť, ktorí sú vašimi najvernejšími kamarátmi a ktorí chcú byť vašimi dennými spoločníkmi? Mlieko, vajíčko (niekedy malý kus mäsa), čierný chlieb s maslom, hojne ovocia a zeleniny. Cukru mnoho neverte; má síce pekné šatočky, ale mnoho vám neprospeje. Skôr vás pripraví o vašich lepších priateľov. S kávou veľké priateľstvo nikdy neuzaviarejte, za to čistú vodu majte radi.

Chcite, aby vám chutilo všetko, čo mamička uvarí. Všetko vám je treba ak chcete byť na radosť a na prospech rodičom, svojej vlasti a celému svetu.

Buďte chvíľku tichu; počujete hlas hodín? Čo vám hovorí? Že nie je čas vždy jesť, kedykoľvek pribehnete domov, ale len vtedy, keď hodiny ukážu čas k raňajkám, k obedu alebo k večeri.

Lebo pravidelnosť v jedení je tiež jednou z podmienok zdravia. *M. Podzimková.*

Z ČINNOSTI DOROSTU ČERVENÉHO KŘÍŽE.

K NEJMENŠÍMU PROGRAMU DOROSTU ČSL. Č. K.

Jako doplněk k dříve zaslaným ukázkám vnitřního zařízení naší školy ve VŠELISÍCH posíláme Vám 2 snímky celkových pohledů do jedné naší třídy na str. 141 a připojujeme několik vysvětlujících poznámek.

Strop třídy je bílý. Zdi mají nátěr hladký, neutrálně šedozelenavý. Kolem třídy veden je do výše 124 cm od podlahy zvýšený sokl s jemně sladěným trojbarevným vzorkem, v němž dokonale ztratí se každé menší porušení nátěru zdi, jež velmi by rušilo dojem na hladkém, tonovém jejím nátěru. Tímto opatřením zajistiti možno třídě na dlouho dojem naprosté zachovalosti malby. Pod horním okrajem barevného nátěru zdi vedena je linka z motivů, opakovaných ve vzorku zvýšeného soklu. Barva, geometrický vzor, rozdělení ploch i orámování působí dojmem klidným, nevtíravým. Vše tvoří dobré pozadí nábytku i nástěnné vyzdoby.

Z vnitřního zařízení této třídy poznáte jistě poličku nad výlevkou, jejíž zvláštní snímek i popis uveřejněn byl ve 3. čísle letošního ročníku »Lípy« a nástěnnou skřínku na křídu, houbu a utěrky, jejíž zvláštní snímek s popisem uveřejněn byl ve 4. čísle tohoto ročníku »Lípy«.

Zvláštní obrázky katedry, naší listovací tabule a velké skříně pošleme Vám dodatečně s náležitým popisem.

Vedle tohoto nábytku najdete na levé straně vitrinku pro výklad učebných pomůcek a ukázky našich ručních prací. Všimněte si, že má vitrinka jen tolik dřeva, kolik nutně žádá pevnost její stavby. Ostatní je sklo, aby se všech stran bylo do ní viděti. Přední dvířka vitrinky jsou vysouvací, aby se tak zmenšilo u nich nebezpečí rozbití skel při jich otvírání.

Hlavní, čtyřdílná skříň, umístěná ve středu zadní stěny, je jen 175 cm vysoká. Šířkové její rozměry úměrně vyplňují a člení zadní stěnu a dávají třídě ráz domácky útulný, klidný a solidní. — Uzoučké, vysoké skříňky, jaké jsou zpravidla v našich třídách, vypadají vedle ní dýchavičně, působí dojmem zatímnosti a tvoří nevlídný protiklad na širokých stěnách tříd.

Lavice naše jsou dvousedadlové s pohyblivými sedadly. Nosná jejich kostra je z tvrdého dřeva. Ostatní části jsou z dřeva polotvrdého. Od každé lavice spočívají na zemi jen 2 nožky, jež jsou nad podlahou ve výši, kde může s nimi lehce přijíti ve styk bota neb smeták, soustruhováním zaobleny. Pečlivě zaobleny jsou pak i všechny hrany a rohy desky vrchní, přihrádky i sedadel, aby zmenšeno tím bylo nebezpečí úrazu. Předností tohoto typu je vzdušnost, lehkost a průhlednost, jež zvýšena je i tím, že jsou přihrádky se stran úplně otevřeny, aby se z nich dal prach snadno vytírati. To brání usazování prachu ve špatně přístupných koutech.

Při všem zařízení pamatováno je na možnost a potřebu řádného čištění. Nábytek je pečlivě lakován na všech plochách vně i uvnitř. Nohy nábytku jsou buď tak vysoké, aby se dal nábytek dobře podmésti, nebo jsou stěny jeho svedeny až na zem, aby se tím zabránilo vnikání prachu pod něj. V tom případu je pak spodní rám chráněn mosazným plechem, aby se dřevo neokopalo neb nepoškodilo při metení.

U všech kusů nábytku, sloužících tak různým účelům, zachována je určitá slohová jednotnost. Všechno přírodní dřevo je žlutě mořeno a leštěno. Čtvercové výplně rámovány jsou hladkými černými lištami o průřezu rovnoramenného, pravoúhlého trojúhelníku. Zvyšuje to členitost nábytku a zabraňuje usazování prachu ve vpadlých hranách nábytku, z nichž nesnadno dal by se vytírati. Kování všeho nábytku má štítky a závěsy čtvercových forem. Rovněž vzorek soklu a jeho síť má základ čtvercový.

O nástěnné výzdobě, volbě, úpravě a zavěšování obrázků povíme více ve zvláštní zprávě. Zde poukazujeme jen na to, že obrázky v naší třídě visí hořením okrajem v jedné vodorovné rovině, ve výši 175 cm vysoko nad podlahou. (Třída zařízena je pro žáky středního školního stupně.)

L. Havránek.

*

Přečtli jste si dobře v druhém čísle Lípy malý článek pod tímto záhlavím? Řekli jsme Vám tam, že si můžete opatřit i dražší přístroje k udržování čistoty ve škole a tím i k prospěchu svého zdraví tím způsobem, že požádáte o pomoc místní školní radu a nejbližší spolek Č. k. Ten pošle do divise Č. k. Váš plán a vyjedná s ní další pomoc.

Znáte patentní vodovod k pití? Je to bílý, fayencový stojan, asi 90 cm vysoký, v němž uprostřed je zasazen poniklovaný přístroj; smáčknutím

obruby této armatury vytryskne pramének vody přímo do úst toho, jenž se chce napíti. Na obrázku vidíte průřez. Není tedy vůbec potřebí používati nádobky na vodu, z níž pije jeden žák po druhém. Není-li opravdu stále dobře čištěna, stává se nositelem bacilů, které se pitím přenášejí. — Poněvadž se tyto patentní vodovody vyrábějí dosud jen v cizině, přijdou dosti draho: Kč 620—690. Avšak s pomocí, o které jsme Vám pověděli, jistě že si může mnohá škola tento důležitý přístroj opatřiti. Ovšem je to možno jen tam, kde je ve škole již vodovod. Napište Ústředí Dorostu v Praze VI., Neklanova ul. 34 a poradíme vám, kde je objednat.

PRÁCE Z KALOUNŮ.

K výzvě naší v minulém čísle zaslal nám Dorost ze VŠELIS několik ukázek zdařilých prací z kalounů, jež provedeny byly za vedení sl. učitelky domácích nauk M. Brzybohaté. Z nich otiskujeme zatím ukázky čepečků a kloboučku. Další zařadíme do čísel příštích. Z připojeného doprovodu pak vyjímáme:

Práce z kalounů byla pro náš dorost novinkou. Dívky těšily se na ni a netrpělivě čekaly zásilku. Konečně krabice s kalouny ocitla se na školním stole a v ní žel — objevilo se několik klubek tak obyčejného obsahu. Nastalo veliké zklamání. Pohasly dychtivé oči a smutná obava usedla na tváře. Pracovat z tak nepatrného, obyčejného materiálu. Začalo se tedy. S počátku ruce nějak volně, těžce se pohybovaly, ale za chvíli, jak rostla práce, rostla i radost z ní i živá chuť. A z dokončených věcí byla radost veliká, větší než to první zklamání.

Práce z kalounů, obr. 1. a 2.

A tak z této akce kalounové vyrostl i zajímavý princip výchovný. Děti poznávají, jak lze vytvořiti z věcí napohled nepatrných předměty, které dovedou vyvolati hodně radosti. Nemenší je tu i význam úsporný. Dnes jest to kousek kalounu, zítra odhozený ústřižek, který se vhodně upotřebí, a až dorostou, najde se odložený kus oděvu, ze kterého budou dobré kalhoty pro kluka a až i tyto dosslouží, zbude ještě z nich tolik, co stačí na domácí přezůvky. Za tuto stránku výchovnou, kterou poskytly darované kalouny, jakož i za ně vřele děkujeme.

Vysvětlení k obrázkům.

1. Dětský čepeček. Na tento čepeček ustřihne se nejdříve tvar z papíru. Jest to obdélník, jehož jedna podélná strana vybíhá do špičky. Druhý díl jest zadní dýnko kruhovité, na jedné straně zúžené. Podle tohoto střihu klade a stříhá se kaloun, proplete, a tam, kde se části křižují, vyšije se křížek žlutou neb jinou bavlnkou. Část, která se u špičky překládá, vyšívá se na straně rubové, aby po přeložení tvořila pak lícovou. Okraj kolem špičky ozdobí se skládankou, jejíž kraj jest ozdobným stehem obšit. Ostatní okraje se začistí vespod kalounem. Po stranách přišijí se růžice.

2. Dětská čepička pracována je podobně jako čepeček a vyšita je bavlnkou modrou. Na ni ustřihne se z papíru střih tohoto tvaru: Dlouhý obdélník, délka dá objem hlavičky. Dle něho nastřihají se kalouny, propletou a vyšijí křížky. Dolení okraj, který se na lícovou stranu přehne, nutno rovněž vyšívati po straně rubové. Kratší strany obdélníku se sešijí, začistí, a hoření okraj se zřasí, sešije k sobě a střapečkem ozdobí.

3. Čepeček kuchyňský je ušit z rovně kladených kalounů sešitých k sobě zdobným stehem. Kolem předního kraje přišit jest skládaný volánek.

4. Klobouk hnědé barvy pracován je takto: Vyměří se velikost hlavičky (tato se buď koupí za 4—5 Kč nebo se vypáře ze starého zimního klobouku), podle ní se pak nastřihají kalouny do čtverce a propletou. Na rubové straně tu a tam zachytí se lehce ztraceným stehem. Hotový čtverec

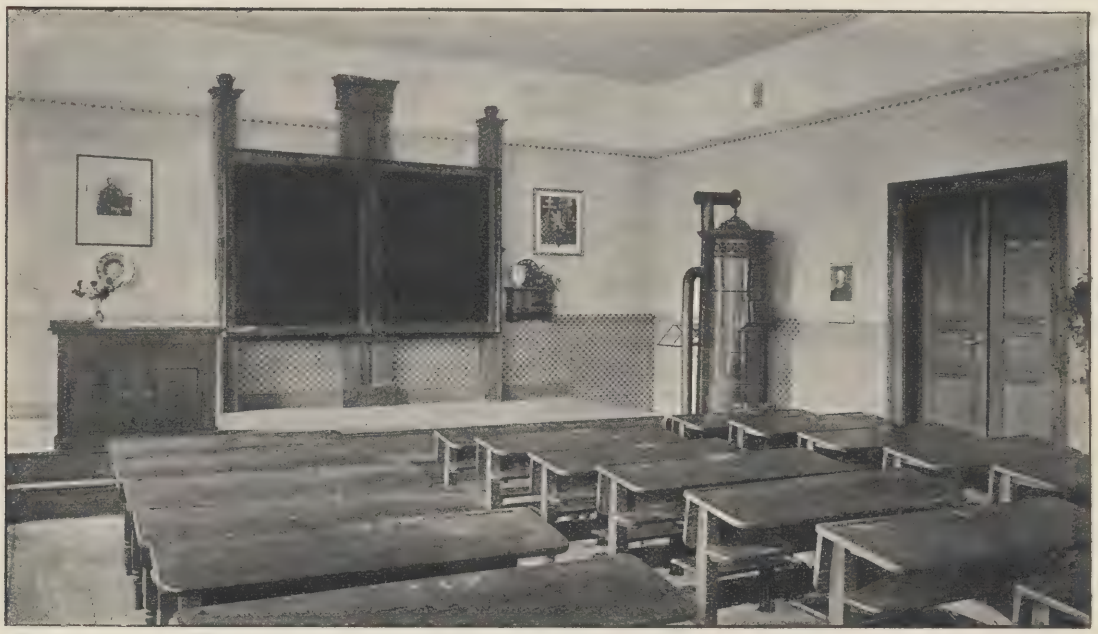

Ukázka vnitřního zařízení 2. třídy trojtřídní školy ve Všelisich.
Nahoře pohled zpředu, dole pohled zezadu.

Práce z kalounů, obr. 3. a 4.

zkreslí se do kruhu. prošije obrys a zastřihne. Jím pak pokryje se hlavička a to tak, že vpředu i vzadu se podle potřeby udělají záhyby. Dále se šije krempička. Vložku do ní odstřihneme si ze starého slam. klobouku a to jen úzký pruh. Ten pak rovněž obšijeme propleteným kalounem a přišijeme k hlavičce. Do vnitřku dáme muselínovou podšívku, kterou si pořídíme z osmi dílků do špičky střižených a sešitých. Ozdoba kolem kloboučku je z hustě nabraného kalounu světlé barvy.

Marie Brzybohatá.

DOROST INDE.

KANADA. Ošetrovatel'ky torontského zdravotného úradu píšu mesačné zprávy o zaujímavostiach svojho okresu, z ktorých niektoré sa týkajú i Dorostu Č. k. Na pr. jedna ošetrovatel'ka píše: »Učitel' i ošetrovatel'ka môžu hovoriť o zdravotných požiadavkoch a deti môžu to počúvať, ale niet nikoho, kto by ich priviedol k tomu, aby ich rady uskutočňovaly v praxi tak, ako ich k tomu privádza dorostová organizácia. Aj tie najšpinavejšie deti sa snažia, aby boly čisté.

Kefiek a past na zuby predáva sa viac ako pred tým a deti ich skutočne používajú, lebo rozdiel u zubov napadne každému, kto vykonáva prehliadku v triede.

Nedávno jedon chlapec zo 4. triedy (vyš. stupeň), keď ho školský lekár ošetril, povedal: »Mal by ste vidieť mojho bratríčka rano! Vstáva o 7 hodine a začne si drhnúť ramena, krk a uši, potom si čistí zuby a nehty; proto môže byť členom tejto novej organizácie«. Toto je len jediný príklad z mnohých, o ktorých som počúla od tej doby, čo sa triedy začaly organizovať v Dorostu, a ktorý ukazuje, aká prospešná je táto organizácia tým, že pomáha deťom konať »Boj za dobré zdravie«.

Svetová rodina Dorostu rozmnožila sa o tri nové údy: ŠPANIELSKO, NEMECKO a MEXIKO, takže teraz už 37 zemí má svojú dorastovú organizáciu. V Nemecku robia sa už prípravy na vydávanie dorostového časopisu. V časopise »Deň Červeného kríža« bolo venované vel'mi významné miesto propagácii Dorostu Č. k. Španielsky Dorost Č. k. sa práve organizuje a sbiera pre muzeum príslušné brošúry, diplomy, plakáty a pod. veci zo zemí, kde Dorost Č. k. je už organizovaný.

DOROST U NÁS.

Velikáni lidstva byli lidé soustředění: bušili kladivem na jedno místo tak dlouho, až uskutečnili své úmysly. *Marden.*

Čo robí Dorost Čsl. Červ. kríža na ev. l'ud. škole v KOCIHE na Slovensku? Píše:

Dbáme o čistotu tela a zvlášť našej triedy. Je nás len 29, z toho členov Dorostu 20, hodne je medzi nami nemajetných a 5 cigáňov, ktorí ani členské prísp. neplatia. I týchto pokladáme za svojich priatel'ov a naučíme ich čistote, je to veru ťažká úloha. Pán učitel nás poučil včera na hodine občianskej nauky o milosrdenstve, priatel'stve a dobrosrdečnosti. Slúbili sme, že budeme podporovať siroty a nemajetných spolužiakov. Naši cigáni nemajú peňazí ani na písanky a perá, ale pán učitel' dáva im vďačne všetko na svoje útraty. Chceli by sme ich i my o Vianociach niečim prekvapiť, chystáme pre nich nádielku.

Dorost dievč. šk. mešt. v MICHALOVCIACH kúpil si lekárničku za Kč 330·—.

Dorost na št. mešt. šk. v BARDIOVE ušil pre deti vo zdravotnej stanici Čsl. Č. kríža šatočky a poslal im ich s týmto pekným prípisom:

»Sme radi, že sa Vám môžeme aspon šatočkami zavďačiť, malé detičky, ktoré ste bez rodičov, alebo chudobné. Našou povinnosťou je, aby sme sa o vás staraly. Aspon čiastočne Vám chceme pomôcť, lebo mnohon emôžeme. Chceme, aby ste ich nosili a aby sa Vám páčily. Každý sa snažil ako najkrajšie vyšívať, aby ste mali radosť. Keď budeme mať času radi Vám pomôžeme, ako nám budú sily stačiť. Končíme svoje riadky tým: Prajem Vám mnoho zdaru, zdravia a všetkého dobrého«.

Dorost št. l'ud. školy v GAJNOCH ušil jeden čepeček a 15 detských košiel'ok, ktoré boly pridelené R. k. škole v Hliníku u Vel'kej Bytče.

Dorost pri št. l'ud. šk. v RYBÁRPOLI po celý rok pílne záhradníčil a odevzdal tohoročnú úrodu miestnym jasliam Čsl. Č. kríža: 2 vrecia kalerábov,

Z vánočních pohlednic Dorostu při učitelském ústavě v Hořovicích.

1 vrece mrkve, pretržlenu a fazule. Predpláca si 34 Lípy. Na upevnenie československej vzájomnosti chce zaplatiť členské príspevky a starať sa o jednu školu v Čechách alebo na Morave.

Št. mešt. škola v TRENČ. TEPLICIACH darovala št. l'ud. škole v Pokryváči nábytok pre lútkové divadlo.

R. k. l'ud. šk. v HORNOM ŠTEPÁNOVE poslala divízii Čsl. Červ. kríža ukážku košikárskych prác: päť košíčkov vel'mi pekne vypracovaných.

Št. reál. gymn. v DOL. KUBÍNE bude tohoto roku každý mesiac poriadať jednu prednášku so svetelnými obrazmi. Výťažok odovzdá miest. spolku Červ. kríža.

Dorost pri štát. l'ud. škole vo VYŠ. a NIŽ. SLIAČI a pri r. k. l'ud. škole vo STREDNOM SLIAČI pracuje spoločne na dorostovom programe, ačkol'vek sú všetky tri školy značne od seba vzdialené. Usporiadali už niekol'ko spoločných podnikov. Niž. Sliač stavia teraz krásne veľké divadlo, na jeho scéne majú dorostenci predvádzať hlavne zdravotnícke hry. S Vyšným Sliačom nadobúdajú si spoločne kulisy, ktoré si budú navzájom požičiavať. Na predstavenie alebo akýkol'vek podnik niektorého Sliača prídu vždy hromadne i členovia Dorostu z druhých Sliačov. Chcú ponavštevovať i dorostové školy v okolí.

Klouzov na Českomoravské vysočině je chudá a malá vesnička. Když se blížily Vánoce, věděli členové Dorostu Červ. kříže v Klouzově, že nebudou míti ani na stromeček a proto se obrátili na Dorost Červ. kříže při učitelském ústavě v HOŘOVICÍCH s prosbou, aby jim na vánoční svátky něco poslal.

Hořovický dorost udělal víc, než v Klouzově očekávali. Především vydal v jejich prospěch tři druhy krásných vánočních pohlednic, které byly tištěné z linoleorytin a ručně omalované. Stržil za ně Kč 332·40, z nichž Kč 300 určil pro Klouzov a zbytek poslal své jedné spolužačce do pražské nemocnice. Potom vyzval v novinách hořovické občany, aby darovali pro děti v Klouzově šatstvo, prádlo, obuv, hračky a knížky. Tímto způsobem získal celou řadu věcí, k nimž připojil IV. ročník měšť. školy dětské prádlo a soupravu pro batolátko. A aby děti v Klouzově okusily o Vánocích i sladkostí, vyrobil pro ně ještě 254 kusů roztomilých perníčků. V ručních pracích zhotovil si na ně nejdříve plechová tvořítka a pak je upekl a bohatě ozdobil ledováním. Byly z nich domečky, ptáčkové, zvířátka, panenky a j. Obrázek tvořítek i hotových výrobků nám zaslal k uveřejnění, aby i jiné dorostové školy mohly podle nich péci.

Když všechny ty věci přišly, měl z nich Dorost Červ. kříže v Klouzově ohromnou radost. Stejně velikou radost měl však ze svého skutku i Dorost Červ. kříže v Hořovicích, neboť hřálo jej vědomí, že jednal v duchu krásného dorostového hesla »Šťastné děti na celém světě«.

(Pozn. red.: Zaslané obrázky perníčků a tvořítek jsou tak krásné, že jsme si je uschovali k uveřej-

nění o příštích vánocích. Dnes přinášíme ukázkou aspoň jednu z vánočních pohlednic.)

Z VÝPRACHTIC jsme dostali tuto zprávu: »O Vánocích šel jeden žák IV. tř. ob. s těžkým nákladem po kraji silnice, ale sklouzl po náledí do rozvodněného potoka. Na jeho volání o pomoc přiběhl žák II. tř. Jaroslav Macek, který přivolal ještě svou sestru Amalii ze IV. třídy. Tato se chytila rukou vrby a čekala, až voda k ní přinese tonoucího. Pak ho s pomocí svého bratra vytáhla a odvedla k svým rodičům, kde ho převlékli a dovedli domů. Oba zachránci jsou členy Dorostu Červ. kříže.« Tento krásný čin jest důkazem, jak i děti dovedou statečně konati svou lidskou povinnost.

Na všech PARDUBICKÝCH národních školách přihlásilo se v roce 1924 za členy Dorostu 5386 dětí (2985 venkov). Jde-li o větší podniky, sdružují se všichni ke společné práci. Na př. založili knihovnu pro mládež župy zvoleňské na Slovensku nákladem Kč 1743; obsahuje 129 svazků. Před vánocemi sebrali 1000 kusů šatstva, prádla a obuvi pro chudé horské a menšinové školy v Rokytnici, Lomech, Liberku, Orličkách, Lanškrouně, Svatavě a ve Volovci ve Slezsku. — O velikonočním sjezdu D. Č. kříže byla zastoupena pardubická župa 9 delegáty. V červnu uspořádali si místní schůzi delegátů, na níž se sešli zástupci všech dorostových tříd pardubických škol. Nabídli se sami, že budou pomáhati při práci v sociál. zařízeních a sehnali pro městské »Jesle« 16 kg peří, kterého tam nutně potřebovali. Upravují si též sami hřiště, udržují čistotu v okolí školy i v obci, myjí podlahu ve třídě, kupují chudým spolužákům kartáčky na zuby a mýdlo, čistí stromy od housenek, pěstují zeleninu i květiny, upravují zahrádky kol pomníků; v zimě mají v oknech krmítka pro ptáčky. Dívky vypěstovaly krásné hyacinty a zavezly je na Hrad panu presidentovi k narozeninám. V některých školách si zařídili lékárničky ze svých fondů, umožnili v několika případech svým spolužákům a spolužačkám pobyt v léčebných ústavech. Hostili též české děti ze Žitavy, které jely na Slovensko do zdravotní osady. Škole na Podkarp. Rusi zaslali housle, škole ve Slezsku 25 knih. Dorost v Mikulovicích vydává a tiskne vlastnoručně časopis »Sluněčko«. *H.*

Dorost Č. k. v Palackého chl. škole v PŘEROVĚ pěstuje květiny v zahradě před školou. Zabývá se též chovem králíků a výrobou hraček. Zhotovil si sedátka pro školu v přírodě.

Z členské dívčí měšť. školy v NOVÉM STRAŠECÍ došla nás tato zpráva: »Nezapomínáme pracovat pro bližní — to je náš hlavní cíl. Chudé vdově jsme věnovaly Kč 18. Pí. V. jsme sebrali Kč 124, botky pro dítě a zástěrku. Bylo nám jí líto. Ztratila muže — havíře. Pense bude velmi malá. Naše podpora ji velmi dojala. — Na této cestě chceme setrvat, pracovat víc a více. Budeme rozšiřovat svoje vědomosti, šetřit, abychom mohly pomáhat. Kde jste ještě nezačaly, s chutí do toho! Měsíčník »Lípa« se nám líbí nadmíru.« *F. S.*

Dorost Čs. Červeného kříže ve VELKÉM MEZIŘÍČÍ sehrál dne 28.—29. října loutkové představení »Ponocný a strašidlo«. Představení se podařilo, však bylo zajímavé. Kašpárek, jenž strašil proto, aby mu lidé neotrhali jablíčka, postrašil ponocného, rychtáře, avšak když chtěl postrašit Kačenku, ženu ponocného, tu se mu to nepodařilo.

Vybralo se Kč 110·—. Z toho Dorost koupil loutky do hry za Kč 40·— a Kč 40·— dal na místní Čs. Červený kříž. Zbytek si ponechal na další zařízení loutkového divadla, aby mohl častěji hráti.

Prázdninová noclehárna Dorostu Červ. kříže v HORNÍ SYTOVÉ byla přemístěna do školy v Buřanech u Jablonce n./Jiz., který má výhodné spojení drahou od Prahy i od Hradce Králové. Obec leží při turistické cestě, vedoucí na Krkonoše, takže noclehárny bude jistě často používáno. Doporučujeme ji členům Dorostu nejen pro letní zájezdy, ale i pro zimní lyžařské výpravy. Místo se pro lyžaření velmi dobře hodí a správce školy, v níž je noclehárna umístěna, je dobrým učitelem lyžařským.

Dorost Čsl. Č. k. na obecné škole v MIRKOVICÍCH, okres Č. Krumlov, dal Kč 30·— povodní postiženým na Plzeňsku po výkladu v občanské nauce. Dal s přáním, aby se z katastrofy vzpamatovali a byli zase tak šťastni jako dříve.

Dorost Č. k. II. r. veř. obchodní školy ve FRENŠTÁTĚ p. R. věnoval k uctění jmenin svého profesora a správce školy Kč 100 na podporu slovenských členů Dorostu, jimž posílá zároveň mnoho přátelských pozdravů.

Dorost dívčí obecné a měšť. školy v KORYČANECH zaslal své chráněnce, stát. menšinové škole v Želivsku, 37 kg ovoce a zároveň různé části oděvů a hraček. Vzal si též na starost 11 dětí 3 nemajetných rodin z blízké Stupavy a zhotovil pro ně z látek darovaných Červeným křížem 40 oděvních částí. Rodiče i děti měli velkou radost.

dílkami šatstva, obuvi, školních pomůcek, tak peněžitými sbírkami na zakoupení obuvi k umožnění návštěvy škol. Nejen to: naše školy dopisují si přátelsky s podkarpatoruskými dětmi a vypravují jim občas zásilky užitečných věcí. Avšak pomoci je potřebí stále. Čím dále tím více pociťují učitelé i děti v chudičkých školách na východě naší republiky nedostatek učebných pomůcek: *sešitů, per, tužek, kreslicích papírů.*

Kdyby každá škola zaslala jen jeden předmět z druhů zde uvedených, bylo by to *přes 3.000 sešitů, per, tužek atd.*

Všechny dárky zasílejte dorostovému odboru divise Č. k. v Mukačevě, Komenského ul. 72, který je přidělí tam, kde je pomoci nejvíce zapotřebí.

MENŠINOVÉ ŠKOLY NA SLOVENSKU prosí jiné dorostové školy o školní i zábavné knihy. Knižní dárky pro ně zašlete Dorostovému odboru slovenské divise Červ. kříže v Turč. sv. Martině.

Dorost Č. kříže při Št. l'ud. škole v NIŽNOM SLIAČI na Slovensku nabízí několika školám sazečky vrby košíkářské.

Dorost Č. k. při Št. l'udové šk. v POKRYVAČI na Slovensku daruje květinová semena.

Dorost Č. k. při škole v PODMOLÍ u Znojma velmi se činí ve své zahrádce. Nyní si chce v ní zříditi i včelnici. Rádi by si již záhy z jara pořídili nějaké včelstvo, avšak jejich finance jsou velmi skrovné. Žádají tudíž, má-li již některá škola zavedený dorostový včelín, aby jim *jedno včelstvo* poslala. Není-li to možno, byli by vděčni i za jinou pomoc ve včelaření: *různé pomůcky včelařské* (snad odložené tam, kde se již přestalo včelařit), včelí vosk na mezistěnky, nebo tyto hotové. Dále budou potřebovati *semena medonosných bylin a keřů.* Včelaříte-li již někde, oznamte jim své zkušenosti, nebo je napište do Lípy.

Dorost Č. k. při ob. škole v TRHOVÝCH SVINECH v Čechách koupí zachovalý úplný III. ročník Měsíčníku Dorostu Č. k.

Dorost Č. k. při české stát. škole ve VILÍMOVĚ u Kadaně rád by si pořídil loutkové divadlo. Poněvadž je škola velmi chudá, žádá snažně školy buď o darování starších loutek, neb jiných potřeb, nebo o peněžitý příspěvek. Případně by zakoupili divadélko starší.

Dorost Č. k. při ob. šk. v ŠUMICÍCH u Pohořelic p. Loděnice na Moravě sehnal si na zakoupení loutkového divadla Kč 473·90. Žádá o radu, kde by výhodně scénu zakoupili. Počítají, že ji dostanou již za Kč 600. Mimo to žádají některou školu o peněžitý příspěvek na doplnění svých úspor k tomuto účelu.

ODPOVĚDI NA POPTÁVKY.

Dorost Č. k. při ob. šk. v HUDCOVĚ u Teplic-Šanova dostal na svou nabídku v 2. čísle Lípy na výměnu skla za obnošené šatstvo 4 zásilky od škol: Dívčí obecná škola ve III. okrese v Mor. Ostravě, dívčí obecná škola v Strakonicích, dívčí občanská škola v Litomyšli, obecná a měšť. škola v Kokorách na Hané. Za to vypravila těmto školám zásilky skla.

DAR SPOŘITELNÍCH KNÍŽEK

čs. spořitelnami členům Dorostu Čs. Č. kříže k uctění 75. narozenin p. presidenta.

Spolek čs. spořitelen, jenž loni vyzval čs. spořitelny, aby darovaly vkladní knížky s jednokorunovým vkladem členům Dor. Č. k., oznámil nám nyní, které spořitelny tuto akci dosud provedly. Jsou to tyto: Spořitelna v Pečkách, Žamberku, Tišnově, Přešticích, Klatovech, Něm. Brodu, Králově Městci, Českém Brodě, Polici nad Met., Dobrušce, Libochovicích, Soběslavi, Přibyslavi, Železném Brodě, Nymburce, Mělníce, Jemnici, Sušici, Pohořelicích, Hořovicích, Prostějově, České Třebové, Příboře, Brně (První Moravská), Českých Budějovicích, Vsetíně, Mnich. Hradišti, Písku, Luhačovicích, Slavkově u Brna, Olomouci (hlav. města Olomouce), Bechyni, Kralovicích, Josefově-n. Met., Radnicích, Líbáni, Lounech, Vyškově (městská), Vinohradech, Velvarech, Mistku, Kyšperku, Rychnově n. Kněž., Dobroučí, Kutné Hoře, Hořicích, Sušici, Úpici, Kostelci n. Orl., Domažlicích, Lysé n. Lab., Vsetíně, Budyni n. Ohří, Jevíčku, Humpolci, Jilemnici, Klatovech, Kralupech n. Vlt., Plánici, Mor. Budějovicích, Hranicích, Hronově, Novém Městě n. Metují, Velké Byteši, Novém Strašeci, Českém Dubě, Opočně u Dobrušky a Chocni.

Spořitelna v Uherském Hradišti darovala knížky pro Nitru a okolí: odbočka Městské spořitelny vinohradské Dorostu Č. k. na Podk: Rusi.

KALENDÁŘ PRO SBÍRÁNÍ LÉČIVÝCH BYLIN.

V zimě léčivých bylin sbírati nelze. Jako vše v přírodě spí, odpočívají i naše léčivé byliny, aby sebraly dostatek síly k novému vzrůstu pro jaro.

Léčivé byliny sbíráme pro jejich účin; látka, která jej vyvolává, bývá vždy omezena jen na ně-

které orgány rostliny a proto je sbíráme pouze tehdy, kdy příslušný orgán obsahující tuto účinnou látku je nejvyvinutější.

LISTÁRNA.

Š. K., odb. uč. v Berouně: Dopis je velmi zajímavý; uschováme jej pro příležitostnou potřebu. — M. Doubková: Děkujeme za pěknou básničku; posílej další. —

KNIHY.

Upozorňujeme všetkých svojich čitateľov na dobrú slovenskú *knižnicu »Mládež«* ktorú vydáva »Združenie učiteľov v Kremnici«. Knížky sú pekné, zábavno poučné, lacné a podporujú snahy Dorostu Čsl. Červeného kríža. Objednajte priamo v *Kremnici, u pána riaditeľa mešt. školy J. Kejzlára.*

Vlad. Pavlík: »Praktický rádce ručních prací chlapeckých«. Cena Kč 3·80. Nákladem autora, odb. učitele v Semilech.

Knihy redakce došlé: z nakl. B. Kočí: Karel Ewald: Pohádky matky přírody, Kč 24·—. Fr. S. Procházka: Nové království, ilustr. R. Mates, Kč 33·—. Národní pohádky Boženy Němcové, ilustr. Jos. Tomášek, Kč 45·—. F. Bartoš: Maminčiným mazlíčkům, říkanky s obrázky C. Kotyšana, Kč 15·-. J. Jelínek: Kytička poupat, ilustr. R. Mates, Kč 18·—. Z nakl. Jana Svátka: Fr. Hrnčíř: O vílách a příšerách, ilustr. H. Patočka, Kč 15·—, váz. Kč 20·—.

SLOVNÍČEK
SLOVENSKO-ČESKÝ:

dyňa	=	tykev
fuzatá	=	vousatá
huncút	=	šelma, čtverák
hundral	=	bručel
chrbet	=	hřbet
kdykoľvek	=	kdykoli
labka	=	tlapka
mačence	=	koťata
maliar	=	malíř
Míšo	=	Míša
počúvajú	=	poslouchají
povraz	=	provaz
rad	=	řada
smial	=	smál
upreté	=	upřené
voľakého	=	nějakého
vozeň	=	vůz
zarábať	=	vydělávat

SLOVNÍČEK
ČESKO-SLOVENSKÝ:

brouk	=	chrobák
drmolit	=	remzať
hůl	=	palica
kapsa u kalhot	=	vrecko u nohavíc
klepy	=	klebety
klnout	=	kliať, bohovať
luk	=	kuša
nadílka	=	obdarovanie
nevěsta	=	mladucha
oblásek	=	ľapkavý kameň
polnice	=	vojenská trúba
příboj	=	vlnobití
rozžehnout	=	rozžať
skládanky z látky	=	garnier
splihlý	=	ovisnutý
stínidlo	=	tienidlo
strašpytel	=	strachopud
tetelivý	=	chvějúci
torba	=	kapsa
vteřina	=	sekunda
totéž	=	toisté
tloustnout	=	tučnieť
výlupek	=	to je pekný kvietok!
zaskuhrat	=	zašomrať
žár	=	pal'a
žvanit	=	tárať

MEZINÁRODNÍ LITERÁRNÍ SOUTĚŽ O CENY.

Zpráva o nich došla nám, žel, již po vytištění čísla, proto vás žádáme:

přečtěte si dobře se svými pp. učiteli a profesory vyhlášku o těchto mezinár. soutěžích uveřejněnou v únorovém Věstníku minist. školství a národní osvěty.

Řiďte se přesně podrobnostmi tam uvedenými, hlavně lhůtou pro zaslání svých prací *do divisi* do *10. dubna*, abychom stačili je přeložiti do angličtiny.

BŘEZEN
1926
7

LÍPA

MĚSÍČNÍK DOROSTU
ČSL. ČERVENÉHO KŘÍŽE

1·70 Kč.

LÍPA, MĚSÍČNÍK DOROSTU ČESKOSLOV. ČERVENÉHO KŘÍŽE, ROČ. VI. — VYCHÁZÍ KAŽDÉHO 1. V MĚSÍCI KROMĚ ČERVENCE A SRPNA S PŘÍLOHOU »RADOST«. — ŘÍDÍ: FERDINAND KRCH A ANT. KOVAŘÍKOVÁ. — ZODPOV. RED. ANT. KOVAŘÍKOVÁ. — REDAKCE: PRAHA-VI., NEKLANOVA 34. — PŘEDPLÁCÍ SE NA »LÍPU« Kč 17·— ROČNĚ, Kč 8·50 POLOLETNĚ, NA »RADOST« Kč 7·— ROČNĚ, Kč 3·50 POLOLETNĚ. — MAJITEL A VYDAVATEL ČSL. ČERVENÝ KŘÍŽ, PRAHA-VI., NEKLANOVA 34. — TISKNE »MELANTRICH« V PRAZE.

POZNÁMKY.

V. HUGO: SÍLA DĚTSTVÍ. Obrázek z Velké revoluce francouzské, jež byla vzepětím utlačeného a ožebračeného lidu proti rozmařilé a neschopné vládě Ludvíků, opírající se jen o bodáky svých vojáků. Ale i tu, uprostřed krve a násilí, jimiž bolestně dobývá revoluce lidské rovnoprávnosti, stačí, jak nám ukazuje básník, malé nevinné dítě, aby před jeho tváří všichni na okamžik prohlédli a stali se zas bratry, jež v neštěstí slučuje vzájemný soucit.

POPTÁVKY.

Dorost Č. k. při ob. šk. ve LHOTCE n./Bečvou na Moravě žádá o darování ovocných jader pro svou novou školku, a květinových semen nebo hlíz do své zahrádky.

Dorost Č. k. při škole ve VĚTRNÍ u Čes. Krumlova rád by si pořídil loutkové divadlo. Vlastní jeho síly nestačí, žádá proto některou zámožnější školu o darování jeviště, scén, loutek, nebo jakékoli jiné výpomoci. Slibují pak zahrát ve prospěch Čsl. Č. k.

Asyl Čsl. Č. k. pro sirotky v BRATISLAVĚ, Krajinská 9, kde jsou umístěny úplně opuštěné děti, žádá o školu ochranitelku. Musila by to ovšem býti škola dosti zámožná i pracovitá. Asyl totiž potřebuje nyní nejvíce ložní prádlo. Nejlépe by tedy mohla pomoci některá měšťanská škola dívčí, která by mohla ušít toto prádlo případně z látek, dodaných divisí, nemá-li možnost jinak si je opatřiti. Která škola by mohla pomoci, nechť dopíše dorostovému odboru Čsl. Č. k. v Turč. Sv. Martině, ul. J. Horvátha, o podrobné informace.

Dorost při st. ob. šk. v HABERSPIRKU v Čechách žádá snažně za darování nějakého šatstva, prádla a obuvi pro své nejchudší členy.

NESMĚŘICE (pošta Soutice) je malá vesnička v Posázaví. Škola je tu chudičká v najaté světnici. Chodí do ní 22 dětí, jejichž rodiče jsou veměs malí chalupníci a dělníci. Nemohou děti ani řádně ošatiti a rovněž jim nemohou opatřiti přípravy k šití a k jiným ručním pracím ve škole. Proto školní děti v Nesměřicích, jež jsou v plném počtu členy Dorostu Č. k., hledají školu ochranitelku. Kdo jim pomůže?

Dorost Čsl. Č. k. při 1. roč. dívčí měšť. školy v NOVÉM MĚSTĚ n./MET. chtěl by si besídkami vydělati na větší podniky (rozšíření dílny pro chlapce, zubní ambulatorium, zřízení čítárny, podpora chudým spolužákům atd.). Protože nemá vhodných čísel k besídkám, zejména sólových výstupů, roztomilých dětských her a rozprav z dětského života, prosí vás, abyste mu napsali, co jste u vás pěkného zahráli, nebo naznačili prameny, odkud jste pěkná čísla vybrali. Zejména žádáme delegátky loňského žup. sjezdu v Hradci Králové, které při večerní černé hodince v Studentském domově před spánkem mnoho pěkných, veselých výstupů a rozprav provedly, aby mu je napsaly a poslaly. Hlavně bychom rádi čísla: Franta, Biograf, Smíření, Kuchařka, Kominík a zedník, Čtyři bohatýři, Kašpárek a král a j. Děkuje všem, kteří mu něco pošlou a výlohy jim sám nahradí.

*

Upozorňujeme školy, které nemají dosti materiálu k besídkám, na časopis »Besídka«, kterou vydává pí. Marie Bartošková, Vinohrady, Palackého třída 35. Každé číslo stojí 1 Kč a obsahuje jednu besídku (obyčejně na určité téma) s verši, povídkami, pohádkami atd. Ostatní materiál k besídkám, totiž světelné obrázky, noty a j. zapůjčuje vydavatelství za nepatrný poplatek. Dosud vyšly 3 ročníky, obsahující na 50 besídek. *Redakce.*

*

KTERÉ ŠKOLY BY POMOHLY RODINÁM VE SLEZSKÉ OSTRAVĚ, JEŽ BYLY LONI POSTIŽENY POVODNÍ?

Povolaní činitelé vykonali již mnoho k zmírnění následků loňské katastrofy, zbývá však ještě *22 rodin*, které jsou v úplné nouzi. I jejich utrpení dalo by se zmenšiti, kdyby se přihlásilo *22 škol*, z nichž každá by se postarala o jednu rodinu. Jak jim pomoci, vědí naši členové již ze své dosavadní čin-

MÍR!

Z národní lyriky finské přeložil J. Holeček.

Dlouho jsme se strachem třásli,
pod blyskotem břitkých mečů,
probíhali ohněm války,
vrhali se do plamene.
Museli jsme náspy kopat,
tvrdé skály prolamovat,
museli jsme mosty hradit
nad řekami velikými,
aby cesta byla mužům,
dráha silným bojovníkům.
Koně zhubli jako prkna,
vydřely se živé rány
od tahání úmorného.
V noci, po západu slunce,
tma-li čirá na nás padla,
v širém poli líhali jsme
kolem ohně smolných sudů,
nebo za sněhu a mrazu
křepčením smrt zaháněli.
Za noci jsme, ubožáci,
žádali si nedočkavě,
by již na východě svitlo,
zdaž by nám den obnovený
nedal mír a pokoj svatý;
zašla noc, den rozbělal se,
slunce jasné vystoupilo,
ale všecko jako prve,
stará útrapa a bída!
A když jarní větry vály,
pukal led a sněhy tály,
jiní doma těšili se
na léto a na úrodu,
jen my v horách na pochodu
pořád o hladu a mrazu,
a jen jedno myslili jsme,
a jen jedno toužili jsme:
»Vrať se pokoj naší zemi,
porovnej se bratr s bratrem,
přijď, o krásné slovo míru,
dej, o dej klid naší zemi!
Přijdeš-li, ty slovo krásné,
mužové se rozveselí,
budou orat, budou síti,
budou plné sýpky míti;
utichne pláč na záhrobí,
za humny se nářek ztiší,
všude bude jásot samý,
svět zazvoní písničkami.«

SVÁTEK TŘEŠNÍ.

Ty, maličký, ty půjdeš v čele lidí
mluvě ke každému slova, jež každý zná...
A tobě, maličký, udělám širá ramena
s velikým pláštěm láskou vyšívaným...

Georges Duhamel.

Začalo to úzkostí smrtelnou. Strážcové na hradbách kdesi předaleko ve hlubinách noci zaslechli temný rachot a znenáhla zatetelila se na obzoru křivolaká řada světel vinoucí a prodlužující se jako světélkující had. Z daleka zněly ojedinělé drsné hlasy a jako by liják prudce třískal do měděné báně, tak dusala nesčíslná kopyta koní po vyschlé půdě.

Za svítání udeřeno na zvony a město se probudilo, aby uzřelo hrůzu a smrt.

To nebyly válečné vozy, seskupené kolem města ve mračnou a velebnou hráz, ale pohyblivé pevnůstky na kolech, naježené železem; kam oko dohlédlo, vyrostl les kopí, palic pobitých hřeby a strašných zubatých kos mezi kulatými tlamami houfnic, namířených do středu města špatně chráněného.

Ale ze všeho nejhroznější byly výhružné tváře mstitelů. Z daleka přišli, nocí se plížili, opouštějíce trosky a poušť; rozpálení hněvem vyšli z vraždění a požárů, s jizvami a šrámy, jak je pod kabátci za usní zůstavila palčivost ukrutných ran; tak vytáhli za nepřítelem, aby pomstili svou zemi vypleněnou, napadenou bez příčiny.

Věděli o nich, že nikdy neušetří nikoho; i pochopili v městě, že jsou ztracení.

Vůdce nepřijal měšťanů, nabízejících výpalné a až ke bráně provázel je posměšný ryk; úzkostný křik města přehlušil třesk zbraní a vozů, pohnuvších se vpřed: hrr na ně, bijte a řežte, nikoho nešetřte!

Město stalo se myší mezi napřaženými tlapami hladové kočky; ach, kéž by hradby mohly uskočiti nazpět a nakupiti se do výše jako věž, kam by nedosáhly nepřátelské střely!

Mstitelé nespěchali; nikdo jim nemohl ujíti.

Celou rovinu zaplavili a netečně procházeli se mezi obilím; bylo viděti mnohé přehazovati drátěné košile podobné rezavým rybářským sítím anebo připínati se zručností řemeslnou krátké dvojsečné tesáky ke koženým pásům těsně upnutým kolem boků.

Ne, nebylo možno městu snésti strašlivého napětí před krvavým soudem; scházel tu pouze ječivý vřesk polnic posledního soudu, aby se rozpukla všechna vrata železem pobitá a vydala na pospas křičící stádo. Byla to chvíle, kdy ženy sténají jako umírající vrývajíce prsty hrůzou toporné do ramen mužových a šíleně tisknou k sobě nevinné hlavičky dětí; chvíle přetěžká, trýznivější než sama smrt a bylo mukou bez míry prodloužiti ji o jediný okamžik.

Tak cítily ji ženy a odhodlaly se činu neslýchaného.

*

První hořící věchet, vržený do města, nezpůsobil škody, ale kamenná koule, dopadnuvší na náměstí, zabila plačící stařenku právě když dělala znamení kříže, jako by čemusi žehnala; zato první nápor na městskou bránu způsobil, že se dobrovolně a sama otevřela. Ale nevyrazila z ní četa mužů k smrti odhodlaných, a kopí, palice pobité

JAROSLAV ČERMÁK: *HUSITÉ PŘED NAUMBURKEM.*

hřeby a strašně zubaté kosy mstitelů nezasvištěly jim nad hlavami: zmateně a nerozhodně zachřestěly na prázdno, zadrženy v posledním okamžiku, kdy měly dopadnout — na ověnčenou hlavičku vytáhlého děvčátka.

Vyšlo zmučené hrůzou, bílý přízrak ve slavnostním dlouhém rouše (tolik podobném rubáši!) — ale srdnatě zamávalo zelenou ratolestí a maličko se otočilo, aby přitáhlo za ruku chlapečka ze všech sil křičícího, který se opíral nožkami o kamenný práh, ale pak vypoulil očka slepá zděšením a zakryl je raději chladivou útěchou kvetoucí větve.

Potom již bez přerušení ronilo město otevřenou ranou v boku svou krev nejčistší proudem libezným a srdce jímajícím. Vycházela malinká děťátka, sotva nožkama pletoucí, ustrašeně vydechující úžasem nad mračnými muži kolem, s tvářkami mokrými posledními polibky matek; následovala řada chlapců oněmělých zaražením, promísená děvčátky nehlasně vzlykajícími; oh, to nevypadalo jako průvod živých dětí; byla to spíše jehňátka vyslaná pod nůž, zmnohonásobená oběť Jakubova na usmíření hněvu Hospodinova, oběť nejtěžší, poslední a nejzoufalejší ze všech.

Ejhle, již vyšly všechny, i poslední mrzáček na bočitých nožkách namáhavě kolébá se vzadu a vede za ruku velikou slepou; již vydaly se v ruce nepřítele. Nikdo je neprovází, jen chundelatý psík zuřivě štěká na cizí příšerné muže směšným pronikavým kvikotem, jako by chtěl varovat svého malinkého pána, sám jediný odvážný celého města, nehybného bezdyšným napětím.

Hledaly a nalezly vůdce, temný přízrak, zasmušilý pomstou, a po příkladu první dvojice poklekly s hlavičkami skloněnými, jako by očekávaly ránu a pouze ručky, ručky vztažené a nejisté mávaly ratolestmi jako by se rozšuměl nízký hájek u jeho nohou.

Tak mlčky setrvávaly, ale psík, strakatý uzlík dlouhých chlupů, necítě se nepokojem nad tolikerým cizím zápachem, předběhl všechny a až vyjekl srdnatostí bezmeznou a rozeštěkal se, houpaje se na všech čtyřech právě proti mohutné botě vůdcově, opatřené drnčící ostruhou.

Noha se nepozvedla, aby odkopla běsnícího skřítka, ale mezi hustým smolným vousem pomalounku prošlehl úsměv, polorozpačitý, polodobrotivý, a velikán bezradně rozhodil ruce a sklonil se níže, aby se lépe podíval. A uviděl krčky útlé jako stonky pokryté jemným chmýřím a pojednou se mu zdálo, že slyší spěšný tepot srdíček a cítí s nimi veliký dětský strach; i zastyděl se jaksi a zastaral za všechny a řekl cizí, nesrozumitelnou řečí: »Vstaňte a nebojte se, děti!«

Nemohly mu však porozumět a netroufaly si pozvednout důvěřivých očí; snad že byl jeho hlas hromový a uvyklý veleti mužům, zněl spíše jako kletba anebo ortel smrti.

Proto ocitl se vůdce mstitelů v těžkých rozpacích a mimovolně ohlédl se kolem sebe; jeho zrak utkvěl posléze na stromě ověšeném zralými třešněmi.

Pokročil a vztáhl ohromnou ruku v železné rukavici, aby uchvátil chumáč i s listím a štědře nabídl nejblíže klečícímu děcku svěží a neporušenou svou kořist.

Potom již nebylo třeba slov; užaslým pohledům se všech stran odpovídal dobrácký, ostýchavý úsměv a po chvíli váhání odkudsi snesl se nenadálý déšť třešní; děťátko, které upadlo zakopnuvši o dlouhou suknici, pozorně pozvedla mužská pěst.

Chlapec kurážně rozkročený důvěrně chopil se nabízené mocné tlapy, aby se mohl

více přiblížiti ke koni u kůlu uvázanému a také děvčátka přestala se tetelit a mateřsky seskupila se kolem nejmenších; mrzáček na bočitých nožkách i s velikou slepou blaženě se rozložili mezi nimi.

A tato důvěra malých odzbrojila tábor. Netrvalo dlouho, odkudsi přivalil se koš třešní a veliké bochníky chleba a kamenný hrnec s medem; chundelatý psík ostražitě usedl vedle svého malinkého pána a spravedlivě líznul si pokaždé, kdykoliv mu podal svou sladkou skývu, jednou pán, po druhé pes. Bledovlasé děvčátko zlehka opřelo se o kolena zarostlého muže a na otázku v cizí řeči odpovědělo ihned: »Anna«, hravě prostrkujíc tenounký prstík velikou proseknutou děrou koženého krzna, ohraničenou nepravidelně rozlitou tmavou skvrnou; tamtudy snad někomu unikl život.

Oběma ručkama objalo zápěstí, ještě před chvílí třímající meč (a kolik lidí zhynulo v té válce jeho ostřím!) a druhé nechalo tiše si spočinouti na rameni: to nebyl zlý muž, to byl táta odkudsi zdaleka a hovořil k ní dlouho a mnoho; snad jí vypravoval překrásnou cizí pohádku a ona rozuměla.

Ale v pozadí tábora vynořovaly se nové, přísné stíny a zdálo se, že reptají; ba mnohé přistupovaly až k vůdci a domlouvaly mu, zapřisáhajíce ho posunky.

Široce rozmáchl se svou železnou paží a jediným pokynem vládce ochránil nejen děti, ale i město, z něhož vyšly; sám potom vysadil na koně smějícího se, třešněmi umazaného malinkého hocha a otěž vložil do ruky muži nejzamračenějšímu ze všech.

Hoj, jak jen zabrumlal se schválnou hrubostí a utrhl se štítivě a odmítavě, ale neuhnul, když při prvních krocích koňových pevně chopila se jeho ramene lepkavá drobná dlaň a ohlédl se pokradmu, zda sedí maličký dost pevně a pak se už nehnul z bezpečné blízkosti; tu však se vůdce odvrátil, aby ukryl úsměv.

A uzřel muže v těžkých škorních neobratně stoupati s větve na větev, aby natrhali novou zásobu třešní; viděl i starého tatíka utěšovati dítě, jež si drželo bříško nadmuté jako buben a odváděti je stranou a jiného, který seděl bez pohnutí, chovaje spící tělíčko blahobytně rozložené na jeho svalnatých stehnech.

A tehdy pochopil velikou moc dětí.

Ani nejzatvrzelejší jí neodolal a tajně, aby druzí nevěděli, sklonil se k maličkým prosícím o život, aby je sám za sebe potěšil a ochránil a tak se stalo, že nebylo jediné ruky v táboře mstitelů, která by dovedla napadnout dítě vydané hrozné síle zkázy. Slabost a důvěra nevinných proměnila v táty drsné chlapy, válečníky prodchnuté kouřem a koňskými výpachy, upnuté do usní nikdy neodkládaných ve velikých nebezpečích války, že se až přilepily na těla potem a přischlou krví.

A když pak odtáhli, zůstavujíce děti syté a hlučící čtveráctvím u samé brány, obezřetně povolující pod čilými údery malých pěstí, tu dlouho ohlížel se mnohý a jenom nerad pobídl koně. Z nejposlednějšího vozu však seskočil vousatý obr a veliký kus se vrátil až k místu udupanému dětskými hody, kde mezi spoustami pecek ještě vlhkých z dálky uviděl zářiti dlouhé stuhy věnečku s čela děvčátka-vůdkyně a usmívaje se, zvedl jej se země a ověnčil jím svou předlouhou píku.

Potom dlouho bylo mu dohánětí vozy hekající pod tíhou řinčících zbraní po špatné cestě, vedoucí nazpět.

Helena Čapková.

O VOJNE A MIERI, NENÁVISTI A LÁSKE.

Vojna sama sebou vyvoláva vojnu a rozťahuje ju do nekonečna. Víťazný národ omámený úspechom túži po nových víťazstvách; a zase národ podmanený, podráždený porážkou, ponáhľa sa napraviť urazenú česť a vynahradiť si svoje ztraty.

Národy, jeden proti druhému rozhnevané vzájomnými urážkami, túžia po vzájomnom snížení, zničení. Radujú sa, keď nemoce, hlad, bieda, porážky navštívia nepriateľskú zem.

Zavraždenie tisícov ľudí vyvoláva v nich miesto ľútosti nadšenie, radosť: osvetlia mestá a celá zem plesá.

Tak zosurovie ľudské srdce a najohyzdnejšie náruživosti pestujú sa v ňom. Človek sa zrieka súcitu a ľudskosti. *Chaning.*

Príde doba, keď národy pochopia, aká je vojna nerozumná. Pred čtyrmi storočiami boli obyvatelia Pisy a Luccy rozdelení krutou nenávisťou, a zdalo sa, že to potrvá na veky. Najposlednejší človek z Pisy bol by považoval za nízku zradu prijať niečo od najprednejšieho mešťana Luccy. A čo ostalo z tejto nenávisti? Čo ostane zo špatnej nenávisti Prusa k Francúzovi? Môžeme byť istí, že budú naši potomci hľadeť na tieto city tak, ako my hľadíme na nenávisť Atheňanov ku Sparťanom alebo obyvateľov Pisy k obyvateľom Luccy. Ľudia pochopia, že majú dôležitejšie veci na starosti, ako vzájomné napádanie; že ich spoloční nepriatelia sú: chudoba, nevedomosť a nemoce a že ich snahy musia smerovať proti týmto úžasným biedam a nie proti súdruhom v nešťastí.
Charles Richet.

Doba shody, odpustenia a lásky, ktorá má vystriedať dobu rozbroja, vojny, trestov a nenávistí, musí prísť, pretože ľudia už vedia — a vedia to nezvratne — že nenávisť je zhubné zlo ako pre dušu, tak aj pre telo, ako pre jednotlivca, tak pre celú spoločnosť a že láska dá vnútorné a vonkajšie blaho každému jednotlivcovi i všetkým ľuďom. Doba tá sa blíži. Na nás záleží, aby sme robili všetko, čo ju urýchli, a zdržovali sa všetkého, čo ju odďaluje. *L. N. Tolstoj.*

Len vzrast lásky medzi ľuďmi môže zmeniť dnešné usporadanie ľudskej spoločnosti.

Kto zo živých ľudí nepozná ten blažiaci pocit, ktorý možno mal len raz a to najčastejšie v najútlejšom detstve. Zachce sa nám milovať všetkých: príbuzných, otca, matku, bratov, zlých ľudí, nepriateľov, zvieratá, rastlinku; chceme, aby všetkým bolo dobre, aby všetci boli šťastní, a ešte viac zachce sa nám, aby *skrze nás* bolo všetkým dobre, aby sme sami obetovali seba, celý svoj život na to, aby navždy bolo všetkým dobre a aby všetci mali radosť. To je práve láska, ktorá je cieľom ľudského života.

Ľuďom sa zdá, že žijú len starosťami o seba, ale v skutočnosti žijú jedine láskou. Keby nebolo v ľuďoch lásky, nevyrástlo by ani jedno dieťa, nezostal by na žive ani jeden človek. *L. N. Tolstoj.*

Aký strašný by bol svet, keby sa ustavične nerodily deti, ktoré prinášajú so sebou nevinnosť a možnosť každej dokonalosti. *John Ruskin.*

VOJTĚCH HYNAIS: *DĚTSKÁ HLAVIČKA.*

ALBÁNSKÉ ZPĚVY O VOJNĚ.

Z lidové poesie albánské přeložil J. Vinař.

Hrob jinocha.

Zhynul jinoch, hrob ho skrývá,
a pták černý nad ním zpívá:
»Poutníče, slyš, co chci vzkázat,
až se matka bude tázat.
Optá-li se na mé zdraví,
rci: Já zřel, jak svatbu slaví.
Jakou dostal děvici?
V prsa dvé ran ručnicí.
Na měkkém-li spává lůžku?
Kámen dostal za podušku.
Byly ženy uplakány?
Jedli krkavci a vrány. —
Vzmuž se, matko, nežaluj,
v hrobě leží synek tvůj.«

Umírající poutník.

V zasněžené rokli skal
tenkobrvý junák pad'.
Ležel zbit a mdlobou schvácen,
těžce raněn, pro vždy ztracen.
Když ho kloval zobák ptačí,
zvlhly černé oči v pláči:
»Oj, vy orli, dravé plémě,
aspoň oči darujte mně!
Mámť já matku, její lkání
bude slyšet s pláně k pláni;
oči mojí sestry rodné
budou plakat ze dne do dne;
lkát má žena bude věrně
od cisterny ku cisterně.«

Opuštěné dítko.

První ptáček přilét' z jihu,
přeletěl on hory, doly,
kvítek nesl ve zobáčku,
plný šťávy, plný medu,
zaletěl až do stavení,
nad hlavou se spustil dítka,
na polštáři sametovém,
nakrmil je sladkou šťavou.
A když bylo nakrmeno,
posadil se nad záclonu,
sladce se tam rozezpíval,
zkolébal je v tichý spánek.
Dítko usnulo a dřímá,
aby nevzpomnělo matky,
která v pláči beze spánku
volala si jeho jméno
nad ranami krvavými
hrdinného muže svého.

SILA DETSTVA.

Ohromný zástup ľudu viedol ulicou sviazaného človeka. Bol to človek vysoký a priamy, šiel pevným krokom s hlavou pozdvihnutou. Na jeho krásnej, mužnej tvári bol výraz opovrženia a hnevu proti ľuďom, ktorí ho obklopovali.

Bol to jeden z tých, ktorí v zápase ľudu proti vláde bojujú na strane vlády. Teraz ho chytili a viedli na smrť. »Ešte ráno strieľal na nás!« kričali zo zástupu.

Ale zástup sa nezastavoval a viedol ho ďalej. Keď prišli do ulice, kde na dlažbe ležaly ešte neodnesená telá tých, ktorých včera vojsko zabilo, zástup sa rozbúril.

»Netreba odkladať! Hneď ho zastreliť darebáka, kam ho ešte viesť?« kričali ľudia.

Zajatec sa zamračil. Iste nenávidel zástup ešte väčšmi, ako zástup jeho.

»Pobiť ich všetkých! Špionov, kráľa, kňazov a týchto naničhodníkov! Zabiť, zabiť hneď!« zapišťaly ženské hlasy. Ale vodcovia zástupu sa rozhodli, že ho zavedú na námestie a tam s ním urobia poriadok. Námestie bolo už blízko, keď vo chvíli ticha na konci zástupu bolo počuť plačlivý detský hlások.

»Otecko! Otecko!« vzlykajúc kričal šesťročný chlapček tisnúc sa pomedzi zástup, aby sa dostal k zajatcovi. »Otecko! Čo to robia s tebou? Počkaj, počkaj, vezmi ma, vezmi!«

Krik prestal na tej strane zástupu, odkiaľ šlo dieťa, a zástup rozstupujúc sa pred ním ako pred silou púšťa dieťa stále bližšie a bližšie k otcovi.

»Aký je to pekný chlapček!« riekla jedna žena.

»Koho hľadáš?« hovorí druhá skláňajúc sa ku chlapcovi.

»Otecka! Pusťte ma k oteckovi!« pišťal chlapček.

»Koľko máš rokov, synku?«

»Čo chcete urobiť oteckovi?« odpovedá chlapec.

»Choď domov, chlapče, choď k mamičke,« povie chlapcovi jeden z mužov.

Zajatec už počul hlas chlapčeka a počul, čo mu hovorili. Jeho tvár sa ešte viac zamráčila.

»Nemá matky!« zvolal na slová toho, ktorý posielal dieťa k matke.

Chlapček sa tisol v zástupe bližšie a bližšie, dostal sa k otcovi a zavesil sa mu na ruku.

A zástup ďalej kričal: »Zabiť! Obesiť! Zastreliť naničhodníka!«

»Prečo si ušiel z domu?« hovorí otec chlapcovi. »Čo ti chcú urobiť?« riekol chlapec. »Vieš čo...« hovorí otec. »No?« »Poznáš Katku?« »Susedku? Ako by som ju nepoznal.« »Tak choď k nej a tam zostaň. A ja... prídem.« »Bez teba nepôjdem,« riekol chlapec a dal sa do plaču. »Prečo nepôjdeš?« »Oni ťa zabijú.« »Ale ba, veď je to len tak.«

A zajatec zložil s rúk chlapčeka a pristúpil k človeku, ktorý v zástupe rozhodoval.

»Počujte,« riekol: »zabite ma, ako a kde chcete, len nie pred ním,« ukázal na chlapca. »Rozviažte ma na dve minúty a chyťte ma za ruku, poviem mu, že ideme spolu na prechádzku, že ste môj priateľ, a on odíde. A potom... potom ma zabite, ako chcete.«

Vodca privolil. Tu zajatec vzal znovu chlapca na ruky a riekol:

»Poslúchni a choď ku Katrene.« »A čo ty?« »Ale vidíš, idem tuto s priateľom na prechádzku, poprechádzame sa ešte trochu, ty len choď, ja prídem za tebou. Len choď a buď dobrý.« Chlapec sa zadíval na otca, sklonil hlavičku na jednu potom na druhú stranu a zamyslel sa. »Choď, dieťa moje, veď ti vravím, že prídem za tebou.« »Prídeš?«

A dieťa počúvlo (poslechlo). Jedna žena ho vyviedla zo zástupu.

Keď dieťa zmizlo, riekol zajatec: »Teraz som hotový, zabite ma.«

A tu sa stalo niečo celkom nepochopiteľného a neočakávaného. Akýsi rovnaký duch sa probudil vo všetkých tých ľuďoch pred chvíľou ukrutných, bezcitných a nenávistných a jedna zo žien riekla:

»Ale viete čo, mali by sme ho pustiť.«

»Veru, nech ide s pánom Bohom,« riekol ešte ktosi. »Pusťme ho.«

»Pusťte ho, pusťte ho!« zahučal zástup.

A hrdý, bezcitný človek, ktorý pred chvíľou nenávidel zástup, zavzlykal, zakryl si tvár rukami, ako previnilec vybehol zo zástupu a nikto ho nezadržal. *Viktor Hugo.*

KDYŽ SLUNÍČKO JARNÍ SVÍTÍ.

Trojhlasý dětský sbor.

Vesele. *Vl. Rebikov.*

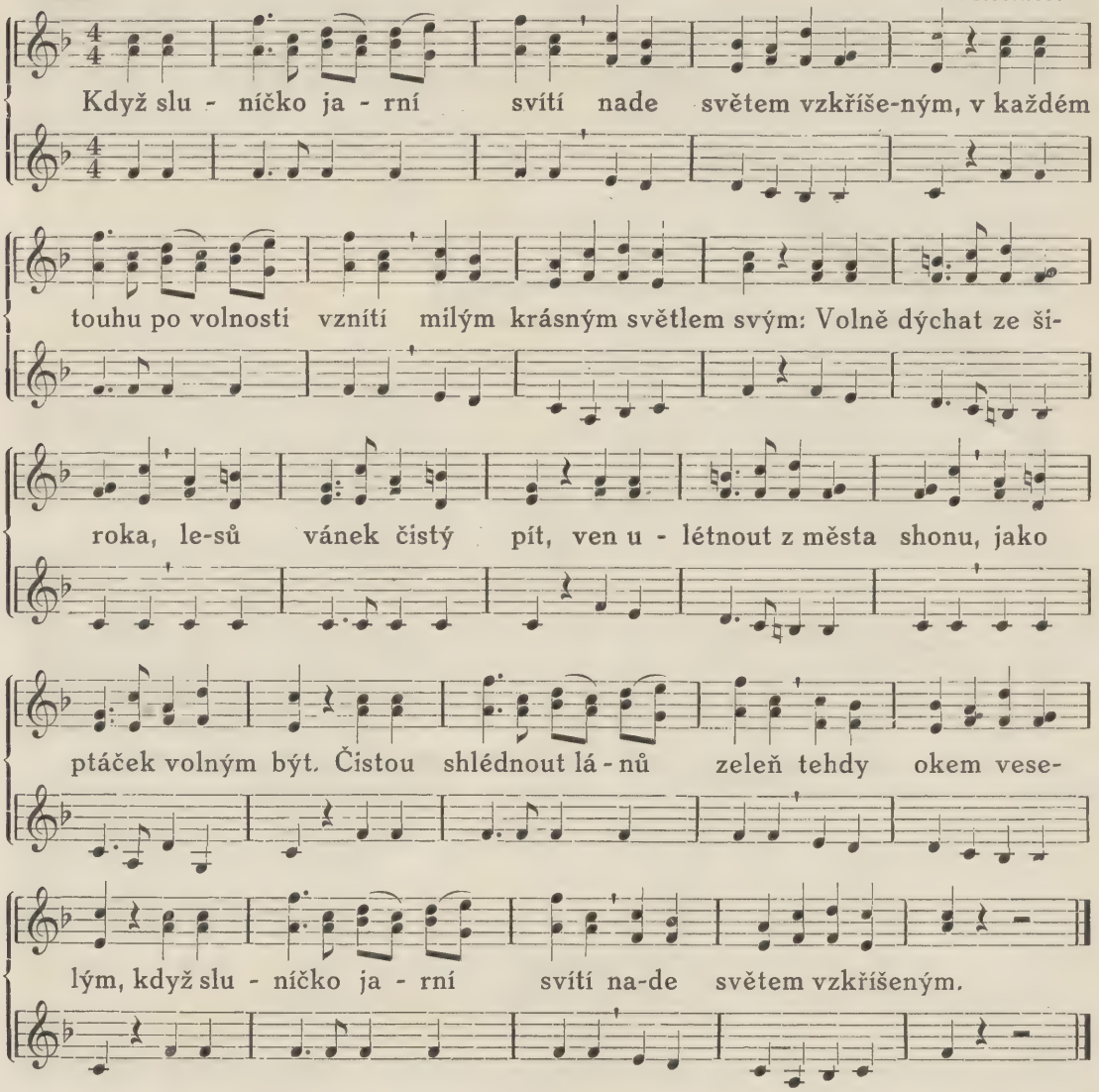

Ty, sluníčko jarní, milé,
svět svou září probouzíš,
velikány lesní stejně
jako v trávě chudou myš.
V lidech touhy budíš krásné,
nauč též je pevně chtít:
setřást břímě lopot všedních,
volně, krásně, čistě žít.
Světlem svým je vyveď z šera
rázným krokem vítězným.
Pak, sluníčko jarní, vzejdeš
nade světem vzkříšeným,

JOSEF FIALA: *JARNÍ PÍSEŇ.*

PRYSKYŘNÍK.

Široká louka nade Mží je jako slovácký šátek. Samý květ. Modrá se, rudne, žloutne a zelená, až zrak přechází. Ale skloníš-li hlavu k zemi a zadíváš se po ní, zmizí hýřivá hra barev. Její lehce zvlněný povrch je odtud jakoby přikryt jemným zlatavým závojem, spředeným z nesčetných, leskle svítivých hlaviček pryskyřníků. Je jich ze všeho kvítí nejvíc.

Povytáhly se nad bledé řeřišnice, modré zběhovce, kukačky i zvonky a chtivě nastavují korunky slunci i drobnému hmyzu v tiché žádosti, aby co nejdříve byly opyleny.

Oplozený květ pak shodí mastně lesklé plátky korunek a nahřívá si úsilně na sluníčku zelenavé pestíky, budoucí nažky-semínka. Tušíš, že málokterému poštěstí se uzrát. Přijdou lidé s lesklými kosami — a to už je konec. Květ-nekvět, krása-nekrása — všechno polehne. Která semínka nedozrála, s těmi je amen. Nikdy už z nich nevyrostou nové rostlinky.

Tož pryskyřníky se činily. O závod s ostatními květinami.

A už tu byl vítr-rozsévač.

Přihnal se jako velká voda, aby roznesl zralá semínka na meze, luka, na zelené břehy, na souvratě. Jak měl naspěch, nepřebíral, leč nabíral plnou náručí. Křídlatá, ochmýřená, měchýřkatá, vůbec všechna zařízená na létání. A s nimi uchvátil i drobnou nažku.

Nažka nebyla zrovna určena pro let vzduchem. Neměla jemného chmýří, jako třeba její družky pampelišky neb kozí brady, zato byla vyzbrojena malým zobánkem. Byl políčen, aby se jím zachytila na srst pasoucího se dobytka a dala se pěkně odnésti na místo, které by jí bylo po chuti.

Leč všechny pryskyřníkové nažky nemají štěstí, aby je krávy nebo kozy roznesly. Zpravidla nedostanou se daleko od mateřské rostliny. Padají, potrousí se kolem v chomáčích a když vyklíčí, jedna rostlinka druhou utiskuje. A to je zlé. Proto ona také je louka jimi všecka jakoby zlatá. —

Tož jednu takovou zobánkatou nažku uchvátil vítr.

Mohla být ráda, no ne?

Ale jak podivně s ní naložil!

Nesl ji daleko, daleko od rodné louky. Dalo by se mnoho povídat o té bludné cestě, jak ji světem vláčel, za kamení schovával a když se v novém okolí jakž takž okoukala, chytil ji nanovo do vírné náruči a alou s ní dál do neznáma. A tak s ní vylétl až nahoru, na vrch Klapici, na pokraj temného lesa.

Bylo jí úzko. A jak by ne! Jaktěživa ani neslyšela o černém lese. Na pobřežních lukách neslyšet o něčem podobném. Květiny znají jen modré nebe, k němuž den ze dne láskyplně vzhlížejí.

Luční ptáčkové, skřivani, lindušky a křepelky, opěvují jejich krásu — žádný z nich nešvitoří o temných lesích. Ještě tak někdy říční vlnky o čemsi podobném zašumí — ale protože si nesou vzpomínku na lesy z daleka, je už vybledlá, nejasná. A tak ani ony nic kloudného a určitého nepovědí.

Není se tedy co divit, že drobné semínko je tak přestrašeno. Vítr však na nic nedbá.

Ale konečně se přece nabažil hry s nažkou-semínkem. Nadobro ulehnul, zanechav milého poutníčka uprostřed lesa v rozsedlině tvrdé skály!

Skála je černá, pochmurná a studená. A smutno je tu. Jedinká květinka nesměje se z ní, jediný lístek se na ní nezelená. Jen dole, u její paty, rozkládá do široka jemné krajkoví listů kapradí, tu tam tiskne se nizoučký, směšně maličký palouček mechu. Hluboko žbluňká neposedná voda-bublačka a proti skále, na druhém břehu údolí, vážně a nehybně tyčí se vysoké smrky. Sotvaže někdy konci větévek pozachvějí, zahoupají, slabounce svistíce. A zase ticho.

Semínko se tiskne ke skále a čeká nedočkavě, až si zase vítr vzpomene a zanese je dál. Leč vítr nepřichází a semínku je úzko.

Tu že by mělo zůstat? V tom chladu a temnu? Na tvrdé skále? Když přivyklo slunci a družkám a skřiváňčímu zpěvu? A volá po větru a hněvá se na černou, smutnou skálu.

A tato měkkce k semínku: »Proč na mne kaboníš? Nedívej se na mě tak nenávistně. Což já za to mohu, že tě vítr zrovna ke mně zanesl? A ostatně: což myslíš, že ti u mne nebude dobře? Podívej se, co je v rozsedlince jemné a živné prsti« — vyčítá.

Smrky se hned přidávají: »Takové malé, hezké semínko a jaký škarohlíd. Hleďme! Jak mu to nesluší.«

I potůček dole takovou bublá. Všecko je při ponuré skále, nikdo nepolituje semínka. A proto se vytrvale mračí, choulíc se do rozsedliny. Hněvá se.

Ale přijde vlahý dešť. Země v rozsedlince změkne a zavoní. Láká: Pusť honem kořínky! Budu tě živit a chránit. Jen s chutí k životu! —

Země je dobrá a tak voní! Semínku to nedá. Pustí jeden kořínek, druhý — a v kratičku se jich několik prodírá uzoučkými škvírami. Za potravou.

Než se kdo naděje, zelená se z rozpuku skály lodyžka s útlými lístky. Leč nikdo by v ní nehledal pryskyřník z louky. Neboť je všecka proměněna; nevysoká, jiná než její sestry v louce, které se pro nedostatek místa kolem sebe jedna přes druhou vytahují. Listy má také větší — to aby zachytla jejich plochou více vzácných paprsků slunečních — a ochmýřené, aby se chránila před nočními chladny.

Uběhne čas a na rostlince se směje malá bambulka-poupátko. A tehdy už je náš pryskyřník dokonale spřátelen se svým okolím. Se smrky, potůčkem i s černou skálou; tuto dokonale miluje. Nade všecko. Ba, zdá se mu, že pokvete jen proto, aby ji zkrásnil, zveselil. A snad právě proto, že pokvete ne sobě, ale skále pro radost, je mu tak nevýslovně krásně a veselo. A nedočkav je na první květ, jímž svou hostitelku podaruje. —

Je krásné ráno. Na každém lístku svítí rosné krůpěje jako jasné perličky. Slabounký větřík pofukuje, prodírá se větévkami smrků a jemně ševelí.

Cik-cik-cik — ozývá se zlatohlávek-neposeda.

Ssí-ssí-ssí — vítá veselé slunné ráno sýkorka-všudybylka.

Kli-kli kli — odpovídá z hloubi lesa datlík. A co jiných ptačích hlásků zvučí se všech stran! A pak by někdo chtěl tvrdit, že temný les není veselý. Jéj, ten by se zmýlil! —

Tož takové je ráno. Samý zpěv a krása.

Pryskyřníku to nedá. Pomalu, pomalinku otvírá své poupátko a než se kdo naděje, div! z černé skály směje se zlatavě žlutý, veliký květ.

A jak svítí!

Všechno je udiveno. A dojemně důvěřivá červenka, nejzvědavější ptáček lesa, přisedne si blízoučko, vykulí svá veliká, černá očka a dívá se a dívá. Tak se jí líbí. Se všemi se domlouvá a vesele vykřikuje: Hleďte, jak je krásný! A jak je skála hned veselá! —

A pryskyřník je skromně tichý, kvete a zlátne. Kdyby vykvetl v louce, nikdo by si ho tam ani nepovšiml. Ale zde, že je sám, každému padne do oka.

Chvěje se vnitřní radostí, šťasten, že se odměnil dobré skále pěkným kvítkem. Usmívá se na své okolí jeden, dva dny. S večerem zavře kvíteček jako dítě očka, a jak se probudí bílé ráno, rozloží květné lístky dokořán. A zase se z rozsedlinky směje po celý boží den.

Pozdě odpoledne se stane něco podivného. Sluníčko nabaživši se rozhledu po světě, začne se pomalu sklánět za hradbu smrků. V tuto chvíli prošlehne tenoučký paprsek mřížovím větviček, zastaví se a zasvítí do skalní pukliny. Na žlutý květ.

A na div! Už tu nekvete obyčejný pryskyřník — ze skály šlehá a plane jasný ohýnek.

Snad se skála otevřela... zlatý poklad ukázala?

Té chvíle jde kolem babička. Na zádech otep roští, klín plný šišek. Něco jí šlehne přes oči; mimoděk se zastaví, shodí otep, zacloní oči a dívá se, dívá. Na ten zázrak.

A když zajde sluníčko, přejde i babička — se skály směje se zase jen obyčejný pryskyřník. Žádný ohníček, žádné zlato.

Ale babička jde domů a jde velmi pomaličku. Ve staré hlavě rodí se — pohádka.

A v podvečer, kdy v tajemno odívá se celý les, kdy podivné vzdechy ozývají se z jeho temného nitra, usedne s vnoučetem na lávku před chatou. Děcko ani nedutá a babička povídá. Pohádku vypráví.

O černé skále a zakletém pokladě. O tom, jak za tisíc let jedinkrát otvírá se skála a na místě, kde poklad leží, šlehá, svítí a mihotá se jasný ohníček pocházející od jeho záře. Ale maličko, pramaličko je těch, jimž se zjeví — neboť lidé opravdových pokladů si neváží, ba, ani je pro věčné pachtění nevidí — slepě kolem nich procházejí — —

Pryskyřník to všechno slyšel, protože večer byl tichý, větřík sdílný a babiččina chaloupka nedaleko. Usmíval se vnitřním štěstím a chvatně připravoval nové poupě k brzkému rozpuku. Neboť nejedna shrbená babička pachtí se hlubokým lesem a doma čekají vnoučata na večerní pohádky... *Marie Hovorková.*

O ÚCTĚ K TĚLU.

Tak mnohý si dnes myslí: »Kdybych měl svůj vlastní domeček nebo chaloupku, sebe skrovnější, třebas jen jako klícku malou, jak pak bych si ji upravil, zahrádku si zřídil, jak bych se z ní radoval! to by se mi žilo krásně a šťastně!« Ale v tom se trochu mýlí, neboť zapomíná, že malou chaloupku každý už má, a bude-li se o ni dobře starat, pěkně si ji upravovat a zdokonalovat, že se bude cítit zcela šťastným — i bez té malované dřevěné. Ba, kdyby tak člověk věnoval jen část své tužby po majetku na zvelebování této chaloupky, která mu od narození patří, — svého těla, — co by bylo šťastných lidí na světě! Neboť jak je lehko být šťasten, jsme-li zdrávi!

ŘECKÁ SOCHA Z 5. STOL. PŘ. KR.: HOCH VYTAHUJÍCÍ TRN.

Zdravé tělo je veliký posvátný dar, a marné je každé úsilí ciferně vypočítat jeho cenu. Naše doba žije v obdivu filmu a radia. A přece, jaká hračka je filmové plátno proti našemu oku, této malé filmovací komoře, zachycující ustavičně všechen život kolem nás se všemi barvami, světly a pohyby; co je radio proti našemu uchu, této nejcitlivější a nejvěrnější přijímací stanici všech zvuků a tonů; a řekněte, co je kterýkoli sebe dokonalejší a podivuhodnější stroj budoucnosti proti našemu tělu, tomuto živému

stroji, jenž přijímá, chápe, uvažuje, cítí radost i bolest, štěstí i zármutek, rozhoduje se, pracuje a usiluje, sám se buduje z živých cihel-buněk, roste, obnovuje se, a je nositelem života, schopný život dále předávat.

A neuvěřitelno, že těla svého téměř neznáme. Cizinci se v něm rodíme a cizinci v něm umíráme. Jak málo z toho ještě víme, co se v něm děje dle svatých a přísných zákonů od okamžiku k okamžiku, ode dne ke dni, od zrození do smrti. Nestaráme se zpravidla valně o ně, hovíme jen tomu, co je nám pohodlné a příjemné, všímáme si vlastně těla až když musíme, když jsme si nahromadili, vypěstovali nějakou nemoc dlouhým porušováním jeho zákonů. Jak je to nerozumné! Jaké ohromné věno svěřuje nám příroda a co všecko dá se jím dokázat, budeme-li moudře hospodařit!

A tu jsme u první a největší naší chyby proti tělu, z níž pramení tolik zla na světě: jmenuje se *nevědomost*. Chtějme proto tělo své poznat! Pochopit jeho skladbu, zákony, úkony, jeho moudrost, smysl, účel. Přijdeme k poznání, že každá část jeho je stejně důležitá, ve svém úkolu dokonalá, všecky úkony stejně pro celek nutny a posvátny. Žádná jeho část není horší, méně cenná, nečistá. Stačí, aby vypověděla službu třebas ta zdánlivě z nich nejposlednější a zahyne celý člověk, osoba nám nejbližší a na světě nejdražší zemře neúprosným zákonem v našem náručí — marně budeme se snažit zadržet její prchající život, marně budeme toužit dát jí dech svého vlastního života. A třebas je to naše matka, a snad je to choroba, kterou umírá za to, že kdysi těžce zrodila právě nás.

Po nevědomosti druhá největší chyba proti tělu je *lež*. A především středověká lež, že nahé tělo lidské je nestoudnost — kdežto po pravdě zdravé tělo ve své nahotě je vážné, mistrovské, umělecké dílo. »Jest jen jedna nestydatost při nahotách — nahotu shledávati nestydatou,« praví básník a my lehce podle názoru na tělo poznáme člověka sprostého, nečistého, nevědomého. Pamatuji se velmi vděčně na to, jakou úlevou bylo mi pozdější poznání, že nic z toho, co jsem slyšel v mládí ošklivého o těle lidském, není pravda, jak jsem se z toho radoval, a jakým osvobozením bylo mi pochopení pravdy o zrození, jež je naší věčností, a poznání, že jsem vlastně částí své matky, jejím pokračováním. Je příkazem mravnosti, abychom odvrhli všecky lži, přetvářky, faleš, a mluvili o těle vždy jen pravdu. Jistě jste ještě nikdy neslyšeli, že by pravda mohla někoho zkazit. Po ní vždy pátrejme, jí se držme.

Kdo se snaží tělo poznávat a jen pravdu o něm hledá a přijímá, naplněn bude hlubokou úctou k němu. Tato naše úcta jeviti se bude v celém názoru na tělo, projevovati se bude čistotou v myšlení, mluvení i v chování se, veškeré péči o tělo, v nakládání s ním. Úcta k tělu nejen vlastnímu, i cizímu!

Chtějme mít všichni krásné, zdravé, dokonalé tělo, chlubme se jeho pružností, otužilostí, čistotou a neporušeností. A odvrhujme vše, co je zeslabuje, choulostiví, činí neduživým, co je otravuje, co je ničí.

Se zdravým tělem nejen že snáze budeme vzdorovat všem překážkám osudu, snáze dobývat a vítězit, ale budeme se cítit šťastni a veselí, budeme rádi na světě, všude kolem sebe budeme vidět krásu a dobro v převaze, a plni této jasné víry celým svým životem budeme se snažit sloužit dobru. *F. K.*

ZEMIAKY.

Všetci ich poznáte. Sú ako živé: prikotúľajú sa k nám skoro každý deň v hnedom, niekedy i v červenavom plášťiku, z vňútra sú beľavé, žlté, žltšie, krásne zlatožlté, podľa toho, ako kde je malá zemička úrodná. Okolo Lanškrouna majú vraj — podľa zprávy jednej dorostovej školy — dobré horské zemiaky, žlté s drapľavou kožou, kdežto okolo Zlatých Moravciec, kde je zem vypálená slnkom, nie sú vraj zemiaky tak chutné.

Stretneme sa s nimi v úrodnom českom Polabí, na moravskej Hanej, na Slovensku okolo Oravienky a jestli zablúdime ďaleko na východ našej republiky pod Karpaty, i tam nás uhostia jedlom zo zemiakov. Často čítavate o chudobných hornatých krajoch, kde sa nič nerodí, len zemiaky a ovos. Tam sú zemiaky pravým požehnaním a spolu s mliekom záchranou mnohých detských životov, ktoré by ináč rýchle vädly nedostatočnou výživou.

Už sami viete, že v zemiakoch je mnoho škrôbu, ktorý dáva silu k telesnej práci a ak sa najeme zemiakov »do sýta«, môže se v našom tele premenit na tuk, »do zásoby«. Pamätate sa ešte, ako bielkoviny z vajíčka, mlieka a mäsa stavajú naše telo a otužujú svaly? Aj v zemiakoch je ich trošku, ale len máličko. Radi zapíjate zemiaky mliekom alebo posýpate bryndzou, abyste nedostatok bielkovin doplnili. A čo vitamíny? Tiež sa im v zemiakoch páči. Veď preto nám zemiaky chutia a nikdy sa nám neprejedia. To je i preto, že z nich môžeme upraviť toľko jedál, koľko je v roku dní.

Iste byste ich všetci radi poznali, ale naša beseda by bola príliš dlhá, preto povieme vám len niekolko z nich, ako nám ich napísali čitatelia Lípy.

Po celej republike vedia pripravať rôzne jedlá zo surových zemiakov.

V Čechách okolo Náchoda menujú ich »chlupaté knedlíky« a »kramfleky«. Na Valašsku na Morave pozvali nás zase na »zemiakové podlesníky«. Inde menujú surové pečené zemiaky pampúchami alebo macelemi. Na Slovensku pripravujú zo surových zemiakov babu alebo hazuľu. V Orave jedia mnoho zemiakov, lebo tam je iných potravín málo. Z oravskej kuchyne máme tu celý rad predpisov. Dva z nich sme uverejnili už v 3 čísle.

Z varených zemiakov pripravajú sa zemiakové buchty, pľacky a šúľance. Z Moravského Slovácka posiela Dorost I. tr. měšt. šk. v Hodoníne predpis na grísový motanec, zo Strážnice vám odporúčajú guliváry (slivkové knedlíky).

Zemiakové jedlá sú zdravé pre deti malé i velké, ale na jedno nesmieme zabúdať: že samie by nás nevyživily dostatočne. A preto k nim pridať musíme kamaráta, ktorý nahradí všetky ich nedostatky: mlieko. Jedzte zemiaky s mliekom, tvarohom, omasťte ich maslom lebo sadlom.

Potom vám budú chutiť a vaše telo dostane od týchto »spojencov« všetko, čo potrebuje, aby ste boli zdraví, veselí a aby ste dobre rástli.

V niektorých predpisoch ste zabúdali na mlieko i na vajcia. Ani zemiakovú kašu ste neprilepšili mliekom. Ale zato zo Strážnice na Morave poslali nám dobrý predpis na zemiakovú omáčku. Odporúčame vám, aby ste ju zkúsili. Predpis nájdete s niekoľkými inými v ďalšej časti našej kuchyne.

Prajeme vám k tomu dobrú chuť. *Máša Podzimková.*

Z ČINNOSTI DOROSTU ČERVENÉHO KŘÍŽE.

MÍR ČERVENÉHO KŘÍŽE A VELIKONOČNÍ SLAVNOSTI.

Čsl. Červený kříž prosí vždycky na Bílou sobotu všechny občany naší republiky, aby zanechali aspoň o velikonočních dnech všech hádek a sporů a myslili na to, jak by společnými silami přemohli nemoci a zajistili všem zdraví. Těmto velikonočním dnům pokoje, klidu a myšlenek na zdravotnické otázky se říká Mír Červ. kříže.

Dorost Čsl. Červ. kříže o tomto Míru dobře ví, neboť r. 1924 prohlašovali jej jeho zástupci na slavnostní schůzi v poslanecké sněmovně v Praze. Letos po prvé má však býti Mír Červ. kříže prohlašován i v ostatních městech a dokonce i ve vsích celé naší republiky. Schůze, na nichž bude vyhlášen, budou se konati na Květnou neděli dne 28. března. Má se jich všude zúčastniti i Dorost Červ. kříže, neboť jeho členové usilují také o lepší zdraví a dávají dospělým často krásný příklad společné a svorné práce. Proto také mají zástupci místního Dorostu přednésti na všech schůzích výzvu mládeže k Míru.

S Mírem Č. k. bude letos spojeno i pořádání velikonočních slavností, které se mají konati na venkově dne 28. března odpoledne a ve městech na velikonoční pondělí dne 5. dubna. Dorost Červ. kříže má pro tyto slavnosti nacvičiti za pomoci pp. učitelů velikonoční scénu »Smrt nesem ze vsi, nové léto do vsi«, kterou složil Dr. Karel Driml, použiv při tom starých národních zvyků, sebraných Dr. Č. Zíbrtem. Povíme Vám krátce obsah scény.

Na návrší stojí skupina hochů, kteří představují konšely a jsou proto oblečeni v dlouhé kabáty. Jeden z nich drží tyč se smrtkou, to je s věchtem slámy, opentleným černými páskami. Stranou od nich stojí několik dívek a hochů, kteří drží líto, totiž svršek smrčku, ozdobený barevnými pentličkami a malovanými vajíčky.

První konšel vystoupí a oznamuje, že budou pochovávati smrtku a že ji před tím odsoudí. Na to zvolí smrtce soudce i obhájce. Soudce ji obviňuje, že posílala na ně nemoci a že kosila dospělé lidi i malé děti. Ale obhájce smrtku obhajuje. Říká, že ji občané sami volali k sobě tím, že nevětrali světnic, nedbali čistoty a pili hodně lihovin. Konšelé přemýšlejí o tomto obvinění a uznávají, že obhájce má pravdu. A poněvadž vidí, že jsou sami vinni, odstupují a prohlašují, že už nemají práva smrtku soudit. V tom však přicházejí s veselým zpěvem děti s lítem a oznamují, že ony, které představují jaro, mládí a hlasatele lepšího, zdravějšího života, budou soudit smrtku samy. Jeden z hochů pak vystupuje a říká smrtce, že chtějí mít v obci zdrávo a proto že ji z obce vyhošťují a zpátky už nepustí. Na to vynášejí konšelé smrtku k vodě a za nimi jdou děti s lítem, zpívajíce píseň »Již nesem smrt ze vsi, nové léto do vsi«. Na konec vystoupí ještě obecní dráb a prosí občany, aby kupovali velikonoční vajíčka Červ. kříže. Slibuje, že ohlásí jména těch, kteří jich koupí nejvíce.

Scéna má plno pěkných dětských sborů, jež složil Josef Křička. Byla vydána ve zvláštní brožurce, která se poslala na všechny školy. Doufáme, že ji náš Dorost ve školách pěkně nacvičí a vesele a rád sehraje. Tím se přičiní o to, aby Mír Červ. kříže měl letos všude radostný ráz jara a mládí. Tedy, s chutí do práce!

CO PÍŠÍ O NAŠICH SLAVNOSTECH V AMERICE.

V americkém časopise »Chicago Daily News« (Chicagské denní zprávy) uveřejnili v loni v dubnu tento článek:

11./V. 1925.

K velikonočnímu času.

Na Boží hod a velikonoční pondělí máte si mysliti jen samé pěkné věci o svých příbuzných, učitelích a spolužácích a mluviti i konati krásné věci, jaké jen si možno pomysliti. Tato myšlenka byla k nám přenesena z Evropy, z nejmladší republiky československé, a dívky i hoši ji provádějí tam v Československu. Roku 1924 byli pozváni do parlamentu; sešli se tam v nejpěknějších národních krojích a pověděli posluchačům o všem tom, nač se těší, zvláště pak o tom, že chtějí vyrůstati v přátelství mezi sebou navzájem i s mládeží jiných zemí. Nemůžete ovšem být přáteli lidí, jichž neznáte, aniž byste byli přáteli těch, které znáte. Pokuste se tedy o to po dva dny o velikonočních svátcích a povězte nám ve svém dopise, jak byste myslili, že bychom měli nazvati tyto dva dny, až je budeme oslavovati.

V Československu je nazývají »Mírem Červeného kříže«. »*Chicago Daily News.*«

Lidové batikované kraslice z Podkarpatské Rusi.

MÍROVÁ LIGA DĚTÍ A SPOLEČNOST NÁRODŮ.

Mírová liga dětí, to jste vy, náš Dorost, spolu s Dorostem Červeného kříže v ostatních 37 zemích, dohromady již na 8,200.000 hlav. Jasně jste to vyjádřili r. 1924 na velikonočním sjezdu v Praze: »Budeme bojovati za mír, proto chceme mír připravovati.« Tehdy byla vaše prosba za mír oznámena radiovou telegrafií z Paříže do celého světa. Jako v odezvu došel brzo na to z Anglie tento telegram:

»My, hoši a dívky kraje waleského, radostně pozdravujeme hochy a dívky v Československu. Připojte se k naší modlitbě, aby bylo požehnáno úsilí dobrých lidí všech ras, kteří se snaží urovnávati staré spory bez boje. Pak nám, až dorosteme, nebude třeba dokazovati svou lásku k vlasti tím, že bychom nenáviděli a zabíjeli druhé. Zdar Svazu národů, příteli každé matky, ochránci domova, strážnému anděli dětí celého světa!«

Víte, že světová válka pohltila miliony lidských životů. O tom svědčí tisíce pomníků padlým vojínům ve všech zemích. Největší a nejkrásnější pomník však najdete na břehu Ženevského jezera ve Švýcarsku: budovu Společnosti národů. Zastupuje 55 různých zemí, více než tři čtvrtiny všeho obyvatelstva na zeměkouli. Každého roku na první neděli v září sjíždí se tu zvolení delegáti všech 55 států, tak jako ve starověku lid kananejský putoval do Jerusalema. Každý člen této rodiny národů složil slib, že nepovede válku s žádným jiným státem, aniž se dříve všemožně nepokusí urovnati smířlivě spory, které by vznikly. Toť tak zvaný Mírový pakt (dohoda o míru), o němž někteří z vás zajisté již četli v novinách i v loňském ročníku našeho měsíčníku; ti vědí, že mezi hlavními činiteli, kteří vypracovali návrhy pro tuto dohodu, byl náš ministr zahraničních věcí Dr. Edvard Beneš.

Delegáti těch 55 států, mezi nimiž je i naše republika, volí ze svého středu zástupce 10 národů, kteří tvoří Radu Společnosti národů a scházejí se k poradám několikráte do roka. V budově u Ženevského jezera je stále pilno jako v úle. Světové záležitosti jsou tu rozděleny na 6 odborů, v nichž úřednictvo provádí usnesení Rady. Je denně ve styku se všemi zeměmi světa. Kdykoli a v kterékoli zemi je třeba pomoci, Společnost národů je vždy pohotově, pomáhá, radí, přemýšlí neustále, jakými prostředky vykořeniti zla, která lidstvo sužují: bídu, hlad, nezaměstnanost, obchodování opiem a jinými zdraví škodlivými věcmi, atd.

Zvláště pak bdí nad dětmi a mládeží a neúnavně usiluje o to, aby děti v žádné zemi nebyly zotročovány těžkou výdělečnou prací.

A tak je Společnost národů skutečně strážným andělem všech dětí na světě.

Společnost národů a mírová liga dětí připravují ruku v ruce království boží na zemi. *P. M.*

Jak Dorost Č. k. v Americe připravuje ptačí budky.

MEZIŠKOLNÍ DOPISOVÁNÍ.

Dorost Č. k. v PRACI u Brna poslal francouzskému Dorostu v Paříži řadu upomínek z bojiště slavkovského, kde právě před 120 lety bojoval Napoleon a kde dnes náš stát na počest padlým vybudoval velký pomník »Mohylu míru«. Z připojených pozdravů, dopisů a prací otiskujeme pro informaci tento:

Mohyla míru na bojišti slavkovském.

V prosinci 1925.

Asi čtvrt hodiny od naší vesničky pne se malý kopec, na němž je vystavěn pomník »Mohyla míru«. Nebyla vystavěna pomníkem vítězným, nýbrž aby hlásala mír a pokoj, po němž dnešní lid tak dychtí a touží podle slov milovaného presidenta Masaryka: »Ne násilím — ale smírně, ne mečem — ale pluhem, ne krví — ale prací, ne smrtí — ale životem k životu, toť smysl našich dějin, toť odpověď českého genia a odkaz velkých předků.« Mohyla míru byla v posledních dvou letech navštívena 13.000 osobami. Nejvíce však mezi nimi bylo Francouzů, Jihoslovanů, Italů, Angličanů a z j. států. Bylo zde také mnoho školních dětí. Francouzů sem však přichází nejvíce, poněvadž zde, na bojišti slavkovském, zvítězil jejich slavný vojevůdce Napoleon r. 1805. Bojovali zde tři císaři: ruský, francouzský a rakouský. Na bojišti slavkovském je pohřbeno přes 6.000 vojínů. Návrh na postavení mohyly učinil architekt Josef Fanta, profesor na technice v Praze. Ochranu pomníku vzal si na starost Zemský cizinecký svaz r. 1923. U Mohyly míru je přistavěno museum. Je tam mnoho vzácných památek z dob Napoleonských.

Pochopová Marie,
žák. III. tř. ob. šk. v Praci.

Z ústředí Francouzského Červ. kříže v Paříži došla tato odpověď:

Mladí přátelé,

nežli odevzdáme Vaši zásilku mladým Francouzům, chtěli jsme si ji ponechati nějaký čas v našich kancelářích, abychom ji ukázali mnohým mladým lidem, našim oddaným spolupracovníkům. A proto Vám píši jménem ředitelského výboru Dorostu Francouzského Červeného kříže, bych Vám tlumočila naše vroucí díky za námahu, kterou jste si způsobili zhotovením těch pěkných rámečků, krabiček, výkresů a rytin, určených k oživení pa-

mátek pečlivě zachovaných z tak dávných dob. Byli jsme hluboce pohnuti, když jsme prohlíželi staré dělové koule, prst z bojiště u Slavkova, obrazy Napoleonovy, rytiny jeho adjutantů atd. v rámcích tak pečlivě zhotovených mladými přáteli Francie. Přiznávám se, že je mi trochu líto odevzdat tu těžkou krabici, dojemné to svědectví sympatie, které jsem neočekávala. Je to možné, děti, že Vaše země zachovala si takovou vzpomínku na francouzského kapitána, který bojoval u Slavkova před více než sto lety? Když jste nezapomněly na onu dávnou dobu, jsem jista, že budete mít dlouho v paměti, že jest to Versailleská smlouva, jíž děkujete svou svobodu. Jsem šťastna, že Francie svým dlouhým utrpením přispěla k osvobození národa, jako je Váš, národa tak vlasteneckého, tak věrného a tak umělecky založeného. Na výstavě dekorativního umění minulého jara bylo Československo důstojně zastoupeno. Všichni návštěvníci obdivovali rozkošné hračky živých barev, vyrobené u Vás. Vaše zásilka mi připomíná výstavu; blahopřeji Vám ke vkusu a zručnosti, kterou jste dokázaly při výrobě svých krabic, rámců a hraček. Jakmile pařížští školáci dostanou Vaši pěknou sbírku, oznámíme Vám to. Nechtěla jsem otálet, abych Vám poděkovala a ujistila Vás o přátelských citech Francie k Vaší zemi, které přejeme zdar a štěstí. I Vám, drahé děti, přeje vše nejlepší v tomto roce

L. Pierrard,
generální sekretářka.

DOROST INDE.

AUSTRÁLIA. V Springwoodu otvoril sa v júne nový Domov Dorostu Č. k. Spravuje ho springwoodský Dorost a určený je hlavne za nedeľný útoľok pre chudobných chlapcov.

Dva podobné Domovy — skôr detské ozdravovne — boly založené už prv. Jedon je pri mori a druhý v horách. Vydržujú ich členovia Dorostu Č. kríža z Již. Welsu. Mestské krúžky sú zodpovedné za Domov v horách, ktorý je väčši, a vonkovské krúžky majú na starosti menší Domov prímorský. Posledný je zariadený tak, že umožňuje spávať v prírode. Zvláštna pečlivosť je venovaná výživnej strave a tomu, aby deti maly dostatočné množstvo mlieka. Dorost posiela sem nielen peniaze, ktoré si sám zarobil, ale aj praktické veci, ako elektrickú žehličku a roloveň i vrecia so zemiakmi a cibuľou. Okrem toho prispieva do mliečneho fondu a fondu pre zmrzáčené deti, dodáva vajcia, kvetiny, citrony. pletené časti odevu a iné potreby, okresným nemocniciam posiela tiež hračky, šaty a potraviny do zásobárne, t. zv. »Dorostové skríne« do ústredia.

FRANCIA. Dostali sme zprávu o činnosti francúzského Dorostu Č. k. z minulého školského roku. Číslice, ktoré obsahuje, svedčia o význame, ktorého toto hnutie dosiahlo od r. 1923. Počet členov zvýšil sa z 2.000 na viac ako 20.000. Služba druhým a dopisovanie medzi školami sú hlavné podniky, ktorými sa francúzsky Dorost zaoberá v poslednej dobe. Značný počet zmrzačených a nemocných detí bol poslaný do hôr, k moru a na vonkov. Parížske skupiny pomáhajú predovšetkým deťom, ktoré pomoci potrebujú. Návštevy do niekoľkých »zahradných miest« vyniesly mnoho darov, odevu i hračiek pre chudobné deti. Teraz založili parížski členovia fond na vybudovanie školy v prírode. V iných mestách získal Dorost zanedbané časti pôdy, ktoré osadil zemiakmi a tieto potom predával v prospech mliečneho fondu.

KUCHYNĚ DOROSTU.

Došel nás velmi milý dopis členek Dorostu měšť. školy v LIBUŠÍNĚ u Kladna, jejž vítáme jako pěkný příklad jiným. Píší v něm, jak se starají o své slabší spolužačky na škole, přinášejíce denně k dopolední přesnídávce pro ně buchty, koláče, chléb s poma-

Veleslavín u Prahy.
Pohled s balonu — 650 m vys.

Děti z Lúk u p. presidenta v Topolčiankách.

zánkou, housky, vejce, mléko, ovoce. Zvláště se nám líbí takt, s jakým tak činily, aby se nikdo z obdarovaných necítil pokořen. Odváděly vše pí ředitelce, která sama pak děti hostila.

Úprava zemiakov.

Grísový motanec. Varené zemiaky sa roztlačia, posolia, potom sa dá do trošky mlieka droždia a vleje sa to do zemiakov. Vypracuje sa to na kypré cesto. Na doske sa rozvál'ká na ½ cm zhrúbej. To sa posype upraženou grísou, pokropí maslom, pocukrí, potom sa svinie, dá sa na plech pokysnúť a upečie sa.

Svobodová z Hodonína,
Dorost I. tr. měšť. šk. v Hodoníně.

Podlesníky (recept z Valašska). Postrúhame syrové zemiaky, pridáme múky a kyslej smetany alebo mlieka, posolíme a rozmiešame. Zkúsime na platni, či sa cesto nebude rozlievať, alebo či nie je cesto vel'mi husté a dl'â toho prisypeme múky. alebo prilejeme mlieka. Potom nalejeme ciesta na kapustné listy a dáme piect do chladnúcej pece (po upečení chleba) alebo na holú platňu. Z pece sú chutnejšie, z listov dostanú výbornú príchuť. Do růžova upečené podlesníky olúpeme od spálených listov, narovnáme na misu a polejeme rozpusteným maslom alebo smotanou.

Dorost Č. k. v Lužnej u Vsetína.

DOROST U NÁS.

Svět stál a stojí na práci, ne na náhodě, svět udržuje se jen prací, a to prací drobnou, prací státu. *T. G. Masaryk.*

Oslobodenie národa ešte mnohým predchodí ako sen. Prejav takéhoto náhl'adu mohli sme počut, keď sa Dorost Čs. Červeného kríža, organizovaný z žiakov a žiačiek ev. a. v. l'udovej školy na LÚKACH, chystal na návštevu k pánu prezidentovi do Topolčianok.

L'udia i závistlivo i nedôverčive si povrávali: — Stroja sa stroja i pôjdu, ale iste nadarmo, veď ich do toho kaštiela nepustia, nie to, aby ešte v ňom aj nocovali. A k tomu ešte takú hŕbu deciek!

Ale deti verili neohrožene, že ich Tatíček príjme a uvíta, ako svoje. A preto na ovenčených vozoch vybrali sa s veselým spevom na stanicu. Z úzkej zárieckej doliny ta do šíreho sveta.

12-eho októbra večer priviezli ich autami do topoľčianského zámku, kde ich očakávalo práve také pohodlie, ako ktoréhokoľvek popredného hosťa. Deťom predchodilo všetko, ako v povesti, ťažko usínaly, rozihrané nedočkavosťou. Už včas ráno chystaly sa k prijatiu, o ktorom snívaly mesiace. Konečne sa splnila ich túžba, keď predpoludním o 10-ej mohly vkročiť do bielej dvorany.

Pán prezident bodrý a vzpriamený, prišiel so slečnou dr. A. Masarykovou.

Sl. Oľga Švehlová, ktorá Dorost viedla, pozdravila pána prezidenta vrúcim prívetom a za ňou Anička Činčurová z Dubkovej predniesla báseň spisovateľa Vladimíra Roya, odovzdala potom pánu prezidentovi kresbu akad. maliara Janka Alexyho, znázorňujúcu hold v krojoch odiatej slovenskej mládeže, pod ktorou je umelecky napísaný básnický pozdrav básnika Roya.

Báseň tajomníka Matice Slovenskej predniesol Ondriško Lepulica z Lúk, po čom žiačky odovzdaly pánu prezidentovi dary Dorostu Červeného kríža: v starých, predstoročných rýdzych krojoch zárieckej doliny oblečenú, slovenskú bábkovú rodinu; z výšivkárskeho a krojového ohľadu vzorný dar, prácu to dievčieho Dorostu.

Pán prezident milo sa shováral s deťmi, poďakoval im stiskom ruky, a keď ho poprosili, dovolil im zaspievať. Deti spievaly, dľa rodného zvyku dvojhlasne, niekoľko veľmi starých, pôvodných piesní zárieckej doliny, ktorá je vlasťou slovenskej trávnice, ako »Kedy ty Janko, kedy k nám prídeš...«; »Povej, vetríčku, povej! Moju hlavenku ovej...«; »V širom poli rokyta, ej, zlatom, striebrom prekvitá...«; »Sedzí káčer na barine...« Na konec poďakovala Anička Činčurová pánu prezidentovi za laskavé prijatie a pohostinstvo, slubujúc menom druhov a družiek oddanosť a lásku k ideálu, ktorý označil Dorostu Čs. Červeného kríža, keď ho prijal 1-ho brezna v španielskom sále na Hrade. Po čom ešte najmladšia členka Dorostu, Boženka Daníková, recitujúc báseň Janka Smreka, odovzdala pánu prezidentovi kytku bielych ruží.

Po tom pán prezident navrhol prechádzku parkom. Pred zámkom dal sa s deťmi odfotografovať a lúčiac sa s nimi dal pozdraviť rodičov i troch členov Dorostu, ktorí sa pre chorobu nemohli zúčastniť návštevy a slúbil, že sa postará o to, aby nadaný Ondriško Lepulica a Anička Činčurová mohli ísť na štúdia. Parkom previedla Dorost sl. dr. Masaryková a v živom rozhovore zaujímala sa o osudy jednotlivých detí.

Pán prezident ztrávil v spoločnosti detí pol druhej hodiny; po obede dal ich zaviesť autami do Bošian, aby z tade pokračovaly v ceste domov.

Dorost Čsl. Červeného kríža na štátnej mešt. škole v TRENČÍNE sústreďuje všetkých 524 žiakov, a to i tých najchudobnejších, ktorým príspevky dobrovolne a radi splácajú majetnejší. Pred vianočnými sviatkami sa dozvedel, že vo Veľkých Ripňanoch pri Nitre žijú dve malé dievčatká, ktorých otec je nie len veľmi chudobný, ale ešte aj veľmi nemocný. Zaslal im šaty, vlastnoručne urobené hračky a iné drobnosti. Veľmi chudobným deťom beznohého válečného invalidu v Krásne n. Kys. zaslal tiež množstvo obnosených šiat, ako kabáty, čapice, bielizeň. Dievčatá uplietly niekoľko párov punčoch a chlapci vo svojej dielni urobili im hračky a kapsy na knihy, ktoré naplnili písacími potrebami. Pribalili aj 4 páry topánok, jeden pár chlapčenských čižiem, ručníky a mydlo. Mrzáčkom vo Slávnici zaslal Dorost k Ježíšku dar Kč 50. Objednal si tiež turistickú lekárničku, ktorú na jar a v lete pri výletoch bude stále so sebou nosiť, aby bola prvá pomoc vždy pri ruke. Odhlasoval tiež venovať Kč 150 zo svojho fondu na zariadenie dvoch nástenných lekárničiek, ku ktorému už účelu chlapci urobili dve biele lakované skriňky. Ďalej venoval zo svojho fondu Kč 300 na zakúpenie kníh žiakovskej knižnice. Tým ovšem celý fond svoj vyčerpal, ale behom dvoch mesiacov mieni si ho zase značne zväčšiť. Za tým účelom pripravuje akademiu a divadelné predstavenie: »Tajomný dub«.

Členovia Dorostu Červ. kríža na št. mešt. škole v NÁMESTOVE započali prácu v decembri tým, že zahrali bábkové divadlo »Na striebornej pavučinke«. Kašparko bol veľmi vrelo privítaný a musel sľúbiť, že zasa skoro pozve drobotinu na zábavné predstavenie. Výťažok Kč 73 venovaný bol na ozdobu vianočného stromčeka.

Pred týmto predstavením prekvapení boli členovia Dorostu zásielkou, ktorá došla z Vys. Mýta z Čiech. Žiačky tamojšej mešt. dievč. školy poslaly bednu dárčekov a učiteľský sbor tejže školy Kč 150, ktoré venovali rodičia detí na zakúpenie

látky pre chudobných žiakov št. mešt. školy v Námestove.

Členky Dorostu v Námestove upravily z dárčekov úhľadné balíčky, spolu so sestrou Čsl. Červ. kríža ozdobily vianočný stromček a 22. decembra usporiadaná bola vianočná slavnosť. Žiaci I. roč. zaspievali vianočné koledy a potom pristúpeno k rozdávaniu darčekov, ktorý úkol obstaraly členky Dorostu z vyšších ročníkov. Obdarované bolo na 80 detí. Niektoré deti boly úplne zaodeté od košieľky až po teplý kabátik a čepiec. Svetlo šťastia odrážalo sa v očiach obdarovaných dietok. Okrem toho staral se náš Dorost o jednu milú chorú spolužiačku a o chorú ženu. Daroval jej peniaze na zakúpenie liekov a bude jú aj naďalej podporovať.

Ema Knollová, jednateľka.

Dorost Čsl. Červ. kříže IV. tř. V. obecné školy ve VRŠOVICÍCH píše: »To, že jsme členkami Dorostu Červ. kříže přineslo nám už mnoho radostí. Pamatujete se na ty dětské zpěváčky z Podkarp. Rusi, kteří zpívali loni na slavnosti Č. k. v Praze? To jsou naši přátelé. Vyměnily jsme si s nimi dopisy, fotografie a album. Jednou nás ohromily dívky z Lúk tím, že nám vyšily krásné křížkové vzory jejich kraje na plátně, které samy upředly a utkaly. My jsme je zase překvapily na Mikuláše velikánskou punčochou plnou dobrých věcí a zlatou metlou. Na Vánoce poslal jim zase Ježíšek z Vršovic velkou větev se stromečkem, obalenou cukrovím a »zdravotnickou« nadílku. Uháčkovaly jsme žínku a vložily do ní mýdlo, uháčkovaly věšáček na zubní kartáčky a připojily kartáčky, vyšily ručník a vše označily červeně vyšitým křížkem. A ještě mnoho věcí nezdravotnických jsme jim s velikou radostí poslaly. Všechny tyto dárky položil jim pan učitel pod stromek, který jim vystrojil, a naše fotografie tam také byla. A tak jsme byly jako s nimi u stromečku, který ony po prvé v životě viděly. To musilo být radostí! Najděte si tak milé přátele, to je Vám krásné! Stále pak budete na ně myslit jako my.«

Dorost v LIPTÁLE zhotovil si veliké loutkové jeviště, bohatě je vymaloval, staré loutky opravil a v předvečer narozenin p. presidenta zahrál první divadlo: »Podařený trojlístek.« Získané peníze Kč 42·— dal na pomník pana presidenta v okresním městě Vsetíně. Teď bude spořiti na nové loutky. Jeviště umístil do kreslírny, kterou nejdříve vyzdobil vlastním ornamentem z jetelinky. — Také semenářská akce se dobře vydařila.

Členové Dorostu Č. k. v PODMOLÍ u Znojma zvelebili znovu školní zahradu. Odstranili plevel, opravili plot, prořezali stromy a očistili je od mechu a lišejníku, některé vykáceli a spodní vlhkou část odvodnili vykopáním struh a hluboké jámy. Upravili též záhonky, jež osázeli květinami. Včelařský odbor Dorostu postavil za vedení p. učitele včelín pro 12 úlů, které hoší sami zhotovují z tenkého dřeva. Stěny pokrývají silnou vrstvou suchého mechu, který si v létě nasbírali v lese. Nyní na jaře budou vysazovati medonosné květiny a keře a těší se již, jak se budou předháněti v práci se včeličkami.

NEVEKLOVSKÝ Dorost Čsl. Č. k. (ročník II.A měšť. šk.), jenž udržuje styky s Dorostem v *Oleš-nej-Potôčkách* na Slovensku, dostal od něho k velikonocům zásilku šlehaček, řehtaček a různých dřevěných předmětů, které slovenské děti samy zhotovily. Za to jim neveklovský Dorost chystá zásilku školních potřeb a prádla. Bude to již druhá zásilka.

Členové Dorostu Červ. kříže ve SVATOBOŘICÍCH a MISTŘÍNĚ poslali nám 3 fotografie, kde je vidíme na jejich zahrádce. Zahrádku jim propůjčila obec a oni na ní pěstují květiny a zeleninu. Z výtěžku zeleniny zaplatili si členové příspěvky na půl roku, dali si svázati Měsíčník Dorostu s Radostí a zbytek v částce Kč 40 si uložili jako fond. V »Lípě« pilně čtou a poslali nám pro ni také recepty na bramborová jídla. Za nejbližší úkol si vytkli poslati dvě chudé místní děti, postižené tuberkulosou kostí, do kolonie na léčení k Jaderskému moři.

Dorost Čsl. Č. kříže v OLOMOUCI-NEŘEDÍNĚ nám oznamuje, že chce pracovati pro světový mír a že se proto pilně učí mezinárodní řeči esperantu, v níž si přímo dopisuje se svými přáteli v cizině. Vyměňuje si s nimi fotografie, slohové práce, výkresy, ruční práce a hračky. Sám již dostal pěkné věci z Anglie, Belgie, Francie, Holandska, Finska, Alžíru, Argentiny, Indie a Japonska. Nyní připravuje veřejné vystoupení s česko-esperantskou besedou a výstavku vlastních i cizích prací, kterou chce půjčovati i jiným školám. V této výstavce budou jeho výrobky z papíru a z lepenky i jiné ukázky ruční práce, loutky z indické školy a jiné zajímavé věci z ciziny, ukázky mezinárodní korespondence atd. Kdo by se o výstavku zajímal, nechť se o ni přímo přihlásí u Dorostu v Olomouci-Neředíně.

nosti, nebo poradí divise Č. k. v Brně, Náměstí 28. října 23. Kde by bylo třeba uplésti dětem svetry, přidělí vlnu divise v Brně, nebo poproste o pomoc nejbližší spolek Č. k. Věříme, že se v *nejbližší době* najde 22 škol, které se přihlásí v *Dor. odb. divise Č. k. v Brně*, kde jim postižené rodiny přidělí.

MNOHÝM ŠKOLÁM SVĚŘENKÁM.

Je pravda, že svým školám ochranitelkám často vůbec nepíšete? Ony si na to stěžují. Cítíme s nimi a proto Vás prosíme, abyste byly s nimi v živějším písemném styku. Když Vám něco pošlou, potvrďte jim vždycky příjem zásilky, neboť chtějí ovšem vědět, zdali Vám správně došla. Zároveň jim vždycky připište něco o sobě, neboť tak se s nimi lépe poznáte a udržíte jejich zájem. Věříme, že naší výzvy uposlechnete a že v budoucnosti nedáte už svým ochranitelkám důvod k lítosti nebo i k roztrpčení.

K MEZINÁRODNÍM ŽÁKOVSKÝM SOUTĚŽÍM O CENY.

Přečetli jste si dobře vyhlášku o nich v únorovém Věstníku min. školství a nár. osvěty? Tam máte všechny podrobnosti, Zde alespoň několik bodů:

I. Soutěž vypsaná Národ. radou pro zamezení války ve Washingtoně, pro žáky středních a občan. škol na thema: *Pojednání o 12 světových hrdinech.* Cena 100 dol. Pojednání o jednotlivém hrdinovi nemá přesahovati 200 slov. *Lhůta:* do *10. dubna* v Ústředí dor. v Praze. Tímto také opravujeme omylem uveřejněnou lhůtu v minulé Lípě: 10. dubna v divisích.

II. Soutěž vypsaná Americkou ligou pro občanskou školskou výchovu na thema: *Methody pro povznesení světového přátelství pomocí výchovy.* Ceny 75 dol., 50 dol., 25 dol. Pro žactvo učitelských ústavů.

Zorganisování světa, aby se zamezily války. Ceny 75 dol., 50 dol., 25 dol. Pro starší žáky středních škol, Rozsah obou nejlépe po 3.000 slov, nejvýše po 5.000 slov. Lhůta *do 20. dubna t. r.* v Ústředí.

Opakujeme: pravidla i podmínky jsou uvedeny ve Věstníku, pro nedostatek místa nemohli jsme vše opakovati i v Lípě.

Z ČINNOSTI DOROSTU.

Pěkné zprávy o svých vánočních nadílkách poslaly nám ještě tyto dorostové třídy a školy: I. ob. šk. dívčí v BŘEVNOVĚ, obec. škola v ČERNČICÍCH, v KROUNĚ u Skutče, v PŘÍVLACE a ve ŽDÁNICÍCH, měšť. šk. v N. ETYNKU, měšť. šk. dívčí v JOSEFOVĚ, 1. tř. a měšť. šk. dívčí v ROKYCANECH, 3. tř. I. měšť. školy chl. na KR. VINOHRADECH a Vyšší dívčí škola »Dobromila« v M. OSTRAVĚ. Uschovali jsme si jejich zprávy pro příští prosincové číslo »Lípy«, neboť pak budou jiným dorostovým školám dobrým návodem k tomu, jak způsobiti o vánocích radost potřebným druhům. Nyní na jaře nemělo by uveřejnění významu.

*

Dorost V. m. šk. dívčí na KRÁL. VINOHRADECH zaslal dětem měšť. školy v Jablunkově 102 kusy různých částí oděvu, včetně 10 párů nových rukavic, jež pořídil z dorost. fondu za Kč 120, 2 zábavné knížky a 1 košík jablek. Nadílka vykonána na počest narozenin pana presidenta. Jablunkovské děti pěkně poděkovaly za dárky dopisem. Píší m. jiné: »Ani neuvedeme vám vyjádřiti, jakou radost jste nám způsobily svými dárky. Děkujeme srdečně za vaši lásku a obětavost. Prosíme, abyste nezapomněly na děti z Těšínska.«

SOUTĚŽ »LÍPY«.

Na soutěž, kterou jsme vypsali v 5. čísle »Lípy«, dostali jsme už mnoho příspěvků. Poslaly nám je hlavně školy nižší. Děkujeme jim za ně srdečně a oznamujeme jim, že v květnovém čísle »Lípy« bude uveřejněno, které příspěvky byly odměněny cenami. — Byli bychom ovšem rádi, aby se naší soutěže zúčastnily i měšťanské a střední školy a proto je na soutěž znovu upozorňujeme. Přihlášky na ni končí až 31. března a do této doby mohou nám tedy poslati své původní básně, prosy, dramatické výstupy, výtvarné práce i hudební skladby. Těšíme se upřímně i na jejich účast při soutěži.

NEJHORLIVĚJŠÍ SBĚRATELÉ ABONENTŮ »LÍPY« A »RADOSTI« NA MORAVĚ.

Největšího čísla dále dosáhli: 70 abonentů na »Radost« získal p. Otakar Čech, učitel v Kateřinkách u Opavy, 40—60 abon. na »Radost« získali pí. učit. H. Mikolášková v Břeclavi, správa školy v Dubňanech, pí. učit. M. Králová v Osové Bitýšce, dívčí měšť. škola v Rosicích u Brna, 20—40 abon. chlapecká a měšť. škola ve Slavkově, Komenského dívčí měšť. škola v Kroměříži a žup. důvěrník p. Motyčka v Třebíči, II. dívčí měšť. škola v Prostějově, obecná škola v Tiché u Frenštátu, dívčí obec. škola v Brně na Křižové, dívčí obec. škola v Brně na Školní.

Objednali jste si již serii tělových. obrazů Fr. Kožiška za Kč 30·-?

Na »Lípu« získala pí. učit. Adamová v Ivančicích 22 předplatitelů a chlapecká obec. v Břeclavi 20 předplatitelů.

Všem těmto jednotlivcům i školám byly poslány za jejich zásluhy o rozšíření našich časopisů knižní odměny, které jim patřily ve smyslu letáčku ve 3. čísle »Lípy«.

KALENDÁŘ PRO SBÍRÁNÍ LÉČIVÝCH BYLIN. — BŘEZEN.

Dub letní (Quercus pedunculata) a *dub zimní* (Quercus sessiliflora): k lékařským účelům se hodí pouze zcela hladká kůra z mladých kmenů a větví dubu, která se podélně nařízne a sloupne.

Krušina obecná (Frangula alnus): tenká kůra se sloupne obyčejně po dešti a to z mladých pňů a větví; suší se na slunci.

Topol černý (Populus nigra): mladé zimní pupeny obalené lepkavými lesklými šupinami se olamují, pokud nejsou ještě rozpuklé.

Lopuch větší (Lappa major) a *lopuch pavučinatý* (Lappa tomentosa): kořeny se vykopávají, pokud nejsou ještě zdřevnatělé, rozříznou se podélně na dvě půlky a v průvanu suší.

Puškvorec (Acorus calamus): oddenky se vytrhávají z bahna obyčejně vypuštěných rybníků dlouhými háky nebo vidlicemi a očistí se od kořenů a listí. Suší se za mírného tepla.

Pýr plazivý (Agropyrum repens): dlouhé plazivé podzemní oddenky se vytrhávají, vodou omyjí a kartáči do běla odrhnou, načež se suší.

Při sbírání bylin šetřte přírodu.

Nikdo se nepouštěj do sbírání, pokud se řádně nepoučíš.

Jen zdravé a zcela vyvinuté rostliny mají býti sbírány k lékařským účelům.

SLOVNÍČEK
SLOVENSKO-ČESKÝ.

bryndza	= ovčí sýr
drapl'avý	= drsný
grísový	= krupicový
kapustné	= zelné
naničhodník	= ničemník
pampúchy	= smažené vdolky
rasca	= kmín
slivky	= švestky
šul'ance	= šišky
vonkanšie	= vnější

SLOVNÍČEK
ČESKO-SLOVENSKÝ.

až zrak přechází	= mení sa v očiach
babička	= stará mama
bočitý	= kul'havý
hekat	= stenať, vzdychať
hřeb	= klinec
kapradí	= feračina
klisna	= kobyla
krzna	= kožuch
nedutat	= neceknuť
otep	= viazanica
palouk	= lúka
polštář	= vankuš
poupě	= bábätko
pryskyřník	= pľuzgierník
řeřišnice	= včasník
ručnice	= puška
stružka	= jarček
useň	= vyrobená koža
útisk	= nápor
výpalné	= výkupné
vidět zatetelit světlo	= zaligotať

Prohlédněte si dobře

BROZURKU O ZUBECH,

kterou jsme vám zaslali současně s touto »Lípou« na ukázku. Nezapomeňte, že máte *ve svém letošním nejmenším programu péči o zuby!*

Objednejte si další výtisky, ať máte v každé třídě aspoň jeden!

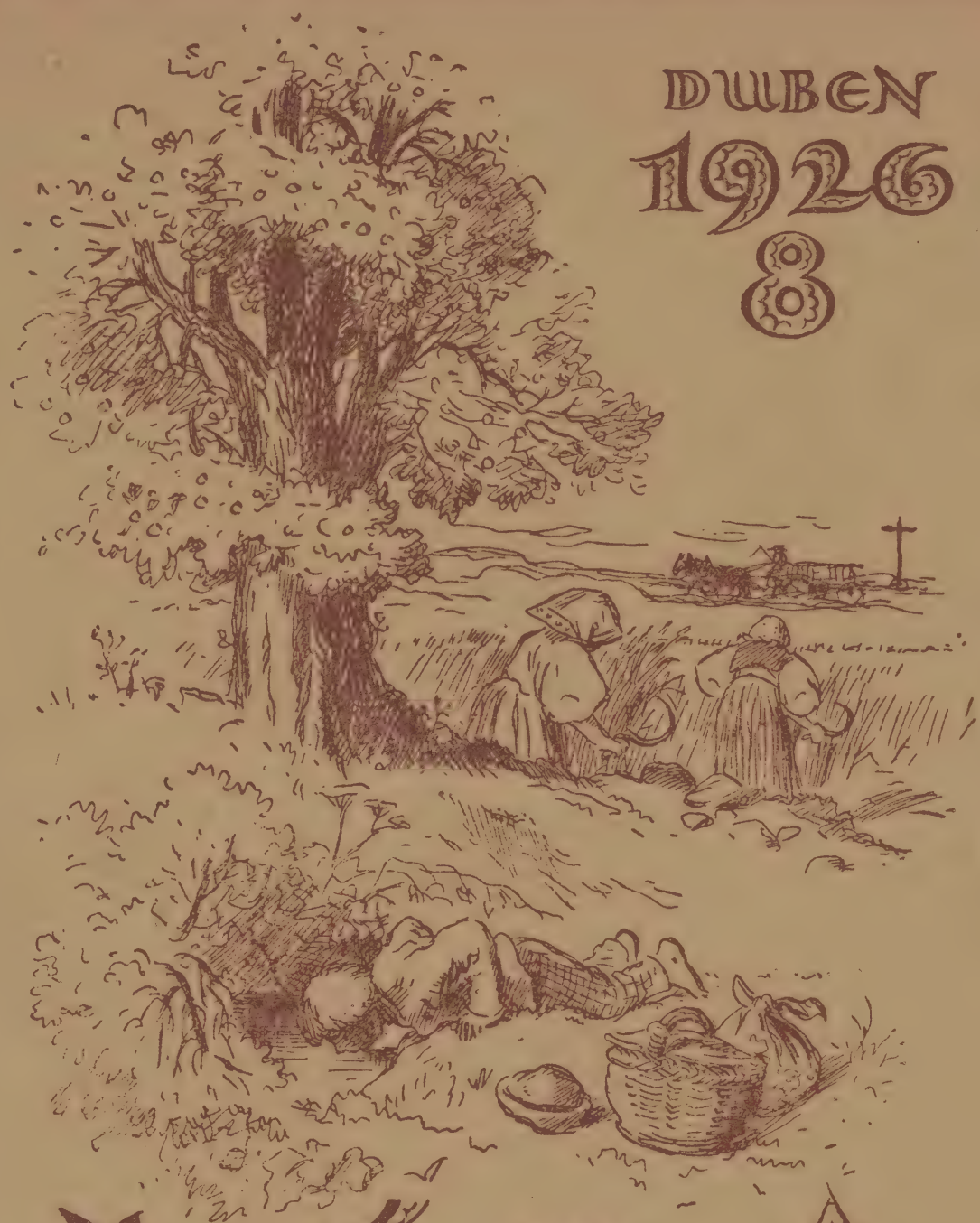

DUBEN
1926
8

LÍPA

MĚSÍČNÍK DOROSTU
ČSL-ČERVENÉHO KŘÍŽE

1·70 Kč.

LÍPA, MĚSÍČNÍK DOROSTU ČESKOSLOV. ČERVENÉHO KŘÍŽE, ROČ. VI. — VYCHÁZÍ KAŽDÉHO 1. V MĚSÍCI KROMĚ ČERVENCE A SRPNA S PŘÍLOHOU »RADOST«. — ŘÍDÍ: FERDINAND KRCH A ANT. KOVAŘÍKOVÁ. — ZODPOV. RED. ANT. KOVAŘÍKOVÁ. — REDAKCE: PRAHA-VI., NEKLANOVA 34. — PŘEDPLÁCÍ SE NA »LÍPU« Kč 17·— ROČNĚ, Kč 8·50 POLOLETNĚ, NA »RADOST« Kč 7·— ROČNĚ, Kč 3·50 POLOLETNĚ. — MAJITEL A VYDAVATEL ČSL. ČERVENÝ KŘÍŽ, PRAHA-VI., NEKLANOVA 34. — TISKNE »MELANTRICH« V PRAZE.

POZNÁMKY.

JOSEF HOLÝ: KOZÁCKÁ UKOLÉBAVKA. Skladatel narodil se roku 1853 v Lohovicích na Plzeňsku. V letech sedmdesátých, kdy studoval varhanickou školu v Praze, bydlil s Jos. Jiránkem u Bedř. Smetany, s nímž denně srdečně se stýkal a na nějž rád vzpomíná. Doporučením Smetanovým dostal se Jos. Holý společně s Jiránkem do Charkova na Rusi, kde zůstal 30 let jako učitel hudby na dívčím gymnasiu. Válkou přišel o všechen svůj majetek v Rusku, a žije nyní zapomenut v Praze. Napsal v Rusku mnohó děl (přes 100) u nás neznámých (vokálních, klavírních, komorních i orchestrálních). Otištěná píseň sama ukazuje uměleckou hodnotu jeho díla. Klavírní doprovod sboru musili jsme pro nákladnost vypustit, ač by si otištění stejně zasluhoval. Sbor může být zpíván i bez doprovodu. Nejlépe, zpívá-li 1. hlas solově nejlepší zpěvačka — s náležitou vroucností — a 2. a 3. hlas tichounce kolébá. Konec vyznívá jako hluboký vzdech.

*

Drobné písmenky nevyslovujte na plno, nýbrž jen nádechem. *Y* vyslovujte skutečně tvrdě. Ruský přízvuk poznáte zde snadno dle taktu písně. Na zvláště důležitých místech naznačen šikmou čárkou (ò).

Význam některých slov:

Bájuški bajú	=	hajinkej, hajej
mláděnec	=	robátko (mláďátko)
smótrit	=	hledí
kolybel^{j}	=	kolébka
stánu	=	začnu
skázyvať skázki	=	vyprávět pohádky
spajú	=	zazpívám
týž	=	ty pak
dreml^{j}i	=	dřímej
zakryť glázki	=	zavřít očka
uznáješ	=	poznáš
búdět vrémja	=	až přijde čas
brannoje žiťjò	=	vojenský život
vďěněš	=	vsuneš
strémja	=	třmen
vazmjoš	=	vezmeš
ružjò	=	puška
sidělce bojevóje	=	sedlo do boje
šolk	=	hedvábí
jevó	=	jeho, jej
d^{a}róga	=	cesta
pered	=	před
g^{a}tóv^{j}as^{j}	=	chystaje se
opásnyj	=	nebezpečný

RADIOVÁ HLÍDKA PRO NAŠE ČTENÁŘE.

Počátkem února byl slavnostním způsobem zahájen provoz silné radiotelefonické vysílací stanice v Praze. Dříve jenom stěží, a to ještě drahými přijímacími přístroji bylo možno na venkově slyšeti zprávy, koncerty a divadla z Prahy, Brna a p. Dnes možno zaříditi si téměř po celých Čechách a Moravě a z části i ve většině míst na Slovensku přijímání levným krystalovým aparátem. Nejdražší součástí takové stanice vždycky zůstanou telefonní sluchátka (80—100 i více Kč). Kdo bude chtíti pracovati, musí proto v prvé řadě mysliti na ně. Ostatní bude velmi levné. Od 1. dubna bude se platiti poštovnímu úřadu za každou radiovou stanici pouze Kč 10 měsíčního poplatku jako předplatné na československé vysílání.

Tyto události velmi zajímají mládež, která si sama vyrábí přijímací stanice a nalézá v tom milé poučení a ušlechtilou zábavu. Z dopisů, které došly do naší redakce, je viděti, že tu mnohá hlavička hloubá a tříbí si ducha v přemýšlení. Proto jsme se rozhodli uveřejňovati od příštího čísla radiovou hlídku, kterou si bude školní mládež sama psáti. V květnovém čísle »Lípy« bude nejdříve popis a návod ke zhotovení nejlevnějšího krystalového přijímače a v dalších číslech bude pak návod pro různé druhy antén, vysvětlení různých složek a podstaty složitějších přístrojů. Doufáme, že členové Dorostu Č. k. přivítají tuto hlídku rádi a s povděkem.

JOZEF ISRAËLS: *MAMINČINO ZLATO.*

LIDOVÉ UKOLÉBAVKY FINSKÉ.

Pacholíček sám je zlato.

Matka svého pacholíčka
pěkně houpá, pěkně hýčká.

Zadarmo je píseň tato,
pacholíček sám je zlato.

Písničku mu pěju prostou,
jaké na pastvištích rostou.

Matka mi je zpívávala,
když mne malou kolíbala.

Zpívala mi bez penízku,
písně vila do řetízku.

V otcovském to bylo dvoře,
nebylo tam žalu, hoře.

Pamlsek spánku.

Kačer vede svoje děti,
kačena své děti-smetí,
za kačerem, za kačenou
drobná kačata se ženou.
Kačírek má siná pera,
krásná, jako málokterá.
Kdybych já ta pera měla,
za moře bych zaletěla,
ve zámořském dálném kraji
sladký spánek prodávají.
Nakoupím ho, co ho schová
dědečkova brašna nová,
naložím si dřímotinky
babiččiny do mošinky,
by si dítě pomlsalo,
hajalo a neplakalo.
Hajej, nynej, spinky, spinky,
tu máš sladké dřímotinky!

Co si matka vykolíbe.

Kolíbu si zpolehoučka
statečného svého kloučka,
aby mně byl zdárným synem,
v bouři střechou, v slotě týnem.
Hajej, máti tebe líbá,
dadej, tebe vykolíbá
za oráče, osévače,
za kopáče, rozsévače;
sám za Vranou budeš chodit,
brázdy jako šňůru vodit.
Hajej, tebe musí máti
líbati a kolíbati,
aby rostla tvoje síla,
čiré lesy vymýtila,
zorala je na políčko,
vypěstila obilíčko,
místo rokytí a trní
vykouzlila zlaté zrní,
žito, ječmen, pšenku zlatou,
aby měli máma s tátou.
Hajej, dadej, síl a rosti,
čeká tebe práce dosti:
musíš pro mámu a tátu
uroubiti novou chatu,
lázeň novou při té chatě,
nový prah jí zasaď k patě,
nový prah i nová vrátka
aby měla naše chatka.
Hajej, dadej, pacholíku,
ochránče můj, pomocníku!
Teprve jím budeš, synku,
až si vezmeš mladou žínku:
vodu nosit bude za mne,
lázeň vytápěti za mne,
dvorek umetati za mne,
na přeslici příští za mne.

Mateřská nejistota.

Hodný bývá každý synek,
dokud nevyroste z plínek,
špatného nic nedokáže,
dokud povijan ho váže.
Nevím, nevím, matka sirá,
nejistota duši svírá,
co mi z tebe zroste, zkvete,
vychovám si z pacholete;
nejistotou mru a trnu,
nechovám-li rodu skvrnu.
Mnohá těšila se matka,
nadála se od robátka,
že ji bude podporovat,
poslouchat a opatrovat,
ale místo pomocníka
vypěstila nezdárníka,
který rval jí vlasy šedé,
vrásky oral v líce bledé.
Kdyby mysli méně hrdé
chlapec byl a méně tvrdé,
matičce by neublížil,
rodičce by nepřitížil.
Kdyby chlapci jen se zdálo,
kdyby tušil jenom málo,
co s ním matka vytrpěla,
jaké bolesti s ním měla,
zažila by ve svém věku,
lásky jeho jen a vděku.

Spánek tebe vezme v saně.

Spi, holátko, pacholátko,
hajej, nynej, usni sladko!

Přizpívám ti líbý spánek —
slyšíš cinkot jeho sáněk?

Stříbrné má spánek saně,
zlaté, tebe vezme na ně.

Přijeď, spánku, s rohačkami
se zlatými rolničkami!

Přijeď, spánku, hoška zavez
za chalupu naši, za ves!

Cesta jako z cínu bitá,
rovina jak z mědi lítá.

Zavezl mi hoška spánek
do království radovánek.

Stříbrné tam trčí hory,
na nich šumí zlaté bory.

Stříbrné tam hory trčí,
na nich šumí zlaté smrčí.

Co je v háji souček tenký,
zpěv zní zlaté žežulenky.

Přeložil Josef Holeček. — Dětská ozdůbka z »Volné školy práce« v Kladně.

MATIČKA NAŠE STŮNĚ.

K básni Jana Urbánka melodii složila M. Sýkorová, 13l., »D. D.«

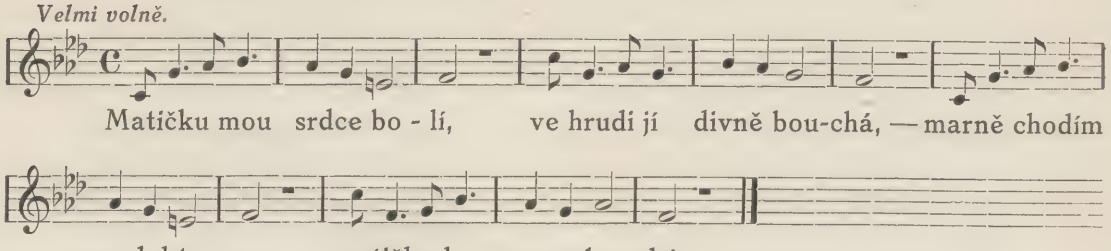

Neužívá jeho léků,
nepomůže domlouvání,
ví, že srdce její bolí
od velkého milování.

Osmi dětem život dala,
osm si nás vychovala —
teď ji proto srdce bolí,
že nás tolik milovala.

POVÍDKA O MATCE.

Kdo to sténá? Jediný syn domu leží těžce nemocen. Je večer. Ve světnici je dusno, a ošetřovatelky nemocného cítí již velkou únavu. Hoch zmítá hlavu se strany na stranu a jen sténá. Nepromluvil už po dva dny ani slova. Otec se nemůže déle dívat na chlapcovo utrpení. Aby se poněkud občerstvil, vyšel ven do zahrady. Jakási postava přichází proti němu.

»Kdo jste?« táže se otec, nemaje tušení, s kým mluví.

»Však víš!« odpověděla *Smrt*. »Jsi připraven?«

»Připraven?« táže se otec.

»Musím vzíti život z tohoto domu,« řekla Smrt.

»Tak vezmi mne,« nabídl se otec, »a ponech zde mého syna. Já vedl kroky jeho po cestách přímých, a život jeho je čistý. Vezmi mne!«

Smrt vztáhla ruku a krátce řekla: »Pojď!«

Tu otec pojednou ucítil, kterak mu krev probíhá tělem, cítil v sobě plno životní síly, neboť byl ještě v letech, kdy člověk má právo na život. Ohlédl se kolem. Vidí svá zamilovaná místa: tam ty stromy kolem vesnické kostelní vížky, dole za nimi řeka protéká klidně mezi svými břehy, nad ním hvězdná obloha. Všecky tyto věci přirostly mu k srdci. Dosud není rozhodnut, co počít. Smrt drží ruce napřaženy a vztahuje je po něm. Otec bojuje v duši; čím dále tím více roste v něm touha po životě. Hle, tady u jeho nohou je zahrada, na které pracovával, nedaleko tam pole, která obdělával. Teď pohnul se pták na větvi. Všecko to připomíná otci život. Život, který se najednou před ním uzavírá. Teď zařehtal kůň ve stáji a pes zaštěkal. Je rozhodnut. Zde je ho ještě třeba.

»Jsi připraven?« táže se Smrt.

»Ne, ne, já nemohu jít,« odpověděl otec zlomeným hlasem.

MIK. ALEŠ: *ZE »SIROTKA«.*

Potom obrátiv se, váhavým krokem ubíral se ke stavení. Neměl odvahy jíti do pokoje k nemocnému chlapci, uzavřel se do své světničky a zdrcen seděl v zadumání.

Jsou v pokoji u nemocného ještě dvě jeho sestry a matka. Za chvíli mladší sestřička, unavená bděním, vyšla potichu do zahrady. Tu spatří státi postavu, netušíc, že to Smrt.

»Musím vzíti život z tohoto domu,« oslovila ji Smrt.

»Ušetři mého bratra,« pravila sestra, »ušetři ho a vezmi si mne, neboť on je mé druhé já, bývali jsme vždycky pohromadě, on by na mne nikdy nezapomněl.«

»Tedy pojď!« řekla Smrt a vztáhla po dívce ruce.

Ale dívka třesouc se zírá na postavu s bázní. Vidí hvězdy nad sebou zářící; jako dnes nezářily ještě nikdy. Tam v dáli šumí řeka, na jejích březích si spolu hrávali. Život začíná se dívce zdát příliš drahý, její odvaha schladla. Obrátila se a rychle spěchala k domovu.

Později v noci vyšla starší sestra do zahrady se osvěžit a potkala Smrt.

»Dosud čekám,« pravila Smrt.

»Chci jíti s tebou,« odpověděla dívka statečně. »Jsem silna, podstoupím to pro něho. Společně jsme si hrávali, společně knihy čítávali, byl mým důvěrníkem, chci jít.«

Zase vztáhla Smrt obě ruce po ní.

Ale děvče začalo pojednou cítit vážnost okamžiku. Vždyť je na vrcholu života. Její život nepatří jenom jí, neboť má ženicha. Zde stojí ten růžový keř, ze kterého mu utrhla první růži na důkaz své lásky, když její ústa zdráhala se mu to prozradit. Bratr je dosud hoch, který nepocítil toho blaha v životě, nebude ho tedy postrádat. Beze slova se obrátila, a potlačivši slzy vešla do domu odhodlána k životu.

Naposled časně z rána, když již svítalo, vyšla matka, zanechavši obě dcery u nemocného syna. Pro slzy v očích ani neviděla, že Smrt stojí před ní.

»Ach,« vykřikla, lomíc rukama, »tys přišla pro něho!«

»Přišla jsem pro jeden život z tohoto domu,« pravila Smrt.

Tu matka odpověděla s úsměvem: »Jsem hotova,« a podávala jí ruku. »Dovolíš mi jen ještě, abych dokončila své povinnosti?« »Počkám na tebe.«

Matka vrátila se do domu, přehlížela všecko a vidí, že je vše v pořádku. Vzala potom své klíče a zanesla je do pokoje k nemocnému a dlouho, dlouho dívala se mu do tváře. Ani s mužem, ani s dcerami nevyměnila jediného slova.

Když se tak dívá na svého synáčka, vidí ho ještě jako nemluvňátko, jak ponejprv jí ho kladli do loktů. Teď slabý úsměv přelétl přes její obličej!

Potom vyšla do zahrady. Květiny již zvedaly ospalé hlavičky, a chladný větřík pohrával jejími vlasy. Ohlédla se kolem do kola: na svůj příbytek, na vesnici, a její vzpomínka platila muži i dcerám, které jistě pečlivě se budou o chlapce starat. Avšak kde je Smrt? Nikoho neviděla kolem, až tamto po pěšině teď někdo přichází.

»Jsem hotova,« praví matka, »zde jsem,« a podává ruku postavě. Postava vzala její ruku do svých a pravila laskavě: »Má sestra Smrt odešla.«

»A ty, kdo jsi ty?« ptala se matka.

»Já jsem *Život*.«

A matka, obrátivši se, vešla do domu. Na schodišti očekával ji už otec a s radostí pravil: »Tiše, tiše, právě teď usnul.«

Dle anglické čítanky. (Besedy Času.)

MAMINKA.

Pod lipami za dědinou skotačilo několik dětí. Slunce pražilo, až se vzduch tetelil. Lípy voněly medovou vůní a v korunách jejich bzučelo to jako v úle. Prohřátým vzduchem honili se bílí motýli.

Ferdík Zahrádkův, hoch jako jiskra, dává právě komediantské představení. Chodí po rukou a dělá kotrmelce, jako by ani kostí v těle neměl. Několik hochů a drobných děvčátek obdivuje jeho kousky. Ferda nadýmá hrdě tváře a v černých očích mu svítí šelmovství.

V zátočině cesty objevila se žena s košem v ruce. Je mladá ještě, ale jde těžce, téměř vrávoravě. Horní část těla naklání vzad a nepřirozeně veliký život vypíná kupředu. Ve tváři je bledá a vypadá utrápeně. Zdá se, že těžký koš, který vleče na pravé paži, ji stáhne k zemi.

Ferdík zahleděl se na cestu a stáhnuv posměšně rty, vykřikl:

»Koukejte, tamhle jde tetka Hovorková! A jak si šlape, co!«

Hoši i děvčátka vypukli v hlasitý smích, jen drobná, bělovlasá dívčinka zastřela si ručkama tvář a dala se do usedavého pláče. Svezla se na kolínka, zabořila hlavu do trávy a tělo se jí třáslo prudkým vzlykotem.

Děti se zarazily.

Starší hoch, který vyřezával si pod lipou na nové bičiště ozdoby a ostatních dětí si dosud nevšímal, přeskočil nyní příkop a přikročil k plačícímu děvčátku.

Nadzvedl jí hlavu a soucitně se zeptal:

»Proč pláčeš? Udělal ti někdo něco?«

Vzlyky neustávaly.

»Nu, povězl« řekl ještě jednou a pohladil ji po hlavičce.

Maličká se poněkud upokojila a zpod zástěrky drala se vzlykotem přerušovaná slova:

»O-ni se po-smí-va-jí na-ší ma-min-ce — — —«

Podíval se na cestu, kde žena právě usedla na mez, aby si oddechla. Pak se obrátil prudce k Ferdíkovi a řekl:

»Ferdo, to ty? Nestydíš se? Kdyby to tak byla tvoje maminka?«

Ferdík zrudl jako mák a sevřenými rty mu proklouzlo:

»Hm —«

»A kdyby se jí někdo smál?«

»Tak bych mu nařezal,« vyhrkl Ferda.

»Ano, jinému bys nařezal a sám se vysmíváš. A co je tu vlastně k smíchu? Což to nevíš, že tvoje maminka chodila právě tak, než měla tebe nebo vašeho Lojzíka.«

Ferdík vykulil oči navrch hlavy a hleděl na něj vyjeveně. Ostatní děti dívaly se rovněž užasle.

Ferdík zavrtěl prudce hlavou a zakoktal:

»To — to není pravda. Mne i Lojzu chytla babička pod kolem u mlejna —«

»To se ví, že to není pravda, naši Tonču přinesla tetka Kordaska z lesa,« řekl Frantík Jeřábkův.

»A nám maminka povídala, že našeho Karlíčka přinesl čáp,« řekla Kačenka Válečková.

»Když vám povídám, že to jsou všecko pohádky pro maličké dětí, které ještě ničemu nerozumějí,« řekl zastánce děvčátka a dodal: »Je to tak, jak jsem řekl. Každá maminka nosí děťátko v sobě, ale je napřed malinké a teprve po delší době, když trochu uroste, tak se narodí.«

Děti mlčky a nedůvěřivě vrtěly hlavami, až po chvíli řekl Pepík Horáčků:

»To by mohlo být, naše kočka měla taky koťátka v sobě a měla tři.«

»No jó, kočka, ale maminka!« řekl Frantík nedůvěřivě.

»Já tomu věřím,« přisvědčil jiný hoch. »U nás to bylo taky tak.«

»A bolí to maminku, když nosí v sobě děťátko?« zeptala se Kačenka.

»Toť se ví, že bolí! Musí dát děťátku všecku krev a maso, když roste. Podívejte se tamhle na tetičku, jak je bledá a slabá, protože bude mít brzy děťátko!«

Všecky děti zahleděly se na ženu, která dosud seděla na mezi a opírala hlavu loktem.

Bylo jim líto maminky, že trpí takovou bolest pro to maličké děťátko.

Ferdík stál se sklopenou hlavou jako hříšník. Najednou přiskočil k dívence, která se už uklidnila a utírajíc si oči, poslouchala, co si děti povídají. Vzal ji za ruku a řekl prosebně:

»Pojď si, Aničko, s námi hrát, já už se víckrát vaší mamince nebudu smát. Já jsem nevěděl, že bude mít děťátko.«

Anička si utřela poslední slzičku, zasmála se jako sluníčko po dešti a za chvilku už se děti rozčítávaly ke hře »na honěnou.«

Rozběhly se po cestě travou zarostlé a smích se ozýval se všech stran.

Vtom se žena na mezi zvedla, s námahou vyzdvihla koš a pomalu kráčela ke vsi.

Děti ustaly ve hře. Anička běžela mamince naproti. Ferdík se pomalu přišoural k ženě a řekl:

»Tetičko, dejte mi ten koš, já vám ho zanesu domů!«

Udiveně se podívala na hocha a měkce řekla:

»Je těžký, neunesl bys ho, Ferdáčku.«

»Jen ho sem dejte, uvidíte!«

Uchopil držadlo košíku oběma rukama a nesl statečně koš ke vsi.

Anička držela se maminky za ruku a cupala se smíchem vedle ní.

Z krajní chalupy vyšel muž.

Zastřel si rukou oči proti slunci a díval se pod lípy. Zahlédnuv ženu s děvčátkem, vykročil jim vstříc.

»Ale, Anno,« řekl vyčítavě, »pročpak táhneš ten koš? Mohla by sis ublížit!«

»Vidíš, jakého mám statného pomocníka,« odpověděla žena s úměvem a ukázala na Ferdíka.

Muž vzal mu koš z ruky a pohladil ho upracovanou pravicí po vlasech.

»Jsi hodný, Ferdáčku!«

Ferdík zrudl a rychle se obrátiv, ubíhal pod lípy.

Z čítanky Zd. Záhoře »Jak vzniká život«. *J. L. Kostelecký.*

ST. SUCHARDA: *UKOLÉBAVKA.*

KOZÁCKÁ UKOLÉBAVKA.

K básni M. Lermontova hudbu složil Josef Holý. (Op. 46. č. 2.)

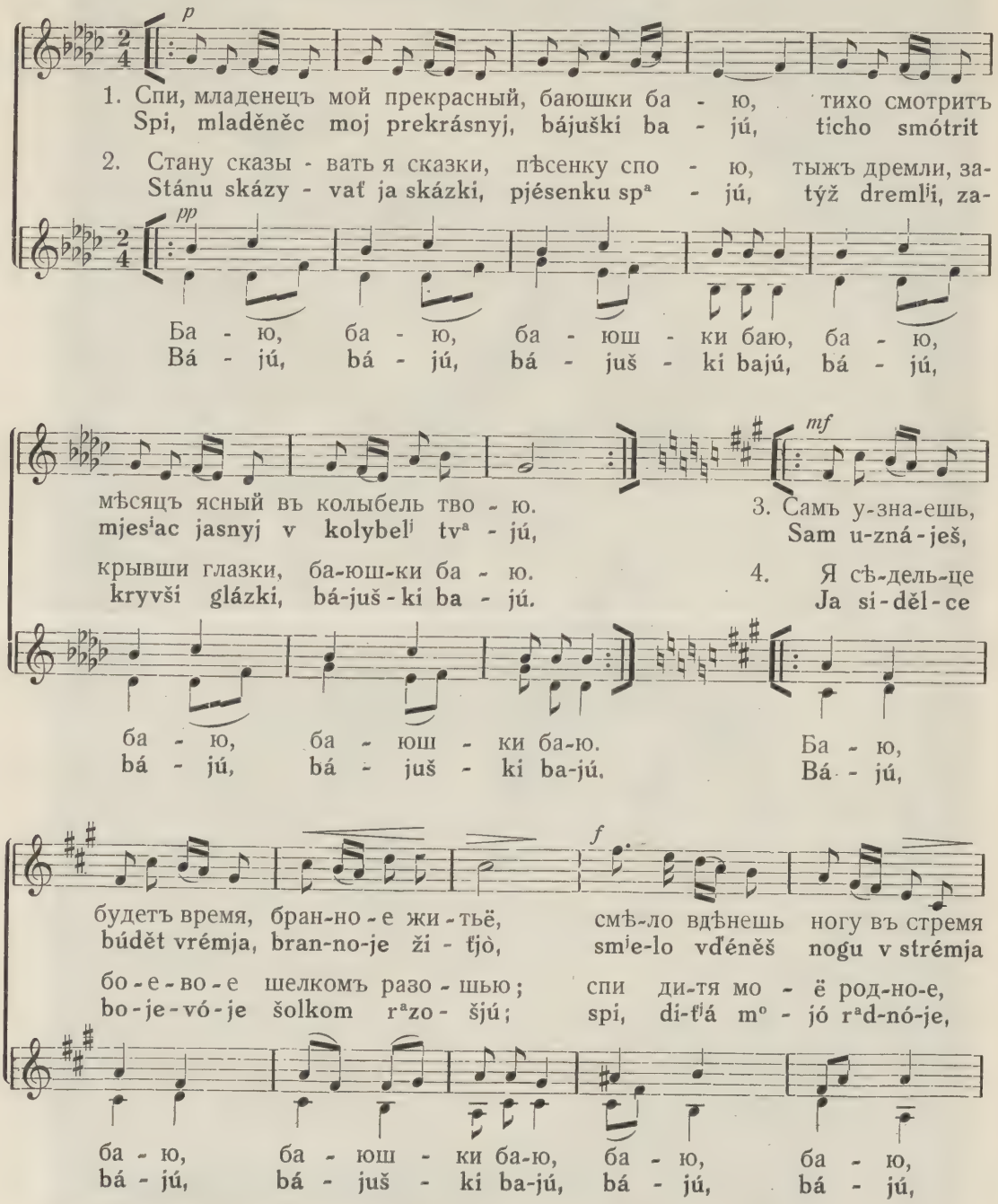

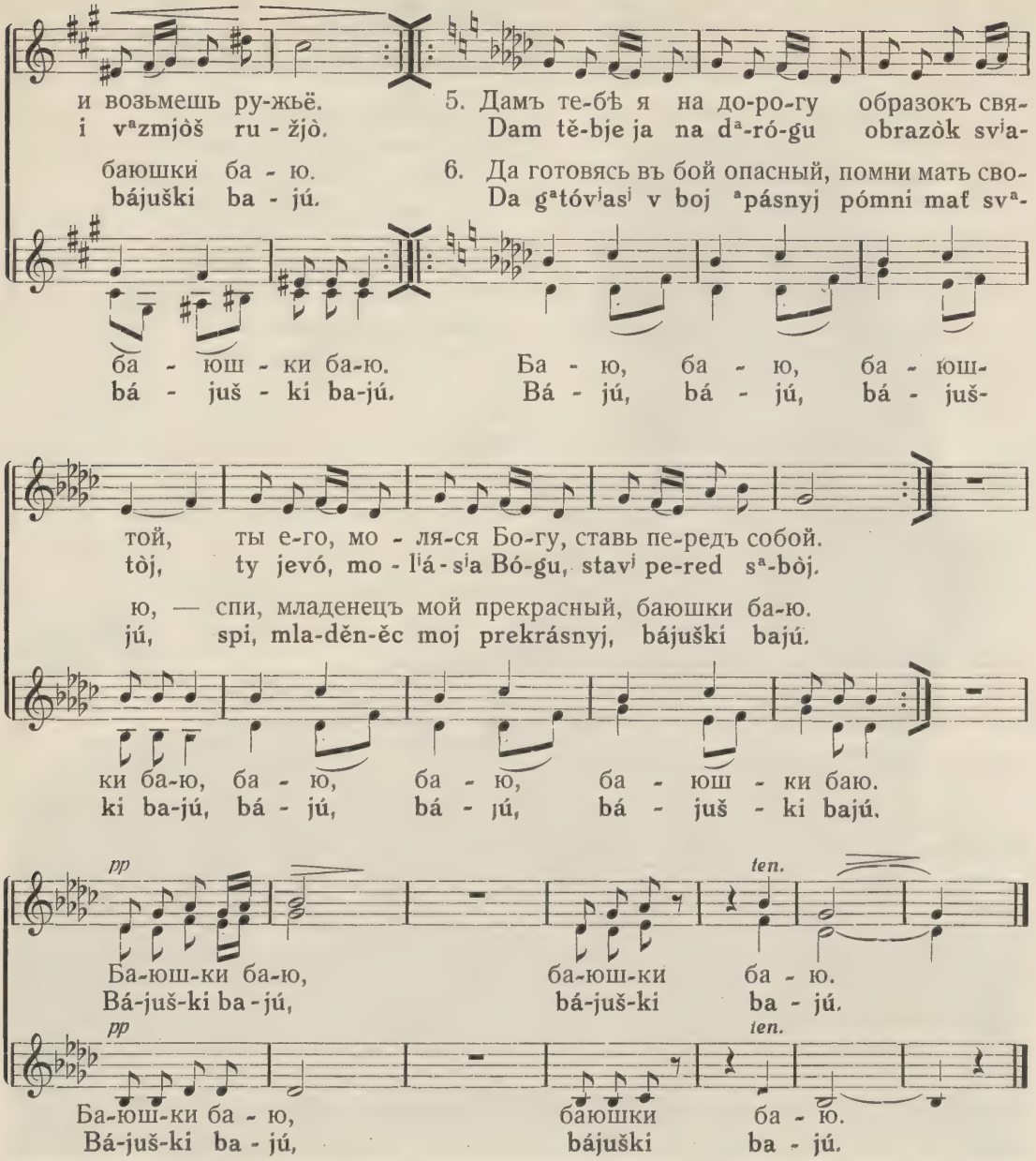

Píseň (zde pouze 3 sloky ze slavné básně Lermontovovy) vyjadřuje matčin smutek při myšlence, že snad, až synka vychová, ztratí jej v bojích neklidného života kozáckého. Složil ji český skladatel Josef Holý, dosud žijící stařičký vrstevník a chráněnec B. Smetany. Naučte se ji zpívat rusky. Proto všude připsáno, jak máte čísti.

Bližší o tom najdete na obálce na str. XXX.

JARNÍ VZPOMÍNKA.

Ze sborníku »Matka«. (Vydal Ústřední spolek českých žen.)

Jaro se pěkně usmálo,
jabloně jsou už v květu,
skřiváncí písně zvoní zas
obzorem dalekých světů.

Mamina má je šedivá,
vrásky má v úsměvné tváři
a modré oči dobrácky
jaru vstříc vesele září.

Mamina má je maličká,
za humny vyšla si právě
na černou kvočnu se podívat,
na malá kuřátka v trávě.

A jak tak sedí skloněná
nad kvočnou s havětí milou,
slily se květy jabloně
s tou její hlavičkou bílou.

Jaro jí vroucně zlíbalo
za všechny starosti žití,
hebce jí hladí sluníčko
šedivé vlasy, jež svítí. —

Mamina má je maličká,
v srdci mém vždycky však roste,
vždyť její srdce mateřské,
ač zlaté, je přec tak prosté.

Lev Uhlíř.

TRI OBRÁZKY.

I.

V záhrade pod rozkvitnutou jabloňou sedela pani a vyšívala, vedľa nej dievčatko čítalo knižku. »Betuška, mala by si tiež trochu behať po slniečku, ako Karol, nebola by si taká bledá.« »Radšej som pri tebe, mamička, a — ani sa mi nechce od knižky.« »Bola by som rada, keby si dala Karolovi trochu svojej miernosti a Karol tebe trochu divokosti. Kde asi zase behá?« »Práve ide a čo že to nesie?« Ohorený chlapčok s dlhými vlasmi bežal k nim po tráve. »Betka, zase mám vajíčka! Aké sú pekné, podívaj sa mamička!« A roztvoril červenú čiapku. Matka zazrela štyri malinké vajíčka. »Naozaj, sú pekné, pomarančovej barvy so zlatými bodkami. Kde si ich našiel?« »To sú lednáčkove. Má hniezdo pri potoku, ako je ten vysoký breh, len dnes som ho vystriehol. Ľahol som si na brucho, natiahol dolu ruku —« »Dobre, že si nepadol do vody,« dodala matka. »Zase mám nové vajíčka do sbierky, hneď si ich tam zanesiem. Poď so mnou, Betka!« Sestra šla. »Betka, tebe sa nepáčia tieto vajíčka?« »Páčia, ale ako ich budú staré vtáčky hľadať, ako budú za nimi nariekať. Boli by z nich mladé, a takto z nich nič nebude.« »Nič? Podívaj sa na túto krásnu sbierku. Počkaj, ako sa bude Bedrich diviť, lednáčka iste nemá.« Karlík doniesol krabicu plnú priehradôk s rôznobarevnými vtáčími vajíčkami. »Ešte mi chybí konipások, ale už aj o tom viem, má hniezdo pri splave, však ja ho nájdem.« »Karolko, ale mne je tých starých predsa ľuto.« »Čo

M. ŠVABINSKÝ: *STAŘENKA.*

mám robiť? Keď už mám tak moc vajíček, nenechám sbierku neúplnú. Keď som sbieral chrobákov, plakala si za nimi, Betka, že sa trápia na špendlíku, sľúbil som ti, že ich už nebudem chytať, teraz si sbieram vajíčka.« Ešte sa chvíľu rozprávaly deti nad sbierkou a staršia sestra vážnejšia a citlivejšia docielila na koniec, že si Karol vezme od každého vtáčka len jedno vajíčko.

II.

Pri zahradnom rybníku bol splav, ale že bolo suché leto tiekla cezeň voda slabým jarčekom. Dolu pod splavom na vlhkých doskách zarastených zelenými riasami, sedel v chládku vtáčik konipásek a čosi tam kutil. Dve deti ho pozorovaly z jelšiny. Zdvihol sa, odletel, ale nie ďaleko. Na mladom stromku pod splavom si sadol a zmizol medzi vetvami. Karol dychtive vyskočil, rozhrnul listie — hniezdo s piatimi vajíčkami. »Betuška, Betuška, tu je!« volal radostne. Naľakaný vtáčik s krikom vylietol a obletoval detské hlavy sklonené nad hniezdom. Preto sa tu Betka dlho nezdržala, Karol podľa sľubu vzal si len jedno vajíčko. »Budeme sa sem chodiť dívať, ako sa mladé vyliahnu.« Chlapcovi sa tá myšlienka zapáčila. Miesto toho, aby sliedil po nových a nových hniezdach, naučil sa chodiť so sestrou na návštevu ku konipáskovi. Vtáčik sa netešil ich návšteve menovite so začiatku. Vždy naľakane vyletel a nariekal, ale keď deti prichádzaly častejšie, ticho pozrely do hniezda a práve tak ticho odišly, podarilo sa im zastihnúť vtáčka sediaceho na vajíčkach. To bolo pre Karla niečo nového. Keby ho Betuška nebola odtiahla, bol by tu stál dlho a díval sa na čierne očká, v ktorých bolo mnoho strachu, ale vtáčik sa premohol, len aby nemusel opustiť hniezdo. A ešte keď sa vyliahly mladé. Pišťaly a naťahovaly krčky, keď im Karol nastavil prst. Pozdejšie sa operily a deti si ich braly na dlaň: taký teplúčký mäkký tvorik strachom sa krčí a žmúri očká. »Vidíš, Karolko, zo všetkých tých vajíček, čo máš doma, mohly byť takéto pekné vtáčatká.«

III.

Veliký dom vo veľkom meste. V izbe sedí vážny muž pri stole pokrytom knihami a rukopismi. Knihy sú vo skriniach, knihy sú na skriniach — sme v pracovni učenca. Nad písacím stolom visí niekoľko obrázkov, medzi nimi maľovaná podobizeň zamysleného dievčatka. Snadno v nej poznáme Betušku, ale v tom ustaranom mužovi ťažko by sme poznali bývalého živého Karla. Vstupujú dva páni, klaňajú sa obradne, hovoria k učencovi dlhú naučenú reč a konečne podávajú mu veliku listinu: kráľovská spoločnosť tá a tá menuje Karla Darwina svojim členom za zásluhy o vedy prírodné a pozoruhodné objavy. Darwin dojatý prijíma listinu, ponúka pánom stoličky a rozprávajú sa chvíľku; teraz už nie sú ich reči naučené, ale priateľské. Jeden z hostí sa zadíval na obraz s dievčenskou hlavičkou. »To je moja sestra Betuška, páni. Tá zasluhovala váš diplom skôr ako ja, škoda, že zomrela tak mladá. Ona ma naučila milovať prírodu, bez nej by som bol jednoduchým sbierateľom, akých jesto na tisíce. A sbieratelia, hoci sa domnievajú, že sú priateľmi prírody, sú práve jej nepriateľmi. Prestal som sbierať prírodniny a začal som si všímať živej prírody zásluhou mojej malej sestry Betušky.« Tak hovorieval Darwin o svojej sestre, tak to i napísal vo svojom životopise. *E. Everet.*

Fotografický snímek: Pěnice zahradní sedící na vajíčkách.

O SLIEPKE PIPKE.

Keď sišiel sňah a sliepka Pipka odštipla si v trávniku prvý svieži výhonok, tu sa rozbehla po lúke, zatrepala krýdlami a veľmi sa zaradovala. Keď potom pri hrabaní pokopaného záhonku Jano našiel prvú dažďovku a hodil ju sliepke, hltavo sa za ňou rozbehla a potom dôstojne, vysoko vyťahujúc svoje žltkasté nohy, zakrákorila svojim slepáčím nárečím: »Už sa časy obracajú, teraz nám už zase bude dobre!« Vajíčko, ktoré na druhý deň sniesla a ktoré mamička uvarila malej Viere, malo krásne žľté žltko ako čerstvý kvietok.

Sliepka Pipka rozpráva čosi dôležitého ostatným sliepkam a kohútovi. Že je jaro a že chce mať detičky. Pekné žlté a strakavé a že bude s nimi chodiť na lúku na prechádzku. Rozpráva a rozpráva a pri tom hľadá, kde by si pripravila hniezdo. »Pipka kvoka,« hovorila mamička; sniesla s povaly kukaňu, pekne ju vystlala a dala do ne Pipkine vajíčka. Pipka s uznaním prijala túto mamičkinu starostlivosť, vliezla do kukane, postavenej do rohu teplej miestnosti a sedí, sedí. Niekedy si čosi upraví zobákom a zase sedí nepohnute hodne na široko, perie našušorené, len aby všetky vajíčka boly v teple. Len na chvíľočku sbehne a hneď zase opatrne hreje ďalej.

Jednoho dňa, keď sa Vierka zobudila, hovorí mamička: »Pipka už má kuriatka.« Vierka bežala s mamičkou do komory. A podívajme sa: kuriatka už stoja pekne na nôžkach a sú ako žlté vajíčko, ktorému prirástly nožičky a hlavička. Pipkajú a už svo-

jími malými zobáčikami statočne ďubkajú do krúp s rozsekaným vajíčkom, čo im mamička pripravila.

Ale čo sa to stalo s našou milou, krotkou Pipkou? Tak sa na Vierku rozbehla a skoro ju ďobla, pretože chcela pohladkať jedno žltučké kuriatko.

»Mamička, prečo sa Pipka na mňa hnevá?«

»Nuž dieťa moje, ako každá mamička bojí sa i ona o svoje detičky, nechce, aby si im ublížila.«

»Ale, mamička, veď tie kuriatka sú tiež naše!« namieta Vierka, lebo by sa rada s kuriatkami pobavila.

»Sú naše, Vieročka, ale Pipka je ich mamička a má na ne najväčšie právo. Podívaj sa, čo sa nasedela, kým sa z vajec vyliahly kuriatka. Vieš, aká bola pred tým neposedná, celé dni behala po dvore a po lúke a teraz tu sedela a hriala vajíčka, aby vyviedla pekné kuriatka. To preto, že je dobrá mamička.«

»A mamička, ako sa z toho vajíčka urobí kuriatko?«

»Nuž, to je tak,« vraví mamička, a jej pílne ruky už miesily cesto na doske. »Vo vajíčku bolo schované také malé očko, zárodok. Keď Pipka sedela na vajíčku a hriala ho svojim telom, tu zárodok začal sa vyvíjať a rásť. V žltku a bielku mal svoju potravu, našiel si tam, čo potreboval pre svoje kostičky, mäso, kožu, perie, zobáčik. A keď už vo škrupinke nebolo čo jesť a zo zárodka sa za ten čas stalo malé kuriatko, pekne si preďubkalo zobáčikom dierku do škrupinky, škrupinka praskla a kuriatko bolo na svete.«

Malá Vierka bola hodnú chvíľu ticho. Za to Janko, ktorý počúval s Vierkou, ozval sa rozpačite:

»Mamička, my by sme vlastne nemali jesť vajíčka; však by zo všetkých mohly byť kuriatka.«

»Možno, že by mohly,« odpovedala mamička s úsmevem. Tešilo ju, že Janko vždy premýšľa o tom, čo počuje. »Ale predstav si, vychovali by sme toľko kureniec, čo nám do roka sliepky nanesú vajec? Vidíš, z každého zrna by mohol vyrásť klas a predsa väčšinu zrna someleme na múku a len menšiu čiastku zasejeme. A tak je to i s vajciami. Slúžia nám k jedlu a sú pre nás dobrou potravou. Otecko mi o tom nedávno čítal. Tak ako to kura našlo vo vajíčku všetko, čo potrebovalo ku svojmu vzrastu, tak i my tam nájdeme všetky dobré veci, ktoré sú nám nutné k tomu, aby sme boli zdraví a silní. Vieš, že vám teraz často uvarím vajíčko k večeri? To preto, čo som sa dozvedela od otecka.«

Otvorenými dvermi z komory hrnula sa sliepka Pipka so svojími deťmi na prvú návštevu do izby. Kuriatka pipkaly, asi v údive nad svojim prvým dobrodružstvom pri preskakovaní nízkeho prahu, a Pipka si vykračovala tak rozvažne a pyšne, ako ju Vierka dosiaľ nevidela:

»Kto má krajšie deti, ako tieto moje?«

Vierka sa díva na ne. Náhle siahne pre kúsok buchty, čo dostala na raňajky, rozdrobí ju a hodí Pipke:

»Tu máš, mamička Pipka, pre teba i pre detičky!« *Iva Šmakalová.*

Z ČINNOSTI DOROSTU ČERVENÉHO KŘÍŽE.

K NEJMENŠÍMU PROGRAMU DOROSTU ČSL. Č. KŘÍŽE.

Nezapomínáte na naše letošní úkoly?

Jsou tři:

1. Postaráme se o jednoho nemocného (slabého) spolužáka.

2. Vykonáme něco pro čistotu a výzdobu své školy.

3. Každodenně si vyčistíme zuby vlastním kartáčkem.

Co z toho jste již vykonali? A co hodláte teprve provésti? Nezapomínejte podávat o tom zprávy svým divisím!

KVĚTNOVÉ SLAVNOSTI MATEK.

Spolek »Ochrana matek a dětí«, který pomáhá chudým maminkám a pečuje o jejich malá robátka, pořádá vždy v květnu svátek matek. Letos budou oslavy tohoto svátku zvlášť veliké, neboť »Ochrana matek a dětí« bude při nich vzpomínati svého desetiletého trvání. Po celé republice budou se konati slavnostní schůze, besídky atd.

Budou-li i některé školy pořádati v květnu na oslavu maminek svoje besídky, najdou dosti materiálu k nim v tomto dubnovém čísle »Lípy«. Věnovali jsme je totiž rovněž matce, kteréžto slovo znamená jistě pro každého z nás nejčistší lásku a největší dobro v životě.

Kromě toho doporučujeme vám návod k pořádání svátku matek a velmi cenný výběr básní, prós a hudebních čísel, jež k tomu účelu vydala loni v Brně Česká zem. péče o mládež na Moravě.

SLIB DOROSTU ČSL. Č. KŘÍŽE.

Slib Dorostu Čsl. Č. k. je aktem slavnostním, jenž se má díti pouze při výjimečných příležitostech. Skládá se hromadně všemi přítomnými členy Dorostu Č. k. Nejlépe se hodí jej vykonati jako vrcholný závěr nějaké slavnosti, na př. dorostového sjezdu okresního nebo župního. Dobře si zapamatujte slova pana učitele, který vám napřed vyloží, co to znamená něco slíbiti, a co to znamená skládati *slib Dorostu Červ. kříže*, hlavně jaké z toho pro vás vyplývají povinnosti.

Místo, kde se slib koná, slavnostně upravte. Obyčejně stojí děti v hledišti divadla, koncertní síně a pod. a na jevišti nebo na podiu se upraví malá scéna. Zejména se doporučuje, aby slib byl skládán přímo na symbol programu Dorostu Č. k., totiž na vlajku Červeného kříže (červený rovnoramenný kříž v bílém poli). Tuto vlajku drží členové Dorostu Č. k. Státní vlajku lze vhodně postaviti buď vedle vlajky Č. kříže, nebo ji můžete široce rozprostříti jako pozadí scény, kterou tvoří děti s vlajkou Č. k.

Slib přednese za všeckny jeden člen Dorostu Č. k. Na to odpovědí shromáždění členové Dorostu Č. k. jednohlasně: »Tak slibujeme«.

Vlastní slib.

Slibujeme, že budeme vždy plnit všechny povinnosti, které jsme vzali na sebe v Dorostu Čsl. Červeného kříže. Slibujeme stálou věrnost jeho znaku.

Chceme býti zdrávi. Budeme pečlivě dbáti o čistotu svého těla, své školy i svého domova. Budeme hojně pobývati na slunci a na čerstvém vzduchu a budeme otužovati své tělo studenou vodou. Všemu, co škodí zdraví, zvláště lihovinám, se budeme vyhýbati.

Chceme vždy pomáhati svým spolužákům a každému, kdo potřebuje pomoci. Budeme brániti proti křivdě všechny živé tvory a rostliny.

Slibujeme, že budeme vždy mluvit pravdu a každému přáti jen dobré. Chceme v Červeném kříži šířiti přátelství, lásku a mír mezi všemi lidmi a potlačovati závist a zlá přání. Chceme se poznávati s Dorostem v jiných zemích a pomáhati mu v neštěstí.

Zůstaneme vždy věrni svému národu. »Chcem sloužit vlasti milené a všeho světa míru.«

PROČ JEN NA BOŽÍ HOD?

V minulém (7.) čísle »Lípy« jste četli výňatek z amerického listu, který pověděl svým čtenářům o myšlence přinesené do Ameriky *z naší republiky:* »na Boží hod a velikonoční pondělí mysliti si jen samé pěkné věci o svých příbuzných, učitelích a spolužácích, a mluviti i konati krásné věci, jaké jen možno si pomysliti.« Myšlenka od nás vyšlá odrazila se od Ameriky a vrací se zase k nám. A hle! Dává *nám* znova myslit, ba naléhá sama, aby byla *u nás* ještě lépe domyšlena. Neboť nyní se tady u nás musíme zeptat: »*Proč jen na Boží hod?*« To je příliš málo, to nám nemůže stačit! Pouze jeden dva dny v roce myslit si jen samé pěkné věci o svých příbuzných, učitelích a spolužácích — a

ostatní dny v roce už nikoli? 2 proti 363? Co by zmohli ti dva osamělí, opuštění pěkní dnové proti takové přesile nepěkných? Sic také něco (vždyť věříme v krásu a dobro, ty nemohou přec zanikat bez účinku na život!), ale přec jen málo. Ale my chceme, aby v životě *panovaly* krása s dobrotou, ne aby se nějak v koutečku krčily před šeredností a zlobou! Chceme svět a život krásný! Toužíme: Pryč s ohyzdností, špatností, se zlem! Tedy to začněme *dělat!* Slova a pouhé toužení nestačí! Dejme se do práce, do díla, aby ohyzdnost se zlobou a špatností se umenšily a přestaly mít většinu! Jak to zařídíme? Tak: *udělejme si každý den Božím hodem!* To neznamená, nosit sváteční šaty a jíst z mazance — to znamená být sváteční *uvnitř* a žívit *duši* božskými věcmi. Zaměňme ty dvě číslice a mysleme si jen samé pěkné věci o svých příbuzných, učitelích a spolužácích *363 dny do roka!* To máme v moci, jen to chtějme! A nespokojujme se jen myšlením pěkným o příbuzných, učitelích, spolužácích — mysleme pěkně o *všech* lidech, o *každém* člověku! V *každém* člověku je něco dobrého, ušlechtilého (ruští spisovatelé tomu pěkně říkají »jiskra boží«) a to je v člověku to *hlavní*, to, co jej činí člověkem. Myslit o člověku jen samé pěkné, a vytrvat v tom myšlení, i když z člověka vyrazí občas něco nepěkného a zlého — neboť toto zlé a nepěkné *není* v člověku věcí hlavní, nezbytnou, na vždy!

Tak tedy opravme a doplňme svou myšlenku, která od nás přeletěla už jednou přes oceán do Ameriky, a opravenou, doplněnou, ještě pěknější pošleme ji Američanům po druhé. Přeletí-li myšlenka nanovo přes Atlantic, nechť tam pozdraví své *sestry*, myšlenky ušlechtilé a krásné, které kdysi vyšly z hlav vzácných Američanů Emersona, Thoreaua, Whitmana! (Vysloví se Em'rs'n, Thoró, Hvitmän.) *Gamma.*

U JANÍČKA.

»Nazdar, Janíčko. Dnes prišiel na mňa rad, aby som ťa trochu pozabával. Ešte ťa bolí?« S tymito slovami prišiel Lacko k nešťastnému Jankovi, ktorý si pred niekol'kými dňami vytkol nohu. Dnes, podl'a usnesenia dorostového výboru ich triedy, mal ísť do Priesolov, aby tam potešil spolužiaka a porozprával mu, čomu sa v škole za ten deň priučili. Janko nañho radostne pozrel: »Veru bolí, ešte trocha, ale preto nič. Čas sa mi vel'mi chytro míňa, keď každý deň niektorý z vás príde, a posedí pri mne. Zabudnem zavše aj na nohu. Včera bol u mňa náš predseda a doniesol mi sušených slivák a tú novú knižku »Do života«. Celý deň som ju čítal.« »Poznám ju tiež,« zamiešal sa do reči Lacko. »Pán učitel' nám z nej predčitoval. Vel'mi sa nám zapáčila a skoro všetcia sme si ju objednali. Tajomník už poslal aj objednávku divízii Čsl. Červeného kríža do Martina.« »A čo je nového?« naliehal Janko, keď Lacko zaml'knul. »Vel'ká vec,« rozohnil sa oslovený, »zariadime si sprchové kúpele.« »Nehovor,« odporoval chorý, v našej dedine a kúpele, kde by sme na to vzali peniaze; veď vieš, aká bieda je tu o každý halier.« »Veru k rodičom pýtať nepôjdeme — ti nemajú, ale pomôžeme si sami.« »A ako?« »Veď dočkaj, poviem ti. Budeme dorábať hodváb.« Janko otvoril ústa — —? Nerozumel. »Nu, len sa nečuduj. Je to celkom l'ahká vec. Pamätáš sa predsa, ako nám vlaní rozprával pán učitel', o búrci morušovom, či hodvábnickom?« Jankovi počína svitať v hlave. Namieta: »Ale kde ho tu dostaneme, a kol'ko bude stáť?« — »Nič, celkom nič. V Prahe je hodvábnický spolok, tam napíšeme žiadosť a celkom zdarma nám pošl'ú vajíčka. L'utujeme len, že tohoto roku nebudeme môcť všetci si dochovať aspoň po jednej tisícke huseníc. To by bolo . .« a Lackovi žiaria nadšením oči. »Ale pomaly to pôjde.« »A prečo by sme nemohli už tohto roku začať v takom množstve?« — pýta sa Janko. »To je nie tak l'ahká vec, braček môj. Najsamprv musíš mať morušové stromy, že by maly húsenice čo žrať, a u nás v dedine najdeš len zopár takých. Majstrakovci na nižnom konci tiež majú. Ale povedal pán učitel, že tie sú nie dobré, lebo hodvábnícke húsenice sa majú krmiť len listom z bielej moruše, a tam majú len čiernu. Objednali sme teda od spolku v Prahe 100 sadzeníc morušových. Majú len po jednej korune. Zaplatíme ich z dorostovej pokladnice. Okrem toho žiadali sme i morušové semä, z ktorého si sami moruše vypestujeme. »A či budeme vedieť s huseniciami narábať?« »Pán učitel' už nám pekne o tom rozprával, ako sa z vajíček vyliahnú malé husenice, ako si potom štyri rázy svlečú kožku a ako sa po 32 dňoch zakuklia. Pán učitel má od hodvábnického spolku peknú knižočku o hodvábníctve. Objednávame si i dva pre žiacku knižnicu. S tými sa zavše poradíme, keď niečo nebudeme vedieť. Tohoto roku budeme sa len priučovať. Každý dostaneme asi zo dvadsať húseníc, aby sme sa s nimi soznámili a naučili sa okolo toho robiť. Za to pilne

budeme si pripravovať liesky a zapriadárne, aby sme v budúcom roku začali už s väčším množstvom. A predstav si, Janko, až za dva — tri roky bude každý z nás mať jeden či viac tisíc húseníc. Je nás teraz v Doroste asi sto. To bude vyše 100.000 kukiel. Budeme ich posielať spoločne hodvabníckemu spolku do Prahy, ktorý nám ich vďačne odkúpi. A povedal otecko, keď sa dobre naučíme, že sa tomu od nás môžu naučiť aj starí a chorí ľudia a možu si tým zarábať.«

Janko už nemyslí na nohu. V duchu kŕmi húsenice, vidí heno na vršku zelenať sa stá morušových stromov. Vidí starého Palku, ako si pchá do fajky a žehná pánu učiteľovi, že mu poradil taký ľahký zárobek, z ktorého si môže aj trocha toho dohánu dožičiť.

Pri tom sa Janko nevedomky zamračí: »Na čože mu dohánu — takej otravy.« Ale vyjasní sa mu zaraz tvár, keď sa s velikým potešením kúpa pod novo sriadenou sprchou. To už usnul. Lacko pohladkal ho na líčko a tíško odišiel.

Nechceli by ste aj vy nasledovať príklad dorostovej školy, kde chodil Janko aj Lacko? Poraďte sa o tom s pánom učiteľom. *F. J.*

*

Hedvábnictví se stalo v mnohých zemích zdrojem národního bohatství, na př. v Italii, Francii, Japonsku. I u nás začala se po převratu věnovati tomuto průmyslu větší pozornost a dnes již máme Českomoravské družstvo pro průmysl hedvábnický v Praze, které skupuje zámotky z republiky, Hedvábnický ústav v Hradci Králové, který koná vědecké výzkumy. *Hedvábnický spolek v Praze-Žižkově, Blodkova ul. 8,* o němž mluví v hořejší povídce Lacko, stará se horlivě o rozšíření hedvábnictví u nás hlavně tím, že poskytuje všem, kteří by se chtěli zabývati pěstováním bource morušového, potřebné poučení a mnohé výhody pro začátek. Sazeničky moruší nabízí: *jednoleté za 20, 30, 40 hal. za kus, podle velikosti; dvouleté,* školkované, řádně zakořeněné za *70 hal.* Největší za *90 hal.* Jednoletých sazeniček se zasílá nejméně 100 kusů, dvouletých 30 kusů. *Dorostovým školám nečítalo by se porto.* Je však možno vypěstovati si moruše přímo ze semene. *Semeno* nabízí Hedvábnický spolek *1 dkg* à *2 Kč;* z 1 dkg vypěstuje se asi 1.000 sazeniček. Dále nabízí těm, kteří již pěstují moruše, zdarma *vajíčka bource morušového.* Žadatelé musí však oznámiti stáří moruší, jich výšku a rozlohu. Konečně všechno *potřebné poučení* najdete v pěkné *brožurce,* kterou si můžete u Spolku objednati za *Kč 5·—.* Je-li již některá škola tak daleko, že má již *zámotky,* může je nabídnouti ke koupi *Českomoravskému družstvu pro průmysl hedvábnický, Praha-Nusle.* Spolek jen žádá, aby *každá škola* činila své objednávky *hromadně* za všechny třídy. S objednávkami sazeniček si musíte velmi pospíšit: musí být totiž zasazeny *do konce dubna.*

Mimo hedvábnický spolek rozšiřuje v naší republice hedvábnictví *Svaz hedvábnických odborů čsl. válečných poškozenců v Táboře.* Ten nabízí školám *10 jednoletých morušových sazenic a brožurku dohromady za Kč 5·30. Slovenským školám* dodá všechny informace i vajíčka bource morušového *expositura minist. zemědělství v Bratislavě.*

Ústřední poradní sbor Dorostu doporučuje všem členům Dorostu Červ. k. pěstování bource morušového. Víme, že mnohé školy již tak činí. Přáli bychom si, aby jich po tomto upozornění hodně přibylo.

PRÁCE Z KALOUNŮ.

Přinášíme dnes další ukázky z prací Dorostu ve Všelisích, jež nám zaslala sl. M. Brzybohatá. Je to šlapka k přezouvání ve škole nebo k rytmice,

ochranný rukávec k práci a ozdobné pásky na dětské šaty. Jak pracováno, poví vám obrázek.

Jinak je pracována bačkorka na 1. obrázku. Je háčkována jednoduchými sloupky (pevnými očky). Do smyčky z kalounů uděláme několik oček do kruhu (počet řídí se podle toho, jak velkou bačkorku chceme míti). Kruh znenáhla rozšiřujeme přidáváním oček až asi do poloviny chodidla. Pak necháme nárt volný a nepracujeme již očka v uzavřeném kruhu, nýbrž háčkujeme řady tam a zpět, po stranách a na spodní straně chodidla. Až docílíme potřebné velikosti, uzavřeme (sháčkováním) bačkorku na patě. Chceme-li míti bačkorku vysokou, obháčkujeme ji ještě několika řadami do výšky. Uzavíráme bačkorku buď vázáním z kalounů nebo knoflíkem a smyčkou z kalounu.

K háčkování potřebujeme silnější kostěný nebo dřevěný háček.

Dřevěný můžeme si sami pouhým sříznutím dřevěné tyčinky vyrobiti.

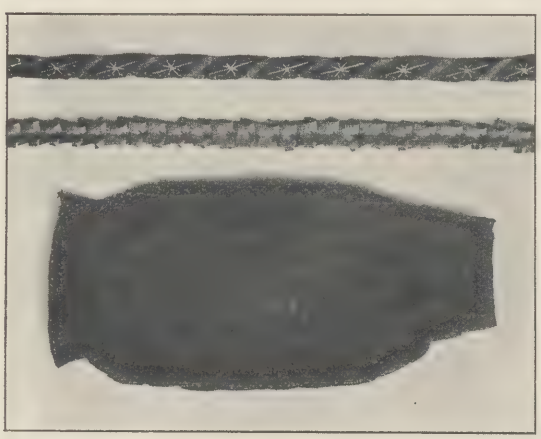

MILÉ DETI!

Chcem Vám dnes povedať niečo zahradníckeho a tak trochu remeselníckeho — aby ste maly čo robiť v najbližšej dobe.

Videla som Vám na Slovensku v celkom maličkých domčokoch a v ešte menších oblôčkoch krásne pelargónie (muškáty) a rozmaríny, močie kapusty a majoránky v pekných oblievaných kvietnikoch, mal'ovaných; ba čo viacej: už z ulice ste mohly čitať meno milovnice a ošetrovatel'ky týchto kvetov, ba i to bolo na kvietniku.

Napadlo mi, že (kým nastane opravdové záhradníčenie) mohly by ste si i vy urobiť také kvietniky mal'ované, veď je v našej republike hodne takých miest, kde je obstaranie trochu hrnčiarskej hliny vel'mi snadné.

Pekné sú aj plytké misky mal'ované, do ktorých môžte najprv vysiať semená a keď priesadu na hriadky vysadíte, dajú sa vel'mi dobre upotrebiť miesto vázy alebo džbančoku na plnenie nízkymi rezanými kvetami. (Fialky, iskierky-sedmikrásky, rumančeky, sňažienky, konvalinky, záružlie a p.) A to tak, že misku naplníte vodou, vystelete pekným machom a do neho nastrkáte kvietkov. Ale bude miska nevypálená, podložte ju tanierikom. Do misky môžte tiež nasiať kvety nízkeho vzrastu, ktoré už potom nepresádzate, ale ktoré, ák sú dosť husté, zaplnia pekne misku na celé leto. A to sú: lobelia, denanôcky, sedmikrásky a p. Neznámou, ale vel'mi milou, vďačnou a lacnou je Viola cornuta wermig.

Je možno kvety v miskách aj striedať; vo februári-marci Crocuse (šafran ozdobný), ďatelinku štvorlistú a len potom už menované.

K mal'ovaniu kvietnikov a misiek vol'te vždycky jednoduchú vzorku. Ak bude kvietnik v obloku dedinského domku, čo možno motiv národný-l'udový a rozhodne nie moderný a krikl'avý, zvlášte pre kvety jednoduché, starodávné. — Bude Vám taký pekne mal'ovaný kvietnik, miska dobrým pomáhadlom, aby ste Vaše kvety nezanedbávaly, ale sa usil'ovaly vypestovať čo najkrajšie; bo nič nie je nápadnejšieho, ba ba smiešnejšieho ako pekný kvietnik a v ňom úbohá umierajúca kvetina.

Oblievaným kvietnikom zazlievajú, že sú málo vzdušné a teda nie také dobré, ako obyčajné hlinené (ktoré sú väčšmi pórovité). I tu jest odpomoc: urobíme ten oblievaný väčší, prípadne bezodný a kvetinu zasadenú do obyčajného neoblievaného kvietnika vložíme dnu i s týmto. Ač by sme mohly

práve tak dobre vytknúť obyčajným kvietnikom to, že v nich zase zem vel'mi rýchlo vyschne a jestli nepolievame dosť často, rastliny trpia suchom. V oblievanom ma rastlina zem rovnomerne vlhkú.

Ovšem, že nemôžte všade hrnčiariť; ale môžte ešte teraz sbíjať bedničky na výsev a ak sa vel'mi neopozdíte, i lacnú teplú hradu (parenište) založiť.

Bedničky myslím asi takéto: z tenkých doštičiek v l'ubovol'nej šírke i dl'žke s ohl'adom na to, že kde bude bednička s priesadou stáť (na obloku). Výška bedničky ale nie väčšia ako 6 cm. Dno prevrtajte asi na 6—8 miestach, aby voda mohla odtekať a otvory zakryjte kúskami črepov, kým ju naplníte zemou.

Lacnú teplú hradu možno zhotoviť z obyčajnej starej bedny (nehovorím, že by nemohla byť i nová!), naktorej spil'te predniu stranu a dve bočné tak, aby ste dostaly sklon k juhu. Bednu asi do 15 cm zakopeme do zeme, aby pevne stála, naplníme asi do $^2/_3$ čerstvým hnojom alebo zahnívajúcim lístím, čo dobre ušliapeme. Potom nasypeme asi 15 cm vrstvu preosiatej vlhkej zeme, dl'a možnosti čie rnej, l'ahkej a s pieskom. Hradu zakryjeme starým oblokom, práve takých rozmerov' ako je bedna. Z vonku obložíme bednu aj udupaným hnojom. O dva-tri dni môžme už siať, bo vtedy je už zem rovnako zahriata. Mladuškú priesadu chráňte pred úpal'om tak, že preložíte na oblok tenké doštičky. *V. Gavorová.*

KUCHYNĚ DOROSTU.

Nyní na jaře jsou vajíčka zvlášť dobrá, protože jsou čerstvá. Když nás omrzí připravovati je stále na měkko, na tvrdo, nebo míchaná, uděláme si je podle těchto předpisů:

Vejce na měkko s omáčkou: Do vroucí vody ponoříme vejce a necháme je vařiti 5 minut, pak je hned ponoříme do studené vody a skořápku sloupneme. Podáváme je buď k hrachové kaši, ke špenátu, nebo s bílou omáčkou, která se připraví takto: Z dobrého másla velikosti holubího vejce a lžice mouky upravíme světlou jíšku, rozředíme horkou vodou, osolíme, opepříme a mícháme na ohni, až je přiměřeně hustá. Pak vmícháme buď žloutek s trochou octa nebo mléko.

Přírodní omeleta: Připravte si 6 vajec, rozbijte je do misky, osolte, opepřte a ušlehejte vidličkou; přidejte lžičku vody, čímž se stane omeleta lehčí. Pak dejte na pánev kousek másla velikosti půl vejce, nechte je rozpálit a nalejte na ně připravená vejce. Nechte na ohni chvíli osmažit, pak vidličkou nazvedněte opečené části tak, aby stekla na pánvičku vejce dosud tekutá. Omeletu dělejte na mírném ohni. Když je omeleta správně upečena, sbalte ji, totiž přeložte vidličkou na polovinu. Vezměte misku, na niž chcete omeletu nésti na stůl, a překlopte ji na ni tak, aby polovina, která byla na pánvi, dostala se nahoru. Má-li býti omeleta dobrá, nesmí být příliš pečená, totiž střed musí býti měkčí než okraje.

Omeleta bylinková připravuje se stejně jako přírodní, ale k vejcím přimísí se při šlehání drobně sekaná petrželka a pažitka.

Omeletu s houbami děláme stejně jako přírodní omeletu, ale k ušlehaným vejcím přidáme rozkrájené houby, které jsme 10 minut dusili na másle. Na 1 vejce počítají se 3 dkg očištěných hub.

DOROST INDE.

NEMECKO. Na peknú myšlienku prišly členky Dorostu Červ. kríža v Meisenu (Sasko). Na Vianoce išly do miestnej nemocnice a spievaly chorým vianočné a národné piesne. A tak nemocným, vzdialeným od rodín, pripravily niekol'ko pekných hodín spevom svojich jasných detských hláskov.

HOLANDSKO. Dorost Červeného kríža v Haarleme utvoril pod vedením zverolekára krúžok, ktorý si vzal za úlohu pomáhať zvieratám. Usporiadal už niekol'ko kurzov o tom, ako poskytovať zvieratám prvú pomoc pri zranení. Pri ukončení každého kurzu dostali poslucháči diplomy, na ktorých sú vytlačené aj rôzne rady, ako sa treba k zvieratám priblížiť a ako s nimi zachádzať.

KANADA. Už viete z minulých správ, že Dorost Červeného kríža v Kanade stará sa hlavne o nemocné a zmrzačené deti. V poslednom čase spravili členovia jednej dorostovej skupiny pekné a vhodné stolíky pre nemocných v detskej nemocnici. Nemocné dieťa môže na tomto podnose jesť, môže tam uložiť svoje farbičky, tužky, papier a nožničky, môže tam mal'ovať obrázky, alebo môže dosku prevrátiť a opriet' o ňu knihu alebo časopis a pohodlne čítať, môže aj stolík obrátiť a premeniť ho tak na tabul'u ku kresleniu a ku písaniu úloh. Divíte sa, že kanadské deti robia úlohy i v nemocnici? Nie je to nič divného, keď považíme, že zmrzačené deti musia stráviť v nemocnici niekol'ko mesiacov alebo i celý rok. Preto prichádza k nim učitel' a pokračuje s nimi v učení, aby sa po uzdravení mohly pripojiť k ostatným deťom.

Jak se Kanadský Dorost stará o ptáky.

Pozoruhodné je, že deti v kanadských nemocniciach nezabúdajú ani vo svojej nemoci na činnosť Dorostu Červeného kríža. Robia umelé kvety pre sbierky Červeného kríža, pri ktorých sa pripína každému darcovi na šaty nejaký kvietok. Celé tisíce ružových púčkov, králikov, sedmikrások, ďateliniek a fialôk spravili už malí pacienti a členovia Dorostu Červeného kríža v kanadských nemocniciach. Prejavujú tak svoje uznanie a vďačnosť za dobrotu, ktorú im preukazujú.

ANGLIA. Dorostové skupiny Červ. kríža v Anglii menujú sa »Links«, to značí reťazový článok. Toto meno si daly preto, lebo sa považujú skutočne za článok vel'kej reťaze, ktorú tvorí mládež celého sveta, združená v Doroste Červeného kríža pre zdravie a službu bližnému. Ináč pracuje Dorost Červ. kríža v Anglii asi tak, ako aj naši členovia. Podporuje nemocnice a dobročinné ústavy, navštevuje nemocných spolužiakov, pomáha chudobným atd. Činnosť si volia samostatne a peniaze si rôzne zarábajú. V lete sa venujú hlavne táboreniu v prírode. Čo sa týka medzinárodného dopisovania, dopisujú si skoro všetky skupiny anglického Dorostu Červ. kríža s Kanadou.

DOROST U NAS.

Podle toho, kolik člověk vykoná dobrých skutků, stále víc a více přibývá v něm života.

John Ruskin

Dorost Č. k. ve VŠELISÍCH zaslal nám veselý obrázek ze slavnosti »pohřbení střepů«, kterou uspořádal loni na jaře. Doprovází jej tímto výkladem:

»Když přijde jaro, je největší radostí dětí běhati bosy po jarním trávníku, po stráních a cestičkách. Jedna bolest to kalí: pořezané paty, prsty a chodidla od ostrých střepů, od rezavých drátů a hřebíků.

A tak, když přibývalo raněných a denně musilo se ošetřovat, rozhodly se děti k ráznému činu: vyhlásily válku všem střepům skla, kamenných nádob, drátům, pohozenému železu, plechu, starým hrncům, ostrým kamenům, vydaly zákon, kterým se nařizuje všecky je sebrat a pohřbít, aby byl konec mrzutostem.

Před školou byla postavena veliká bedna a do té házely děti všechny střepy, sebrané na cvičišti a všech okolních cestách i stráních, kudy se chodí do školy. Dříve ještě, než byla bedna naplněna, konaly se přípravy k slavnosti: Dívky chystaly tanečky, hoši robili hudební nástroje, aby pořídili řádnou kapelu, a zaklínač skládal zaklínací formule. Pro radost všem připravovaly se i některé maškary: hrobař, smrt, drůžička a raněný.

Nastal slavný den pohřbení střepů. Čtyři hrobaři vyšli po poledni s motykami, aby vykopali hlubokou jámu za školou. Dívky zatím přinesly lesní a luční kvítí a ozdobily jím tanečnice. Všichni účastníci slavnosti postavili se do průvodu. První šel praporečník, za ním kapela s trubkami a bubnem. Hrobař v černém hábitě se svými pomocníky vezl bednu na kolečku, ověnčeném kvítím a věnečky. Za nimi vážně kráčel zaklínač. Měl modrý, dlouhý plášť a vysokou čepici s kouzelnými znameními své tajemné moci. Smrt v bílém rubáši jej následovala, pak drůžička s kvítím a obvázaný raněný. Za nimi děti v dlouhém průvodu. Trubači troubili a pohřební průvod ubíral se zahradou

Dorost Č. k. ve Všelisích: Veselý pohřeb.

k připravenému hrobu. Hrobaři složili bednu a v tom již ozval se hluboký hlas zaklínačův:

»Čáry máry fuk, více ani muk!
Střepy, hřeby, dráty, škváry
s cestiček a našich strání
zaklínám vás svými čáry!«

Dále ve svých verších líčil zlobu těchto nepřátel dětí a jejich zaslouženou odplatu. Kapela zahrála na to píseň pohřební a za zpěvu byly střepy slavně pohřbeny. Tanečnice tančily: »Já mám v levé noze trn a trn a trnaveček«, děti zpívaly a my všichni jsme se radovali nad hrobem. Tak veselého pohřbu ještě nikdo u nás nepamatuje. *A. Čapková.*

*

Dorost Čsl. Červ. kríža vo SVIDNIČKE píše: »Lanského školského roku na jar umrela nám sestrička na tuberkulózu. Preto, že sme ju všetci radi mali, zaviazali sme sa jej hrob zachrániť. Opravili sme zapadnutý hrob, ohradili plotom a zasiali na ňom kvietky. V programe našom je dať jej drevený kríž s nápisom. Členovia pečujú tiež o poriadok v učebni. Každý má nejakú prácu a za tu je pred všetkými zodpovedný. Dorostu pri štátnej ľudovej škole v Zem. Kvášove zaslali sme vrecko lieskových orechov.

Dorost Č. k. pri št. ľud. škole vo VYŠ. SLIAČI sbiera domáce piesne, rozprávky, porekadlá, hádky a ľudové obyčaje. I minimálny program riadne dodržiavajú: šijú z domáceho sukna papučky na preobúvanie, aby si nenanosili do triedy blata či prachu.

Členky Dorostu Červeného kríže na dívčí škole v Dlouhé ulici v BRNĚ zaslaly jednomu 5letému děvčátku, které se léčí v sanatoriu v Jevíčku, celou výbavičku. Jak nám oznamuje ošetřovatelka ze sanatoria, měla holčička z daru velikou radost.

Skákala radostí, že má botičky, které jí netlačí, šaty, které jí hřejí, košilky a jiné potřebné věci. Její radost jest jistě dárkyním nejlepší odměnou.

Dorost Č. k. pri št. l'ud. šk. v KERMEŽDU pri Senci má síce len 36 členov, ale zato pracuje vel'mi pekne. Zahral bábkové divadlo »Báj o Slobode«, »Zakliate zvonky na zlatom vrchu«, »Vianočnú rozprávku« a »Krakonošovu nadielku«. Z výťažku zakúpil školské potreby pre chudobných spolužiakov a pre školskú dielňu rámkové pílky so stolkami a dostičky na vyrezávanie. Zo svojho členstva sostavuje každý týždeň 4 dozorcov, ktorí pred vyučovaním a v prestávkach prezerajú tvár, krky, ruky, obuv a šatstvo, či je v úplnom poriadku a čistote. Okrem toho starajú sa o čistotu a poriadok v triede, pod laviciami a previnilca hneď upamätujú na hlavnú zásadu Dor. č. k. »Čistota vo všetkom«. Chlapci urobili obálky z lepenky na časopisy Č. k., krmítka pre vtákov, niektoré vyrezávané hračky z dreva, okrasné misky z kartonu a teraz robia prístroje fysikálne pre školu. Pripravujú znamenáčky, paličky a drevené kvetníky do okien, aby mali všetko pripravené, kým príde jar, keď sa započne práca v školskej záhrade. Dievčatá tieto veci barvia a lakujú. Tiež založili si členovia Dorostu Č. k. školskú pokladňu, v ktorej majú predbežne uložených Kč 243·95. Z týchto peňazí budú si hradiť výlety v lete a to do Bratislavy, Devína a ďalší výlet do Malých Karpát.

Členovia Dorostu Č. k. v POVAŽSKEJ-TEPLEJ píšú: »Členmi Dorostu Č. k. sme už od jasene r. 1924. Členovské príspevky sme si museli sami zarobiť, ponevác naši rodičia sú chudobni. Zo slamy plietli sme rohože na utieranie nôh, predali sme ich a tak sme príspevky a poplatky za odznaky zaplatili. A teraz spomenieme hlavnejšie z prekonanej práce. Poskytli sme pomoc chudobnemu mužovi i chudobnej žene s dieťaťom. Na deň narodenia pána prezidenta povolali sme do školy starca, ktorý je v tom roku rodený kedy aj pán prezident. Sedel cez celú školskú slávnosť v širokej stolici a potom sme ho pohostili. Na Vianočné sviatky poslal nám Dorost št. ref. dievčenskej gymnasie v Bratislave hodne šiat, topánok, tužky, sošity, zábavné knihy aj cukrovinky a tiež Kč 100. Z darčekov podarovali sme aj iné chudobné detí v obciach Traznove, Závade a v Zemanskom Kvášove. Našim dobrým priatel'kám v Bratislave musí náš Dorost prejavit vďačnosť za ich dar. Pošlime ím niečo z naších rúčných prác. Mimo týchto maličkostí usilujeme sa chovať slušne ku každému a všade — dbáme na čistotu tela i duše, aby sme sa stali hodnými členmi Dorostu Č. k.«.

Členové Dorostu Č. k. ve MŠENĚ na Kokořínsku by rádi přispěli k zvýšení turistických návštěv svého kraje. Proto zhotovují při ručních pracích různé dřevěné památkové předměty a kreslí i vypalují na ně hrad Kokořín. Ukázky této práce vystavovali při loňském župním sjezdu Dorostu Č. k. v Mladé Boleslavi, kde vzbudily jejich výrobky živou pozornost návštěvníků. Mají úmysl sestaviti časem soubor svých výrobků, který by obsahoval schránky na dopisnice a na hřebeny, skřínky, kalamáře, násadky, školní pouzdra, rámečky, kartáče, talíře, hrnečky, dopisní papíry a j.

Dorost sirotčince Čs. Červ. kříže v NEREŠNICI na Podkarp. Rusi zhotovil si vkusné kalendáře z uměleckých pohlednic, prodal je a z výtěžku Kč 550·— ošatil chudé děti v obci Podpleši. Povzbuzeni tímto zdarem chtějí tuto akci podniknouti i letos a prosí proto své druhy v Dorostu, aby jim darovali vhodné umělecké pohlednice nebo obrázky. Děkují všem předem!

Velmi pečlivou a obětavou ochranitelku má Dorost Č. k. v Šafově. Jest to dívčí ref. reál. gymnasium v OLOMOUCI, které zaslalo svým chráněncům na 100 kusů oděvu a loutkové divadlo. Dorost v Šafově, který má školu v pronajaté světnici a je velmi chudobný, měl z těchto dárků velikou radost. S loutkovým divadlem hrál již několikrát divadlo.

Česká škola v ČECHOHRADU na Ukrajině nemohla si založiti Dorost Čsl. Červ. kříže, poněvadž jest na území cizího státu. Jinak však žije všech 150 jejích žáků podle zásad našeho Dorostu. Ustavili si kroužek zdravotní, tělocvičný, hospodářský, obchodní, literární, pracovní, slavnostní, dramatický i kroužek strážců čistoty a nyní slibují pilně v nich pracovati. Nedávno provedli třídenní boj proti tuberkulose a tyfu, které jsou v místě i v okolí velmi rozšířeny. Počínali si takto: První den rozdělili se žáci na skupiny a chodili dům od domu, rozdávajíce různé zdravotnické letáky. Zároveň zvali občany k přednáškám a divadlu a sbírali příspěvky na zakoupení školní lékárny. Druhého dne byla ve škole přednáška o obou těchto závažných chorobách a třetího dne sehrály děti zdravotnickou hru »Zajat bakteriemi«, kterou složil k tomu účelu obětavý vůdce čechohradských dětí p. učitel J. Martínek.

KALENDÁŘ PRO SBÍRÁNÍ LÉČIVÝCH BYLIN. DUBEN.

Dub letní (Quercus pedunculata) a *dub zimní* (Quercus sessiliflora): k lékařským účelům se hodí pouze zcela hladká kůra z mladých kmenů a větví dubu, která se podélně nařízne a sloupne.

Krušina obecná (Frangula alnus): tenká kůra se sloupne obyčejně po dešti a to z mladých pňů a větví; suší se na slunci.

Topol černý (Populus nigra): mladé zimní pupeny obalené lepkavými lesklými šupinami se olamují, pokud nejsou ještě rozpuklé.

Trnka (Prunus spinosa): květy trnkové se sbírají v době, pokud nejsou ještě úplně rozvité, a suší se po předchozím uvadnutí obyčejně umělým teplem.

Bříza bílá (Betula alba): listy březové.

Petrklíč, prvosenka jarní (Primula officinalis): k lékařským účelům se sbírají celé květy (kalich i koruna).

Mařinka vonná (Asperula odorata): sbírá se nať, t. j. celá rostlina, při čemž je nutno ji uřezávati a nikoli vytrhávati s kořeny.

Plicník lékařský (Pulmonaria officinalis): právě tak jako u mařinky vonné.

Lopuch větší (Lappa major) a *Lopuch pavučinatý* (Lappa tomentosa): kořeny se vykopávají, pokud nejsou ještě zdřevnatělé, rozříznou se podélně na dvě půlky a v průvanu se suší.

Pýr plazivý (Agropyrus repens): dlouhé plazivé podzemní oddenky se vytrhávají, vodou omyjí a kartáči do běla odrhnou, načež se suší.

Čekanka obecná (Cichorium intybus): sbírají se kořeny, očistí a v průvanu suší.

Šetřte při sbírání léčivých bylin přírodu!

Sušení léčivých bylin provádějte přesně podle návodů. Špatně sušené byliny stávají se zcela bezcennými.

VÝPRAVÁM DO PRAHY!

Letos se jistě zas mnozí chystáte na cestu do Prahy a těšíte se na svůj několikadenní výlet do hlavního města. Zařizujeme pro Vás malou noclehárnu a jest třeba, abyste při cestě do Prahy přesně dbali všech našich pokynů, aby se výlet vydařil. Proto ohlaste nám vždy alespoň tři týdny předem:

1. Závazné datum příjezdu a odjezdu.

2. Počet účastníků výpravy (žáky zvlášť a pp. učitelé také zvlášť).

3. Počet dívek a počet hochů.

4. Vyčkejte vždy naší písemné odpovědi, je-li noclehárna volná.

Své výpravy ubytujeme ve Vystěhovalecké stanici Čsl. Červeného kříže v Libni (přihlášky o ubytování adresujte Dorostu České divise, Praha VI., Neklanova ul. 34). Cena za nocleh pro členy Dorostu a pro průvodce bude Kč 1·—, host Kč 5·—. Snídani můžete dostati po Kč 1·—; rovněž můžete dostati ve stanici i večeři v ceně Kč 3·—. Stačí, požádáte-li o to správu noclehárny každý den ráno. Obědy a večeře objednávejte přímo písemně a nejméně tři dny předem v Akademickém domě, Praha III., ulice pod Letnou, nebo ve Studentském domově, Praha VI., Na Slupi; pouze obědy (ne večeře) v Českém Srdci v Praze II., Jungmannovo nám. Průměrná cena oběda jest Kč 4·—, večeře Kč 3·—. Zároveň Vás upozorňujeme, abyste žádali elektrické podniky hlavního města Prahy, Libeň-Rustonka, o slevu na elektrické dráze. O lístky do divadel žádejte přímo správu divadla.

NABÍDKY.

Dorost Čsl. Č. k. při obec. šk. v PLANÉ n./Luž. nabízí k výměně semena těchto loňských květin za jiná:

a) rostliny ozdobné: astry »pštrosí péro« (pestré), axamitník (Afrikán), fialy letní, hledík směs, kopretiny zahrad. (plné, různobar.), mák okrasný plný, měsíčky (plné), náprstník, reseda vonná, řeřicha, smolnička ohnivá, zinnie plnokvěté, zvonky (orlíček);

b) rostliny pro odd. léčivé: durman, komonice lék., laskavec;

c) rostliny pro odd. hospodář.: fazole (jedlé, nízké, keřík), kopr, špenát, ligrus, pohanka, svazenka, mák čínský.

Dorost Č. k. ve VILÍMOVĚ žádal v 6. čísle »Lípy« o darování různých věcí pro loutkové divadlo. Členové Dorostu Č. k. v CHRBONÍNĚ u Tábora posílají mu místo příspěvku tutu radu: »Zřiďte si loutkové divadlo sami bez velkého peněžního nákladu. Za spodek hodí se zcela dobře nízká bedna; kulisy a oponu uděláte z balicího papíru. Hezky si vše omalujte. Hoši udělají loutky a děvčata ušijí na ně šatečky. O divadelní hry není nouze. A až budete hrát, uvidíte, že se to všem bude líbit, a budete mít z toho radost. Nejvíce těšívá práce, jíž jsme sami vykonali.«

POPTÁVKY.

Dorost při obec. škole v JANOVICÍCH na Bystrém ve Slezsku prosí o darování květinových i jiných semen do své zahrádky. Rovněž prosí jiné školy o několik trojdílných Jursových čítanek.

Dorost Červ. kříže ve VACOVICÍCH, p. Čestice u Volyně, potřebuje 5 čítanek III. díl. Kdo mu je daruje?

Chudý Dorost Čsl. Červ. kříže v KOSTELECKÉ LHOTĚ (pošta Kostelec n./Orlicí) zvelebil by rád školní zahradu. Proto prosí jiné školy o darování nějakého zahradnického nářadí, hlavně rýče, motyky, lopaty a ruční pilky. Také semena ozdobných květin by rád přijal.

Dorost při čsl. stát. ob. šk. v SUKORADECH U ŠTĚTÍ n. LAB. žádá některou školu o darování jednoduchých nástrojů k chlapeckým ruč. pracím, na př. kladivo, kleště, pilku, vrták a pod.

Dorost Čsl. Červ. kříže v OLOMOUCI-NEŘEDÍNĚ nabízí uspořádati pro Dorost jiných škol esperantsko-českou besídku s bohatým programem, v němž jsou recitace, zpěvy, hra, rozhovor, výstavka vlastních prací a ukázka bohatého dopisování s cizinou. Výdeje s touto besídkou jsou nepatrné.

Dorost při čes. stát. škole ob. v NÝRSKU pořídil si loutkové divadélko. Poněvadž jsou úplně chudí, museli si na to vypůjčiti 650 Kč, které nyní splácejí z výtěžku představení. Ten je vždy velmi malý. Nenašel by se šťastnější Dorost, který by jim pomohl? Píší: »Až bychom dluh zaplatili, pak bychom rádi zase vraceli, čím nám bude pomoženo.«

Dorost Čsl. Červ. kříže na obecné škole v ŽALHOSTICÍCH (pošta v místě) hledá jinou školu, která by darovala 2 nejchudším děvčatům (12letá) a 4 hochům, kteří ztratili otce (hochům je od 6 do 11 let) nejpotřebnější prádlo a šatstvo.

Školy ochranitelky hledají tieto veľmi chudobné št. ľudové školy va Slovensku: LÚTOVCE, pošta Bojnice, DENEŠOVCE, pošta Budkovce, BODINA, pošta Pov. Bystrica, JOZEFOVÉ-HÁMRY, pošta Snina a OŽĎANY. Školy, ktoré by sa chcely stať jejich ochráňkynemi, nech napíšú dorostovému odboru slovenskej divízie Č. k. v Turč. Sv. Martině.

SLOVNÍČEK
ČESKO-SLOVENSKÝ.

bičiště	=	patyka
brašna	=	kapsa
domlouvat	=	dohovárať
držadlo	=	rukoväť
chata	=	chalupa
klouček	=	chlapček
kotátko	=	mačička
kvočna	=	kloka, kvoka
pastvina	=	paša
povijan	=	povajníčok
rolnička	=	zvonec
rovina	=	pláň
skotačit	=	šantovať, robiť nezbedy
slota	=	zlý čas
smrčí	=	svrčina
skřivan	=	škovránok
nařezat	=	ubiť koho
nezdárník	=	nepodarenec
trnout	=	tŕpnúť
tušit	=	badať
vymýtiti	=	vyrúbať, vykolčovať
zátočina	=	oblúka

SLOVNÍČEK
SLOVENSKO-ČESKÝ.

bodka	=	tečka
cesto	=	těsto
črep	=	střep
dohán	=	tabák
heno	=	tamto
hrada	=	pařeniště
jarček	=	stružka
jelšina	=	olšina
naozaj	=	opravdu, jistě
našušorené	=	načechrané
nečuduj sa	=	nediv se
oblôčok	=	okénko
priesada	=	sazenička
škrupinka	=	skořápka
tanierik	=	talířek
zarábať	=	vydělávat

Pročetli jste si dobře naši novou brožurku
»ZDRAVÉ ZUBY«?
Nezapomeňte, že máte ve svém letošním nejmenším programu péči o zuby!
Objednejte si další výtisky, ať máte v každé třídě aspoň jeden!

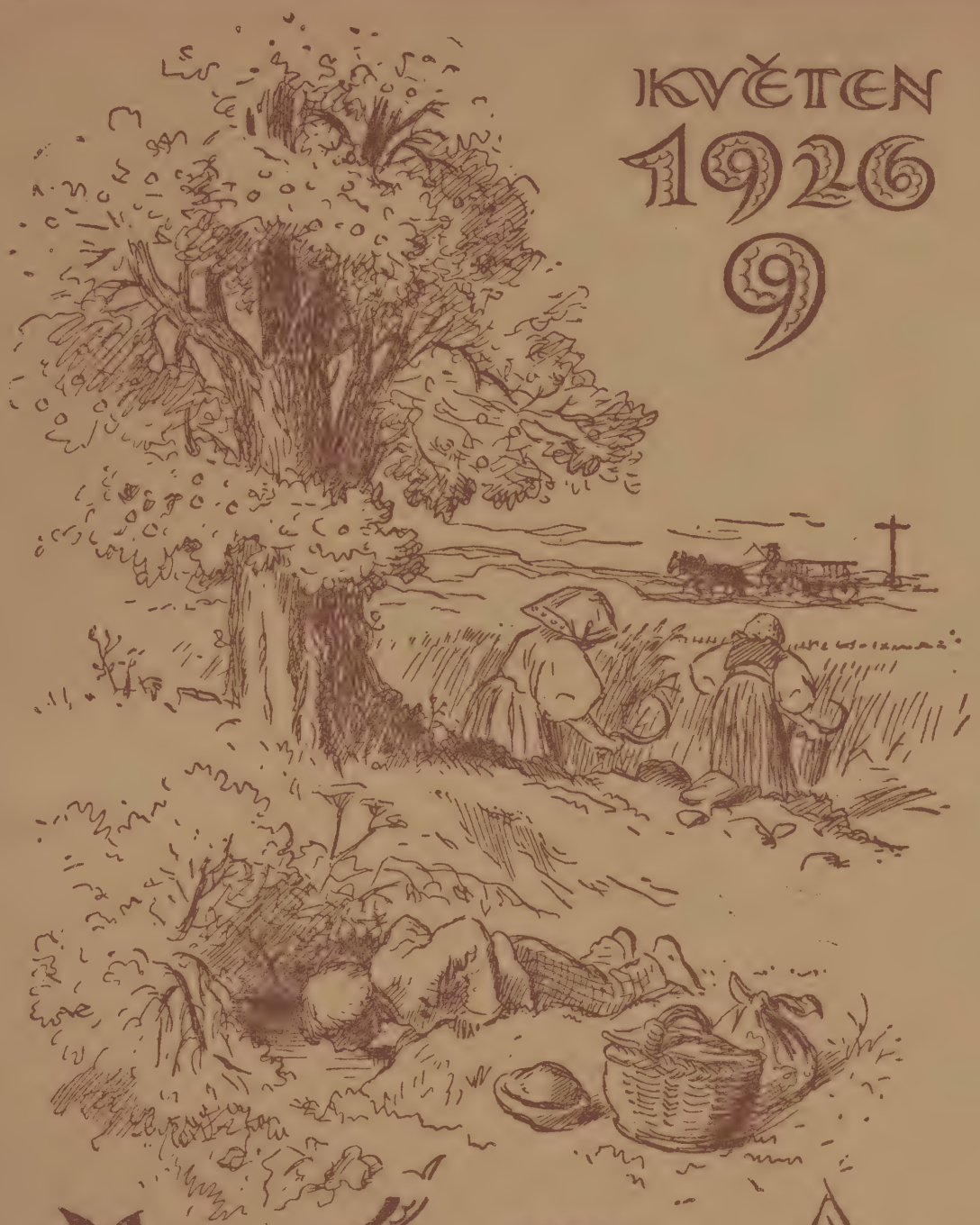

KVĚTEN
1926
9

LÍPA

MĚSÍČNÍK DOROSTU
ČSL-ČERVENÉHO KŘÍŽE

1·70 Kč.

LÍPA, MĚSÍČNÍK DOROSTU ČESKOSLOV. ČERVENÉHO KŘÍŽE. ROČ. VI. — VYCHÁZÍ KAŽDÉHO 1. V MĚSÍCI KROMĚ ČERVENCE A SRPNA S PŘÍLOHOU »RADOST«. — ŘÍDÍ: FERDINAND KRCH A ANT. KOVAŘÍKOVÁ. — ZODPOV. RED. ANT. KOVAŘÍKOVÁ. — REDAKCE: PRAHA-VI., NEKLANOVA 34. — PŘEDPLÁCÍ SE NA »LÍPU« Kč 17·— ROČNĚ, Kč 8·50 POLOLETNĚ, NA »RADOST« Kč 7·— ROČNĚ, Kč 3·50 POLOLETNĚ. — MAJITEL A VYDAVATEL ČSL. ČERVENÝ KŘÍŽ. PRAHA-VI., NEKLANOVA 34. — TISKNE »MELANTRICH« V PRAZE.

POZNÁMKY.

H. W. LONGFELLOW: PÍSEŇ O HIAWATĚ. Podle podání, rozšířeného u severoamerických Indiánů, jest Hiawata zázračný hrdina, kterého jim seslal Velký Duch, aby vyčistil řeky, jezera, loviště, a naučil je uměním pokoje. Do těchto podání vetkal básník i jiné podivné, krásné indiánské báje a pohádky. Dějiště básně jest mezi Odžibwejci na jižním břehu Velké vody, Jezera hořejšího. Kniha vyšla v překladu Jos. V. Sládka u Ottů, a stojí Kč 10. Nastřádejte si na ni a kupte si ji, nebudete litovat! Verše její působí dojmem líbezné hudby, obsah její otevře vám nové krásné pohledy do tajemného světa někdejších Indiánů, o nichž tak rádi čtete.

NAŠE SOUTĚŽ.

Soutěž, kterou jsme vypsali na původní dětské práce literární a výtvarné, měla takový úspěch, jakého jsme ani nečekali. Mimo různé ruční práce, jež došly ve velikých bednách, sešlo se na ni i mnoho kreseb a maleb a veliké množství dětských veršů, povídek, dramatických výstupů i jiných literárních příspěvků.

Máme radost z toho, že soutěž »Lípy« vzbudila tolik zájmu a pozornosti u škol, tříd i jednotlivých čtenářů našeho časopisu. Dovedeme si představiti, že všichni, kdož se jí zúčastnili, očekávají nyní netrpělivě výsledek soutěže. Myslili jsme původně, že jej budeme moci oznámiti již v tomto květnovém čísle »Lípy«, ale není to možno. Máme-li všechny literární příspěvky přečísti a nestranně posouditi, zabere nám to ještě mnoho času a proto teprve v *červnovém* čísle »Lípy« vám oznámíme, které zaslané práce byly odměněny cenami.

Vlastní odměny rozešleme však již do *konce května* a do této doby vrátíme rovněž všechny ruční práce a jiné příspěvky, jejichž majitelé si to vyžádali.

Zatím jenom prozrazujeme, že všechny ohlášené ceny budou skutečně uděleny.

LEVNÉ ŠKOLNÍ SPRCHY.

Školy, jež jsou přihlášeny do Dorostu Čsl. Červeného kříže, mohou si tyto sprchové koupelny objednati se slevou prostřednictvím své divise Č. k. Zlevněná cena (obě visící nádoby s příslušnými gumovými trubičkami i násadcem) *jest Kč 144·—.* Gumová vana větší stojí Kč 148·50, menší Kč 130·50, zinková silná Kč 112·50.

POPTÁVKY A NABÍDKY.

Dorost Čsl. Č. kríža pri štátnej l'udovej škole v ČADCI na Slovensku ponúka nasledujúce nim shotovené výrobky:

1. Nitené gombíky (knoflíky) č. 4, 5, 6 à 70 h., č. 7, 8, 9 à 80 h., č. 10—12 à 90 h. a č. 13—15 à 1 Kč. (Za tucet.)
2. Brkové kartáče (kefy) . . . . Kč 1·—
3. Rýžové kartáče . . . . . Kč 2·—

(za kus).

Poštové trovy pri objednávke vyše Kč 100·— hradí horeuvedený Dorost.

Dorost Č. k. na obecné škole v H. SYTOVÉ (pošta Víchová nad Jizerou) prosí jiné školy o pomoc pro jednu rodinu se šesti dětmi. Všichni paličkují krajky, ale sotva se tím uživí.

Nemohly by jim některé školy darovati přízi pro jejich práci nebo obstarati jim kupce na pěkně paličkované krajky?

KALENDÁŘ PRO SBÍRÁNÍ LÉČIVÝCH BYLIN. — KVĚTEN.

Heřmánek pravý (Matricaria chamomilla): utrhávají se jednotlivé úbory květní.

Konvalinka vonná (Convallaria majalis): celá květenství se sbírají, svazují do svazečků a tak suší. Pro konvalinkové květy je zvlášť třeba zamluviti si předem odběr. Mimo to sbírá se také celá nať, t. j. seřezávají se listy i s květy.

Hluchavka bílá (Lamium album): sbírají se jednotlivé bílé květní korunky, které se ve stínu suší.

J. VEJRYCH *V MÁJI.*

BÍLÉ BŘÍZY.

Napsal *Josef Burns.* Z angl. přeložil *J. V. Sládek.*

Jemně a ne rychle. *Pro 4hlasý sbor složil Josef Křička.*

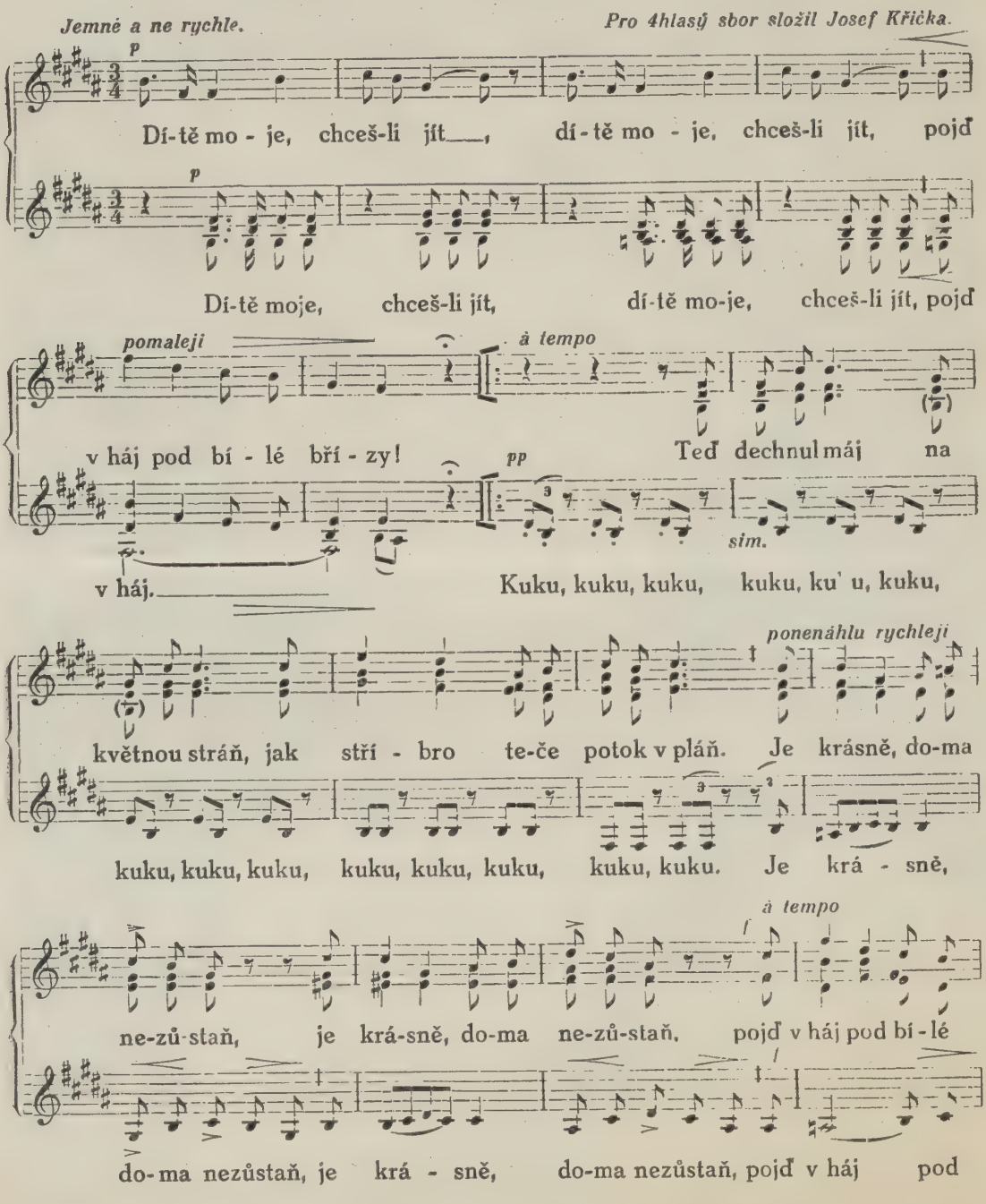

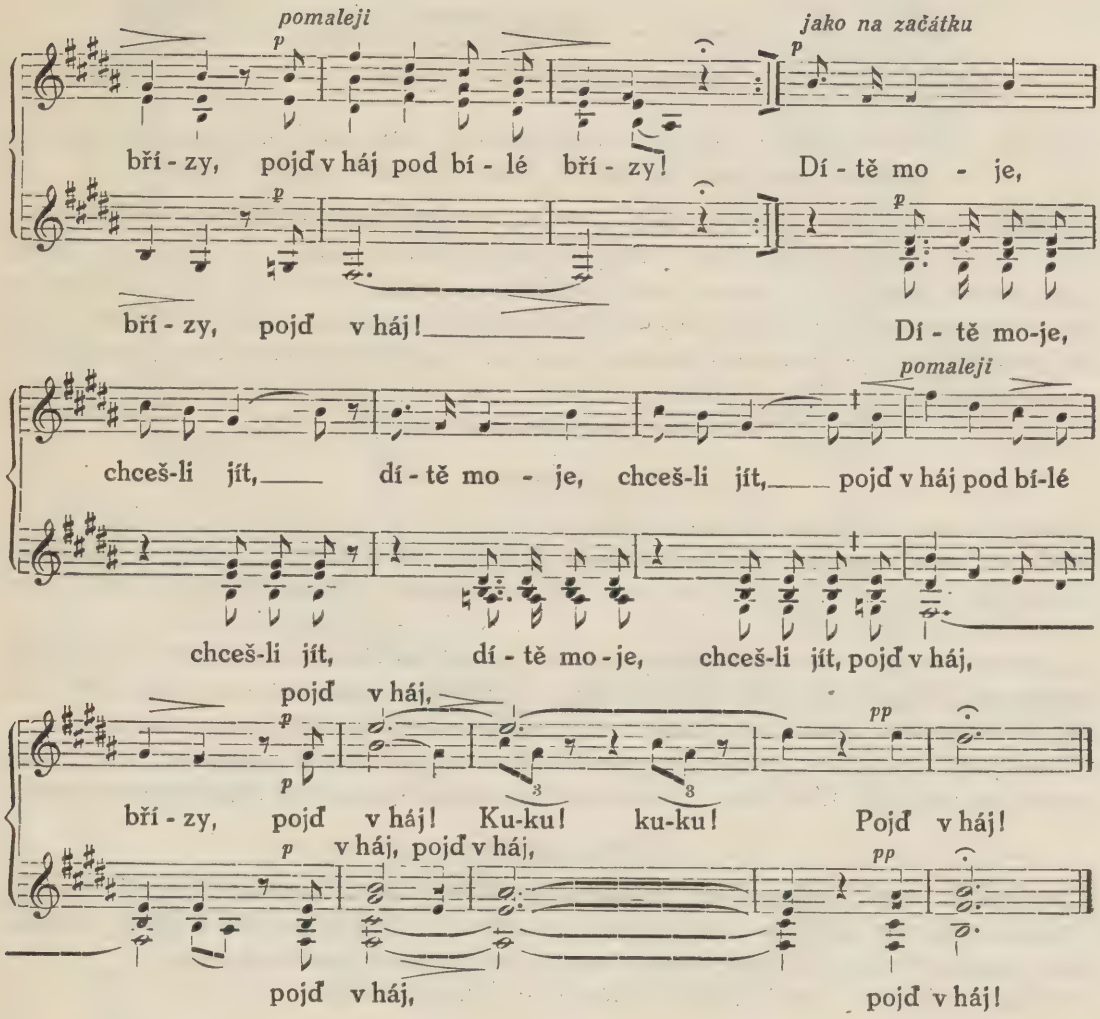

Dítě moje, chceš-li jít,
dítě moje, chceš-li jít
v háj pod bílé břízy?

Teď dechnul máj na květnou stráň,
jak stříbro teče potok v pláň,
[: je krásně, doma nezůstaň, :]
[: pojď v háj pod bílé břízy. :]

Ve stinném loubí láskovém
sbor ptáčat zpívá v plesu svém,
neb hravě létnou tam a sem,
neb hravě létnou tam a sem
skrz bílé štíhlé břízy,
skrz bílé štíhlé břízy.

Jsou stráně vůkol jako zeď
a potok, slyš, jak jásá teď,
[: a nad ním klenou větví spleť :]
[: ty vonné, bílé břízy. :]

Dítě moje, chceš-li jít,
dítě moje, chceš-li jít
v háj pod bílé břízy?

JARO — KOUZELNÍK.

Dětská melomimika v přírodě.

SCÉNA: Krásný koutek v přírodě, tichá zahrada nebo jarní háj se svým zpěvem a šuměním; uprostřed palouček, kolem vysoké stromy a houští.

OSOBY: *Jaro, květiny, motýli, děti. Jaro* má světlezelené lehounké šatečky bez rukávů, ve vlasech věneček, boso. *Motýli* (2 až 4) mohou míti taky úpravnější šatky (bílé, modré, pestré), ale není to nutné; křidélka naznačují pohybem paží. Ani ostatní *děti*, představující ze začátku také *květiny*, nemusí být kostymovány. Všichni jsou bosi. Hra hodí se nejlépe pro menší skupinu dětí, jež všecky činně se účastní, a jen pokud právě nehrají, sledují ji jako diváci. Nic nesmí rušit toto básnění pohybem; proto ani přítomnost dospělých neprospívá.

I. Jarní probuzení květin.

Jaro lehounce přibíhá do háje, chvílemi se zastavuje a rozhlíží. Vidí: všecky květiny ještě spí zimním spánkem (děti schoulené po různu na trávníku). Začne je tajemnou svou mocí vábit, k životu povzbuzovat, pak probouzet; dotýká se květin, které ještě spí, zdvihá jim hlavinky.

Květiny zvolna začnou rozvíjet první lístky (paže), otevírat oči, zvedat květ (obličej), obracet se k slunci, kam jim Jaro ukazuje, — zvolna rostou, vstávají, stále výše zvedají listy i květ, až všecko obráceno a vztaženo vzhůru ke slunci, i samo Jaro.

První jarní květiny vykvetly. Jaro posílá je do světa: začne je jemně rozfukovat jako semena pampelišek. Ony lehounce jako peříčka pozpátku odlétají, rozptylují se, mizí...

II. Motýli tanec.

Jaro samo v háji. Z radosti nad prvním svým dílem tančí a zkouší svá křidélka (paže). Pojednou, jako by nechtělo tančit samo, se zastaví a vykouzlí motýle. Kde se vezmou, tu se vezmou, třepotavě tančí kolem Jara, jež samo mírně tančí uprostřed.

Potom je posílá Jaro do světa. Odlétají, Jaro hledí za nimi.

III. Děti v háji.

Jaro kouzlí dále: krásný háj kolem sebe stvoří, zelené kvetoucí koruny stromů, na nich ptáčky zpěváčky, vysoko nade vším na modrém nebi stříbrné obláčky, a voňavý jarní vánek, jenž větvemi houpe a oblaka pohání. (Vše pohyby naznačuje.)

Opět se rozhlíží kolem a vidí: vše je krásné a smavé, připraveno pro děti. Začne je kukáním a zpěvným houkáním vábit do háje. Děti neodolají jeho vábení, poskokem blíží se s veselou písní:

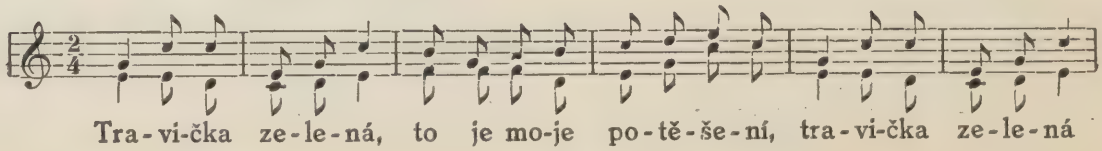

KRESBY FIDUSOVY.

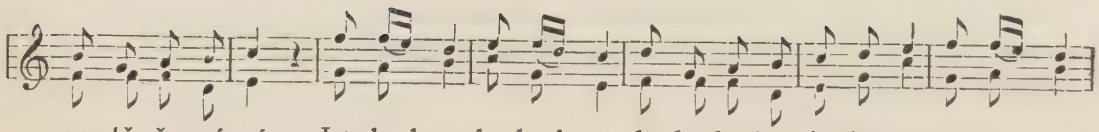

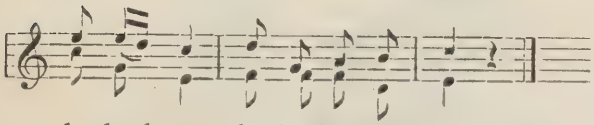

Točí se kolem Jara, radují se ze všeho. Jaro ukazuje jim, co vše pro ně stvořilo: kvetoucí koruny stromů, ptáky, modrou oblohu s plujícími bílými obláčky, zelený kvetoucí pažit. Učí je věnce vít: pokleká, trhá kvítí, zdobí jím sebe, pobízí děti k napodobení. Děti se rozbíhají a přinášejí Jaru květy, jež jim ono upravuje ve vlasech, děti rovněž samy sebe navzájem zdobí.

Pak se vezmou za ruce, utvoří kruh kolem Jara. Kolo se zvolna točí; Jaro samo uprostřed otáčí se opačným směrem a zpívá:

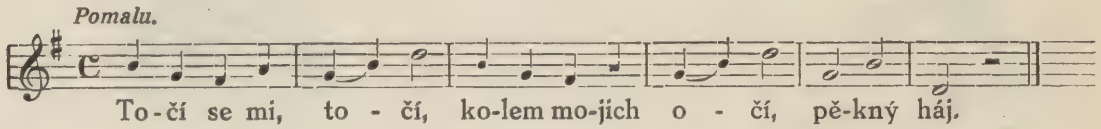

Jaro se zastaví, kolo poskokem točí se kolem a zpívá:

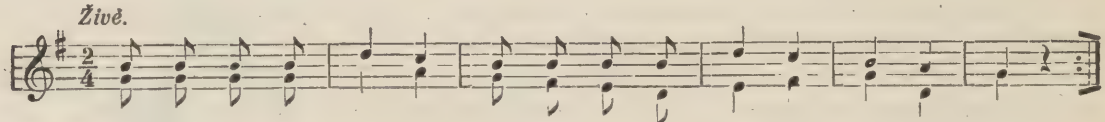

Kolo se zastavilo. Jaro se uklání, zvolna se otáčí, zpívá (svou melodii):

Vítám já vás, vítám,
a jednu si pýtám (prosím)
do skoku.

Kolo s úklonou odpovídá sborem:

Vyber si ty, Jaro,
družku sobě samo
ku boku.

Jaro si vyvolí družku, točí se s ní v kole. Kolo rovněž se točí, jenže poskokem a zpívá k tomu svou melodii beze slov (slabikou »*la*«).

Melodie Jara i sboru ještě jednou beze slov se opakuje a všichni při ní odtančí s paloučku s Jarem v čele, až jejich píseň, stále slabší, zanikne v dáli.

»*D. D.*« *1. V. 1921.* *F. K.*

HIAWATOVY NÁMLUVY.

Výňatek z *Longfellowovy* knihy *»Píseň o Hiawatě«*. Překlad *J. V. Sládka.*

Jako tetiva je luku,
tak je muži družka-žena,
ač jím vládne, poslouchá ho,
ač jej táhne, sleduje ho,
ničímť jeden bez druhého.
Takto mladý Hiawata
k sobě děl a uvažoval,
přerůznými zmítán city,
nadějí a touhou, bázní,
stále sně o Minnehaze,
o spanilé Smavé vodě
v domovině Dakoťanů.

»Vezmi dívku svého lidu,«
varuje stará Nakomis,
»nechoď na východ, ni západ
neznámou nám pro cizinku.
Jako oheň na záhrobě
souseda je prostá dcerka,
jako hvězd a luny záře
z cizinek ta nejkrásnější.«

Tak Nakomis zrazovala,
ale Hiawata řekl
jenom to: »Drahá Nakomis,
milý je svit na záhrobě,
já však světlo hvězd mám radši,
milejší mi luny záře.«

Vážně dí stará Nakomis:
»Lenivou k nám nevoď dívku,
ženu rukou neobratných,
dívku neochotných nohou;
přiveď ženu hybkých prstů,
srdce, ruky jdoucích spolu,
noh, jež běží bez vyzvání.«

S úsměvem děl Hiawata:
»V domovině Dakoťanů
žije dcerka šípařova
Minnehaha, Smavá voda,
ze všech dívek nejkrásnější;
přivedu ji do wigwamu,
poběhne ti bez vyzvání,
bude tobě hvězdnou září
měsíčnou i záhrobovou,
září slunce mému lidu.«

Ještě zrazuje Nakomis:
»Cizinku sem domů nevoď
z domoviny Dakoťanů.
Krutí jsou ti Dakoťané,
často měli války s námi,
sporů ještě vzpomínáno,
jízvy bolí, otevrou se.«

S úsměvem děl Hiawata:
»Zrovna proto vzal bych sobě
spanilou tu Dakoťanku
pro spojení našich kmenů,
starých svárů zapomnění,
starých jízev zahojení.«
Tak se vydal Hiawata
v dál do země Dakoťanů,
domoviny krásných dívek,
přes traviny, přes slatiny,
skrze nekonečné lesy,
zamlklými tišinami.

Kouzelnými mokasíny
každým krokem ušel míli,
přece však mu cesta dlouhá:
kroky srdce předstihuje.
A tak spěchal bez oddechu,
vodopád až Minnehahu
uslyšel se smáti z dáli,
slyšel, jak naň volá tichem.
»Milý hlas to,« zašeptal si,
»milý hlas, jenž tak mne volá.«

Na pokraji doubraviny
polo v slunci, polo v stínu

Loufce plavých srn se pásly,
nevídouce Hiawatu.
Řekl šeptem k luku: »Nechyb!«
řekl k šípu: »Rovnou k cíli!«
poslal přímo zpěvnou střelu
v rudé srdce paroháče;
hodil srnce přes rameno,
chvátal dále bez oddechu.

Na zápraží u wigwamu
seděl šedý, starý šípař
v domovině Dakoťanů,
řezal hroty jaspisové,
řezal hroty z chalcedonu.
Po boku mu ve své kráse
sedí lepá Minnehaha,
jeho dcerka, Smavá voda,
pletouc rohož rákosovou.

Na minulost myslí stařec,
na budoucno myslí dívka.

Vzpomínal, jak tady seděl,
dnů, kdy šípy takovými
střílel buvola a srnu,
na Muskodej, na prerii;
divokou jak husu střílel,
v letu k jihu hlučnou Wawu;
vzpomínal čet bojovníků,
jak tu šípy kupovali,
nemohlitě válčit bez nich!
Ó tak statných bojovníků
na širé už zemi není!
teď jsou muži jako ženy,
jedinou jim jazyk zbraní.

Ona lovce vzpomíná si
z kmene jiného i kraje,
mladistvého, stepilého,
který přišel jednou s jara
od otce nakoupit šípů,
odpočinul ve wigwamu,
dlouho váhal u veřejí,
ohlížel se odcházeje.

Slyšela, jak otec chválí
jeho srdnatost a moudrost.
Přijde-li pro šípy zase
k vodopádu Minnehaze?
Na pletenku klesly ruce,
oči v sny se zadumaly.
Myšlenkami slyší kroky,
slyší šust a praskot větví
a tu náhle s hořícími
lícemi a žhoucím čelem
srnce maje přes rameno
z lesa vystoup' Hiawata.

Rázem starý šípař vážně
pozved' oči od své práce,
odložil hrot nehotový,
pokynul mu do veřejí,
děl, jak vstával ku pozdravu:
»Buď nám vítán, Hiawato!«

K nohám Smavé vody složil
Hiawata svoje břímě;
shodil s plecí plavou srnu.
A tu dívka k němu vzhůru
pohleděla od pletenky,
vlídným hledem díc a hlasem:
»Buď nám vítán, Hiawato!«

Velmi prostranný byl wigwam
z vydělané srnčí kůže
s Dakotskými bohy v barvách
kreslenými na oponách;
vchod tak vysoký, že sotva
Hiawata přichýlil se,
sotva jeho orlí péra
vrchu dotkla se, jak vcházel.

Potom vstala Smavá voda
se země a odložila
pletenku svou nehotovou;
pokrm před ně postavila,
z potůčku přinesla vodu;
pokrm na hliněných miskách,
číše z dřeva lipového;

naslouchala, host jak mluví
a jak otec odpovídá,
rtem však sama nepohnula,
ani slůvka neprohlesla.
Ano, jenom jako ve snu
naslouchala Hiawatě,
když povídal o Nakomis,
jak mu v dětství matkou byla,
když povídal o svých druzích,
Čibiabu, hudebníku,
o siláku Kwasindovi,
o hojnosti, blahém štěstí
v domovině Odžibwejské,
v utěšené, klidné zemi.
»Po přemnohých letech války,
bojův, krve prolévání,«
pokračoval Hiawata,
»nastal pokoj mezi kmeny,
Dakotským a Odžibwejským.«
A pak dodal, mluvě zvolna:
»Aby pokoj trval navždy,
těsněji spjal ruce naše,
pevněj' spojil naše srdce,
za ženu mi dej tu dívku,
Minnehahu, Smavou vodu,
nejkrásnější z Dakoťanek.«

Chvilku starý šípař váhal,
přemýšlel, než odpověděl;
pokuřoval mlčky chvíli,
pohled' hrdě k Hiawatě,
pohled' něžně k Smavé vodě
a pak řekl velmi vážně:
»Ano, chce-li Minnehaha;
mluv tvé srdce, Minnehaho!«

A tu sličná Smavá voda
ještě milejší se zdála,
jak tu stála chtíc a nechtíc,
přistoupila k Hiawatě,
tiše k němu usedla si
a pak děla s uzarděním:
»Půjdu za tebou, můj choti!«

Ano, tak náš Hiawata
o nevěstu ucházel se,
takto v zemi Dakoťanů
dostal dcerku šípařovu.

S wigwamem pak rozloučil se,
veda s sebou Smavou vodu;
ruku v ruce tak šli spolu
přes lesy a přes traviny,
zanechali starce sama
u veřejí wigwamových;
slyšeli slap Minnehahu,
zdaleka jak na ně volá,
z odlehlé jak šumí dáli:
»Měj se dobře, Minnehaho!«

Starý šípař potom dal se
poznovu do svého díla,
used' slunných u veřejí,
zašeptal si tak a pravil:
»Tak nás dcery opouštějí
milené, nás milující!
Zrovna když se naučily,
jak nám býti ku pomoci,
když se v stáří opřem o ně,
přijde mladík s vlavým peřím,
s rákosovou píšťaličkou,
cizinec, a hude víškou,
kývne dívce nejkrásnější,
a jde za ním, kam ji vede,
nechá všeho pro cizince!«

Milá byla cesta domů
skrze nekonečné lesy,
přes traviny, hornatiny,
přes řeky a hory, doly.
Krátkou však se jemu zdála,
ač jen zvolna dál se brali,
ač své kroky uvolňoval
podle kroků Smavé vody.

Přes široké, dravé řeky
v náruči přenášel dívku;
lehká mu jak pírko byla,

jako pírko na chocholu;
prosekával houštím stezku,
rozhrnoval svislé suky,
na noc loubí uplet' z větví,
lůžko z klestí jedlového,
před vchodem pak zažeh' oheň
ze smrkových suchých šišek.

Všechny vánky putující
s nimi šly přes luka, lesy;
všechny hvězdy noční na ně
hleděly a střežily je
nespícími zraky ve snu.
Ze své skrýše v dubu na ně
pohlížela veveřice
zvědavým je okem střežíc;
a Wabaso, králík, s cesty
běžel jim a pokukoval,
pošilhával ze své nory,
posedával na bobeček,
zvědav, střeže milující.

Milá byla cesta domů!
Hlučně, líbě ptáci pěli
o štěstí a srdce klidu;
zpíval modráček Owejsa:
»Šťasten jsi, ó Hiawato,
že máš takou něžnou ženu!«

Zpíval čermáček Opečí:
»Šťastná jsi, ó Smavá vodo,
že máš čackého tak muže!«

S nebe slunce přívětivě
dívalo se listím na ně,
pravilo jim: »Ó, mé děti,
láska září, hněv je stínem,
život pestrý stínem, září,
vládni láskou, Hiawato!«
S nebe měsíc hleděl na ně,
plně stan tajemným leskem,
šeptal jim: »Ó dítky moje,
den je rušný, noc je tichá,
muž je vzpurný, žena slabá;
sleduji, ač půl mám vlády:
trpělivou oddaností
vládni ty, ó Smavá vodo!«

Tak se ubírali domů,
takto přivedl Hiawata
do stanu staré Nakomis
záři luny, hvězdu krbu,
záři slunce svému lidu,
Minnehahu, Smavou vodu,
ze všech žen tu nejkrásnější
v domovině Dakoťanů,
v domovině krásných dívek.

AKO RASTIE SEMIAČKO.

Rád by som bol, keby každý z Vás sa aspon raz podíval na zázrak — ako rastie kvietok. Nato si môžeme urobiť jednoduchý pokus.

Vezmite si misku a naplnte ju mäkko rezom. Na tento nalejte vody toľko, aby bol mokrý. Potom si zaopatrite horčičné zrná a rozosejte ich po povrchu. Misku nechajte na okne alebo na stole v miestnosti, kde je dosť teplo, ešte je lepšie na slniečku, a dbajte na to, aby bol rez stále vlhký. Potom pozorujte, čo sa stane.

Na druhý deň po zasiatí semiačka uvidíte, že sú vlhké a napuchnuté. Vssaly do seba vodu, ktorú potrebujú pre svoj vzrast. Na tretí deň mnoho zrniek vyženie malinké korienky, ktoré sa budú zavŕtavať do rezu.

Koniec korienka ssaje ešte dychtivejšie vodu, musíme rez častejšie kropiť, aby nám nevyschol.

Otvorte niektoré semiačko. Uvidíte, že sa dá teraz pekne rozdeliť na dve polovice.

H. VOGELER: *Z JARA.*

Z každej polovičky bude lístok. Ale teraz nie sú zelené, sú celkom biele a sotva by sme si pomysleli, že sú to listy.

Keď pôjdete na štvrtý deň do školy, uvidíte, ako sa obe polovičky podvihly zo svojho obalu nad zem. Niektoré sú ešte biele, ale poniektoré sa už na konci zelenajú a od spodku červenejú — teraz už každý vidí, že sú to listy. Rastú na stopke a prázdny obal semiačka ešte visí na mieste, kde stopka prechádza v koreň.

Dobre si všimnite tvaru týchto lístkov. Sú okrúhle a v prostriedku vykrojené. Sú to delohy horčice. Vyrástly zo semiačka, kde bolo uložené toľko potravy, že s vodou, ktorú dodávajú korienky, boly dostatočne zásobené. Ako padalo slnce na ne, začaly sa zelenať a to v živote rastliny znamená asi toľko, ako keď dieťa opustí kolísku, naučí sa rozprávať a chodiť — samostatne sa obzerať po svete. Zelená rastlinka nepotrebuje nič len dobre vyvinuté korienky a stará sa sama o seba. Že sa korienky zmohly, o tom sa presvedčíte, keď vytiahnete niektorú rastlinku z rezu. Potom uvidíte, že sa rozvetvily na drobné korienčeky a že tieto majú na sebe veľmi jemné chlpky — vlasové korienky.

O niekoľko dní objaví sa medzi oboma delohámi zelený púčok a ten vypučí vo dva nové lístky. Tieto majú medzi sebou zase malý púčok, ktorý znovu tvorí listy a tak rastlinka rastie a rastie.

Ale nové listy sú celkom odlišné od delôh. Sú dlhé a majú päť lalokov, jeden veľký na prostriedku a dva menšie po stranách

Tento zázrak sa odohráva pred vašíma očami v niekoľkých dňoch. — z horčičného semiačka vyrastie malá zelená rastlinka. Ak nemáte pri ruke horčičné zrno, nájdite si iné alebo si urobte viac takých pokusov, lebo každá rastlinka má svoje zvláštnosti.

Tak na pr. pekne môžete pozorovať fazuľu, namočíte ju do vody (na noc), aby zmäkla, potom ju položíte na vlažnú zem do čriepnika. Ak je zem stále vlhká uvidíte, že fazuľa vyrastie. Ovšem tu to ide pomalšie napred. Bude to trvať asi týždeň, kým si nájde korienok cestu do zeme a druhý týždeň kým delohy prerazia svoj obal.

Je zaujímavé pozorovať korene. Najskôr vyženie fazuľa jedno vlákno, potom viac, až je ako tučný pavúk s dlhými nohami. Ťažká fazuľa leží ešte na zemi, ale stopka nad koreňom rastie. I vypne sa do obluka, na jednom konci tohoto je semeno, na druhom koreň. Keď rastlina spotrebuje potravu uloženú v delohách, tieto sa scvrknú. Stopka je teraz tak silná, že ich vyzdvihne a ony sa pekne rozložia. Nenechajú semenný obal dolu, ako zrno horčičné, ale vynesú ho so sebou hore, kým neuschne a neodpadne. Potom môžeme vidieť medzi delohami nový púčok, ktorý sa dosť skoro rozvíje v listy.

V prírode sa deje to isté čo s kvetinkami vašej domácej laboratorie. Semiačko napúchne, keď teplý jarný dáždik zvlaží zem. Potom vyženie nežný korienok. Delohy sa vyliahnu zo semiačka, stopka rastie, obal semenný odpadne a rastlinka ako novorodzeniatko veselo rozpína rúčky k oblohe.

Slnečné svetlo ho bozkáva — tak ako nás bozkávala mamička — a rastlinka je rada na svete. Živí sa a listy sa zelenajú a pribúda ich. A tak naraz z pacholiatka — klíčka bude statný strom či bylina, ktorá ponesie raz ovocie.

Dľa Arabelly Buckleyovej napísal Woowotana.

FR. KADLÍK *FR. PALACKÝ.*

ROZPOMIENKA NA OTCA NÁRODA.

Dobre sa na to pamätám, hoci je tomu teraz, r. 1926, päťdesiat rokov. Chýlilo sa k večeru v piatok 26. mája 1876, vrátil som sa z vonku, z májovej prírody, do mesta a uvidel som, že na vysokej veži veje smútočná zástava.

Kto umrel?

Palacký.

Pamätám sa, aká to bola smutná chvíľa; len smrť povie, aký človek umrel. Koho som stretol, každý bol zamyslený, úsmev úplne zmizol s tvár. O pol piatej popoludní umrel a do večera rozletely sa telegramy po českej vlasti i do celej Evropy a v noci písaly sa a tlačily zprávy o smrti najväčšieho Čecha XIX. stoletia, o kráľovi duchom, o kráľovi z valašskej chalúpky.

Sme šťastní, lebo sme vyviazli z trápneho poddanstva, máme svoj štát, svoju demokratickú republiku a v tom šťastí vďačne rozpomínajme sa na toho, kto nás k nemu pripravil. Palacký vštepil národu vedomie historické, t. j. vedomie, že sme tu od vekov, že sme od vekov národom vzdelaným, že sme mali svoj samostatný štát, samostatné kráľovstvo, kráľ sídlil na hrdom hrade v Prahe, kráľovstvo české bolo v niektorých dobách v popredí Evropy, v dobe husítskej boli sme najvzdelanejším národom v Evrope. On nám vštepil i vedomie štátneho práva, t. j. vedomie, že máme právo na svoj štát a že ho docielime, ak budeme chcieť pracovať zaň. Ovšem bude nám treba podstúpiť zkúšku ohňom a železom. Tak predpovedal a tak sa splnilo.

Je jubilejný rok; ako budeme oslavovať?

Usilujme sa pochopiť, aký bol Palacký človek; čítajme o ňom pozorne, vdychujúc tú čistú mravnú ušľachtilost a hlavne, maj každá československá rodina jeho Dějiny — stoja len 30 Kč — a čítajte ich, ako starí čítali bibliu. Povojenná doba potrebuje toho veľmi, aby sme si stavali pred oči veľké skvelé charaktery a ich dielo. *K. Kálal.*

*

Palacký u veliké míře vyznamenával se vznešenou nezištností duševnou a nedostatkem ješitnosti, kteréž jsou známkami pravých vědcův. On opravdu ve vlastním slova smyslu utvořil dějiny české; k tomu účelu musil udělati vše: odkliditi pověsti, jež znenáhla nahromadila nevědomost, pověra nebo nenávist plemenná: posouditi letopisce, objeviti a vydati listiny, přemoci netečnost svých vrstevníků. Badání svoje provozoval půl století bez únavy a bez odpočinku, a málo jest lidí, kteří by, jako on, byli objevili tolik skutků neznámých a odstranili tolik lží ustálených ode dávna. Sláva mu přišla, aniž jí hledal; on si jí vážil jenom proto, že čest z ní přicházela k dobrému jeho zemi. Nikdo neměl tak pevné přesvědčení a zároveň tak naprostého odříkání naproti svému dílu. Postavil pomník, jenž přetrvá věky, ale ničeho si tolik nepřál, jako nových pracovníků, kteří by znova se podjali jeho práce a vyplnili mezery v ní nebo opravili chyby. Byl více hrdý na své žáky než na své knihy, a ze všech názvů, které se mu dávaly, nejmilejší mu byl ten, když se slyšel jmenovati otcem historické školy české.

Palacký byl vřelý vlastenec; celý svůj život věnoval svému národu. Několikrát domníval se dosahovati cíle; doufal, že císař uzná práva koruny Svatováclavské. Tyto naděje pokaždé byly zklamány; bylo potřebí znovu pustiti se v zápas, opět obléci se v brnění válečné, kteréž bylo těžké této duši mírné, šlechetné. On z toho nepodržel ni hněvu, ni nenávisti, a odhodlanost jeho byla tak naprostá, že zdál se neznati únavy i nechuti. Aby nepozbyl odvahy, k tomu byl podporován svou dokonalou vírou ve vítězství spravedlnosti a práva. Takovou měl úctu ke své věci, že nechtěl jí sloužiti nežli zbraněmi šlechetnými; aby jí pomohl k vítězství, k tomu cíli byl by nesvolil zapříti pravdu anebo hledati jí po křivých cestách. Neskrýval toho, že vypravováním dějin českých doufá přimnožiti lásky k vlasti u mladších pokolení; avšak o tom dlužno se dorozuměti a na to pamatovati, že on nehodlal zakrýti chyby a nepřátely předešlé, ani přisvojovati si slávu národů sousedních. Jeho skromnost nevychloubala se učeností, a žádných nároků nečinil na neomylnost; avšak žádné bádání neunavovalo jeho trpělivosti a žádná námaha nezdála se mu býti zbytečnou. *Ernest Denis.*

RÁMOVÁNÍ OBRAZŮ.

Nejlepší výzdobou vaší třídy může býti dobrý, vhodně zarámovaný obraz. Vezměte si pěkný, správně zarámovaný obrázek, snad nějakou reprodukci obrazu Mánesova neb Alšova. Vyndejte obrázek z rámu, přidržte jej na zdi, kde visel dříve zarámovaný, vložte jej pak opět do rámu, klaďte jej neb věšte na táž místa s rámem a pozorujte! — Je nepochybné, že přijdete sami k poznání, že zarámovaný obraz působí na vás dojmem lepším, krásnějším a hotovějším než obraz bez rámu.

Malíři říkávají: »Obraz bez rámu, jako kabát bez rukávů,« a je na tom mnoho pravdy. Vzpomeňte jen, jak nehotově a nedokonale vypadá váš kabát, šat, třeba by byl úplně propracován, zkouší-li vám jej krejčí neb švadlena, když nemá ještě všité rukávy. Pocit, jejž máte při obrázku bez rámu, má určitou podobnost v tom, že se vám zdá rovněž nehotový a nedokončený pro to, aby mohl sám o sobě účelu svému dostáti. — Proč to? Odkud je to neuspokojení? —

Pohleďte! Umělec zobrazil jen určitý výsek světa, jejž s rozmyslem a vybraným vkusem vykrojil ze vší té krásy kolem nás. Zahlédíte-li se na obraz nezarámovaný, máte pocit, jako by se obraz rozbíhal na všechny strany, i do těch prostor, jež nemohl a nechtěl malíř zobrazit. Ohraničíme-li obraz, uzavřeme a osamostatníme jeho vnitřní svět sám pro sebe a oddělíme jej tak od zevního světa a jeho okolí. Tak stane se obraz světem pro sebe a můžeme jej nerušeně vnímati. Z toho vidíte 1., že obraz potřebuje viditelného ohraničení, má-li dobře působiti, a 2., že tím ohraničením je jeho rám.

A teď uděl[illegible]e druhou zkoušku! Vsuňte svůj obrázek do rámečku beze skla, po druhé do téhož rámečku se sklem a pozorujte změnu v celkovém dojmu zarámovaného obrazu. — Máte-li oko jen trochu vnímavé, postřehnete jistě, že obrázek za sklem působí dojmem líbějším, svátečnějším a tajemnějším. Kdežto obrázek beze skla dere se z rámečku ku předu a nutí se z onoho uzavření v rámu vysunout, dělí sklo obraz od skutečného světa, činí jej uzavřenějším a tajemnějším, takže jeho skutečnost mě í se v krásný sen. Tím obraz jen získává. — Tu máte tedy druhý požadavek: Obraz musí býti zasklen!

Sami pak jistě pochopíte, že rám i sklo mají při obrazu, jejž na zeď věšíme, ještě jiný smysl. Pomyslete si, že by pěkný a hodnotný obraz přibit byl jen na zeď školní světnice neb chodby. Jak dlouho vydržel by tam neporušený? Uvažte, že má k němu přístup prach, saze, střídavé vlhko a sucho, mouchy, pavouci atd. — Jaká by to byla úcta k dobrému dílu, třeba v reprodukci, jaký byl by z toho dojem a užitek? — Na zeď patří jen dobrý a hodnotný obraz, jako do ruky dobrá a hodnotná kniha! — Ten dobrý, potěšující nás přítel zaslouží pak jistě, abychom jej chránili přede vším, co by jej mohlo znehodnotit a zneuctít. — Tak vidíme, že o potřebě obraz zarámovat a zasklít mluví i důvody nutné jeho ochrany a naší povinné úcty k němu.

A nyní si povězme, jaký musí být rám, aby vyhovoval svému účelu a jaký být nemá.

K ohraničení obrazu stačí z pravidla dřevěná lišta tak široká a silná, aby při pevném spojení v rozích dobře udržela na závěsu obraz i se sklem. Barvu lišty třeba voliti takovou, jaká se na obraze neobjevuje, neboť nejen tvar a linie, ale i barva obrazu musí míti svoje ohraničení, aby se nepřelévala přes okraj. Protože bývá někdy nesnadno

určiti protikladnou barvu rámu, volíváme často lišty barvy zlaté neb černé, jež dobře se hodí ke všem barvám. Aby v černém nebo jiném tmavém rámu obraz příliš nezesmutněl, můžeme do něho vložiti úzkou, zlatou vložku.

Tvarem nejvhodnější bude pak ta lišta, jež má jednoduchý průřez a hladký povrch beze všech zbytečných prohloubených neb navršených ozdob. Ve vyhloubených ozdobách usazoval by se prach a nečistota, navršené ozdoby překážely by při stírání prachu.

A dále. Jistě uznáte, že nebylo by slušné ani uctivé, kdybyste milého a vznešeného hosta, jenž by k vám do domu neb do třídy vstoupil, překřikovali, vynášeli se před ním, všechnu pozornost jen na sebe obraceli a tak význam jeho zastiňovali a potlačovali. Právě takové chyby dopustili byste se proti dobrému příteli, jakým je pro nás dobrý obraz, kdybyste jej vsadili do »nádherného« rámu, jenž křičí, chlubí se, vypíná, všechnu pozornost na sebe strhuje a nepřipustí, aby mistrovské dílo skromně a tklivě promluvilo k naší duši. — Rám musí být vypraven jako podřízený, uctivý sluha, jenž zná cenu svého pána a je si vědom toho, že úkolem jeho je býti mu dobrým ochráncem a průvodcem. To znamená, že rám nesmí být zbytečně a tedy nevkusně nádherný, bohatě zdobený, protože by to odporovalo jeho poslání, neboť zdobný úkol převzíti musí obraz a rám musí se tomu podříditi nejen materiálem, z něhož je zroben, ale i barvou, tvarem a vší svou povahou.

Nejlepší rám bude tedy pravděpodobně z dřevěné lišty jednoduchého průřezu, hladkého povrchu a barvy, jaká neobjevuje se na obraze, jejž rámuje. Provedení jeho musí pak býti pevné, přesné a dokonalé.

Které rámy jsou špatné? — Jsou to všecky rámy, jež nevyhovují některému ze základních požadavků na dobrý rám kladeným. Nebudeme se rozborem jejich špatností mnoho zdržovati. Vyjmenujeme je a vy jistě už najdete, v čem je jejich vada, zda v užitém materiálu, nedostatečné jeho pevnosti, v nevhodnosti neb nedokonalosti, nebo v nedostatku tvarové jednoduchosti, nevhodné úpravě, neb v touze učiniti jej předmětem zdobným na úkor obrazu samého.

Jako špatné rámy, tedy i pro školu nevhodné a se stanoviska vkusu pro školu nepřijatelné buďtež zde uvedeny: rámečky z lepenky polepované, malované, zdobené nalepovaným papírem neb slámou a ovíjené lýkem (rafií) neb vlnou, rámečky z kůry, větví neb surového dřeva (březového, babykového a pod.), rámečky zdobené nalepovanými plody, šiškami, ulitami, mušličkami, bronzovanými půlkami hrachu neb bronzovaným pískem, rámečky ze slámy, korálků, skleněných tyčinek neb trubiček, rámečky vyřezávané pilkou lupenkovou, rámečky řezbářské, napodobující červotočivé dřevo s příkrasami z vyřezaných listů, rámečky s vypalovaným, malovaným neb vřezaným ornamentem výšivkovým, rámečky potahované sametem, hedvábím a zdobené vyšíváním, ozdobami z brků, drátků, korálků, zrcadlové rámečky skleněné, rámečky z perleti, rámečky z lišt v rozích se křížících, rámečky umělkovaných tvarů secesních.

Tolik o rámu, jeho úkolu a vlastnostech. Příště napíšeme vám, jak možno obraz vhodně upravit k zavěšení a jak obrazy na stěny věšeti.

Zatím odstraňte ze svých tříd všecky rámečky, o nichž jste nabyli přesvědčení, že jsou nevkusné, a připravte si několik dobrých obrázků. *L. Havránek.*

NÁŠA JARNÁ VEČERA.

S jarom máme zase novú zeleninu. Kto z vás ju rád a kto nie? Nechcem veriť, žeby tých posledných bolo mnoho, lebo členovia Dorostu už vedia, čo potrebujú pre svoje zdravie.

Teraz na jar užijeme hodne surovej zeleniny, šalátu a reďkevôk. Dobre ich požujte! Chlieb s maslom a reďkevka je výborná jarná večera, menovite, keď ju zapijeme hrnčekom mlieka. Tiež vajíčko so šalátom, poliatym kyslým mliekom alebo smotanou je o mnoho zdravšie a chutnejšie ako párky, ktoré bývajú menovite v Čechách veľmi častou večerou. Môžete niekedy, ak nemáte smotany, postriekať hlávkové listy citronovou šťavou, uvidíte, aké je to dobré. — V Amerike jedávajú šalát so syrom. I to je dobrá večera! Listy s hlávky pozorne olúpeme, premyjeme a necháme vodu odtiecť. — Vo Francii, kde jedávajú hodne zeleniny, nájdete v každej i najjednoduchejšej domácnosti drôtový košíček (asi ako varecha na vyberanie knédlikov, ovšem väčší a bez dlhej rúčky); do tohoto košička vložia šalátové listy, premyjú vo vode, vyložia a nechajú odtiecť. Tým sa nepolámu krehké listy a všetka voda odtečie. Umyté listy pokladieme na misu, pofŕkame citronovu šťavou alebo octom, po prípade aj olejom a do každého lístka vložíme kúsok syra, bryndze, čo máme práve pri ruke. Je to pekné na pohľad a chutí.

Viete variť špenát? Toho je teraz na jar tiež hodne a že je pre vaše zdravie jednou z najlepších zelenín, to tiež viete. Poviem vám najjednoduchejší spôsob — zkúste ho doma a prekvapte tým mamičku.

Pripravíme si: pol kg špenátu, 2 lyžice masti, väčšiu lyžicu múky, soľ, $^1/_4$ l mlieka; vodu na premytie špenátu, hrniec, rajničku, nôž a varešku. Keď si všetko napred prihotovíte, lepšie sa vám pracuje a na nič nezabudnete.

Mladý špenát oberieme, stopky odrežeme a dobre v niekoľkých vodách premyjeme. Položíme potom do hrnca a *nepodlejeme* vodou. Je škoda látok, ktoré by nám pri varení unikly do vody. Špenát je vlhký, ako sme ho premyli a i sám pustí trochu šťavy. (Len starý špenát treba niekedy podliať vodou, ale i to celkom málo.) Špenát takto dusíme asi 10—15 minút. Hrniec celkom neprikrývajte, špenát tak neztratí svoju peknú zelenú barvu. Na zkúšku vyníte lístok, zkúste, či sa dá ľahko rozotrieť a potom špenát scedíme. Nevylievajte šťavu, ktorá sa scedí! Tu použijeme ako výbornú zeleninovú prísadu do polievky. Špenát potom na drobno posekáme, alebo rozomeleme. Na rajničku dáme asi dve rovné lyžice masti – masla, sadla alebo rastlinného tuku; do rozpustenej masti nasypeme vrchovatú lyžicu múky, rozmiešame a za stáleho miešania zalejeme hrnčekom mlieka. Povaríme asi 2 minúty, položíme do toho špenát, premiešame, posolíme, a zalejeme zbytkom mlieka. Podusíme asi 3 minúty a špenát je hotový.

Podávame ho na teplej miske pridáme, vajcia uvarené a na štvrtky pokrájané alebo praženicu. Ak máme pri ruke kúsok čerstvého masla, dáme malé kúsočky na vrch špenátu. — Ak ho chcete veľmi pekne podať, upečte si na kraji platne hrianky (tenké okružky chleba alebo žemle) potriete ich zľahka maslom, silne pomažte hotovým špenátom a ozdobte vajíčkom na tvrdo uvareným buď na koliečka rozkrájaným alebo na drobno rozsekaným. Uvidíte, že vás mamička za to pochváli. *Iva Šmakalová.*

Z ČINNOSTI DOROSTU ČERVENÉHO KŘÍŽE

O ČITÁRNI PRE VRABCOV A O INÝCH VECIACH.

Raz sme boli vysiali šalát a inú zeleninu priamo na hriadky v zeleninovej zahrade. Semeno sme mali osvedčené, väčšinou domáce a predsa by nám ho bolo iste málo sišlo; lebo viete čo sa stalo? Všetek vrabčí drobizg z okolia pozval sa k nám na hostinu a navštívil obzvlášte hriadky posiate a posadené šalátom. My sa ale vrabcom zahanbiť nedáme (známe totiž význam zeleniny ako potravy!) a preto sme sa pousilovali zachrániť to, čo sa dalo; zariadili sme Vám totiž tak zvanú vrabčiu čitárňu nad každým záhonom. — No len sa nesmejte! Bola Vám to naozajstná čitárňa s opravdovými novinami a vyzerala takto: na obvode hriadky zatkli sme 6 kolíkov (do každeho rohu po jednom a na dlhej strane ešte i do prostriedku), na tieto sme upevnili motúz s pouväzovanými úzkymi páskami novín. Motúz musí byť o vel'a dlhší ako je obvod záhonu, ponevač sa ho dosť spotrebuje na viazanie sl'učiek. Chcete si takú vrabčiu čitáreň zariadiť? Teda k horespomenutému ešte niekol'ko starých novín, ktoré porežete na 5 cm široké pásky. Pásiky preložte pozdl'ž, aby boly dvojité a viacej vydržaly; kým jedon z Vás pásiky podáva, druhý chytí motúz oboma rukami, urobí sl'učku. Do sl'učky vložíte prúžok novín a zatiahnete. Práca táto je vel'mi príjemná, ba je to hračka. Zkúste a bude Vás to baviť tak, že pri 5.—6. oku pôjde Vám to ako po masle.

Prečo sme tento spôsob strašidiel pomenovali vrabčou čitárňou, to Vám iste nemusím vysvetl'ovať, ale isté je, že nám zeleninu zachránila. Či sa páni vrabci nal'akali šušťania papieru vo vetre alebo či ich zlákala politika z novín tak, že i na svôj nenasytný žalúdočok pozabudli? Ktože ho tom vie!

Odporúčajte tento recept na strašidlá i mamičke a známym do zahradky okrem toho, že ho i vo Vašich zahradkách upotrebíte — a ponáhl'ajte sa s výsevom zeleniny do vol'nej pôdy, ak ste to ešte neurobili!

Urobili ste si tie mal'ované kvietniky a misky? Budete vraj sadiť tohoto roku hodne mnoho kvetov do kvietnikov i do truhlíčiek, aby Vaša škola a dom nebola pustá, ale hodne, hodne veselá a milá. Neverím, že by so vol'akomu nepáčil obrázok kvetami vyzdobenej školy v Novom Meste n./M. uverejnený v januárovom čísle »Lipy«.

Len nesmiete zabudnúť na to, že ak chcete mať kvety čo najkrajšie a najsilnejšie, musíte ím dať všetko to, čo vyžaduje i Vaše telo, aby bolo silné a krásne, totiž: slnko, vodu, vzduch a dobrú stravu. Táto poslednia pozostáva z dobrej zahradnej zeme, pohnojenej starším, sotleným a neslamnatým hnojom — a z riečneho piesku.

Ale to slnko, vzduch, vodu atd. vyžaduje každá rastlina, tak kvetina ako zelenina, zvlášte keď je taká drobunká a slabá ako tá Vaša priesada v teplej hrade, v kvietniku, či bedničke. Preto rýchlo sa podívajte či netreba priesadu pozorne prerieditť pretŕhaním — aby ku každej bylinke mohlo slnko i povetrie. Ak pretŕhanie zanedbáte (i na záhonoch pozdejšie) budú Vám rastliny vysoké síce, ale bl'adé a dengl'avé, ako jarné výhonky zemiakov v pivnici práve tak, ako sú dengl'aví a slabí l'udia, zvlášte deti, vychované v temných a dusných bytoch a pri nesprávnom a nedostatočnom stravování.

Otužujte teda siatbu otváraním okien. Zvykajte ju na slnko a zalievajte hojne, aby mohla prijímať rozpustenú potravu zo zeme. Chráňte ju avšak pred pálčivým slnkom pol'udňajším: v oblokoch aspoň postaveným za sklo papierom, v teplej hrade natieraním spodnej strany okna či skla vápennym mliekom, alebo riedkou kašou z vody a hliny pripravenou.

Budete pestovať rajštialy, uhorky a dyne? Namočte teda jadrá posledných dvoch na pár hodín do málo vlažnej vody a prirýchlite si priesadu v kvietnikoch v izbe alebo v teplej hrade. Zem l'ahkú! Predpestované potom vysadíte na záhon, keď sa nebude treba obávať nočných mrazov. — Rajštialy máte už iste vysiate a prepichané na väčšiu vzdialenosť? Ak nie, teda ich vysejte hneď a chystajte k ním zatial' kolíky asi 1 m až 120 cm vysoké.

V. Gavorová.

LEVNÉ ŠKOLNÍ SPRCHY.

Školy se nás často ptají na radu, jak by si mohly zařídit svépomocí levně sprchy. Přinášíme dnes obrázek jednoduchého zařízení, které se může umístiti v každé škole.

Jsou to dvě nádoby, jedna na studenou, druhá

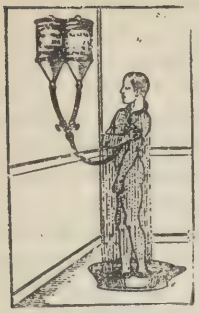

na teplou vodu. Od každé vede gumová trubička a obě trubičky se spojují v jednu. Tato pak je zakončena polokruhovým dirkovaným násadcem, který si koupající položí kolem krku na ramena. Místo tohoto násadce možno užívati i jiných, na př. dirkovaného násadce podobného, jako se užívá u kropících konví.

Obě trubičky, vedoucí od nádob, mají své vlastní kohoutky, takže možno pouštěti vodu tak teplou, jak kdo chce.

Koupáme-li se v místnosti, potřebujeme k tomu ještě vany nebo škopku nebo jiné široké nádoby, aby zachycovala vodu po těle stékající. Kde takové nádoby nemáte, můžete si objednati skládací nádobu gumovou nebo zinkovou současně při objednávce sprchy. (Ceny viz na obálce!)

SEZNAM TĚLOCVIČ. NÁŘADÍ,

které si mohou děti samy pořídit v hodinách výchovných prací tělesných podle návrhu *M. Koutníkové* a *F. Ryšánka*. Výčet proveden pro 40 dětí. Hvězdičkou označené mohou robit i dívky:

Úprava *doskočiště* tak širokého, aby 4 současně mohli skákat (trámec, písek, třísło nebo piliny).

Sloupky ke skoku s motouzy (nebo šňůrami upletenými z kalounů, které si můžete vyžádat zdarma od své divise).

* 4 velké lehké plné míče.
* 40 malých pružných míčů.
* 40 motouzových krátkých švihadel s držátky (šňůry můžeme uplést z kalounů).
6—8 dřevěných pálek.
* 4 terče na házení míčem (mezikruží).
10 párů chůd.
* 40 obroučeк a 40 mečíků k házení.
40 dřevěných tyčí ke cvičení (75 cm dl.).
* 4 plné míče s poutkem (1¼ kg).
* sáčky plněné vypraným pískem na házení a chytání).
* vrabce (korek s pírky).
* opratě (kalouny) a chocholy pro »koníčky«.

KE ŠKOLNÍ SAMOSPRÁVĚ D. Č. K.

Ústřední poradní sbor Dorostu Čsl. Č. k. schválil tento návrh, vztahující se ke školní samosprávě D. Č. k.:

Mimo školní výbor Dorostu Č. k. jímž jsou třídní učitelé přihlášených tříd, buď dána i dětem možnost, aby se samy poradily v záležitostech, týkajících se činnosti Dorostu Č. k. na celé škole, pokud to učitelé uznají za dobré. V zastupitelstvu této školní samosprávy D. Č. k. je za každou třídu jeden žák.

Jako je usnesení třídní samosprávy D. Č. k. vázáno na souhlas třídního učitele, tak je opět usnesení školní samosprávy podrobeno souhlasu školního výboru Dorostu Červeného kříže.

RADIO, A JAK JE LEVNĚ SESTAVITI

Jaký aparát vybrati? Jsou různé druhy radioaparátů: 1. přijímač krystalový, 2. přijímač krystalový se zesilovačem, 3. dvou-, tří- až sedmilampový přijímač. — Budu psáti pouze o krystalovém přijímači. Ten má nejčistší a nejlepší příjem a jest velmi laciný, nejlacinější. Počněme se sestavením.

Antena. Abychom mohli zachytiti radiové vlny, musíme míti t. zv. antenu. Anteny jsou různého druhu. Nejlepší antenou jest antena *venkovská*. Proto se o ní rozepíši podrobněji. Jindy si povíme o různých druzích venkovských anten a o jejich náhradách.

K postavení venkovské anteny potřebujeme asi 30 až 50 m měděného neb mosazného (neisolovaného) drátu. Nejlépe jest koupiti antenní lanko (1 metr za 70—80 haléřů). Tento drát (30 metrů dlouhý) musíme na obou koncích isolovati a teprve isolátory připevníme na závěs. K tomu účelu koupíme 4 isolátory (1 isolátor za 80 haléřů) a vždy dva a dva upevníme na koncích. Na konec drátu dáme jeden isolátor a pak kousek (asi 20 cm) provazu navážeme k isolátoru. Na konec provazu dáme opět isolátor a k němu potřebný kus provazu. Tak učiníme po obou stranách.

Jak upevnit antenu? Antenu upevníme nejlépe mezi dva stromy, mezi komíny, mezi koly k tomu účelu postavené, s domu na dům atd. Na směru anteny nezáleží. Může býti rovněž upevněna s výšky dolů. K anteně nutno připevniti *svod*, to jest isolovaný drát. Výtečný jest auto-kabel v silné gumové isolaci. Tento svod přiletujeme nebo obyčejně přidělame k anteně u isolátoru a potom jej vedeme oknem do místnosti, kde chceme míti radio. Není dobře dávati antenu tam, kde je již několik jiných.

Nemůžeme-li postaviti antenu venkovskou, uděláme antenu *pokojovou* neb *půdovou*. K půdové anteně potřebujeme asi 30 m jakéhokoliv drátu,

který klikatě upevníme na zvláštní isolátory *pokojové*. Tato antena jest také dobrá. Její výhodou jest, že je chráněna od špatného počasí.

Nemůžeme-li zhotoviti antenu ani na půdě, pak ji podobným způsobem upevníme v pokoji nebo v jiné místnosti. Blízkost telegrafních tyčí a telefonních drátů škodí. Antenu stavme proto vždy kolmo na dráty telegrafní. Antena musí býti v souvislém kuse, nenastavovaná.

Důrazně upozorňuji, že venkovská antena musí býti vždycky po vypnutí přijímače anebo jakmile se blíží bouře, spojena s uzemněním.

Uzemnění. Nyní uděláme uzemnění tím, že přiletujeme na vodovod slabý měděný drát nebo vyspojíme tento drát na měděné předměty, které zakopeme asi jeden metr hluboko do země. Předměty zasypeme vykopanou zemí a vše zalejeme vodou. Venkovskou antenu, jak jsme již napsali, musíme vždy po použití a před bouří spojiti s uzemněním. K tomu slouží také zvláštní přepínače, o kterých se zmíníme jindy.

Sestavení přijímacího aparátu. Na stanici, kterou hodlám popisovati, můžeme chytiti Prahu i v jižním Slovensku s dobrým úspěchem. Za příznivého počasí můžeme chytiti Daventry, Königswusterhausen, na Moravě Berlín a totéž co v Čechách, na Slovensku Vídeň a Budapešť, také Curych, Mnichov a Vratislav.

Sestavíme ji takto: Opatřme si ohoblované prkénko $1^1/_2$ cm silné v rozměru 20×10 cm a dále dvě prkénka téže síly v rozměrech 8×7 cm. Ta připevníme na užší straně u konce, takže dostaneme malý obrácený stoleček. Prkénko vyvaříme předem v roztoku parafínu, aby bylo isolováno. Stačí však též, natřeme-li je šelakem rozpuštěným v lihu. Nyní potřebujeme lepenkové pouzdro válcovité formy, abychom z něho udělali cívku. Tento válec získáme tak, že na starou láhev v průměru 5 cm nebo na dřevěný válek téhož průměru navinujeme napřed jednou dokola suchý papír a na něj několik vrstev naklíženého, ještě vlhkého, třeba novinového papíru. Budeme navinovati vrstvu asi půl centimetru silnou a pak necháme vše zaschnouti. Válec budiž asi 20 cm dlouhý. Na něj navinujeme drát (0·6 až 0·7 mm), isolovaný dvakrát bavlněnou anebo jednou hedvábnou nití. Drátek se navinuje závit za závitem těsně u sebe; drát nesmí být nastavován a je ho třeba 60—70 metrů. Na obou koncích cívky nechme asi 20 cm drátu nenatočeného. Začátek i konec musí být při vinutí upevněn, aby se cívka nerozvinovala. Toho docílíme tím, že si válec propíchneme špendlíkem a konec drátu dvakrát protáhneme. Když je cívka hotova, polejeme ji celou šelakem, rozpuštěným v lihu. Potom vyškrabeme nožem neb skelným papirem na cívce pruh silný 1 cm. Po pruhu bude běhati t. zv. běžec. K zhotovení cívky můžeme použíti také drátu isolovaného lakem, který pak není třeba polévati šelakem, stačí pouze vyškrabati na něm skelným papírem pruh pro běžce.

Dále si udělejme 2 kola ze dřeva asi $^1/_2$—1 cm silného, v průměru o něco menším než je cívka. Potom je přišroubujme na každý malý čtverec u aparátu. Na ně nastrčíme pak cívku a to tak, že odřený pruh bude směrem vzhůru.

Běžec. Pak si kupme v elektrotechnickém závodě mosaznou tyčku, $^1/_2$ cm širokou a 22 cm dlouhou. Na obou koncích dejme si vyvrtati dírky pro

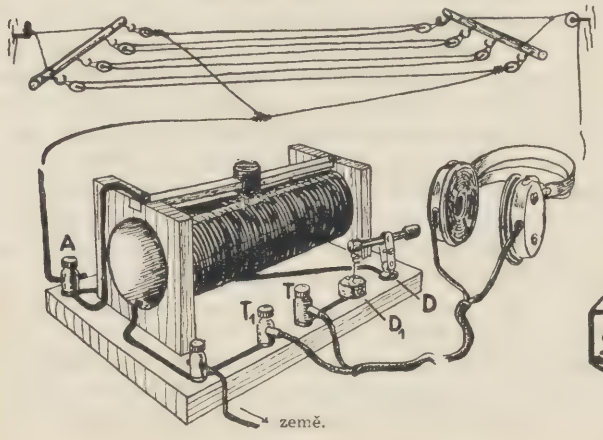

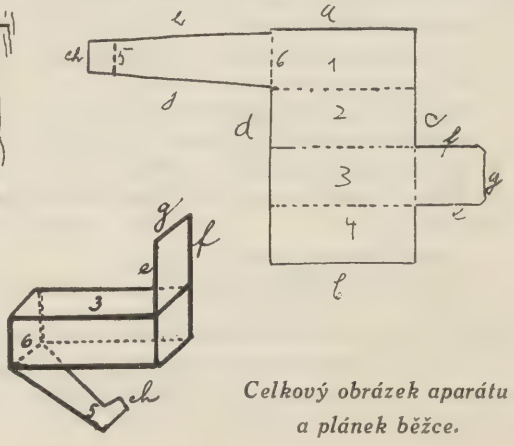

Celkový obrázek aparátu a plánek běžce.

šrouby. Potom sežeňme si mosazný plíšek, 3 × 6 cm veliký. Z něho vystřihneme si tvar, jak vidíme na obrázku. Strana a = b = 2 cm, c = d = 1 cm. Tímto plechem ovineme mosaznou trubičku. Možná tedy, že c = d bude o něco menší, podle síly tyčky. Tečky značí, kde plech ohnouti. V 1. díle (čís. 1.) je ještě nástavec h + ch + j. H = j = 3 cm, ch = $1^1/_2$ cm. Ve 3. dílu (čís. 3.) je nástavec e + f + g. E = f = 1 cm.

E + f + g bude sloužiti pro posunování. H + j + ch bude běhat po běžci. H + j + ch = k. K se nalomí v čís. 5. a 6. tak, aby v 6. bylo ohnuto směrem dolů, v 5. směrem nahoru. Tedy tak, aby běžec neběhal ostrým koncem po cívce. Potom tyčku přišroubujeme tak, aby »k« běhalo po oškrabaném pruhu.

Detektor. Poté si sestrojíme detektor. Kupme si úhlovou svorku (à 40 hal.) a 1 obyčejnou radiovou svorku do dřeva (à 80 hal.). Pak si koupíme galenit t. j. krystal (à 3—9 Kč) a dáme jej do úhlové svorky. Krystal se nesmí brát do holých rukou. Musí býti brán pincetou neb čímkoli jiným. Svorku pak přišroubujeme šroubkem do dřeva desky radia. Asi 2 cm od krystalu zašroubujeme druhou svorku do dřeva. Do ní udělejme drátek mosazný nebo měděný. Drátkem budeme hledati v krystalu citlivé místo.

Teď si udělejme *kondensator.* Nastříhejme 5 lístků papíru $9^1/_2 \times 6^1/_2$ cm a 4 lístky staniolu (třeba z čokolády) 9 × 6 cm. Papír *musíme* vyvařiti v *parafinu.* Máme-li papíry a staniol nastříhány, dáme je na sebe, a to tak, že je vždy jeden o kousek na pravo, druhý o kousek na levo. Pak teplou žehličkou přitiskneme a staniolem i papírem provrtáme mosazný šroubek, jímž přivrtáme kondensator ke dřevu. Okolo šroubků omotáme slabý neisolovaný drát (může být též isolovaný, avšak na konci musí býti hedvábná isolace sedřena), který vedeme k obyčejným svorkám. Do těch svorek zapneme sluchátka. Kondensator přišroubujeme ku dřevu.

Od anteny povedeme drát k cívce a spojíme jej s nenamotaným drátem. Od tyčky vedeme drát k detektoru, od detektoru ke kondensátoru, kde jej zapneme do svorky. Na opačném konci cívky zapneme k nenavinutému drátu uzemnění. Od tohoto bodu veďme drát (vše *isolované*) ke kondensátoru. Tam jej zapneme do svorky. Ukazuje nám to též vedlejší schema.

Sluchátka. Pak si kupme citlivá radiová jednoduchá neb dvojitá sluchátka. Ta spojíme s oběma

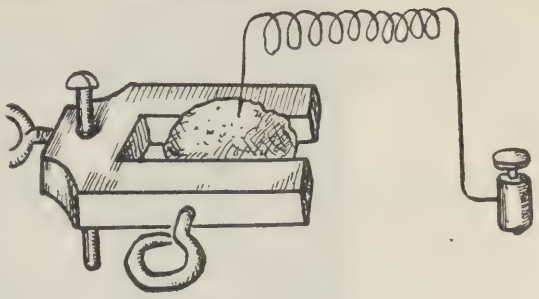

konci kondensatoru. Ovšem, že jsou lepší sluchátka dvojitá. Sluchátka jsou nejdražší. Jednoduchá sluchátka stojí Kč 60'— — Kč 80'—. Dvojitá sluchátka stojí Kč 90'— — Kč 180'—. Tak je dostanete v obchodě.

Jak poslouchati. Nejdříve zapneme antenu a zemi. Pak najdeme na detektoru citlivé místo tím, že vezmeme do ruky připevněný drátek a jím po krystalu hledáme, až uslyšíme zvuk. Při tom vezmeme do ruky běžec a jím po cívce jezdíme. Kde uslyšíme nejhlasitěji, tam nechme vše státi. Přestaneme-li poslouchati, vypneme antenu a zemi.

Zákony a nařízení. Každý musí ihned svoji stanici přihlásiti. To oznamte na poště a tam vám vydají koncessi. Ne-li, dopište mně, a já vám to obstarám. Za radio musíme též státu platiti příspěvek. I to bych vám obstaral. Stojí měsíčně 10 Kč. Tedy denně 30 haléřů. Práci zdar!

Schema zapojení:

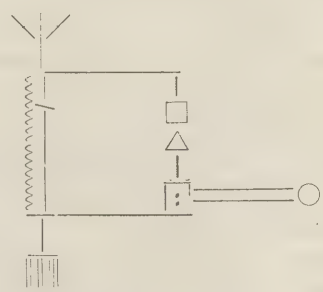

Detektor = □◁ Kondensator = |··|

Antena = Země = (uzemnění)

Ladicí cívka = Běžec =

Sluchátka = ○

Skupina indánských dívek ze školní osady v Rapid City.

Nerozumíte-li něčemu, dopište mně a *přiložte 1·50 Kč v známkách.* Milerád odpovím a vysvětlím vše. Také sluchátka koupím za 50 Kč jednoduchá, 100 Kč dvojitá tomu, kdo si neví rady, a pošle mně tuto částku a porto.

K. Hlavatý,
studující, Praha XII., Budečská 9.

MEZINÁRODNÍ DOPISOVÁNÍ.

Dorost Červeného kříže na indiánské škole v Rapid City (město v Jižní Dakotě ve Spojených státech severoamerických) poslal pro Domov legionářských sirotků ve Veleslavíně veliké album. Jsou v něm obrázky školy i jejího vnitřního zařízení, různé kresby žáků, drobné pletené věci, korálkové vyšívání, indiánské pověsti a j. Také náš obrázek mladých smějících se indiánských žaček je vzat z alba.

Z dopisu, který píší indiánské děti našim dětem, se dozvídáme, že jejich škola je vlastně celou školní osadou, která má 49 budov. Osadu založila r. 1897 vláda Spojených států a dnes žije již v ní 323 indiánských žáků a žákyň v stáří od 5 do 21 let. Mimo jiné předměty učí se dívky i domácím pracím a hoši farmářství a mlékařství. Jedna žákyně z vyšší třídy popisuje denní život dívek takto:

»Každá starší žákyně má na starosti dvě maličké žačky, o něž se stará jako matka. Ráno je oblékne a zavede do jídelny k snídani. Po snídani myjí větší žačky ve skupinách podlahu nebo konají jiné domácí práce, načež spravují šaty malých dívek a košile malých i velkých hochů. O půl 11. začíná hodina vaření, vedení domácnosti a drůbežnictví. V poledne jdou si větší dívky opět pro své svěřenky a zavedou je k obědu. Od 1—4 mají školu a poté až do půl 6. večer volno. Večer pěstují různé zábavy a cvičení a mají bohoslužby.«

Škola má svůj vlastní zpěvácký sbor a orchestr. Každých 14 dní pořádá pro žáky představení v biografu a jednou týdně zábavné večírky pro malé i velké žáky. Žijí tam tedy mladí Indiáni a Indiánky družně a radostně.

DOROST INDE.

JAPONSKO. Obrázok, ktorý prinášame, predstavuje členov Dorostu Č. k. v Japonsku pri zvláštnej práci. Sbierajú totiž kobylky, ktoré tu mnoho škodia v ryžových poliach práve tak, ako v našich lesoch mníška. Tí, ktorí z blízka poznali pôsobenie kobyliek, líčia ich takto. »Cítite na vlastnej koži malú kobylkovú háveď. Tlčie vás do uší, do nosa a vniká i do rukávov a za šaty. Príde náhle ako štrkajúci dážď, zatemňuje slnce a pokrýva cesty, tak že ich biely prach dostáva hnedú barvu vlašských orechov. A v nasledujúce ráno, aká zmena! Všade, kade prešly húfy kobyliek, zmizlo zelené listie a zostaly len stopky. Pole dozretej kukurice vyzerá po odletení kobyliek ako les holých prútov.« Keď kobylky takto ničia úrodu, nastáva v krajoch nedostatok a ten zase prináša za sebou nemoc a biedu, tedy

zlá, proti ktorým vystupuje Červený kríž. Je tedy prirodzené, že Dorost Japonského Červeného kríža čelí kobylkovému moru, chodí v celých zástupoch na kobylky a sbiera ich horlive, nevšímajúc si pri svojej práci ani pálčivého slnca. Nasbierané kobylky potom vážia a predávajú. Nedivte sa tomu, lebo ako Francúzi radi jedia slimákov, deti pozdlž Amazonu smažených mravcov a iné národy zase rôzne druhy korýšov, tak i v Japonsku miešajú sušené alebo na prášek roztlčené kobylky do svojej potravy. A tak si zaobstaráva Dorost Japonského Č. k. predajom nasbieraných kobyliek peniaze pre svoju činnosť. Dorost z jednoho okresu nasbieral sám 2 tonny a 300 kg kobyliek — bolo ich vel'mi mnoho, lebo kobylky sú l'ahké, ako páper — a dostal za ne pekný peniaz.

Dorost Japonského Č. k. robí ešte mnoho iných užitočných vecí. Vstáva pred východom slnca a čistí cesty, sbiera a predáva korýše, pomáha pri sene a pod. Teraz začal vydávať i svoj časopis, ktorý je tlačený roztomilým japonským písmom a to sa pnie ako réva po stránke. Ich časopis má tú zvláštnosť, že sa číta od konca, lebo naša posledná stránka je ich prvou stránkou a zase naopak. Nám sa to zdá divné, ale oni sa zase smejú nášmu spôsobu čítania. Zdá sa im, že čítame náš časopis naopak.

Dorost Japonského Č. k. tiež verí, že najlepšia vec je poznávanie. Preto sa pilne soznamuje s celým svetom a dopisuje si s Dorostom Č. k. v 20 cudzích zemiach.

NEMECKO. Dorost Červeného kríža v Nemecku začal vydávať pre svojich členov tiež časopis, tak teraz je už na celom svete 27 časopisov Dorostu Červeného kríža.

DOROST U NÁS.

„Nejvyšší a největší člověka povinnost je býti člověkem."
Fr. Palacký.

Dorost Čsl. Červ. k. na štátnej l'udovej škole v ČADCI píše: »Keď sme sa v našej škole pred troma rokmi rozhodli, že pristúpime ku Dorostu Čsl. Č. k., rozmýšl'ali sme súčasne o činnosti, ktorú spoločne budeme prevádzať. Už pred tým v ručných prácach naučila nás pani učitel'ka výrobe nitených gombíkov (knoflíků). Rozhodli sme sa, že dievčence venujú sa tejto výrobe. My chlapci naučili sme sa zas robiť kartáče. Pochytili sme sa pilne do roboty a výsledok našej usilovnosti je už pekná hŕba gombíkov a kartáčov z ryžových korienkov lebo z brkov. Nejdeme chváliť svoje výrobky. Sú známe mnohým a mnohým dorostom, ktoré prejavily záujem o tieto veci a spravily značné objednávky.

Teraz prečo pracujeme?

Nielen preto, aby sme sa naučili užitočnej práci. Sledujeme ešte iný ciel'. Tol'ko sa nám páni učitelia navyprávajú vo vlastivede o krásach našej vlasti, máme ju radi a predsa nám to nestačí. Chceli by sme tie krásy vidieť na vlastné oči, ními

Sbiráni kobylek Dorostem Č. k. v Japonsku.

sa pokochať a upevniť svoju lásku k rodnej krajine. Ale sme Kysučania a Kysuce to je najchudobnejší kraj Slovenska. Nielen my, ale ani naši rodičia nemajú tol'ko peňazí, aby nám k podobným výletom poskytli možnosť. Nenariekame. Chceme si vlastnou prácou nadobudnúť tol'ko prostriedkov, aby sme mohli pred prázdninami vybrať sa na nejaký pekný výlet. Čo by sme za to dali, vidieť Tatry! Všetky děti v Čechách, na Morave a v Sliezsku sa učia o Slovákoch ako o svojich bratoch z pod Tatier. A my predsa len máme k tým Tatrám ďaleko, treba dlho vlakom cestovať. A tiež sme Slováci. Je to takmer našou povinnosťou poznať Tatry. Pracujeme ku tomu. Ide nám len o to, aby sme všetky svoje výrobky predali. Obraciame sa na všetek Dorost Čs. Č. k., aby v prípade potreby objednal od nás nami zhotovované predmety. Pre prípadné objednávky viď nabídku na obálke »Lípy«.

Nedávno jsme psali o krásné vánoční nadílce Dorostu Č. k. na učitelském ústavě v HOŘOVICÍCH a nyní dochází nás už nová zpráva o další činnosti tohoto pilného a radostně pracujícího Dorostu. Především uspořádal v zasedací síni radnice pěknou výstavku o správné dětské výživě. Počínal si při ní takto: Od referátu výživy při ústředí Čsl. Červ. kříže v Praze vypůjčil si barevné plakáty, poučující o tom, které potraviny mají jísti děti od 3—14 let a obsahující i celé jídelní lístky. Sám zhotovil k tomu ještě různé diagramy a sestavil na stolech skutečné potraviny, zvlášť vhodné pro děti, jako ovoce, zeleninu, luštěniny, med, kompoty a j. Na jiný stůl upravil zase hotové snídaně, přesnídávky, obědy i večeře pro děti 3-, 4-, 11- a 14leté. Vedle toho vystavoval i různá jídla z ovesných vloček, pšeničné tluče a jiných zanedbávaných potravin. Pro poučení nejmenších dětí upravil na výstavě dětský stoleček, plný zeleniny, u něhož seděla panna. U všech jídel byly hodiny, aby se návštěvníci poučili o tom, že velmi nutná jest i přesnost v jídle. Výstavku, upravenou s velkým vkusem a ozdobenou bohatě květinami, navštívilo mnoho osob, zvláště maminek.

(Školy, které by chtěly pořádati podobnou výstavku, nechť si vyžádají návod od referátu výživy v Čsl. Červ. kříži Praha VI., Neklanova 34.)

Za nedlouho potom dostal Dorost Červ. k. na učitelském ústavě v Hořovicích žádost školy z Herbortic u Lanškrouna, aby jí pomohl při zřizování školní kuchyně, které jest v místě velmi třeba. Hořovický Dorost se rozhodl přispěti jinak než penězi, jichž nemá právě mnoho. Došel k hořovickým firmám, vyrábějícím smaltované nadobí, vyprosil od nich jakousi výbavu pro kuchyni v Herborticích a za to firmám nabídl, že jim nakreslí reklamní plakáty pro pražské veletrhy. Tímto způsobem získal 10 talířů a 50 kg litého, modře a černě smaltovaného kuchyňského nádobí, které poslal do Herbortic. K zásilce připojil i prosbu, aby se výběr jídel v kuchyni řídil podle zásad výživy, jež propaguje Čsl. Červ. kříž, a aby úprava jídelny byla radostná a vkusná. Věří, že toho lze docíliti čistou a veselou místností a stoly, ozdobenými kytičkami. Sám slíbil, že časem opatří pro výzdobu školní jídelny v Herborticích pěkné reprodukce cenných uměleckých obrazů.

Členovia Dorostu Čsl. Červeného kríža pri št. l'uď. škole v MESTEČKU píšu: »Z tichej dedinky našej ozývame sa i my, aby ste vedeli niečo aj o nás a o našej činnosti. Zvolili sme si pracovníkov a triedny výbor, ktorý potom slávnostne složil sľub, že svoje povinnosti riadne bude konať. Na každý deň v týždni je poverený jeden člen, ktorý bdie nad čistotou triedy. Ráno príde včaššie do školy a prehliadne každého žiaka, či má čistú odev, obuv a vôbec či zadržiava prikázania nášho Dorostu. Aby sme sa naučili už od malička sporiť, máme v triede založenú sporitel'nu. Z usporených peňazí zakupujeme si do naších domácich knihovničiek knihy, ktoré viažeme pri ručných prácach. Pestujeme aj kvetiny, aby naša trieda i na vonok bola úhľadnejšia. Cítime sa v nej ako doma. Na deň slobody nacvičili sme besiedku »Utrpením k slobode« a k Vianociam divadelnú hru: »Svätvečer«. V našej dedinke l'udia nie sú navyknutí na divadlá, ale predstavenie sa nám predsa pekne podarilo. Z čistého zisku chceme si usporiadať ku koncu roku spoločný zájazd do niektorého mesta. Mali sme aj stromčekovú slávnosť s vianočnou nádielkou, ktorú pripravili drahé sestričky a bratia dievčenského gymnázia v Bratislave a reálneho gymnázia v Turč. Sv. Martine. Radi by sme sa ím odslúžili, ale sme dietky chudobnej dedinky a preto z útlych sŕdc naších tak úprimne po slovensky privolávame ím aspoň tol'ko: »Pán Boh Vám zaplať a vynahraď!« Keď sme tak chudobní, nechceli sme zabudnúť na heslo: »Pomoc spolublížnemu«. Sostavili sme skromnú zásielku šiat a odoslali sme ju k Vianociam dorostencom na r. k. škole l'ud. vo Vyšnom Svidníku. Teraz pripravujem niečo na našu putovnú výstavu.

Pivoňka lékařská (Paeonia officinalis): sbírají se jednotlivé korunní plátky. Právě tak jako u *vlčího máku* (Papaver rhoeas).

Petrklíč, prvosenka jarní (Primula officinalis): k lékařským účelům se sbírají celé květy (kalich i koruna).

Trnka (Prunus spinosa): květy trnkové se sbírají v době, pokud nejsou ještě úplně rozvité a suší se po předchozím uvadnutí obyčejně umělým teplem.

Bříza bílá (Betula alba): listy březové.

Podběl obecný (Tussilago farfara): listy.

Jaterník, podléska (Hepatica triloba): sbírají se listy bez dlouhých řapíků.

Hořký jetel (Menyanthes trifoliata): listy.

Mařinka vonná (Asperula odorata): sbírá se nať t. j. celá rostlina, při čemž je nutno ji uřezávati a nikoli vytrhávati i s kořeny.

Jitrocel větší a *jitrocel kopinatý* (Plantago major, Plantago lanceolata): sbírá se nať, t. j. listy i s květy.

Plicník lékařský (Pulmonaria officinalis): totéž jako u mařinky vonné.

UPOZORNĚNÍ.

Žádáme všechny školy, aby zaplatily co nejdříve peníze, jež nám ještě dluhují za šk. r. 1925/26 na členských příspěvcích, časopisech, odznacích, legitimacích nebo knížkách a příručkách.

PUBLIKACE O PALACKÉM.

Publikace o Fr. Palackém. K 50. výročí Fr. Palackého vyšla celá řada knih a brožur o životě i díle tohoto velkého dějepisce. Jmenujeme aspoň tyto publikace: Karel Kálal »*Palackého mladá léta*« (vydalo naklad. Fr. Borového v Praze II., Jindřišská ul.). Lad. Horák a Hanuš Sedláček: *Sborník Palackého.* Promluvy, myšlenky, vzpomínky a recitace (vydalo ústř. nakladatelství a knihkupectví učitelstva československ. Praha VII., Bělského tř.). Frant. Homolka: »*Frant. Palacký*«. (Vydalo nakl. »Jas« Praha I.-208.) Školy mohou z nich dobře čerpati pro květnové besídky.

Zároveň doporučujeme školám 3 druhy podobizen *Fr. Palackého*, které vydal Bolzanův samostatný sirotčinec učitelský podle originálu nadaného Ukrajince V. Cymbála. Cena velkých podobizen 5 a 6 Kč (i s poštovným), pohlednic 50 hal.

Objednávky přijímá pan učitel Frant. Paur, tajemník Bolzanova učitelského sirotčince Praha-Smíchov, Vinohradská ul. 17.

DOŠLÉ KNIHY.

Brožurka o paní Ch. G. Masarykové. Svaz Národního Osvobození v Praze II., Lazarská 11 vydal v brožuře přednášku Mil. Veselé o vzácné choti našeho presidenta pí. Ch. G. Masarykové, která zemřela právě před 3 lety. Brožurku, která je doprovázena 9 fotografiemi, doporučujeme všem členům našeho Dorostu. Cena 1 výtisku Kč 4; při objednávce více výtisků poskytuje nakladatelství 20%—30%ní slevu.

SLOVNÍČEK
SLOVENSKO-ČESKÝ.

bozkávala	=	líbávala
čriepnik	=	květník
dengľavé	=	slabé
hrianky	=	topinky
pivnica	=	sklep
púčok	=	pupenec, poupě
rajnička	=	rendlík
rajštiaky	=	rajská jablíčka
rez	=	piliny
sľučka	=	klička
veľa	=	velmi
zástava	=	prapor

SLOVNÍČEK
ČESKO-SLOVENSKÝ.

čacký	=	švarný, jarý
dítí	=	riecť, povedať
ješitný	=	márnomyseľný
kouzelník	=	čarodejník, strygôň
loubí	=	lubina, lúbeň
luk	=	kuša
luna	=	mesiac
námluvy	=	pýtačka
nevěsta	=	mladucha
pošilhávat	=	škúliť
pověra	=	čary
probuzení	=	prebúdzať
stezka	=	chodník
únava	=	ukonanie
uzardění	=	zapýrenie
vykouzlit	=	vyčarit
zápraží	=	podstenie
zeď	=	stena, múr
zevní	=	vonkajší
zrazovat	=	odhovárať
žhoucí	=	žhavý, vrelý

VYHLÁŠKA VŠEMU DOROSTU!

Podivíte se asi, že vám posíláme tentokráte *členskou přihlášku* na příští školní rok již před prázdninami. Důvody jsou velmi jednoduché. Všichni členové, kteří jednou k Dorostu přistoupí, zůstávají jimi i nadále. Přihlášky obnovují pak velkou většinou na počátku školního roku. Uvažte, že je vás už daleko *přes 300.000 členů!*

Kancelář dorostového odboru nemůže při nejlepší vůli nával přihlášek v září zdolati, školy musí čekati delší dobu na časopisy a tiskoviny, není možno při takovém množství zabránit omylům v zásilkách atd. Tomu všemu lze snadno předejíti,

přihlásíte-li se za členy již před prázdninami.

Druhý, stejně důležitý důvod, *který vás jistě mile potěší,* je ten, že chystáme pro příští školní rok

další zdokonalení svých listů, aniž bychom zvyšovali předplatné!

Tak hned v září najdete v 1. čísle »Lípy« krásnou barevnou přílohu, ve vánočním čísle »Radosti« velkou skládací hru »Zlatovlásku« a j. Dále chceme připojiti k našim časopisům knihovničku ve formě malých úhledných svazečků, vycházejících pravidelně každé dva měsíce (současně s každým sudým číslem »Lípy« a »Radosti«). Ve šk. r. 1926-27 budou to:

1. stále naléhavěji žádaný Ewaldův »*Dvojženec*«, líčící napínavě život pračlověka,
2. pověděná dětská veselohra »*Dvě Maryčky*«, kterou můžete hrát i bez divad. dekorací,
3. sbírka *písní s pohybem* (k říkadlům, k pochodu, k tanci a melomimice),
4. sbírka *zábavných tělesných cvičení a her* a
5. hluboce dojemna povídka z Javy »*O věrné lásce Saidjaha a Adindy*« od Multatuliho.

Cena těchto svazečků bude velmi nízká (mezi 1—2 Kč), takže si je bude moci zakoupiti každé dítě místo zbytečných mlsků.

Tyto chystané změny a novoty, znamenající zdokonalení a prohloubení naší práce, vyžadovati budou ovšem též značného nákladu. Jde nám proto o přibližné zjištění předem, kolik výtisků našich časopisů máme o prázdninách vytisknouti. Uvažte, že »Lípy« a »Radostí« tiskneme nyní *38.000 exemplářů* a že se nám přes to již nedostává některých čísel. Takovýmto našim nesnázím můžete zabrániti dnešní svou členskou přihláškou. Jistě také sami jako praví členové Dorostu Čsl. Č. kříže pokládáte za svou povinnost pomáhati nám v díle, které pro vás tak rádi a plni víry ve vás konáme. Všichni jistě víte již nyní v květnu, zda se vám v Dorostu líbí a zůstanete-li členy i v příštím šk. roce. Můžete nám tedy snadno

přihlášku vyplnit a zaslat během května a června.

Peníze ovšem nemusíte posílat hned, nýbrž jako dříve kdykoli během příštího školního roku. Kancelář připraví si takto vše snadno a zašle vám k začátku školního roku časopisy a ostatní tiskoviny již podle přihlášky.

Budou-li chtít přistoupiti noví členové až v příštím školním roce, zašleme přihlašovací blanket znovu ještě všem školám po prázdninách, aby se mohly přihlásiti první třídy.

Členské přihlášky vyplňte přesně,

— zabrání se tím mnohým dotazům a urgencím — a zašlete je svým divisím.

Ústředí Dorostu Čsl. Č. K.

ČERVEN
1926
10

LÍPA

MĚSÍČNÍK DOROSTU
ČSL-ČERVENÉHO KŘÍŽE

1·70 Kč.

PODĚKOVÁNÍ.

Redakce, končíc ročník, pokládá za svou povinnost, vyjádřiti svou upřímnou vděčnost a úctu všem, kdo jí v práci pomáhali. Jsou to především autoři, jichž jména vícekráte se opakují v Obsahu letošního ročníku »Lípy« i »Radosti«.

Děkujeme dále všem literátům i výtvarným umělcům, kteří nám vždy ochotně dovolili díla jejich uveřejňovat a tak úroveň listů zvyšovat. Zvláště jsme čerpali z Keprtových čítanek »*Jaro*« pro jejich humánní tendence, totožné s úkoly Čsl. Červeného kříže. Neboť tyto čítanky, jež mají býti právě zavedeny ve školách městských, jsou nejen dílem bedlivého pozorování skutečností, dnešního života a technického rozvoje, ale především dílem ušlechtilého, sociálně spravedlivého srdce a svědomí. Znamenají další a nemalý pokrok naší školy a cena jejich ukáže se zajisté v praksi.

Vděčnost naše náleží též všem příznivcům a přátelům našim, kteří i jinak pomocí neb radou práce s námi se účastnili.

Na konec s radostí a s uznáním kvitujeme taky součinnost těch, pro něž jsme a tak rádi všecku tu práci konali — našich milých dětí, hochů i děvčat, malých i větších, pracujících v našem Dorostu. Jejich práce, projevy, úsilí a drobné skutky lásky nás často dojímají a jsou nám nejen dostatečnou odměnou, ale i mocnou vzpruhou v dalším usilování — neboť vidíme, že nepracujeme nadarmo.

Všem svým přátelům, velkým i malým, přejeme veselé prázdniny a mnoho zdraví. Po prázdninách všichni zase na shledanou v další radostné práci v novém ročníku! *Redakce.*

POZNÁMKY.

HOMEROVA ODYSSEIA, řecký národní epos, přeložil Otmar Vaňorný, vydal J. Laichter v Praze, stran XXXVI a 544, cena 48 Kč.

Odysseus, jemuž strašná bouře rozbije koráb, jako trosečník na břevnu zachrání se na břehu neznámé země. Hladov a vysílen ulehl k spánku mezi kořeny starého dubu a přikryl se spadaným listím. Nevěděl, že je v zemi Fajéků, šťastných a šlechetných mořeplavců, nevěděl, že dcera krále Fajéků, Nausikaa, měla právě té noci sen, aby šla časně ráno s družkami prádlo prát k řece tam, kde do moře se vlévá. Neboť v hrdinných těch časech králové orali a seli, a dcery královské samy svá roucha praly. Odysseus spal dlouho spánkem podobným smrti, když probudil ho líbezný zpěv. To Nausikaa s družkami zpívala při hře míčem. Odysseus vyhlédl z křovin a vida krásné dívky, oslovil je prosbou o pomoc. Po tolika útrapách se mu dostalo vlídného pohostinství v králově domě, kam ho Nausikaa uvedla.

VÝSLEDEK NAŠÍ SOUTĚŽE.

Účast při naší první soutěži byla neočekávaná, a to z nejrůznějších krajů českých, moravských, slovenských i slezských. Radostný zájem dětí byl vysvětlitelný, ale, co především učinilo podnik náš vážným a tak plodným, byla účast učitelstva, které uvítalo soutěž jako popud k oživení práce ve škole. Jemu zajisté patří zásluha za krásný výsledek i náš dík. Účastnilo se celkem 97 škol, kromě toho pak 133 jednotlivců v zastoupení své třídy nebo i samostatně. Došlo 658 veršovaných prací, 774 próz, 27 divadel, 24 her a tanců, 14 písní a j. hud. skladeb, 87 rukodělných výrobků a 1190 prací grafických. Vzhledem k tak mimořádné účasti rozmnožili jsme počet cen výtvarných ještě o 2 další (5. a 6.), a rovněž tak zvýšili jsme počet cen vedlejších, takže rozdáme na 300 knih pohádkových i povídkových. Litujeme, že nelze odměnit hlavními cenami všecky, kdo by toho zasluhovali, zvláště školy, které vypravily své práce vesměs pečlivě a vkusně. Ale i u prací, které jako slabší odměněny nebyly, patrna je dobrá snaha. Cen dobývají:

I. *Za práce literární:*

1. hl. cena: ob. a měšť. »Volná šk. práce« v Kladně,
2. » » ob. šk. v Horní Sytové n. Jiz.,
3. » » dívčí gymnasium v Báňské Bystřici,
4. » » ob. škola v Ještěticích u Solnice,
5. » » měšť. škola v Suchdole n. Luž.,
6. » » ústav mrzáčků v Král. Poli u Brna.

II. *Za práce výtvarné:*

1. hl. cena: učitelský ústav v Hořovicích,
2. » » st. měšť. škola v Topolčanech,
3. » » »Legie malých« v Praze,
4. » » měšť. šk. v Mor. Chrastové,
5. » » měšť. dívčí šk. Komenského v Kroměříži,
6. » » měšť. škola v Deštné u Soběslavě.

Mimo to uděleno 200 dalších cen, s jichž rozesíláním jsme již započali.

Práce k soutěži zaslané ponechává si redakce k volnému výběru pro uveřejňování a jen, pokud o to zvláště bylo žádáno, vrátí je v září.

A tak s uspokojením uzavíráme tímto naši první soutěž, při níž zajisté hlavní cena není v získaných odměnách, jako spíše v radosti ze zdařené práce.

JOSEF MANES: *POD CHALUPOU.*

LÉTO.

Dětská melomimika v přírodě.

SCÉNA: Jako u jarní hry: Krásný palouček uprostřed vysokých stromů a houštin.

OSOBY: *Léto,* v lehoučkých červených šatečkách bez rukávů, boso. Ostatní děti, představující *žence* a *žnečky,* beze zvláštních kostýmů a bez polního nářadí, jež naznačují jenom pohybem. Všichni bosi. Účast všech ve hře a nerušené prostředí jsou žádoucí.

I. U studánky.

Je horký letní den, slunce žárem pálí. Do háje zvolna přichází Léto, stírá si s čela pot, stíní si oči proti slunci, rozhlíží se pátravě po stinném koutku; nalézá pod stromy líbezné lesní zákoutí a zde v zeleni ukrytou studánku s veselým pramenem. Pokleká ke studánce, nabírá stříbrné vody, ochlazuje si tváře, hraje si s vodou, přelévá ji z ruky do ruky, lije a stříká ji na sebe, pak osvěženo vyskočí a tančí jako znovuzrozeno.

II. Senoseč.

Počne volat žence a žnečky na senoseč. Z dálky již je slyšet jejich veselý popěvek »Travička zelená . . « (str. 196). Už jsou zde, utvoří oblouk za Létem a spustí sborem:

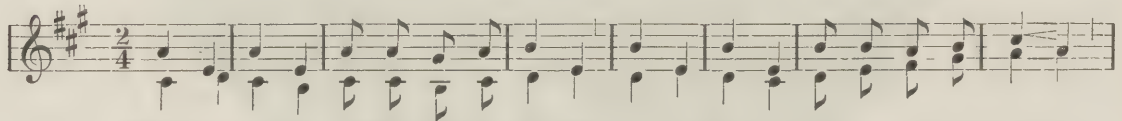

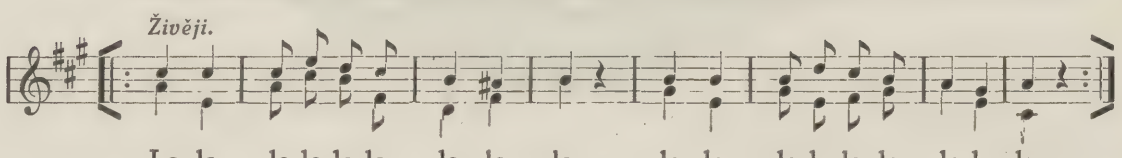

Léto samojediné, zvolna v rytmu písně postupujíc dopředu (zády ke sboru), ukazuje, jak se seče tráva kosou (prvních 8 taktů); pak pozpátku couvajíc rychlejším rytmem naznačuje hrabání sena hráběmi (při dohrávce »Lala . . .«).

Sbor, který jenom sledoval, připojí se a v dalších dvou slokách písně napodobí Léto, postupuje čelnou řadou za ním jako vůdcem vpřed (při sečení) a zase couvá (při shrabování). Zpívají:

»Padá, padá při měsíčku rosa,
pěkně, lehce jde mi v ruce kosa.
Lala lalalala . . .

Mám já, mám já lúčku při vršíčku,
já ji nejradš seču při měsíčku.
Lala lalalala . . .«

Potom po práci dají se všichni do veselého tance, až pak utvoří spojený kruh s Létem uprostřed. Při tom zase tančí a zpívají »Travičku zelenou«.

III. Tanec díků.

Na to vážně sestaví se v oblouk, — Léto před nimi, — aby vzdali slunci díky za všecky dary písní plnou vroucnosti:

Pomalu a vážně s pečlivým přednesem.

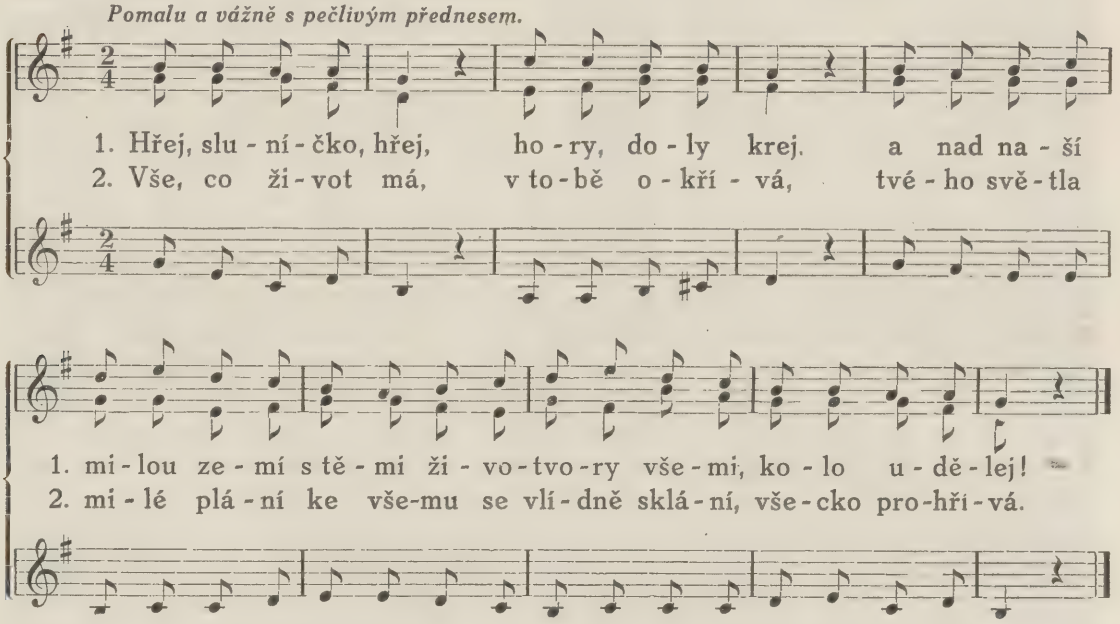

Všichni obráceni vzhůru ke slunci vztahují směrem k němu rozpjaté paže, jen Léto samo slova pohybem vyjadřuje, zcela zvolna při tom postupujíc vpřed — sbor za ním.

Při druhé a třetí sloce (= opakované první) již se vzdalují a mizí za stromy v háji.

*

Poznámka: U všech písní stačí jednohl. zpěv, pracného nacvič. sborů nedoporučujeme. *»Dům dětství«.* *F. K.*

Z MYSLIVCOVA VYPRAVOVÁNÍ.

Tak mám i jistá místa v lese rád,« začal zase myslivec Bayer, »na nichž se vždy mimovolně zastavím, která jsem si zamiloval, že mne upomínají buď na jisté osoby, aneb na milé neb nemilé okolnosti mého života. Kdyby chyběl na těch místech jediný strom, jediný keř, chybělo by mi cosi. Na jednom místě, je to srázná výše, stojí osamělý smrk; je to starý strom, ratolesti jeho se s jedné strany chýlí nad hlubokou propastí, v jejíchž puklinách roste sem tam kapradí neb kříček jalovce; dole žene se potok přes skaliska a tvoří samé vodopády. Nevím sám, jak se dělo, ale k tomu jsem vždycky zabloudil, když mne něco soužilo a nějaké neštěstí mne v životě potkalo. Vždy jsem vyšel z domu, šel bez cíle, nedíval se ani vpravo ani vlevo a mimovolně nesly mne nohy do divokého dolu. Když jsem se octl nad propastí u zasmušilého smrku, když jsem viděl před sebou vrcholy hor, jeden nad druhým, jako by se mne tíže spadla, já se nestyděl plakat. Když jsem drsné tělo stromu objal, zdálo se mi, že je v něm život, že rozumí mým žalobám; ratolesti jeho chvílemi nade mnou zašuměly, jako by se mnou vzdychaly a povídat mi chtěly o stejných bolestech.«

»Ba věru, člověku se někdy zdá, jako by ty stromy živy byly,« řekl Riesenburský myslivec. »Vím to ze zkušenosti. Jedenkrát — je tomu již několik let — vykázal jsem stromy k porážení. Hajný nemohl jít, šel jsem tedy ke kácení dohlížet. Drvoštěpové přijdou a chystají se porazit nejdřív krásnou břízu; ani poskvrnky na ní nebylo, pěkně tu stála jako panna. Zahleděl jsem se na ni a tu se mi zdálo — je to k smíchu, ale bylo mi tak — jako by se mi k nohám skláněla, jako by mne ratolestmi objímala, a do uší mi znělo: »Proč chceš usmrtit můj mladý život, co jsem ti udělala?« Vtom zaskřípělo ostří pily po kůře a vjelo jí do těla. Nevím již, zdali jsem vykřikl, ale vím, že jsem chtěl zdržovat drvoštěpy, aby dále neřezali. Když se však na mne s podivením dívali, zastyděl jsem se, nechal jsem je pracovat, ale utekl jsem do lesa. Celou hodinu jsem bloudil a ustavičně mne pronásledovala myšlenka, že mne bříza prosí, abych jí život nekazil. Když jsem se konečně přemohl a vrátil na místo, byla poražena, ani lístečku se na ní nehýbalo, ležela jako mrtvé tělo. Mne pojala lítost, jako bych byl vraždu spáchal. Kolik dní do mne nic nebylo, ale nezmínil jsem se nikomu. A kdyby právě dnes nepřišla na to řeč, nebyl bych se nikdy zmínil.«

»Také se mi jednou podobně vedlo,« začal zase svým hlubokým hlasem Bayer. »Měl jsem odvést zvěř do důchodu. Jdu na lov. Tu mi přijde do rány srna. Pěkné zvířátko, jak by je vysoustruhoval. Vesele se ohlíželo po lese a popásalo. Napadla mne lítost i myslím si: Nejsi-li blázen, k čemu je to? Střelím, ale ruka se mi třásla, zasáhl jsem srnu do běhu; sklesla, nemohla utéci. Pes se k ní hnal, já mu ale nedal. Cosi mi bránilo dáti ji ublížit. Šel jsem k ní a nemohu vypovědět, jak bolestně se to zvířátko na mne podívalo, prosebně a žalobně. Vytrhl jsem nůž a vrazil jí do srdce; zatřásly se jí údy bylo po ní. Pustil jsem se do pláče a od té doby — no, co bych se za to styděl —«

»Tatínek nechce střelit na srnu,« rychle vyjel Orlík.

»Dobřes' to pověděl. Kdykoli mířím, vidím před sebou raněnou srnu, žalobné její oči, bojím se, že chybím, že zvíře poraním; raději nechám tak.« *Bož. Němcová.*

AD. KAŠPAR: *NEJMILEJŠÍ MÍSTEČKO.*

W. CRANE: *NAUSIKAA.*

MÍČOVÝ TANEC.

Mírně rychle. *Složil Malcolm Lawson.*

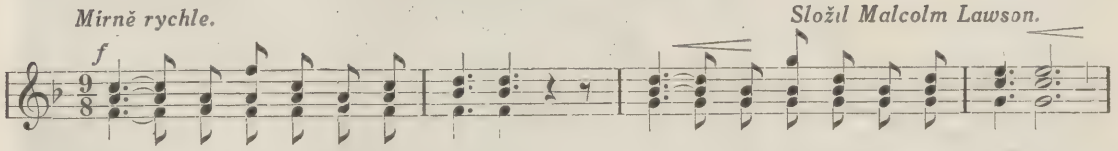

1. Ptá - ček si v pa-se-ce zpí-vá, dí - vá se k slu-ní-čku, dí-vá,
2. Sý - čkům se po no-ci stý-ská, ptá - ček však na slun-ci vý-ská,

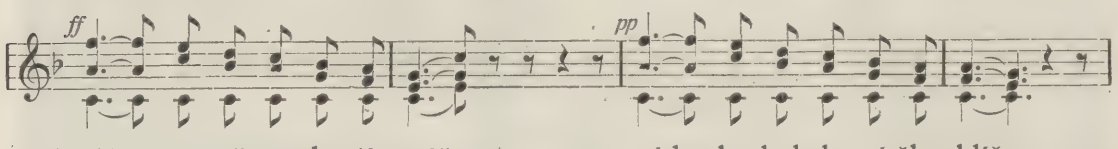

1. já - sa-vě vy-le-tí výš, rád by byl slu-ní-čku blíž.
2. já - sa-vě vy-le-tí výš, rád by byl slu-ní-čku blíž.

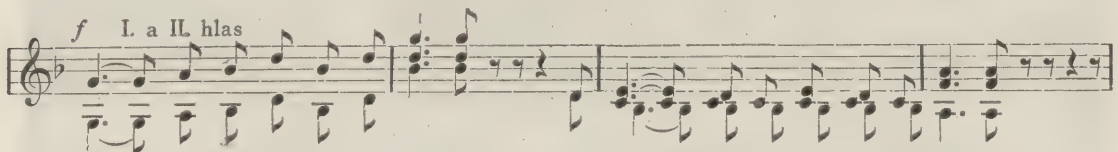

1. Rá - dí to slu-ní-čko má-me a s mí-čem se do tan-ce dá-me,
2. Bí - lé tam o-blá-čky tá-hnou a ptá-čko-vé kříd-ly jen má-vnou,

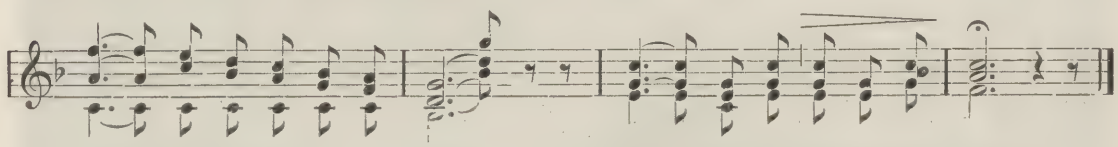

1. há - zí-me vý-še a výš: Mí - či leť, k slunci leť blíž!
2. vzlé-tnou si vý-še a výš v zá-vra-tnou, svě-tel-nou říš . . .

POZNÁMKA: Píseň tuto zpívá Nausikaa, dcera krále Alkinoa, se svými dívkami při hře míčem na břehu mořském, kde setká se s hrdinou Odysseem. Bližší viz na obálce, str. XXXVIII.

JAK ŽIL H. D. THOREAU V LESÍCH.

Myslím, že Američan Thoreau (čti Toró), spisovatel jedinečné knihy »Walden čili Život v lesích«, měl povahu, která vše zušlechťuje, s čím přijde do styku. »Bylo nemožno v jeho přítomnosti býti smutným,« praví jeho sestra, on sám mluví o nadzemském skoro uspokojení své duše: »Radostí chtěl bych obejmouti zemi, radostí jsem naplněn, že jednou v ní budu odpočívati«; a Emerson doznává o svém příteli: »Nikdy, mám za to, nepotkal jsem člověka tak svobodné, pevné a ušlechtilé povahy.« Jakou radostí bylo jemu mnohem staršímu, když tento vážný »Pan« jasných očí ho vedl k svatým oltářům boha lesa, neboť znal ptáky a nenosil pušky, miloval růže a žádné neulomil, obědval chléb a čočku a všemu nebezpečí čelil neozbrojen. Své náboženství uplatňoval na vlastním těle. Své smysly co brány duše zachoval si neposkvrněné a ze svého těla si vytvořil nádobu pro svou vůli žíznící po dokonalosti: nejedl masa, nekouřil, nepožíval vína ani kávy. V životě svém nepachtil se ani po slávě ani po penězích, žil klidně a pracovitě, dovedl tolik řemesel, co měl prstů na rukou, a většinou dlel o samotě, které však nevyhledával z pohrdání světem nebo ze světobolu.

Asi půldruhé míle jižně od Concordu leží Waldenský rybník, čistý, hluboký, zelený zdroj nejčistší průzračné vody, na míli kolem obklopený kopci s lesy. Zde si vystavěl Thoreau prkennou boudu: 15 stop dlouhou a 10 stop širokou. Chýše měla jedinou světnici. Když stavěl, měl zvláštní robinsonovské myšlenky, podivnější než kdy který budovatel svého obydlí: zda člověk, jako pták když staví hnízdo, by se také nestal pěvcem a básníkem, kdyby si sám svůj dům stavěl?

Také tu trochu nábytku, kterou nutně Thoreau potřeboval, vyrobil si sám: postel a stůl, tři židle, psací stolek. Ve svém hospodářství měl: zrcádko, umyvadlo, kotel, pánev, naběračku, pohár, nůž, vidličku, nádobu na petrolej a lampu. Chleba pekl sám. Jeho jediným nápojem byla voda. Živil se rýží, kukuřicí, brambory, boby, ovocem, zřídka chycenými rybami, ještě řídčeji jiným masem. Byl přesvědčen, že člověk potřebuje tak jednoduchého stravování jako zvíře a přec může si zachovati zdraví a sílu. »Na každé masité potravě lpí něco skutečně nečistého. A v pomalém vývoji lidstva také přijde čas, kdy zvířata již nebudou požívána.«

Chýše jeho neměla ani zámku ani závory, byla ve dne v noci otevřena, každý poutník v lese mohl dovnitř vstoupit, ptáci zalétávali dovnitř, pod podlahou měl zajíc své obydlí. A prvým jitrem probudila jej veverka, která vesele na střeše hopkovala.

Tak se dívá veselá příroda do širokých oken a napomíná jej, aby svůj život utvářil tím veseleji. A radostně zdraví den, jenž voní květy a zelení. A ještě když rosa se svítí, jde k Waldenu a vykoupá se, aby se učinil citlivějším pro tajemné síly nebe a země, které dají mu prouditi zdraví tělem a duší. Pak jde na své pole a svádí s trochou plodné půdy čestný boj o svatost rolnického povolání, jež je mu skvělým uměním:

»Vydělávᾶš-li si svůj denní chléb, není to práce, ale hra. Proč žijeme v takovém spěchu, v takovém marnotratnictví? Bojíme se, abychom nezemřeli hladem, a ani ještě nehladovíme.« Při práci zpívá pták s nejbližšího stromu. Sokolové, jestřábi nebo divocí holubi táhnou mu nad hlavou čistým vzduchem. A když jeho motyka zvonivě narazí

na kámen, zazní les i nebe hudbou v ozvěnu. Často chodil jako dělník na práci. A tento muž, který navštěvoval Harwardskou universitu, doznává, že zaměstnání dělníkovo je nejméně odvislé, poněvadž stačí pracovati 30 až 40 dnů v roce, abychom si vydělali na své celoroční živobytí.

Odpoledne se potuluje poli, lesy a podle řek údolím, neboť život mu má být rozkoší a nepřestat býti novým. Chodil vždy v témž šedém silném oděvu. Co s přepychem v šatech: »Hlavní opice v Paříži si narazí na hlavu cestovní čepici a všecky opice v Americe to dělají po ní.« Teprve samotným životem, jenž v nich vězí, stává se šatstvo lidským oděvem. I v zimě capal často 8 až 10 mil daleko nejhlubším sněhem, aby se podíval na některého starého známého pod jedlemi nebo navštívil sviště. Dřišťály a brusinky, rudé listy javorové, smrkové lesy jako chrámy, okrášlené světlem větve prorážejícím, buky, jilmy, břízy, cedry, těžké, plody obtížené větve jalovce, každý kámen a každá pavučina plna lesku, a když veslo rozráží vodu, jak pozdravuje ozvěna! »Bože, děkuji Ti, jsem nehoden Tvé milosti. A přece jest svět pro mne pozlacen, velké slavnosti jsou mi připraveny a květinami jest poseta má stezka. O zachovej mi čisté smysly!« Když prohlédl svými poznatky, pochopil nadsmyslnost přírody a ctil ji jako velkou živoucí bytost. Walden byl mu malým oceánem a oceán velkým Waldenem. A věří, že příroda by se musela odíti smutkem, kdyby člověk měl kdy příčinu býti smuten. »Nemám se zemí býti srozuměn? Nejsem sám z části listím a zemí?« A vidíme skutečně, co Emerson vypravuje, že ryby se jím daly chytati ve vodě, ptáci sedali mu na ramena nebo na dřevo, jež nesl na chýši, a veverky mu běhaly přes nohy. Prožívá také noci a skvostné večery, kdy celé tělo je jedním smyslem a rozkoš ssaje každým pórem. Za svitu měsíčního jeho myšlenky putují za nevysvětlitelnými záhadami do jiných sfér. Ano, často seděl celý den zamyšlen pod stromy lesa: »Rostl jsem v těchto hodinách jako zrno v noci a byly mnohem lepší než kterékoli dílo mých rukou by bylo bývalo.« A když dlouhé večery sám sedí ve své chýši, pohlíží na žeň svého života: »trochu hvězdného prachu, kousek duhového oblouku, který jsem uchopil,« a píše své myšlenky pečlivě do svých deníků, jichž nám odkázal na 30 svazků. Nikoho nepřemlouvá. »Nepřeji si za žádnou cenu, aby někdo následoval mého způsobu života. Ať každý jde svou cestou.« A třebas mluví o jezeru nebo o zamilovaných svých lučinách, o první jarní noci v lesích, o stromech a zvířatech, jak houkání sovy, štěkot lišky, jasné kýhání divokých hus z lesa doléhá do jeho noční samoty: vždy se toho dovíme nejvíce o něm samotném, takže sám také klidně přiznává: »Nemluvil bych tolik o sobě samotném, kdyby byl jiný člověk na světě, kterého bych tak dobře znal jako sebe.«

Thoreau neodešel do samoty z pohrdání světem a lidstvem nebo ze zoufalství. Svou povahou nebyl samotář, velmi rád povídal: »Mám doma tři židle, jednu pro samotu, dvě pro přátelství a tři pro společnost.« A s bolestí příliš často poznal, že lidská společnost bývá většinou ješitná a příliš tlachavá. Nejraději mluvil s dětmi a prostými lidmi, jako myslivci, rybáři a drvoštěpy, »kteří mnoho zacházejí s věčnými věcmi vzdálení lidského motání.« A obrovská byla radost, když ho navštívili Emerson a Alcott, přátelé z Concordu. »Tu se můj dům roztahoval a praskal ve svých spárách.« Po celý vůj život toužil po přátelství a lidech.

Sám býti celým člověkem, bylo jeho nejvyšší touhou. Jeho život byl určen sebevýchovou. Vše mu sloužilo jen k tomu, aby sám sebe zlepšil a zbudoval. Sebevýchova a sebepoznání stanovily jeho poměr k bližním, z nichž nikdo nemohl býti špatnější než on sám. A poctivost sebevýchovy jeho ho vedla k činu, jenž ho teprve dělá naším vzorem a ukazatelem cesty. *Dle A. Luntowského.*

Ze Seifertovy příručky pro junáky »Přírodou a životem k čistému lidství«.

ŠŤASTNÁ STAŘENA.

V žáru červencového slunce chvěl se rozžhavený vzduch. Silnicí šourala se zvolna stařenka s motykou na rameni. Umdlena vedrem a znavena prací sotva se vlekla. Došel jsem jí.

»Dobré poledne, stařenko!«

»Dobré poledne! A odkud dó?«

»S pole. Vy, myslím, také?«

»No ba!«

»Stonala jste? Povídali, že vám už zazpívají.«

»A kdo by umíral, když je svět tak pěkné?«

»Vede se vám tedy dobře?«

»A co mně chybí? Mám dva kósky rolí a bývání taky — tak co?«

»A uživí vás to?«

»No co by neuživilo? Z jednoho mám zemiaky a z druhýho trochu rži! A na jaře a v létě si aj vydělám sem tam nějaký krécar na tovarych. Jen dyž jsem zdráva!«

»A kolik je vám let?«

»Šedesát.«

»No, to ještě neumřete.»

»To bych byla hlópá. Já jsem ráda na světě a jen si myslím, abych tu dlóho pobyla.«

Rozešli jsme se.

— — — — — — —

Moudrá stařenka. Jak málo potřebuje ke štěstí. *Alois Mrštík.*

HVIEZDNATÁ NOC.

Pohľad na hviezdnatú oblohu naplňuje nás vznešenosťou a velebnosťou. Dívaš sa do hlbín nekonečna. Tisíce ohňov je zapálené vo výšinách — ale nie sú to ohne, sú to slncia, tisíckráť až milionkráť väčšie než naše slnce, malinké len preto, že sú veľmi, veľmi ďaleko. Keby sme chceli prísť vlakom na slnce, potrebovali by sme k tomu expresný rýchlik 266 rokov; keby sme sa dnes pohli, boli by sme tam až r. 2192, bez toho aby sme si aspon sekundu oddýchli. Ale k hviezdam je tak ďaleko, že keby bolo možno, aby sa zvuk s nich dostal až k nám vzduchoprázdnym priestorom, obrovský výbuch na najbližšej z nich prišiel by k nám až po troch milionoch rokov — vtedy už snáď ani ľudia na zemeguli nebudú! Svetlo, ktoré sa šíri rychlosťou skoro okamžitou, takže za sekundu uletí 300.000 km, dôjde k nám z najbližšej hviezdy za 3 roky.... Aké je to zvláštne: tie hviezdy, ktoré vidíme, možno už dávno nie sú, lebo paprsky, ktoré z nich vníma naše oko, vyslané boly od nich k nám už pred mnohými rokmi. Nie je možné, žeby sme sa niekdy mohli dorozumievať s tými dialnymi svetmi. Veríme, že tie slncia splodily život, že sú to strediská složitých sústav slnečných, že majú svoje obežnice a na nich obyvateľov. Môžeme si myslieť, že život tam niekde vykvitol ešte nádhernejšie ako na našej zemeguli mliekom a medom oplývajúcej. Ba je pravdepodobné, že sú tam

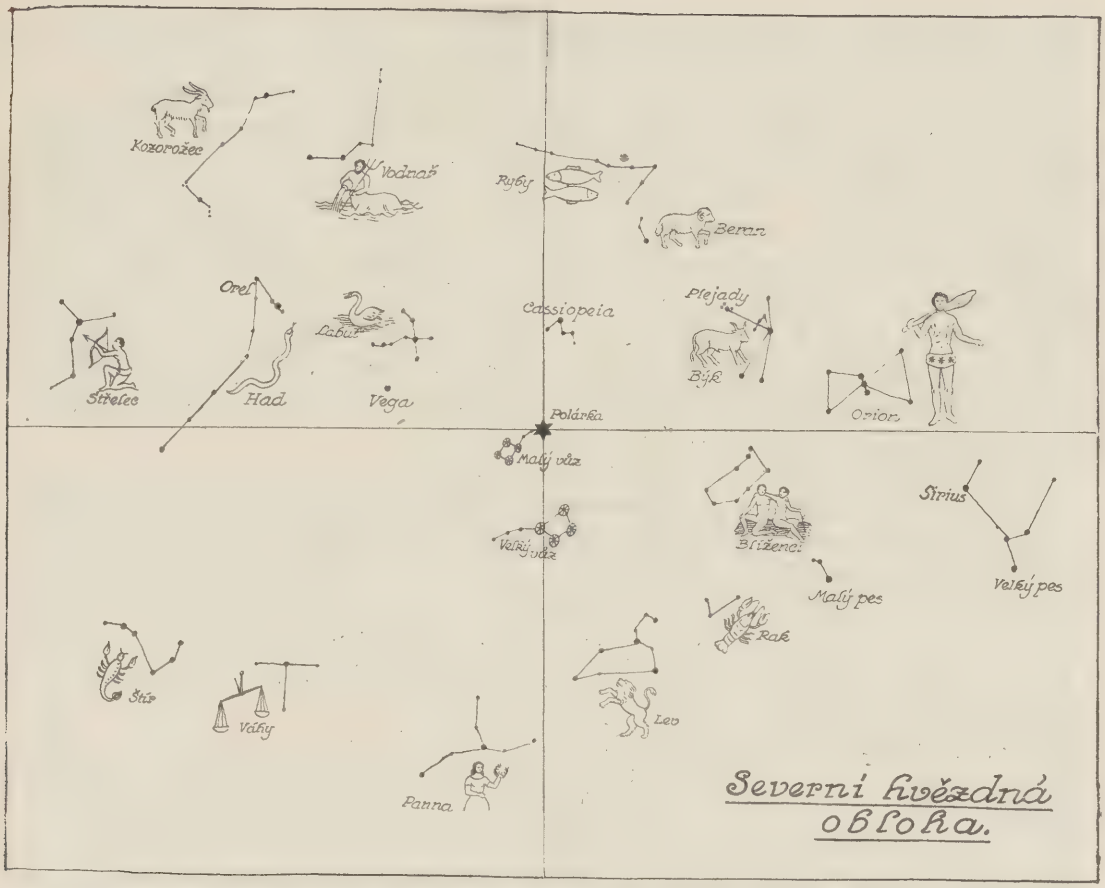

bytosti rozumnejšie než my, totiž že ich vývoj pokročil tak ďaleko, že sú v súlade s prírodou a nevykorisťujú a neničia sa navzájom. — A my sme odkázaní sami na seba — a na to veľké tušenie, že svet je veliký, božský a preto ani naša úloha na ňom nie je malicherná a život náš nie je zbytočný. Musíme všetci hľadať súlad s nekonečnom!

Aký je to krásny pohľad na ožiarenú klenbu nebeskú! Hviezdičky sa trblietajú jedna vedľa druhej, jedna jasnejšie ako druhá. A krížom cez oblohu sa vinie ako rieka bez brehov jasný pás — *Mliečna cesta.* I to sú vraj slnciа, miliony slncí, ale tak nesmierne ďaleko, že sa nám zdajú bodôčkami, alebo splývajú v hmlovinu.

Nepozastavili ste sa niekedy nad tým, že okolo Mliečnej cesty sú tie najväčšie hviezdy a že smerom k nej kolmým ich ubúda? Veliký filosof Kant sa dovtípil, že Mliečna cesta je akoby obzorom roviny, v ktorej sa pohybuje naša Zem a všetky ostatné planéty nášho slnca. A všetky tieto hviezdy, ktoré vidíme blížia sa k tejto rovine. To je jeden hviezdny systém. Iný systém je zase na pr. hmlovina v Andromede, ale to už je tak ďaleko, že ani hviezdnych bodov v nej nerozoznáme. Nie je tedy svet jeden, je viac svetov a sú i také, ktoré vôbec nevidíme a ktoré nikdy ani ďalekohľad neobjaví! My patríme k svetu Mliečnej cesty. Tento svet nie je nekonečný. Samotným okom možno

vidieť na 7000 hviezd dľa Flammariona, slávneho hvezdára francúzskeho. Štrnást z týchto hviezd je prvej veľkosti. Chceli by ste je poznat ? Poviem vám o niektorých.

Najznámejším súhvezdím je *Veľký Voz*. Je to súhvezdie, ktoré nevychádza a nezapadá. Keby sa slnce zatmelo cez obed, videli by sme ho tiež. Je známe, že ho námorníci užívali ako hodín, lebo sa za 24 hôdiny otočí okolo *Polárky*. — Spojnica zadných kolies smeruje k Polárke. To je »hviezda, ktorá sa nehýba«, ako hovorili Indiáni. Skutočne — toto je svetový pól. Keby sme predlžili zemskú osu, preťala by táto klenbu nebeskú v Polárke. Polárka stojí tedy priamo nad severnou točnou. U nás je toľko stupňov nad obzorom, koľko stupňov sme my vzdialení od rovníka. Udáva nam našu zemepisnú šírku. Keď sa dobre podívate, uvidíte, že je Polárka poslednou hviezdou oja *Malého Voza*. Patrí k jeho súhvezdiu. Na druhej strane Polárky proti Veľkému Vozu je *Kassiopea*. Má podobu dvojitého *W*. Hovorí sa, že je to trôn bohyne Kassiopee. Môžeme ju vidieť celý rok, ako aj Veľký Voz.

Orion je všeobecne pokladaný za najkrajšie súhvezdie.

Orion bol lovec — obor, ktorý keď zomrel vstúpil na nebesá a teraz kráča po oblohe, ale vidieť ho možno len v zime, lebo v lete prechádza po nej, keď je u nás deň. V páse má tri drahokamy: sú to *Traja králi*. Orion má dvoch psov: *Veľkého Psa* a *Malého Psa*. Veľký Pes svieti svojim zeleným okom, toto sa menuje *Sirius*, je to nejžiarivejšía hviezda našej oblohy. *Prokyon* je oko Malého Psa. *Býk*, ktorého Orion naháňa, zúri. Jeho oko je červené! Je to *Aldebaran*. Chudák býk je ranený a na jeho ramene z rany ligocú sa hviezdičky, ktoré ľudia menujú *Kuriatkami (Plejady)*.

Plejady sú zaujímavé súhvezdie. Na nich môžete zkúšať bystrosť svojho zraku. Sedem šípov Orionových vraj zranilo Býka. Ale ja pochybujem, že by každý z Vás videl sedem hviezdičiek. Len výborný zrak ich zretedlne rozozná, obyčajný len päť alebo šesť.

Ešte na jedno súhvezdie vás chcem upozorniť: je to *Labuť*. Má podobu kríža a nachádza sa v blízkosti Mliečnej cesty. Iste ju nájdete. Keď sa na ňu budete dívať, všimnite si, dolu v pravo je jasná hviezda. To je *Vega* v súhvezdí *Lýry*, je to najjasnejšia hviezda severnej pologule hviezdnej. (Sirius patrí južnej pologuli.) Zdá sa nám, že bola kedysi Polárkou a pravdepodobne zase bude ňou niekedy, lebo zemská osa sa kýva. Ak máte veľmi dobrý zrak, uvidíte, že Vega je dvojhviezda, skladá sa zo dvoch slncí.

Známe mnoho takých dvojhviezd, i Polárka je dvojhviezda. Na tých vzdialených svetoch majú obyvatelia niektorých obežníc dve až tri slncia, jedno modré, druhé červené, tretie zelené — aké to musia byť zvláštne svetelné dojmy, menovite ak sa sídu na oblohe súčasne. Sú tiež hviezdy premenlivé a hviezdy nové! Niekedy sa objaví hviezda, ktorá čoskoro zmizne a za niekoľko rokov sa zase ukáže —. Vidno, že vo Vesmíre nieto pokoja, že tam obiehajú hviezdy okolo seba a často sa zakrývajú.

Zdalo by sa, že sa z tých ďalekých svetov nedostane k nam žiadna zpráva. A predsa! V novembri alebo v auguste býva dážď lietavíc. To sú črepiny hviezd, stopy prevratov v hlbinách svetov, a mnohe z nich padnú i na našu Zem. Tak sme sa dozvedeli, že hviezdy majú vo svojom jadre nikel a železo a na povrchu, že sú z kameňov podobných ako u nás. Dnes už nikdo nepochybuje o možnosti priaznivých pomerov pre »ľudí« na cudzích svetoch, o množstve obývaných svetov. *Woowotanna.*

LÍPA

VI

LÍPA

ILUSTROVANÝ MĚSÍČNÍK DOROSTU ČESKOSL. ČERVENÉHO KŘÍŽE

ROČNÍK ŠESTÝ

ČLÁNKY ŘÍDIL FERDINAND KRCH

ZPRÁVY P. MOLNÁROVÁ A A. KOVÁŘÍKOVÁ

V PRAZE 1926

VYDAL DOROSTOVÝ ODBOR ČSL. ČERVENÉHO KŘÍŽE

VYTISKL »MELANTRICH«

OBSAH

Arabská číslice značí stránku v knize, *římská číslice* stránku na obálkách vzadu.

Zvláštní čísla:

Vánoční . . . . . 73—96
Mírové . . . . . 145—168
Ke dni matek . . . . . 169—192
Jarní . . . . . 193—216

Verše:

Albánské písně svatební 126
Albánské zpěvy o vojně 152
Beneš Vojta: Půlnoční zvony 74
Branislav F.: Pátek 26
Burns R.: Bílé břízy 194
Finská lidová: Mír! 145
Finské ukolébavky lidové 170
Lermontov M.: Kozácká ukolébavka 178
Longfellow H.W.: Hiawatovy námluvy 199 a XXXIV
Sládek J. V.: Chudina 80
Uhlíř Lev: Jarní vzpomínka 180
Urbánek J.: Matička naše stůně 172
Viednerová V. H.: Matka 2
Zachar: Když sluníčko jarní svítí 154
» Ptáček si v pasece zpívá 222
Zejleť H.: Zatopte, rozsvěťte, matičko . . . 98

Čtení mravně zušlechťující:

Čapková Hel.: Svátek třešní 146
Čech Svat.: Pan Brouček v XV. století . . . 101
Denis Ern.: Rozpomienka na otca národa . 206
Everet E.: Tri obrázky 180
Fielding H.: Buddha a Yathodaya . . . . 51 a X
Gamma: O světlušce 25
» Hejl 50
» Vzkazy 121
» Proč jen na Boží hod? 185
Handzel K.: Pochovaní v bani 109
Hedberg T.: Vianočná spomienka 74
Hovorková M.: Slovenská písnička 37
Hugo V.: Chudobní l'udia 26
» » Sila detstva . . . . . 152 a XXVI
Jenne Ant.: O medvieďkách 125
Kálal K.: Rozpomienka na otca národa . . . 205
Kostelecký J. L.: Maminka 175
Krch F.: Jak zkrásníme svou školu? 8
Krch F.: Otesánek 58
Luntowski-Seifert: Jak žil H. D. Thoreau v lesích 223
Mach C.: Štědrý večer Dorostu v Hutisku . 90
Mamin-Sibirjak D. N.: Šedokrčka 28, VI, 80, XIV
Mrštík Al.: Šťastná stařena 226
Multatuli: Pouhé vědění nestačí 11
Nauman Jar.: Co odkázal světu R. F. Scott? 34 a VI
» » Výprava na Mount Everest . 66
» » Rulík zlomocný 83
Němcová B.: Z myslivcova vypravování . . . 220
O vojne a mieri, nenávisti a lásce 150
Povídka o matce (dle angl.) 172
Redakce: Milí hoši a děvčata! 1
Saltykov M. I.: Ztratilo se svědomí 2
Svoboda Fr. X.: Baruščin stromeček 76
Vrba J.: Sobota 59
Zachar: Maliar Mráz 128

Pozorování a ochrana přírody:

Amundsen M. R. X
Čarodějné kruhy hub . . . . . VI a 44
Další osudy kachny Šedokrčky . . . . 80 a XIV
Everet E.: Tri obrázky 180
Ewald K.: Neviditelní 120
Gamma: Hejl 50
Hloch V.: Co můžeme viděti na výletě . . . 233
Hovorková M.: Pryskyřník 156
Hruška Jan Fr.: Z vypravování děrečka včalaře 108
Jenne Ant.: O medvieďkách 123
Luntowski-Seifert: Jak žil H. D. Thoreau v lesích 223
Mamin-Sibirjak D. N.: Šedokrčka 28, VI, 80, XIV
Nauman Jar.: Co odkázal světu R. F. Scott? 34 a VI
» » Výprava na Mount Everest . . 66
Němcová B.: Z myslivcova vypravování . . . 220

Pohádka o štyroch bratoch . . . . . 49, X
Radiová hlídka . . . . . XXX, 211, 236
U Janíčka (hedvábnictví) 186
Woowotanna: Chlapec-lovec 12
» Přírodovědecké úkoly III
Woowotanna: Križiakova pavučina 60
» Duša zvieraťa 85
» Ako rastie semiačko 202
» Hviezdnatá noc 226
Zahradnictví 188, 210

Tělověda, zdravověda:

Čech Svat.: Pan Brouček v XV. století . . . 101
Desatero slušného jídla 235
Ewald K.: Neviditelní 120
Kalendář pro sbírání léčivých bylin IV, VI, X, XXIII, XXVIII, XXXI, XXXIV, . . XXXIX
Kostelecký J. L.: Maminka 176
Krch F.: Jak zkrásníme svou školu? 8
» » O úctě k tělu 158
Kuchyně Dorostu . . . 43, 68, 93, 115, 165, 189
Levné školní sprchy . . . . . 210 a XXXIV
Mrštík Al.: Šťastná stařena 226
Podzimková M.: O mlieku 111
» » Ako sa živíme 138
Podzimková M.: Zemiaky 161
Saltykov M. I.: Ztratilo se svědomí 2
Šmakal Fr.: Zdravé zuby 41
» » Ako si čistíme zuby 64, 65, 68
Šmakalová J.: O ovocí 15
» » Dary jesene 39
» » Beseda o jedle 63
» » Na vianočný stromček . . . 88
» » O sliepke Pipke 153
» » Naša jarná večera 209
» » Stolíček, prestri sa! 230
Veselý pohřeb ve Všelisích 190
Vrba J.: Sobota 59

Výchovné práce tělesné:

Gavorová V.: Milé deti! (Zahradničení) . . . 188
» » O čitárne pre vrabcov a o iných veciach 210
Havránek L.: Čistota ve škole 19
» » Rámování obrazů 207
» » Ještě o úpravě obrazů 231
Hedvábnictví (U Janíčka) 186
Práce z kalounů 114, 140, 187
Radio, a jak je levně sestaviti 211, 236
Seznam tělocv. nářadí vlastní výroby 211
Veselý pohřeb ve Všelisích 190
Jak si valašští ogaři stavějí na pastvě pec . 235

Sem spadají též namnoze:

Zprávy o činnosti Dorostu . . . . . viz *Zprávy*
Fotografie z činnosti Dorostu u nás. viz *Obrázky*
» » » jinde. » »
» dětských výrobků . . . » »

Tanec, rytmika a divadlo:

Krch F.: Pocestný a šotkovia (Nemohra) 11 a III
» » Na přástkách (Dětská besídka — divadelní scéna) 97
Krch F.: Jaro-kouzelník (dětská melomimika) 196
» » Léto (dětská melomimika) 218
Míčový tanec 222

Písně:

a) *Skladatelé:*

Holý Jos.: Kozácká ukolébavka (3hl.) 178 a XXX
Křička Jos.: Zatopte, rozsvěťte, matičko (3hl.) 98
» » Bílé břízy (4hl.) 194
Lawson M.: Ptáček si v pasece zpívá (3hl.) . 222
Rebikov Vl.: Když sluníčko jarní svítí (3hl.) 154

b) *Lidové:*

Boleraz, boleraz (4hl. — B. Pokorný) . . . 17
Horička je čierna (1hl.) 39
Sem pospěšte, ptáčkové (3hlasá koleda — J. Malát) 73
Nevěsto, nevěsto (3hl. — A. Vorel) 126
Travička zelená (2hl. — Jos. Křička) . . . 196
Točí se mi, točí (2hl. — Jos. Křička) . . . 198
Mám já, mám já lúčku (2hl. — Jos. Křička) 218
Hřej, sluníčko, hřej (3hl. — Jos. Křička) . . 219

c) *Původní dětská:*

Matičku mou srdce bolí (1hl.) 172

Obrázky:

a) *Umělci:*

Aleš M.: Úvodní linka 1
» » Spánek 85
» » Po bitvě 145
» » Ach, mámo, mamičko 173
» » Vití věnečků 198
» » Senoseč 218
» » Červená růžičko 225
Crane W.: Nausikaa s dívkami 222
Čermák Jar.: Husité před Naumburkem . . 147
Dillinger P.: Vigneta . . . . . na titul. listu
Fiala Jos.: Jarní píseň 155
Fidus: Modlitba 121
» Taneční studie 197
» Dvě dívky 232
Hilšer F.: Jaro života 9
Hofbauer Arn.: Studie tygra 57
Hoch vytahující trn (ant. socha) 159
Honza J.: Podzimní slunce 33
Hudeček Ant.: Potok 5
Hynais V.: Studie spícího děcka 13
» » Dětská hlavička 151
Israëls J.: Maminčino zlato 169
Kadlík Fr.: Fr. Palacký (v 22 letech) . . 205
Kašpar Ad.: Zpěvačka 37
» » Ozdůbka 112
» » Místečko v lese 221
Lawrence Th.: Děcko s kůzletem 87
Malý Václ.: Koledníci 79
Manes Jos.: Píseň milostná 17
» » Pod chalupou 217
Němejc A.: Smích 29
Preisler J.: Rozsévač 25
Preissig V.: Sníh 107
Prouvé V.: Rodina 129
Schwind M.: Jitro 133
Sucharda St.: Ukolébavka 177
Šiškin F.: Jitro v pralese 125
Špillar Jarosl.: Přástky 97
» » Do přástek 100
Švabinský M.: Oblaka 49
» » Splynutí duší 53
» » Podobizna Sv. Čecha 103
» » Stařenka 181
» » Letní noc 229
Vejrych Rudolf: V máji 193
Vogeler H.: Z jara 203
Watts G. F.: Charita . . . . . obr. proti titulu

b) *Fotogr. studie z přírody:*

Čarodějné kruhy hub . . . . . 44 a VI
Krajina na měsíci 46
Křižákova pavučina 60, 61, 62
Ledové květy na okně 113
Zimní příroda 118, 119
Pohled s letadla 165
Pěnice na vajíčkách 183
Severní hvězdná obloha 227

c) *Fotogr. z činnosti Dorostu u nás:*

Hotovení stolků na květiny 22, 115
Ze zájezdu na Verchovinu (Podkarp. R.) . . 23
Průvod ze slavnosti oravského Dorostu . . . 43
Praktické použití radia 47
Ako si čistíme zuby (4 polohy) 65
Maďarský Dorost v Lipovníku-Hárskútu . . 70
Hasičská skupina Dorostu ve Skutči 71
Výzdoba chodeb v N. Městě n. Met. . . 115 (22)
Zdravotní pohárek 140
Výzdoba školní světnice ve Všelisích 141
Děti z Lúk návštěvou u pana presidenta v Topolčiankách 166
U Janíčka 187
Veselý pohřeb 191
Ze zdrav. osady v Černovicích u Tábora . . 234
Naši čtenáři a posluchači 237
Divadelní zkouška v Hutisku 238
Ze samaritského kursu v Úpici 239

d) *Fotogr. z činnosti Dorostu jinde:*

Švédský Dorost (lidový kroj) 21
Nemocniční ošetřovanci Kanadského Dorostu 45
Zavařování ovoce (Amerika) 69
Sv. Lucie ve Švédsku 94
Alegorický vůz (Siam) 117
Ptačí budky (Unie, Kanada) 164, 190
Indiánská škola (Amerika) 214
Sbírání kobylek v Japonsku 215

e) *Fotografie dětských prací:*

Výjevy z Ewaldova »Dvojnožce« 19, 20
Stojánky na květiny 22
Polička nad výlevkou 63
Polička na křídu a houbu 91
Eskymácké sáňky 93
Výrobky z kalounů 140, 142, 183
Kraslice z Podkarp. Rusi 163

Radioaparát 212, 213
Stávění pece 235

f) *Původní dětské kresby:*

Betlém (perokresba) 73
Eskymák Nanuk na lovu (pastel dle filmového představení . . . . . 35 a VI
Ponocný (perokresba) 75
Vánoční pohlednice (linoleum) 143
Dětská ozdůbka (tuší) 171

Zprávy o činnosti Dorostu:

K nejmenšímu programu Dorostu Červeného kříže 42, 67, 91, 113, 139
Župní sjezdy Dorostu 42, 91
Co svým členům oznamuje ústředí 18
Mír Č. kříže a velikonoční slavnosti 162
Mírová liga dětí a Společnost národů 163
Květnové slavnosti matek 185
Slib Dorostu Čsl. Č. kříže 185
Ze zdravotních osad Čsl. Č. k. 233
Vzájemná ochrana škol XII, XV, XVIII, XXVII, XXXII 21
Meziškolní dopisování 20, 69, 116, 164, 214
Poptávky a nabídky v každém čísle . na obálce

Dorost jinde:

Anglie 190, Aljaška 93, Austrálie 165, Belgie 44, Bulharsko 70, 237, Francie 165, Holandsko 189, Japonsko 214, Jugoslavie 116, Kanada 142, 189, Litva 21, Maďarsko 69, Německo 189, 215, Norsko 44, Norvéžsko 237, Polsko 21, 237, Rumunsko 237, Řecko 70, Siam 117, Švédsko 94.

Dorost u nás:

Antalovce 120, Bardiov 142, Bílky XI, 240, Bezměrov 116, Bílina XIV, 120, Bravace 45, 96, Bratislava XXVI, Brezová pod Bradlom 72, Brno VII, XI, 120, 191, Brno-Černovice 46, Čadca XXXIV, 215, Čechohrad 192, Černčice XII, 120, Čes. Krumlov III, Čes. Skalice VII, Dolní Kubín 143, Frenštát 144, Frýdek 48, Gajny 142, Hájníky 240, Hluk 93, Hodonín 238, Holice 47, Hornejs 48, Horní Sytová 144, XXXIV, Horný Štěpánov 143, Hořovice 48, 143, 216, Hradec Králové 42, Hrčava XI, Hudcov XXIII, Husovice 72, Hutisko 67, 90, Chrbonín XXXI, Jalupí XII, XVIII, Kermežd 192, Kladno 118, Klčovany 67, Klouzov VII, Kocih 142, Kolín 48, Koryčany 144, Kounice 72, Kralupy n. Vlt. 120, Krupina 72, Krč 72, Lazy 72, Levoča 72, Lhotka n. Beč. XXVI, Libušín 165, Lipovník-Hárskút 70, Liptál 46, 168, Lomnice n. Pop. 119, Lúky 47, 166, Malá Bystřice XII, Mělník 96, Mestečko 216, Michalovce 142, Mirkovice 144, Mistřín 168, Mladá Boleslav 43, 91, Mor. Ostrava 48, 120, Moskovština 72, Mšeno 192, Mukačevo 22, 120, Námestovo 167, 240, Nerešnice XVIII, 192, Nesměřice XXVI, Neveklov XVIII, 168, Nové Město n. Met. 22, 115, XXVI, Nové Strašecí 114, 144, Nové Zámky 48, Novoselice XI, Nový Bohumín XI, Nýrsko XXXII, Odrlice 72, Olomouc 192, Olomouc-Neředín 168, XXXII, Orava 43, Pardubice 144, Petrov 118, Písek VII, Planá n. Luž. XXXI, 240, Podkláštěří VII, Podmolí XXIII, 168, Pokryváč III, 68, XXIII, Považská Bystrica 71, 119, Považská Teplá 192, Prac u Brna 164, Praha-Bubeneč 48, Přerov 144, Přívoz 96, Rakovník 120, Roudnice 119, Rybárpole 70, 142, Řehlovice 120, Skalice u Čadce VIII, Skuteč 71, 72, Sliače 23, 47, 114, 143, XXVIII, 191, Smíchov 118, Soběslav 240, Spišská Nová Ves 45, Staré Zubří 239, Strážnice 24, 48, VII, 113, 116, XII, Svaljava 116, 120, Svatobořice 168, Svidnička 191, Šumice XXIII, Toruň 120, Trenč. Teplice 47, 95, 96, 143, Trenčín 167, Úpice 238, Veleslavín 214, Velké Meziříčí 144, Větrní XXVI, Vilímov XXIII, Vinohrady 46, XXVII, Vršovice 168, Všelisy 67, 91, 139, 140, 141, 187, 190, Výprachtice 144, Žamberk 24.

Různé:

Doporučené knihy a obrazy II, III, VI, X, XIV, XXXV XXXVIII
Knihy došlé . . . . . VIII, XXIV, XXXV
Slovníčky československý a slovenskočeský v každém čísle . . . . . na obálce.
Provolání, soutěže a pod. . . . . na obálkách.

Důležité upozornění:

Výchovný program »Lípy« doplňuje (hl. v části humoristické, divadle, ve hrách, tělesných cvičeních atd.) souběžně Čsl. Červeným křížem vydávaný a touž redakcí řízený časopis pro nejmladší dorost »*Radost*«, jehož letošní ročník nutno tedy pokládati za podstatnou součást »Lípy«.

M. ŠVABINSKÝ: *LETNÍ NOC.*

STOLÍČEK, PRESTRI SA!

(Niečo o výletoch).

Leto — prázdniny — výlety! Výlety pre nás mešťanov; práca na poli, pasenie husí kôz, kráv, hľadanie húb pre vás vidiečanov. My mešťania, nakoľko môžeme ztráviť aspoň časť prázdnin na vidieku, chodíme s vami do poľa, na pašienky, do lesa a sme radi na svete, keď nám slniečko svieti na kvetúcu medzu, alebo na šumiace koruny lesných stromov.

Čo si máme vziať so sebou na jedenie, keď ideme na celý deň? Myslím že vy, ktorí ste pozorne čítavali Lípu, budete si vedieť rady. Viete, že denne musíme mať vo svojej potrave bielkoviny, a tie že sú schované v mlieku, vajciach, tvarohu, mäse. Potom škrôboviny, ktoré nájdeme v chlebe, zemiakoch, koláčoch a cukor, ktorý je obsažený i v mede a ovocí. Tretia skupina sú tuky — maslo, sadlo, slanina — a konečne musíme si zaistiť i svojich dobrých priateľov — nerastové látky a vitamíny, o ktorých vieme, že ich nájdeme v mlieku, masle, čiernom chlebe, zelenine a ovocí.

Ako si z toho sostavíme jedálny lístok na výlet? Predovšetkým zásobu chleba — bude dobre, ak bude namazaný maslom. K tomu uvarené vajce, alebo medzi chleby vložený kúsok mäsa. Mamička vám iste upečie k tomu nejakú buchtu alebo koláč s lekvárom alebo s tvarohom, lebo čože je to za pútnik bez buchty od mamičky? Ovocie, ak ideme do lesa, si nasbierame sami. Kde ale ovocia nieto, alebo je sbieranie zakázané, hľaďte si vždy so sebou vziať nejaké ovocie — však ho je už cez prázdniny dosť. A čo na pitie? Viete, že vaším najlepším priateľom je mlieko. Pre veľmi teplé dni, keď je nebezpečie že sa mlieko svarí, poradím vám výbornú vec: vezmite so sebou hodne, hodne bielu osladenú kávu. Dajte ju do sklenice a keď sa utáborite vonku, vyhľadajte si potôčik, sklenicu postavte do vody, pieskom dobre upevnite a nechajte ju tam chladiť hodinu alebo dve. Až si potom budete po obede nalievať túto studenú kávu do pohárika (ak mate len jeden, pekne ho každí umyte, prv akoby ste ju dali susedovi), bude vám to chutiť skoro ako kávová zmrzlina.

Toto je jedálny lístok skôr pre výlety z mesta. Čo tedy na dedine? Kus domáceho chleba, hrudku bryndze alebo tvarohu, alebo kúsok slaniny; jahôd, malín, čučoriedok sa k tomu ľahko nájde a i tá sklenica s mliekom alebo kávou tiež môže byť. Na čistinke sa urobí ohník; chlieb a slanina sa opečie a pozdejšie v lete budú sa piecť zemiaky.

Niekedy si chlapci na paši urobia celú pec a neuspokoja sa len pečenými zemiakami. V marcovom čísle sme uverejnili predpis na podlesníky, ktorý nám poslal Dorost z Lužnej u Vsetína a ktoré si pripravuje na paši v peci vlastnej výroby. Na náš dotaz ako sa tá pec stavia, bola medzi »ogarmi« (chlapcí) lužanskými veľká porada lebo staviteľov je tam mnoho a každý vychvaľuje prednosti svojej pece; po dlhej porade poslali nám popis troch rôznych spôsobov. A pretože medzi členmi Dorostu je mnoho tých, ktorí ztrávia celé prázdniny v prírode — či už na paši, alebo v táboroch — podávame vám na konci vo zprávach celý návod vašich kamarátov z Valašska.

Majte sa dobre cez prázdniny, užite hodne slniečka a prírody — a dovidenia po prázdninách.

Iva Šmakalová.

JEŠTĚ O ÚPRAVĚ OBRAZŮ.

Pověděli jsme si v čísle minulém, jaký účel má rámování a zasklívání obrazů, jaký má a nemá býti rám pokud se týče barvy jeho, užitého materiálu a výzdoby. Dnes připojíme několik poznámek o tvaru rámu dle jeho průřezu, o rámování a zavěšování obrazů.

Rám musí být určitým způsobem protikladem obrazu. To bylo zdůrazněno již při tom, když byla řeč o jeho barvě. Třebaže není zde možno stanoviti všeobecně platných zákonů, přece jen možno říci, že osvědčuje se v mnohých případech pravidlo, že k obrazu bohatě členěnému — ať již kresbou nebo barvou — lépe hodí se rám jednoduchého tvaru (dle průřezu) a hladkého povrchu. Jednoduše členěný obraz snese proti tomu spíše rám průřezu bohatšího a povrchu členitějšího.

Pokud šířky a síly rámové lišty se týče, nutno pak poznamenati, že obé musí býti v náležitém poměru k velikosti rámu a váze obrazu i skla, jimž má skýtati bezpečnou ochranu a oporu. Třebaže tak všeobecně se uplatní zásada, že na větší obraz nutno voliti i širší a silnější rám, přece proti tomu doporučiti možno zarámování maličkých obrázků do rámečků hodně širokých, jež propůjčují pak obrázkům zdánlivě větší rozměr.

Zpravidla bude vám asi těžko možno zhotoviti si dokonalý rám na pěkný obraz a budete asi nuceni ve většině případů obrátiti se na rámaře z povolání. Pak nejlépe učiníte, vyberete-li si lištu na rám neb rám hotový tak, že vyzkoušíte vhodnost tvaru, barvy i šíře zkusmým přikládáním rámu neb lišty na obraz, jejž chcete rámovati. Tříbí to váš vkus a ukáže vám při bedlivém pozorování, jak důležitým činitelem je a má býti při obrazu vhodně volený rám. — Jste-li však tak zruční, že dokážete si zhotoviti a upraviti dřevěnou lištu sami, správně sesaditi a spojiti ji v úhlech rámu, pak volte k provedení lištu jednoduchého průřezu a proveďte práci tu s největší možnou řemeslnou dokonalostí, neboť na zeď patří jen krásný obraz v dokonalém rámu.

Zpravidla rámujeme obraz (reprodukci) bez jeho bílého okraje, neboť okraj tento tvoří již sám o sobě přirozený rám obrazu a bylo by většinou zbytečno rámovati tento rám ještě jiným rámem. V případech, kde je výhodno zachovati bílý okraj obrazu, jako při mědirytinách, leptech, dřevorytech a pod., můžeme pak s prospěchem užíti bílých okrajů jako rámů vlastních. Pak stačí jen upraviti obrazy takové k zavěšení tím způsobem, že je zalepíme úzkým pruhem plátna (tkanicí) mezi sklo a lepenku, do níž dobře jsme upevnili na straně, jež přijde na zeď, závěs (kroužek na tkaničce neb tkaničku).

Také obraz, jejž trvale rámujeme, dobře jest takto zalepiti mezi sklo a lepenku úzkým pruhem pevného papíru. Chráníme tak obraz před vnikáním prachu a vlhkosti mezi sklo a obraz. Teprve takto zajištěný obraz vkládáme do dřevěného rámu, upevňujeme hřebíčky, aby nevypadl a znovu zalepujeme pruhem papíru přes vnitřní okraj rámu, přes štěrbinu mezi rámem a obrazem a přes hřebíčky na vnějším okraji lepenky.

K závěsu nejlépe se hodí do »U« ohnutý tvrdý drát náležité síly, jejž zarazíme nazad horní lišty rámu tak, aby skobička, na niž obraz pověsíme, nad rámem nevyčnívala. Závěs ten nutno je upevniti přesně nad těžištěm, aby obraz nevisel křivě.

Třeba pamatovati též na to, že zavěšený obraz potřebuje náležité plochy a světla.

O zavěšování obrazů na zeď a vzájemném jejich uspořádání mnoho by se dalo napsati. Zde omezíme se zatím jen na dvě základní pravidla, proti nimž v našich školách nejvíce se hřeší.

Obrazy v našich učebnách věšívají se nejčastěji tuze vysoko a bez zřetele na různou tělesnou výšku dětí, jež mají obrazy pozorovati. — Zde bylo by třeba uplatniti všeobecnou zásadu, že obrazy zavěšeny mají býti alespoň přibližně v zorné rovině stojících žáků, jimž jsou vyvěšeny k potěše neb poučení. Dle různé velikosti obrazů odpovídala by zásadě této na nižším stupni výška horní lišty rámů asi 170 cm, na středním stupni asi 180 cm a na vyšším stupni asi 200 cm od podlahy.

Uspořádání obrazů v místnosti nebývá jednotné. To ruší celkový dojem. Tu třeba si uvědomiti, že nejklidněji působí místnost, jsou-li v ní alespoň hlavní a větší obrazy zavěšeny v jednotné výši dle horního okraje rámů (nikoliv dle střední osy obrazů neb dle dolení jejich lišty). Tuto jednotnost zachovati nutno při zavěšování obrazů na postranní a zadní stěny učeben. Obrazy na přední stěně věšíme rovněž do jedné roviny, ale výše a to přibližně asi o tolik, oč vyvýšen je stupínek nad podlahu. Tím zdůrazňujeme i zvláštní význam obrazů zde visících (obraz presidentův a státního znaku).

To by byla asi nejzákladnější pravidla, jichž třeba šetřiti při obrazové výzdobě vašich učeben a chodeb. K jednotlivostem vrátíme se ještě v příštím ročníku »Lípy« různými poznámkami. Tam přineseme také ukázky správného rámování a správného umístění obrazů na stěnách učeben. Vedle toho postupně uveřejňovati tam budeme výběr reprodukcí vhodných k výzdobě školy i domácností. Zatím všimněte si, jak umístěny jsou obrázky v naší třídě, jejíž snímky najdete v 6. čís. tohoto roč. »Lípy« na str. 141.

Bude-li pak třída vaše o prázdninách bílena neb malována, pamatujte na to, aby byly předem vytahány ze zdí všecky hřeby a skoby, na nichž obrazy visely a díry řádně zasádrovány. V nově upravené místnosti zatlučte pak malé skobky na vhodná místa a do přiměřené výše. Tak připravíte si třídu pro novou výzdobu zdí ve smyslu pokynů výše uvedených. Zdar společné vaší práce povzbudí vás pak jistě i k tomu, abyste i doma provedli některé prospěšné změny ve výzdobě vašich světnic s použitím zkušeností, jež ve škole získáte.

Ladislav Havránek.

Koncovou siluetu (stínový obrázek) nakreslil Fidus.

Z ČINNOSTI DOROSTU ČERVENÉHO KŘÍŽE

NA PRÁZDNINY!

Odcházíte opět ze školních lavic na prázdniny oddechnouti si a zotaviti se v přírodě. Přejeme vám srdečně, abyste jich užili co nejlépe, poněvadž potřebujete všichni po 10 měsících pilné práce nabrati nových sil. Nezapomínejte ani o prázdninách na to, že jste členy Dorostu Č. k.: řiďte se svými zdravotními pravidly a pomozte, kde je toho třeba, jako jste to činili ve škole.

Těšíme se, že se s vámi se všemi setkáme hned po prázdninách v nové práci za zdravím a službou bližnímu.

Tedy veselé prázdniny!

CO MŮŽEME VIDĚTI NA VÝLETĚ.

Výlet má jen tehdy cenu, přináší-li osvěžení a posílení. Podmínkou osvěžení je zdravý venkovský vzduch a volnost pohybu, podmínkou posílení zdravá únava a tvrdý spánek po ní. Pro tyto a mnohé jiné přednosti jsou vždy výlety pěší nejlepší. Pěšky můžeme jíti, kudy chceme, zastaviti se a odpočinouti, kde chceme, máme vůbec nejvíce volnosti, pohybu, zdravého vzduchu, rozhledu a i — pohodlí. Proto jsou pro pravého pěšího turistu nebo výletníka všecky dopravní prostředky jen k tomu dobré, aby se co nejrychleji dostal na místo, odkud svůj vlastní výlet začíná. Ale ještě jednu velikou přednost mají pěší výlety: uvádějí nás z nezdravého, stísněného a nervosního městského života přímo do zdravé, volné a uklidňující přírody.

Příroda je vždy krásná, vždy nová, vždy plná nádherných zjevů a dějů, úchvatných záhad a tajemství, bohatého a silného života. Z ní můžeme čerpati největší štěstí, nejvyšší moudrost a nejlepší sílu. Musíme jí však rozumět a umět přijímat všechny ty dary, jež pro nás má. Tomu naučíme se ovšem nejlépe přímo u pramene, v přírodě samé. Na výletech a cestách máme k tomu hodně příležitosti. A není to ani tak těžké. Je třeba umět viděti, umět slyšeti, vůbec umět pozorovati a také umět mysleti. Umění pozorovati lze se naučiti na výletech dokonale.

Ptáte se jak? Prvním přikázáním je pozorovati tiše, klidně a zvolna, jedním slovem nenápadně. Jen tehdy podaří se spatřiti v hustém lese sovu spící na větvi; na vlhkých místech kolem skrytých tůní užovku; někde na výsluní hovící si zmiji; v zarosené trávě stinné zahrady ropuchu; snad i laňku s koloušky na tiché pasece; panáčkujícího zajíce v poli; a jiné a jiné, jimiž hemží se lesy, luka, pole a stráně, jestliže budete dbáti toho, abyste se chovali tiše, pohybovali se zvolna a zachovávali sami úplný klid. Jen tehdy dají všichni, jež zpozorujete, nahlédnouti do některé chvilky svého života, jestliže jich nevyrušíte. Ulehněte jednou na květnaté louce a bez hnutí pozorujte. I ti nejplašší přijdou až k vám: motýl sedne vám na ruku; cvrček zavrzá vám u samého ucha; včelka nerušeně napije se sladké šťávy z vonného květu u vašeho ramene; snad i krtek zvědavě si vás bude prohlížet a jiní a jiní, kterých neznáte snad ani z obrázků, budou před vámi žít a pracovat, a vy s údivem poznáte, že boží příroda hýří rušným životem a prací, plna podivných hlasů, barev, vůní, samý zázrak a samý div.

Vše to na každém výletě umožňuje vám jedno jediné: pozorování. Klid, rozvaha, bystrost, trpělivost a zájem zaručují vám úspěch a příroda příležitost. Za tu trochu námahy, kterou pozorování věnujete, budete vždy a všude dobře odměněni a naučíte se tak mnohému, čemu nikdo nikde neučí. Jestliže si pak pozorovatelské výlety oblíbíte, stanete se brzy oddanými vyznavači života v přírodě a přírody samé; po čase nespokojíte se jenom pozorováním, nýbrž budete chtíti také rozumět přírodě a chápat zjevy a děje v ní se konající; snad sáhnete po dobrých přírodovědeckých knihách a budete tak zvětšovat svoje vědomosti a zvyšovat své vzdělání; po letech vybudujete si na těchto základech vlastní názor na vše, co je kolem vás, na přírodu, na celý svět a naučíte se žít plodným a bohatým životem šťastného, vědomého a silného člověka.

Je nyní na vás samých, abyste si také svými výlety otevřeli cestu do přírody a tím i do šťastné budoucnosti. *Vlad. Hloch.*

ZE ZDRAVOTNÍCH OSAD ČSL. Č. K.

Za nedlouho nastanou vám prázdniny. Kdo by se na ně netěšil? Venkovským dětem přinesou více skotačení a her a městským dětem, žijícím po celý rok v prachu a kouři, otevrou zase cestičky do přírody. Některé se těší, že pojedou k příbuzným na venkov, jiné oznamují, že budou u cizích na

Ze zdravotní osady v Černovicích u Tábora.

letním bytě, opět jiné vyprávějí, že okusí radostí skautského cestování, a ty bledé a slabé radostně sdělují, že byly přijaty do různých osad a kolonií.

Mnohé z nich pojedou do zdravotních osad Čsl. Červ. kříže. Nemohou se už ani dočkat, neboť děti, které tam byly již v minulých letech, vyprávějí jim o tom, jak pestrý a radostný je život v osadách Čsl. Červ. kříže. Hle, co jim povídají ze svých vzpomínek a dojmů.

Byly ubytovány v různých zámečcích, školách a někde také ve velkém stanu na kraji lesa. Všude kolem nich zelenaly se vesele lány polí, barevné koberce luk i vonící řady lesů. Ráno, když děti vstaly, nastoupily nejdřív k rannímu cvičení. Potom se musily umýt až po pás a vyčistiti si zuby. K tomuto boji s nečistotou dostalo každé dítě v osadě všechny potřebné zbraně; mýdlo, žínku, ručník, zubní kartáček i skleničku na vodu k vyplachování úst. Po mytí se učesaly a uklidily si své věci v ložnici.

Když hned z rána procvičily si tělo a provětraly si plíce hlubokým vdechováním i vydechováním na svěžím ranním vzduchu, chutnala jim snídaně ovšem znamenitě. Pak vyšly obyčejně do lesů a někdy si vzaly s sebou i přesnídávku. To bylo žertů a smíchu mezi vysokými stromy, kde hledaly jahody a houby, nebo na vyhřátých pasekách, kde se často utábořily k odpočinku. Mimo průvodce chodila s dětmi i ošetřovatelka, jejímž úkolem v osadě bylo dohlížeti na zdraví dětí a ošetřovati i drobné jejich rány. Při návratu z lesa zastavila se často celá dětská karavana u rybníka nebo u řeky, kde za stálého jásotu, veselých výkřiků a dovádivých her se vykoupala.

Po dopoledni, prožitém venku, čekal na děti chutný výživný oběd. A pak byl klid. Všechny děti musily spát nebo aspoň klidně odpočívat, aby sílily a zotavovaly se. Brzy na to byla zase svačina, takže mnohým dětem připadalo, že nic nedělají a jen pořád a pořád jedí. Po svačině vyhrnuly se zase ven do přírody nebo za špatného počasí vyprávěly si doma pohádky, četly, zpívaly a dělaly různé ruční práce. Když přišel večer, umyly si ruce, povečeřely, vyčistily si zuby a šly spat. Většinou měly v ložnici po celou noc okna dokořán.

Mezi tímto denním pravidelným životem bylo mnoho drobných příhod a událostí, které naplňovaly

děti radostí a vzrušením. Jak jim zářily oči, když se týdně vážily a poznávaly, že jim stále a stále na váze přibývá! A jak se rozveselily, když je pan doktor prohlížel a chválil, že sílí, otužují se, a stávají se stále více a více zdravějšími! A co radostí přinášel jim vzájemný styk, při němž mohly uplatňovati zásady Dorostu Červ. kříže! Starší pomáhaly menším a všichni si navzájem prokazovaly vzájemné úsluhy. V ozdravovně ostravského spolku Čsl. Červ. kříže v Darkově měly na příklad malého sirotka, který měl jednu nožku uříznutou nad kolenem a na tělíčku několik otevřených ran. Děti mu ráno vynášely hračky a knížky na zahradu, kde se denně slunil, tlačily jeho vozíček, v němž se dovážel do lázní ke koupelím, a z každé procházky mu přinesly nějakou maličkost pro radost. Dokonce nacvičily pro něho i divadlo »Popelku« a sehrály mu ji, aby mu bylo veseleji.

Podle tohoto vyprávění mají se děti, které jsou vybrány pro osady Čsl. Červ. kříže, nač těšiti. Loni bylo zařízeno 36 zdravotních osad Čsl. Červ. kříže pro 1800 dětí a letos jich bude asi zase tolik. Budou-li zařízeny v obcích, kde je Dorost Čsl. Červ. kříže, mohou se jeho členové smluviti, zdravotní osady společně navštíviti a navázati s dětmi v nich styky. Věříme, že této příležitosti rádi použijí a poznají tak na vlastní oči, jak družně a pěkně se žije ve zdravotních osadách Čsl. Červeného kříže.

PRO DĚTI ZE SLOVENSKA, Z PODKARP. RUSI A Z NĚMECKA.

Čsl. Červený kříž chystá zase společně s Českým srdcem prázdninovou akci pro děti ze Slovenska, z Podk. Rusi a z Německa. Chce je podobně jako loni umístiti přes prázdniny ve venkovských obcích v Čechách i na Moravě a tak jim umožniti zotavení. Prosíme snažně náš Dorost, aby i letos pomohl vyhledati pro tyto malé hosty vhodné rodiny, které by je přijaly pod svou střechu. Přihlášky zašlete pokud možno nejdříve divisím Čsl. Červeného kříže v Praze a v Brně.

DESATERO SLUŠNÉHO JÍDLA,

předepsané pro zdravotní osady Československého Červeného kříže.

1. Ke stolu přicházej včas, před jídlem si umyj ruce a za stůl zasedej čistě oblečen.

2. Polévku jez lžicí šikmo k ústům a polévky nesrkej; sklenice neobracej dnem vzhůru a nevyssávej jejího obsahu.

3. Nejez plnými ústy, ani rychle a hltavě, ale klidně a zvolna. Krájeje na talíři neroztahuj loktů.

4. Seď rovně a nenuceně, o lenoch židle se neopírej, levou volnou ruku polož lehce k talíři.

5. Nejez nikdy nožem a vůbec nože do úst nedávej; na vidličku v ruce levé klaď ne mnoho pokrmu nožem v ruce pravé.

6. Nůž i vidličku vezmi za držátko, nikoli blízko ostří nebo zubů.

7. Nejez rukama a neohryzuj kostí, jež obírej nožem, přidržuje je vidličkou. Do ruky beř jen chléb, suché ovoce a suché moučníky.

8. Kůstek, pecek a soust nestravitelných neplivej na talíř, nýbrž klidně polož na vidličku a odtud teprve na talíř.

9. Nesahej po ničem přes talíř sousedův; potřebuješ-li slánky, lahve s vodou a pod., podá ti to ochotně soused. Mezi jídlem nevstávej od stolu.

10. Kávy neb čaje nepřelévej na misku, abys z ní upíjel. Jez a pij opatrně, abys nepotřísnil ubrusu nebo sebe; po jídle umyj si ruce a vypláchni ústa.

JAK SI VALAŠŠTÍ OGAŘI STAVĚJÍ NA PASTVĚ PEC.

Pec stavíme na »rovénce« nebo ve »březe«. Nejobyčejnější pec složíme ze tří větších kamenů: 2 tvoří boční zdi a třetí zadní; na zdi položíme velkou tenkou »břilu« (rovný kámen) s utřepaným rohem. Tímto otvorem uniká kouř. Ostatní skuliny ucpeme drnem a vymažeme blátem.

Více práce dá pec z »cihel«. Tu si počínáme jako zedníci. Vyryjeme základ, ukládáme menší kameny

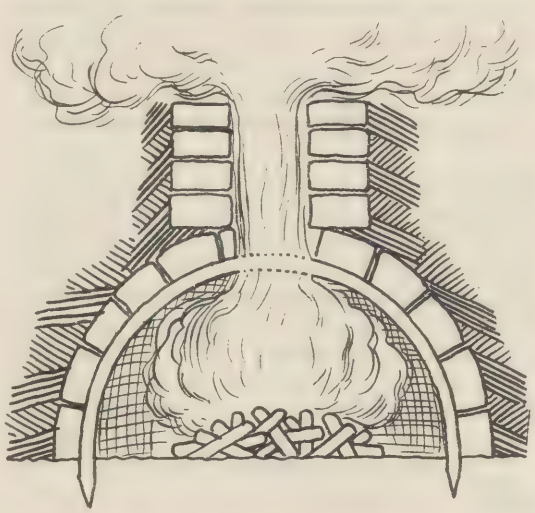

do čtverce a obhazujeme maltou — blátem. Plotnou je zase břila, kus plechu nebo staré plotny. Taková pec potřebuje pořádný komín. Do otvoru v rohu plotny zazdíme nějakou plechovou »růlku« (rourku), nebo postavíme celý komín zděný; stavíme-li pec v břížku, vyryjeme k otvoru kolmo »járek« a předek zakryjeme břilou.

Oblá pec vyžaduje trpělivosti. Připravíme si blatových cihel a několik lískových prutů. Konce prutů zabodneme do země a na oblouky klademe z obou stran cihly. Postavíme zadní stěnu a nahoře komín. Jak začneme v peci topit, oblouky zhoří a cihly se zeschnou — klenba hotova!

Každou pec musíme nejdříve dobře vymazat blátem a vytopit, aby vyschla, a teprve v ní můžeme péci.

D. Č. k. v Lužné u Vsetína, III. tř. ob. školy.

JEŠTĚ O RADIU.

Aparátek v minulém čísle popsaný jistě způsobil každému mnoho radosti. Je jednoduchý, velmi levný a přece tak účinný, že za příznivých okolností zachytí i některou zahraniční stanici.

Jeho výkonnost záleží především na krystalu. A v tom je právě kámen úrazu: je mnoho krystalů, i značně drahých, které hrají jen velice slabě.

Abychom našim čtenářům pomohli v těchto obtížích a opatřili jim na prázdniny pěknou zábavu, vyjednali jsme se známým podnikem, vydavatelstvím Knihovny Nových Názorů v Uhlířských Janovicích, toto: Vydavatelství zašle každému našemu odběrateli úlomek výtečného krystalu zdarma, požádá-li o to korespondenčním lístkem, na kterém mu pan učitel potvrdí, že opravdu hodlá stanici stavěti. Každý z obdarovaných zaplatí pak dodatečně složenkou poštovné. Mimo to dostanou tito radioamatéři na požádání známý spis »Radiotelefon za 50 Kč« za 4 Kč, místo za 6 Kč.

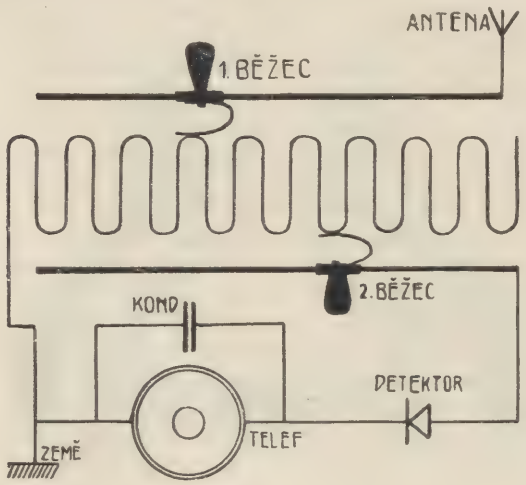

Jste-li značně vzdáleni od vysílací stanice, docílíte mnohem lepších výsledků použitím aparátku o dvou běžcích. Náš obrázek přináší zapojovací schema takového přístroje. Vidíte, že na jednom běžci je zapojena antena, na druhém pak detektor. U aparátku minule popsaného tomu tak nebylo. Tím se stalo, že určitým počtem závitů jste vyladili antenu, avšak okruh detektoru naladěn nebyl, jelikož je oproti anteně malý a potřeboval by proto k vyladění více závitů.

Druhý běžec nám tudíž umožňuje naladiti i detektorový okruh samostatně, a proto docílíme silnějšího zvuku.

Jistě dovede každý z vás umístiti dva běžce na cívku bez dalšího návodu. Nemusí státi vždy proti sobě. Dáme třeba jeden nahoru, druhý dopředu cívky. Podle toho, co jsme výše řekli, bude zabírati antenní běžec při ladění jen málo závitů cívky, detektorový pak daleko více.

Kdyby vám při stavbě staničky nebylo něco jasno, kdybyste potřebovali poraditi, pomoci nakoupiti součástky, napište redakci tohoto časopisu a dostane se vám odborné rady a vysvětlení. Přiložte 2 Kč ve známkách na odpověď!

Výslovně upozorňujeme, že tato stanička pracuje lépe a silněji, než stanice s variometry a otočnými kondensátory, ač je při tom o mnoho levnější. Nenakupujte proto zbytečně jiných drahých součástek v klamném domnění, že příjem zdokonalíte.

Po prázdninách budeme dále uveřejňovati podobné vhodné návody na levné stanice, abychom našim milým čtenářům způsobili radost. Zatím nám pište, jak vám hraje aparátek zhotovený podle dosavadních článků. *R. F.*

DOTAZNÍKY O ČINNOSTI DOROSTU Č. K.

Již několik roků zasíláme vám na konci škol. roku dotazníky o činnosti. Dosud však jsme nedocílili toho, aby všechny naše školy je vyplnily a ještě před prázdninami zaslaly zpět. Mnohé si dotazníky ponechají bez povšimnutí. Tím se stává, že dostáváme jen velmi kusý obraz o činnosti Dorostu a uniká nám mnoho důležitých a zajímavých námětů pro další práci

Naši vděční čtenáři a posluchači v Nerešnici na Podk. Rusi.

Letos zaslali jsme vám po dvou výtiscích dotazníků. Jeden vyplňte a ponechte si pro svůj dorostový archiv, který si již tak mnohé školy založily, druhý vyplněný nezasílejte jako v minulých letech dorostovému odboru své divise, nýbrž panu učiteli, který je okresním důvěrníkem Dorostu, a jehož adresa je na první straně označena. Okresní důvěrník Dorostu, jenž má přehled o činnosti Dorostu v okrese, doví se tak přesně, jaká je činnost škol, kde by bylo potřebí ještě více se přičiniti a která škola naopak je hodně pilná.

Podle vyplněných dotazníků vypracuje zprávu o celém okrese na formuláři, který odpovídá dotazníkům. Svou zprávu pošle pak župnímu důvěrníku Dorostu. Tak dostanou všichni páni učitelé obraz o činnosti škol, jenž byl dosud velmi neúplný a podle něho podají nám též zprávy a náměty k další práci pro vás.

Závisí na vás, abychom toho dosáhli.

Vyplňte tedy všude dotazníky o činnosti a odešlete je do 15. června, jak jsme vám pověděli.

DOROST INDE.

V NORVÉŽSKU sa tvoria dorostové skupiny aj z detí, ktoré už vyšly zo školy. Majú svoju vlastnú správu, ale Červený kríž im ochotne radí, ako môžu najlepšie pracovať v jeho duchu. Ich práca je rôzna. Veľmi čulá je dorostová skupina vo Stavangare, v ktorej je vyše 60 mladých dievčat vo veku 15—18 rokov; schádzajú sa každý mesiac, pri čom šijú a zhotovujú pekné ručné práce pre dorostové bazáre. Prianim všetkých členiek je, aby z výťažku svojej práce mohly vydržiavať v sanatoriach čo najväčší počet tuberkulóznych dievčat, ktoré nemajú k tomu prostriedkov.

BULHARSKO. V Archanii usporiadali členovia Dorostu kurs hygieny. Rady, ktoré tam počuli, uskutočnili prakticky tým, že vyčistili 11 studienok v najbližšom okolí a zasypali 2 rybníky, ktoré boly semeniskom malárie.

POĽSKO. Členovia Dorostu na obchodnej škole v Grodne dávajú svojim chudobným spolužiakom raňajky. Je to obyčajne šálka čaju alebo mlieka a rožok alebo chlieb s maslom. Slabším dávajú aj rybí tuk. Vzali si na starosť i sirotinec a obstarávajú preň zásoby potravín. Dopisujú si i s deťmi poľských vysťahovalcov, ktorí žijú v baníckych okresoch vo Francii a poslali im 72 poľských kníh. Doma založili okružnú knižnicu, pre ktorú kúpili 115 kníh.

V RUMUNSKU sa dievčatá učia vyšívať. Ich vedomostí v tomto smere využil Dorost Č. k., aby

Divadelní zkouška v Hutisku »Za kopcem«.

obohatil svoj fond. Jeho členky zhotovujú krásne veci, ako kapsičky, vreckovky a pod., zdobia ich národným vyšívaním a predávajú ich. Za zarobené peniaze posielajú slabé deti k moru alebo do hôr, aby sa zotavily. Okrem toho robia i koberce a košíky, viažu knihy atď. Jedna stredoškolská skupina prišla na zvláštny nápad: chlapci si sostavili orchester a cez prázdniny cestujú s nim po Rumunsku, usporiadajú koncerty, na ktorých sa prednáša o Doroste Č. k.

Takto si získali už mnohých nových členov.

DOROST U NÁS.

Jen ta práce je plodná, která je radostná; jen ta práce je radostná, která je dobrovolná.

T. G. Masaryk.

Dorost Čsl. Červ. kříže v HODONÍNĚ posílá všem malým občanům Československé republiky tuto výzvu:

»Město Hodonín leží v úrodné krajině. Je památný tím, že se tam narodil největší syn národa českého, náš tatíček Masaryk. Bohužel domek, ve kterém tento velikán přišel na svět, je zbořen a na jeho místě stojí měšť. škola dívčí, kde nad vchodem je jeho poprsí se slovenským nápisem: »Tady sa narodil a vyrůstal T. G. Masaryk, náš první president.«

Nemáme v městě na něho žádné upomínky. Za jeho práci, za jeho námahu chtějí mu vděční rodáci postaviti pomník. Také my, Dorost Čs. Č. kříže, věnovali jsme k tomuto účelu Kč 100. Za tento peníz ovšem nemůže být postaven nákladný pomník, ale zajisté, kdyby každá třída věnovala nějaký peníz, pomník by byl postaven, a to k desetiletému výročí naší samostatnosti. Doufáme, že se v tento rok shromáždí pod pomníkem vděčný národ Masarykův, aby mu projevil oddanost.

Přejeme si tedy, abyste i Vy našeho příkladu následovali, a svou lásku k panu presidentu projevili.

Odhodláte-li se k sbírce, zašlete pak její výtěžek na adresu: »Výbor pro postavení pomníku panu presidentovi v Hodoníně!«

*

SAMARITSKÝ KURS DOROSTU ČSL. Č. K. V ÚPICI, první svého druhu, pořádaný místním

spolkem Čsl. Č. k. za obětavé pomoci městského a školního lékaře, zdařil se dokonale. Konal se v budově chlapeckých škol v Úpici. Na oznámení o pořádání dětského samaritského kursu, které bylo zasláno loni před vánocemi sedmi školám s poznámkou, že se z každé třídy smějí přihlásit jen 3 žáci nebo žákyně, přihlásilo se jich dohromady 49 ve věku od 11 do 14 let z Úpice, Suchovrší, z Libňatova, Havlovic, Maršova a Velkých Svatoňovic. Kurs trval od 14. I. do 4. III., vždy ve středu odpoledne, dohromady třináct vyučovacích hodin. Děti jej navštěvovaly radostně a pravidelně, ač mnohé z nich měly ze své vesnice přes hodinu cesty do města. Nikdy nebylo opozdilců, právě naopak, dobrou půlhodinu před začátkem byly děti na místě a netrpělivě čekaly, až pan doktor skončí ordinaci. Lékař sám se vždy na středu těšil a doznal otevřeně, že neměl nikdy vděčnějších posluchačů.

Program byl rozvržen na tři části: 1. Teoretické výklady. 2. Praktická cvičení v poskytování první pomoci. 3. Všeobecná poučení. Probráno: Stavba lidského těla, úrazy krvavé a nekrvavé, mimořádné tělesné stavy. Pan doktor si rozdělil čas tak, že tři čtvrti hodiny vykládal a tři čtvrti hodiny nato zaučoval děti v poskytování první pomoci praktickým cvičením. Děti se tu v horlivosti předstihovaly, a když byl kurs u konce, přijaly nadšeně zprávu, že bude ještě opakovací hodina v přírodě.

Nyní si školy doplňují samaritskou výzbroj žactva, které se kursu zúčastnilo. Školy v Úpici zakoupily již prostřednictvím místního spolku Čsl. Č. k. samaritské torbičky pro vycházky i s bloky pro zápis úrazů. Výborně se osvědčují. Česká divise Čsl. Č. k. darovala Dorostu v Úpici nosítka pro kursisty. Až tito malí samaritáni dorostou, budou dozajista nejlepšími členy samaritské organisace dospělých.

*

STARÉ ZUBŘÍ u Rožnova je malá vesnička, jejíž dřevěné chaloupky jsou roztroušeny po stráních hor. Když se tam školní děti přihlásily k Do-

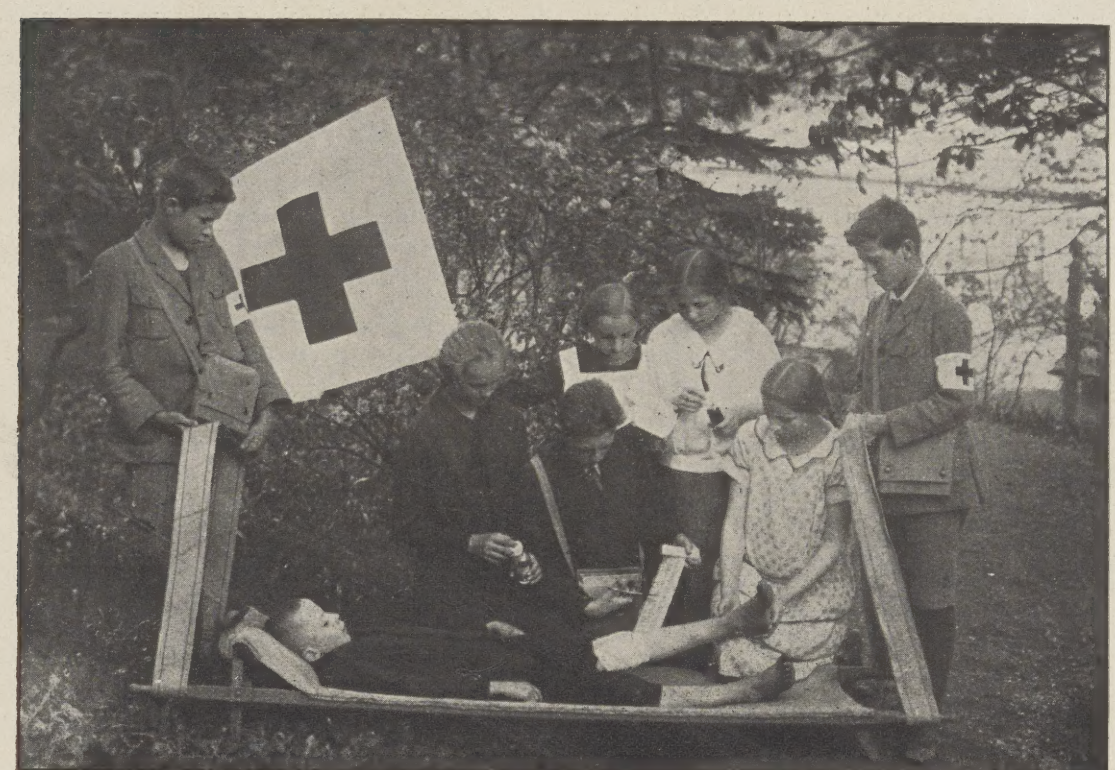

Ze samaritského kursu Dorostu v Úpici.

rostu Čsl. Červ. kříže, nemohly zaplatiti pro svou chudobu ani členských příspěvků a proto je za ně zaplatil zatím pan učitel. Pak byla jiná potíž. Děti chtěly plnit nejmenší dorostový program, ale neměly peněz na zubní kartáčky. Divise Č. k. v Brně poslala jim proto kartáčky na zuby, zubní prášek. ručníky, hřebeny a 1 strojek na stříhání vlasů, Z toho měli největší radost hoši. Chodili před tím jako Papuáni, ale teď se těší, že budou stále pěkně ostříháni. Z kalikových pásů, které byly přibaleny k zásilce, udělaly si děti velké obvazy. Pan učitel koupil nejdůležitější léky pro první pomoc a naučil je obvazovat rány, o něž tu není nikdy nouze, protože je tu divoká příroda, špatné cesty a hodně příležitosti k úrazům. Nyní touží Dorost Č. k. v St. Zubří po malé školní lékárničce. Již na ni šetří a doufá, že si ji za několik let koupí. Když by mu některá škola pomohla, měl by ji ovšem mnohem dříve.

»Milí priatelia,« píše Dorost Čsl. Červ. kříža v NÁMESTOVE, »radi by sme Vám dnes vyrozprávali všetko, čo teší naše srdiečka, aby aj Vy ste sa s nami radovali. Počujte. Cvičili sme krásnu divadelnú hru »Zakliatá krajina« od Dr. K. Drímla a dňa 7. marca v deň narodenín nášho p. Presidenta sme ju predstavili. Dostavilo sa veľa obecenstva. Prítomní sa všetci dobre cítili a po ukončenom predstavení nikomu sa nechcelo odísť. Gašparka stále vyvolávali. Shromaždenie ocenilo význam hry a preto »Osvetový sväz« nás žiadal, aby sme túto hru predstavili aj v okolitých dedinách, nakoľko má hra veľký význam pre zdravie nášho oravského ľudu. V nedeľu už začneme svoje putovanie po zapadlých krajoch našej Oravienky. Všetci netrpelive očakávame nedeľu a tú chvíľu, až posadáme na vozy a rozvinieme bielu zástavu s červeným krížom. Z výťažku, ktorý sme mali, darovali sme Kč 100 Masarykovej Lige. Predaj známok na podporu Masarykovej Ligy sme tiež tento mesiac obstarávali. Dopisujeme si s dorostencami št. mešt. školy z Vys. Mýta. Naše sestričky české nám stále prejavujú rôznymi milými darčekami svoje priateľstvo. Pre Dorost amerického Dorostu robia dorostenci album. Len aby sa nám podarilo. Poslali nám darčeky, a slč. učiteľka nám dovolila, aby sme si usporiadali večierok a na ňom si darčeky porozdávali. Keby ste, milé sestričky, mohly byť vtedy medzi nami!

Dorost Čsl. Červ. kříže na státním učitelském ústavu v SOBĚSLAVI nám píše: »Při mnohé práci, kterou jsme zahrnuti, našli jsme přece mnohou chvilku pro práci v Dorostu Čsl. Červ. kříže. Někteří kandidáti prodloužili si dobrovolně hodiny výchovných ručních prací a vyrobili všechny rekvisity pro Drimlovy »Zdravotnické Kašpárkovy táčky« jakož i pro Drimlovu hru »Budulínka bolí zoubek«. Kandidátky ušily opět obleky. V neděli 21. března sehráli jsme Kašpárkovy táčky s 5ti až 11letými dětmi, vesměs žáky cvičné školy, před četnými posluchači. Čistý zisk Kč 611 jsme věnovali na zakoupení betonových podstavců pro lavičky v blízkých lesích. Pak jsme hru opakovali i pro děti z okolí našeho města a v květnu sehráli jsme ji v Bechyni. Jsme ochotni pořádati představení v blízkém i vzdálenějším okolí Soběslavě a proto k vám voláme: Opatřte sál, oznamte nám den a my přijedeme a pobavíme vás za nepatrný peníz, který věnujeme pro dobro bližního. Nacvičíte-li se členy domácího Dorostu Kašpárkovy táčky, napište si o rekvisity a my vám je za malý poplatek půjčíme.«

Dorost Č. k. v PLANÉ n./Lužn. daroval Dorostu ve Vacovicích semena k založení zahrádky a chudým dětem v Herbortících u Lanškrouna malý peněžitý příspěvek pro jejich polévkovou kuchyni.

Z BÍLEK na Podkarp. Rusi došla nás zpráva o krásném činu tamního Dorostu Č. k. Hleďte, co vykonal. V Bílkách jest při státní měšťanské škole chlapecký internát Čsl. Červ. kříže. Umožňuje chudým hochům z dalekého okolí choditi do měšť. školy, neboť jim poskytuje byt, stravu a pečlivý dozor. Poněvadž však nelze všech, kteří se do něho přihlásí, přijmouti úplně zadarmo, musí mnozí hoši denně konati do školy cestu delší než 6 km. Někdy se brodí vysokým sněhem a jindy zase mořem bláta. Tu rozhodl se Dorost Č. k. v Bílkách, že pomůže alespoň nejchudším přespolním žákům. Svůj úmysl vykonal a se svolením divise Červ. kříže v Mukačevě vydržuje již od 1. února dva bratry v internátě ze svých prostředků. Příštího školního roku chtěl by vydržovati v internátě ještě více svých chudých druhů.

Dorost Č. k. v HÁJNIKÁCH nám oznamuje: »Je nás síce len 26 členov, ale pracujeme. Udržiavame čistotu, ktorá má byť všade. Veď nám i porekadlo prikazuje »Čistota pol života«. Aby sme nemali na dvore blato, vyvozili sme si ho pieskom. Chudobným spolužiakom dávame školské potreby a šatstvo. Teraz pripravujeme zásielku školských potrieb pre žiakov na Podk. Rusi. Do Pokríkova sme poslali semená«.

KALENDÁŘ
PRO SBÍRÁNÍ LÉČIVÝCH BYLIN.
ČERVEN.

Arnika čili *prha chlumní* (Arnica montana): Utrhávají se jednotlivé květní úbory (nevytrhávejte celých rostlin).

Heřmánek pravý (Matricaria chamomilla): totéž.

Hluchavka bílá (Lamium album): sbírají se jednotlivé bílé květní korunky, které se ve stínu suší.

Řebříček obecný (Achillea millefolium): seřezávají se celá květenství.

Pivoňka lékařská (Paeonia officinalis): sbírají se jednotlivé korunní pláty právě tak jako u *vlčího máku* (Papaver rhoeas).

Bez černý (Sambucus nigra): seřezávají se celá květenství a rychle ve stínu suší.

Podběl obecný (Tussilago farfara): listy.

Jaterník či *podléska* (Hepatica triloba): listy.

Sléz planý (Malva silvestris): listy.

Řepíček lékařský (Agrimonia eupatoria): nať (seřezávat a nikoli vytrhávat s kořeny!).

Mařinka vonná (Asperula odorata): totéž.

Jitrocel větší a *kopinatý* (Plantago major et lanceolata): jako u řepíčku.

ČERVENEC.

Květy, případně celá květenství nebo pouze korunní plátky:

*Prha chlumní, arnika (Arnica montana).
*Heřmánek pravý (Matricaria chamomilla).
*Hluchavka bílá (Lamium album).
*Sléz planý (Malva silvestris).
*Komonice lékařská (Melilotus officinalis).
Vlčí mák (Papaver rhoeas).
Bez černý (Sambucus nigra).
Lípa velkolistá a malolistá (Tilia platyphylla a Tilia cordata. (Nelámat větví!!)
*Divizna velkokvětá a podlouhlolistá (Verbascum phlomoides, Verbascum thapsiforme).

Listy:
Jaterník či podléska (Hepatica triloba).
Sléz planý (Malva silvestris).

Plody:
*Malinník (Rubus idaeus).
*Borůvka, černá jahoda (Vaccinium myrtillus).

Natě: (Nevytrhávejte rostlin i s kořenem!)
*Pelyněk pravý (Artemisia absinthium).
Řepíček lékařský (Aquimonia eupatoria).
*Přeslička polní (Equisetum arvense).
Jablečník obecný (Marrubium vulgare).
*Komonice lékařská (Melilotus officinalis).
*Řebříček obecný (Achillea millefolium).
*Jitrocel větší a kopinatý (Plantago major a lanc.)
*Truskavec (Polygonum aviculare).

SRPEN.

Všecko značené v červenci hvězdičkou.*

SLOVNÍČEK
ČESKO-SLOVENSKÝ.

barva	= farba
capat	= gňaviť
čočka	= šošovica
díra	= škára
drvoštěp	= rubár, drevorubač
dřišťál	= drienka
jalovec	= borilka
kácet	= vytínať
kapradí	= feračina, peračina
myslivec	= poľovník, jager
obláčky	= mrákavy
paseka	= rúbaň
paže	= rameno
plát	= plápolať
pozorování	= bádaní
prkenný	= doštený
ratolest	= letorosť
spáry	= pazúry
světnice	= izba
tlachat	= tárať
zavěsit	= zakvačiť
zeď	= múr
ztezka	= pirť, chodník
židle	= stolička

SLOVNÍČEK
SLOVENSKO-ČESKÝ.

banícky	= hornický
čistinka	= mýtina
čučoriedka	= borůvka
dovidenia	= na shledanou
lekvár	= povidla
medza	= mez
pašienka	= pastviště
trblietajú	= mihotají se
vidiek	= venkov
vidiečania	= venkované
vreckovky	= kapesníky
zemegul'a	= zeměkoule

Upozornění pro knihaře! *Obálky sešitů přivážou se dozadu,*

protože tvoří součást knihy, bez nichž stala by se neúplnou a nepotřebnou. Jsou proto také zvlášť stránkovány (římskými číslicemi) a *Obsah* knihy všude se k nim odvolává.

VŠEM NAŠIM PŘEDPLATITELŮM!

Podobně jako členskou přihlášku posíláme vám i abonentní přihlášku již před prázdninami. Účel je podobný jako u členské. Potřebujeme míti včas přehled o nákladu časopisů pro příští školní rok, když chystáme novoty a změny, jež jsme vám oznámili v květnovém čísle; mimo to chce si kancelář aspoň část práce připraviti přes prázdniny.

S letošními abonenty počítáme se všemi a jsme přesvědčeni, že získají mnoho dalších, takže se nám vrátí abonentní přihlášky ještě před prázdninami vyplněné samými velkými číslicemi.

Tuto abonentní přihlášku pošleme na školy znovu na začátku školního roku pro první třídy a pro ty nové předplatitele, jež získáte mezi svými známými o prázdninách.

Pojedete-li totiž někam na prázdniny, vezměte si s sebou některá čísla Lípy a Radosti, ukažte je, kde je ještě neznají a doporučte je svým novým známým. Cena, jak jsme vám již oznámili, zůstává nezměněna. Tedy:

pošlete vyplněnou abonentní přihlášku pro příští ročník »Lípy« a »Radosti« ještě do konce letošního školního roku.

Nové předplatitele můžete přihlásit kdykoli během školního roku, nejlépe vždy na abonentní přihlášce, kterou vám zašle na požádání dorostový odbor divise Čsl. Č. k. ve vaší zemi.

Peníze za předplatné můžete vyrovnati po prázdninách kdykoli během školního roku!

Nezapomínejte, že úměrně se zvýšením počtu předplatitelů zlepšují se též vaše časopisy!

Československý Červený kříž vydá i letos

KAPESNÍ KALENDÁŘ-ATLAS NA ROK 1927.

Kalendář bude obsahovati kalendářní část se zápisníkem pro každý den, statistickou část a těchto 20 map: mapa země v Merkatorově projekci, přehledná mapa republiky československé, fysikální mapa RČS, politická mapa RČS, mapy lidnatosti, národopisná a náboženská, mapy těžby rostlinné a průmyslové, přehledná mapa Evropy, Asie, Afriky, Jižní a Severní Ameriky a Austrálie, několik turistických map (Tatry, Krkonoše, Český Les a Šumava) a mapa s organisací Československého Červeného kříže.

Subskripční cena pouze pro členy Dorostu Českoslov. Červeného kříže jest

Kč 12·—

a musí býti složena u místního spolku Českosl. Červeného kříže nebo u divise do 30. června 1926.

Prodejní cena bude Kč 24·—. *Kalendář vyjde v říjnu 1926.*